

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού

2016

Κατατέθηκε στη **Βουλή των Ελλήνων** από τον

Ευκλείδη Τσακαλώτο

Υπουργό Οικονομικών

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ευκλείδης Τσακαλώτος

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

Γεώργιος Χουλιάρκης

Τρύφων Αλεξιάδης

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων το σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2016, έχοντας λάβει υπόψη τη συζήτηση που διεξήχθη επί του Προσχεδίου στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής των Ελλήνων.

Η κατάρτιση του Προϋπολογισμού του επόμενου οικονομικού έτους βασίζεται σε συντηρητικές εκτιμήσεις. Και τούτο διότι δεν λαμβάνεται εξολοκλήρου υπόψη η έναρξη ενός ενάρετου κύκλου στην οικονομία από την επιτυχή έκβαση τριών αλληλένδετων διαδικασιών, που αποτελούν το βραχυπρόθεσμο οδικό χάρτη της κυβέρνησης για την οριστική έξοδο από την κρίση. Η πρώτη διαδικασία αφορά στην ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του νέου προγράμματος της χώρας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης. Ήδη, με τις πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει, καθώς και συνολικά με το έργο της, η κυβέρνηση βρίσκεται πολύ κοντά στην επίτευξη αυτού του στόχου. Η δεύτερη διαδικασία αφορά στην ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων πριν το τέλος του έτους, μια απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε να ανταποκριθεί στο ρόλο του ως τροφοδότης της ανάπτυξης. Με τις άμεσες ενέργειες, η διαδικασία αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί νωρίτερα από το αρχικά αναμενόμενο. Η τρίτη διαδικασία αφορά στη συζήτηση για τη ρύθμιση του δημοσίου χρέους, η οποία θα ξεκινήσει μετά την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης όπως προβλέπει η νέα συμφωνία.

Η επιτυχής έκβαση αυτών των τριών διαδικασιών θα σηματοδοτήσει το άνοιγμα μιας νέας σελίδας για την ελληνική οικονομία. Κατ' αρχάς, θα απελευθερωθεί η συμπιεσμένη ζήτηση, δηλαδή οι καταναλωτές και οι επενδυτές, οι οποίοι λόγω της αβεβαιότητας ανέστειλαν τις αποφάσεις τους, θα αρχίσουν άμεσα να δαπανούν περισσότερο. Η θετική επίδραση από την πλευρά της ζήτησης θα δώσει τον απαραίτητο χρόνο ώστε να αποδώσουν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της κυβέρνησης, με αιχμές την αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς. Όλα τα παραπάνω θα συμβάλλουν στην ανάδειξη ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου της ελληνικής οικονομίας, το οποίο θα εξασφαλίζει την οικονομική ευημερία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την περιβαλλοντική προστασία.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός για το έτος 2016 αποτυπώνει την επιτυχία της κυβέρνησης κατά τις διαπραγματεύσεις με τους εταίρους της για την εξασφάλιση σημαντικού δημοσιονομικού χώρου, καθώς οι δημοσιονομικοί στόχοι έχουν μειωθεί αισθητά σε σχέση με την προηγούμενη συμφωνία. Το αποτέλεσμα αυτό είναι έργο της προσπάθειας που κατέβαλλε συνολικά η κυβέρνηση από την αρχή του έτους μέχρι σήμερα, μέσα σε ένα περιβάλλον πιστωτικής ασφυξίας και στενότητας των ταμειακών ροών του δημοσίου. Ακόμα, όμως, και μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον η κυβέρνηση κατάφερε να προσφέρει την απαραίτητη στήριξη σε εκείνες τις κοινωνικές ομάδες που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση.

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Ο Προϋπολογισμός κατατίθεται σε δύσκολες μεν οικονομικές συνθήκες αλλά με βάση και όσα εκτέθηκαν προηγουμένως, με ιδιαίτερα θετικές προοπτικές. Όπως φαίνεται στο σχέδιο, οι προσπάθειες της κυβέρνησης επικεντρώνονται στην αναδιανομή των δημοσίων πόρων προς την προστασία των οικονομικά αδυνάτων και τη στήριξη της κοινωνικής πολιτικής, με έμφαση στην υγεία και την κοινωνική πρόνοια. Ο Προϋπολογισμός για το 2016 αποτελεί ένα μικρό, αλλά σημαντικό βήμα, στην υλοποίηση της πολιτικής της νέας κυβέρνησης για τα επόμενα χρόνια με προτεραιότητες την ακόμα μεγαλύτερη στήριξη της κοινωνικής πολιτικής, της ανάπτυξης και της ανακατανομής των φορολογικών βαρών. Σας καλούμε, έπειτα από ένα διεξοδικό και ειλικρινή διάλογο, να εγκρίνετε το Σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2016.

Αθήνα, Νοέμβριος 2015

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Υπουργός Οικονομικών

Γιώργος Χουλιαράκης

Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών

Περιεχόμενα

Πρόλογος

Κεφάλαιο 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	11
1 Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις	11
2 Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα	16
2.1 Οι εξελίξεις το 2014	19
2.2 Οι εξελίξεις το 2015	20
2.3 Οι προοπτικές το 2016	26

Κεφάλαιο 2

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	29
1 Πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής	29
2 Μεταρρυθμίσεις δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας.....	30
3 Πολιτική ελέγχου δημοσίων δαπανών.....	33
4 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δημοσίου	38
5 Μισθολόγιο Δημοσίου – Μη μισθολογικές παροχές	39
6 Φορολογική πολιτική.....	41
7 Μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος	42
8 Κοινωνική πολιτική.....	43
9 Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.....	44
10 Έρευνα και τεχνολογία - καινοτομία	54
11 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων– Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)....	54
12 Εξυγίανση τραπεζικού συστήματος	55

Κεφάλαιο 3

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	59
1 Γενικά	59
2 Κρατικός προϋπολογισμός 2015.....	60
2.1 Τακτικός προϋπολογισμός.....	60
2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.....	73
3 Κρατικός Προϋπολογισμός 2016.....	74
3.1 Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού.....	74
3.2 Τακτικός Προϋπολογισμός.....	75
3.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.....	87
3.4 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2016	96
3.5 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2016	97
4 Χρηματορροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	98
4.1 Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015.....	98
4.2 Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016.....	99
5 Νομικά πρόσωπα πλην ΔΕΚΟ	101
6 Κοινωνικός προϋπολογισμός.....	108
7 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	113
8 Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί.....	117
9 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις	121
10 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης για τα έτη 2015-2016	123

Κεφάλαιο 4

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ 127

Δημόσιο χρέος 127

1 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης..... 127

2 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης..... 128

3 Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης 129

4 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης..... 131

5 Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων 133

6 Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου 134

7 Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2016 137

Εγγυήσεις 138

Κεφάλαιο 5

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ 141

Κατάλογος πινάκων και διαγραμμάτων

Πίνακες

1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας.....	12
1.2 Ισοζύγιο πληρωμών (προσωρινά στοιχεία).....	25
1.3 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας.....	27
2.1 Απορρίψεις δαπανών ελεγχόμενων από τις ΥΔΕ.....	33
2.2 Ελεγκτική δραστηριότητα.....	37
2.3 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης.....	38
3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2014-2016.....	59
3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System Accounts (ESA).....	61-62
3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.....	63
3.4 Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης έτους 2014 σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA.....	63
3.5 Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού.....	64
3.6 Εξέλιξη και σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2006-2016.....	65
3.7 Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία.....	66
3.8 Σχέση ρυθμού αύξησης ΑΕΠ, φορολογικών εσόδων και ΦΠΑ για την περίοδο 2006-2016.....	67
3.9 Αριθμός συνταξιούχων του Δημοσίου (στοιχεία Νοεμβρίου).....	70
3.10 Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία.....	72
3.11 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης.....	73
3.12 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και σε δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2014-2016.....	80-82
3.13 Οικονομικές ενισχύσεις στον αγροτικό τομέα.....	84
3.14 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2004-2016).....	88
3.15 Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα 2014-2016 (δομή με έτος βάσης το 2015).....	88
3.16 Ποσοστό απορρόφησης πόρων ΕΣΠΑ 2009-2014 (συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη).....	89
3.17 Χρηματοδότηση έργων ΠΔΕ Περιφερειακών Προγραμμάτων.....	95
3.18 Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ.....	96
3.19 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2016.....	96
3.20 Ενδεικτική μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2016 σε σωρευτική βάση.....	97
3.21 Χρηματορροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2014-2016.....	100
3.22 Ενοποιημένος προϋπολογισμός νομικών προσώπων πλην ΑΚΑΓΕ.....	101
3.23 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία νομικών προσώπων πλην ΑΚΑΓΕ.....	101
3.24 Ισοζύγιο νομικών προσώπων (πλην ΑΚΑΓΕ) ανά υπουργείο σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA.....	102-103
3.25 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ.....	107
3.26 Ενοποιημένος κοινωνικός προϋπολογισμός σε ταμειακή βάση.....	108
3.27 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ.....	111-112
3.28 Πόροι Δήμων (ΟΤΑ α΄ βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.....	113
3.29 Πόροι Περιφερειών (ΟΤΑ β΄ βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου.....	114

Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.....	
3.30 Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ.....	114
3.31 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία ΟΤΑ.....	115
3.32 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΔΕΚΟ.....	117
3.33 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά υπουργείο	118
3.34 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία ΔΕΚΟ.....	120
3.35 Πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών Δεκέμβριος 2012 έως Δεκέμβριος 2014.....	121
3.36 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015-2016, συνοπτικά και ανά κατηγορία παρέμβασης	123
3.37 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015-2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης.....	123-125
4.1 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	128
4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης.....	128
4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης.....	129
4.4 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης	131
4.5 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	131
4.6 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης	132
4.7 Εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους.....	132
4.8 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	133
4.9 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2000-2015	139
5.1 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις	142
5.2 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ	143
5.3 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008.....	144
5.4 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Εισηγμένες στο ΧΑ.....	144
5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Μη εισηγμένες στο ΧΑ.....	145-146

Διαγράμματα

3.1 Λόγος έμμεσων – άμεσων φόρων	66
3.2 Τάση μεταβολής (buoyancy) φορολογικών εσόδων	67
3.3 Τάση μεταβολής (buoyancy) ΦΠΑ.....	67
4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2015	130
4.2 Σύθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2015.....	130
4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (% του ΑΕΠ)	133
4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου.....	134
4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων (ημερήσια στοιχεία-αποδόσεις).....	135
4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2015 (με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)	136
4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ	136
4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2000-2015 (% του ΑΕΠ)	139

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Εξελίξεις στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας χαρακτηρίζονται θετικές, υφίστανται όμως κίνδυνοι που δύνανται να επιβραδύνουν τον ρυθμό αύξησης του παγκόσμιου προϊόντος, κυρίως σε σχέση με την πορεία των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων οικονομιών (αυξημένη μεταβλητότητα στις χρηματοοικονομικές αγορές, αυστηρότερες χρηματοδοτικές συνθήκες, πτώση τιμών και υποτίμηση των νομισμάτων σε αυτές τις οικονομίες). Οι παράγοντες αυτοί αντικατοπτρίζονται στις προβλέψεις της πλέον πρόσφατης έκθεσης του ΔΝΤ για τον ρυθμό μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας¹ οι οποίες είναι εκ νέου αναθεωρημένες προς τα κάτω, κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες τόσο για το 2015 όσο και για το 2016 σε σχέση με την έκθεση του Ιουλίου 2015, αντιστοιχώντας σε 3,1% για το 2015 και 3,6% για το 2016 (πίνακας 1.1). Οι ρυθμοί μεγέθυνσης για τις ανεπτυγμένες οικονομίες και ειδικά για τη ζώνη του ευρώ, ενώ αναμένεται να αντισταθίσουν την επιβράδυνση στις αναδυόμενες οικονομίες, ωστόσο προβλέπεται να παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα το 2015 και το 2016, ως απόρροια της εξισορρόπησης μεταξύ αφενός της συνεχιζόμενης διευκολυντικής νομισματικής πολιτικής και της συνεχιζόμενης πτώσης στην τιμή του πετρελαίου και αφετέρου των δημογραφικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας και του σταδιακού κλεισίματος του παραγωγικού κενού.

Το παγκόσμιο ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του 2015 σημείωσε αύξηση 2,9%, χαμηλότερη κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις αντίστοιχες προβλέψεις της έκθεσης του ΔΝΤ του Απριλίου (World Economic Outlook 2015). Ο χαμηλότερος από τον αναμενόμενο ρυθμό μεγέθυνσης οφείλεται κυρίως στην απρόσμενη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους,² αλλά και στη μείωση διεθνώς της αντίστοιχης επενδυτικής, την επιβράδυνση του παγκόσμιου εμπορίου και τη μείωση της εγχώριας ζήτησης και των εξαγωγών σε ορισμένες αναδυόμενες οικονομίες.

Ειδικότερα, οι εξελίξεις οι οποίες συνέβαλαν στην αναθεώρηση των προβλέψεων στο σύνολο του έτους, σε σχέση με τις προβλέψεις μερικούς μήνες πριν είναι:

- η συνεχιζόμενη επίδραση της υπερβάλλουσας προσφοράς στην αγορά πετρελαίου επί της τιμής του πετρελαίου και του ρυθμού ανάπτυξης των οικονομιών που το εξάγουν,
- η σχετική ακαμψία των τιμών στις αναδυόμενες οικονομίες που εισάγουν πετρέλαιο,
- η μεγάλη πτώση του χρηματιστηρίου της Κίνας κατά 30% από τα μέσα του Ιουνίου, και η σχετική αβεβαιότητα για τις προοπτικές της Κινεζικής οικονομίας,
- η μείωση των κεφαλαιακών ροών προς τις αναδυόμενες οικονομίες και η αδύναμη επενδυτική δραστηριότητα σε παγκόσμιο επίπεδο,
- η επίπτωση της μείωσης των τιμών των εμπορευμάτων στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες,
- η μεγαλύτερη από την αναμενόμενη μείωση του ΑΕΠ σε οικονομίες αντιμέτωπες με γεωπολιτικές εντάσεις, όπως η περίπτωση της Ρωσίας και της Ουκρανίας κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους,
- η διόρθωση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, ιδιαίτερα μετά το πρόγραμμα αγοράς κρατικών ομολόγων που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,
- η επιβράδυνση της παραγωγικότητας εργασίας στις ανεπτυγμένες οικονομίες, και
- η πτωτική τάση του πληθωρισμού στις ανεπτυγμένες οικονομίες, με τα συνεπαγόμενα αυτής οφέλη σε όρους σταδιακής μείωσης του παραγωγικού κενού.

¹ IMF, World Economic Outlook (October 2015)

² Η επιβράδυνση προκλήθηκε από ένα εύρος περισσότερο συγκυριακών παραγόντων, με το δεύτερο τρίμηνο να ακολουθεί βελτιωμένο.

Η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του Ευρώ επηρεάζεται θετικά από την εφαρμοζόμενη χαλαρή νομισματική πολιτική, με τον ρυθμό ανάπτυξης όμως να προβλέπεται χαμηλός σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Οι εκτιμήσεις για την πορεία της οικονομικής δραστηριότητας στη Ρωσία έχουν αναθεωρηθεί προς το δυσμενέστερο, όπως και στις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες (μείωση κατά 0,4% και κατά 0,2% αντίστοιχα για το 2015 έναντι των προβλέψεων του Ιουλίου). Παράλληλα, ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες) προβλέπεται να αυξηθεί κατά 3,2% το 2015, έναντι προβλέψεων (Ιουλίου 2015) για αύξηση κατά 4,1%, 0,5 εκατοστιαίες μονάδες κάτω από την αρχική πρόβλεψη (Απριλίου 2015). Το 2016 προβλέπεται αντίστοιχα αύξηση του πραγματικού παγκόσμιου εμπορίου κατά 4,1% (πίνακας 1.1) ή 0,9 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από την αναθεωρημένη πρόβλεψη του Ιουλίου, γεγονός που αντανακλά τη νέα εκτίμηση για μία πιο περιορισμένη αύξηση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας.

Ο παγκόσμιος πληθωρισμός επηρεάζεται σημαντικά από τις διεθνείς τιμές των εμπορευμάτων και ειδικότερα από τις τιμές στην ενέργεια. Η μέση τιμή του αργού πετρελαίου (UKBrent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate, που αποτελεί βάση αναφοράς για τη διαμόρφωση των τιμών) διαμορφώθηκε στα 96,25 δολάρια το βαρέλι το 2014. Για το 2015 προβλέπεται μέση τιμή του αργού πετρελαίου στα 51,62 δολάρια το βαρέλι και 50,36 δολάρια το βαρέλι για το 2016³. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, ο πληθωρισμός προβλέπεται στο 0,3% και 1,2% για το 2015 και 2016 αντίστοιχως στις προηγμένες οικονομίες και στο 5,6% και 5,1% για το 2015 και 2016 αντίστοιχως, για τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Γενικά, στις ανεπτυγμένες οικονομίες οι αποπληθωριστικές πιέσεις πρόσφατα επανήλθαν ως αποτέλεσμα των νέων μειώσεων στις τιμές του πετρελαίου και των λοιπών αγαθών. Έτσι, παρότι ο βασικός πληθωρισμός δεν υπέστη διακυμάνσεις, εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσει να κυμαίνεται σε επίπεδα κάτω του στόχου της νομισματικής πολιτικής των Κεντρικών Τραπεζών, τόσο το 2015 και το 2016, όσο και μεσοπρόθεσμα.

Για την Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προβλέπει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης ήτοι 1,5% το 2015 και 1,6% το 2016 (οι αντίστοιχες προβλέψεις της ΕΚΤ είναι 1,4% και 1,7%⁴, ενώ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵ είναι 1,6% και 1,8%), έναντι ρυθμού 0,9% το 2014. Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη παραμένει ανισοβαρής μεταξύ των κρατών-μελών αντικατοπτρίζοντας τον χρηματοπιστωτικό κατακερματισμό της Ένωσης, τη διαφορετική δημοσιονομική κατάσταση, την υψηλή ανεργία σε ορισμένες χώρες και την ανισορροπία στα ισοζύγια πληρωμών.

**Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2013	2014	2015*	2016**
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,3	3,4	3,1	3,6
ΑΕΠ Ευρωζώνης	-0,3	0,9	1,5	1,6
ΑΕΠ ΗΠΑ	1,5	2,4	2,6	2,8
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	3,3	3,3	3,2	4,1
Πληθωρισμός				
α. Προηγμένες οικονομίες	1,4	1,4	0,3	1,2
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	5,8	5,1	5,6	5,1
Τιμή πετρελαίου (δολάρια ΗΠΑ, μέση τιμή UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate)	105,01	96,2	51,6	50,3

Πηγή: IMF, World Economic Outlook (Οκτώβριος 2015).

* Προβλέψεις

³ Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΕΚΤ (Σεπτέμβριος 2015), η τιμή του αργού πετρελαίου Brent εκτιμάται στα 55,3 δολάρια το βαρέλι για το έτος 2015 και 56,1 δολάρια το 2016.

⁴ European Central Bank, September 2015 ECB Staff Macroeconomic Projections for the EuroArea.

⁵ Φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Economic Forecast, Autumn 2015).

Η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής δρα ανασχετικά έναντι των αποπληθωριστικών πιέσεων και ενισχυτικά ως προς τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Το ζητούμενο για τη μεσοπρόθεσμη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας παραμένει η υλοποίηση σταθεροποιητικής μακροοικονομικής πολιτικής, με δημοσιονομική επέκταση στις χώρες με θετικό δημοσιονομικό χώρο, καθώς και διαρθρωτικών και αναπτυξιακών πολιτικών που θα ενισχύσουν περαιτέρω την αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής οικονομίας και την κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα, περαιτέρω επιτάχυνση των θεσμικών μεταρρυθμίσεων στον τραπεζικό τομέα εκτιμάται ότι θα ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της Ευρωζώνης.

Οι κίνδυνοι και οι αβεβαιότητες παραμένουν για την παγκόσμια οικονομία, τόσο σε επίπεδο γεωπολιτικό (στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή), όσο και στον χρηματοοικονομικό και χρηματιστηριακό τομέα.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁶ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών στην Ευρωζώνη κατά το 2014 παρουσίασε επιβράδυνση σε σχέση με το 2013 (0,4% έναντι 1,4%), με την πρόβλεψη για το 2015 να κυμαίνεται οριακά πάνω από το μηδέν (στο 0,1%), ενώ τάση επανάκαμψης προβλέπεται για το 2016 (στο 1%), η οποία θα οδηγήσει το 2017 σε επίπεδο κάτω αλλά πλησίον του μεσοπρόθεσμου στόχου του 2% (στο 1,6%).

Το ποσοστό ανεργίας της Ευρωζώνης καταγράφηκε οριακά μειωμένο το 2014, στο 11,6% του εργατικού δυναμικού, έναντι 12% το 2013. Οι σχετικές βραχυπρόθεσμες προβλέψεις είναι επίσης συγκρατημένα αισιόδοξες, με το ποσοστό ανεργίας να μειώνεται τα επόμενα τρία χρόνια, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό (στο 11% το 2015, στο 10,6% το 2016 και στο 10,3% το 2017).

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης υπαγόρευαν τη λήψη και εφαρμογή μίας σειράς σημαντικών αποφάσεων σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας και των προοπτικών ανάπτυξης. Σε αυτές περιλαμβάνονται:

- (α) η θέση σε ισχύ από το Νοέμβριο του 2014 του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού⁷, με τον οποίο προβλέπεται η ενιαία εφαρμογή των πολιτικών προληπτικής εποπτείας των συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων στο σύνολο της Ένωσης, και υλοποιείται το πρώτο βήμα προς την εμβάθυνση της τραπεζικής ένωσης,
- (β) η ενσωμάτωση και ενεργοποίηση, το αργότερο από 1^η Ιανουαρίου 2016, ενός νέου, ενοποιημένου πλαισίου για την εγγύηση των καταθέσεων, την ανάκαμψη και εξυγίανση χρηματοδοτικών ιδρυμάτων⁸ εντός της Ένωσης,
- (γ) το πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων του Ευρωσυστήματος (γνωστό ως «ποσοτική χαλάρωση»), που τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2015 και μέσω του οποίου αναμένεται να βελτιωθούν οι χρηματοοικονομικές συνθήκες εντός της Ευρωζώνης και να υπάρξει μία σταθερή προσαρμογή της πορείας του πληθωρισμού κοντά στο 2% μεσοπρόθεσμα,
- (δ) το Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνολικού ύψους έως 300 δισ. ευρώ, διαμέσω του οποίου αναμένεται να προσελκυστούν ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια σε βάθος τριετίας, με τη χρήση εργαλείων μόχλευσης, καθώς και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και την απασχόληση.

Η ενιαία νομισματική πολιτική και οι εξελίξεις στις αγορές κεφαλαίων στην Ευρωζώνη

Η οικονομική δραστηριότητα ενισχύθηκε στη ζώνη του ευρώ ώστε ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ να διαμορφωθεί σε 1,2% το α' τρίμηνο, 1,5% το β' τρίμηνο και 1,6% το γ' τρίμηνο του 2015.

⁶ Φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Economic Forecast, Autumn 2015).

⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁸ Κοινοτική Οδηγία 2014/59/ΕΕ (Bank Recovery and Resolution Directive).

Εκτιμάται ότι η οικονομική ανάκαμψη θα συνεχισθεί τα αμέσως επόμενα έτη ωστόσο με χαμηλότερο ρυθμό από ότι αναμενόταν μέχρι πρότινος λόγω της επιβράδυνσης των αναδυόμενων οικονομιών η οποία βρίσκεται υπό εξέλιξη και επηρεάζει δυσμενώς την εξωτερική ζήτηση για προϊόντα της ζώνης του ευρώ.

Ο ρυθμός του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ διαμορφώθηκε σε αρνητικές τιμές στις αρχές του 2015 (Ιανουάριος 2015: -0,6%) ακολούθως, ωστόσο, ενισχύθηκε και διαμορφώθηκε σε 0,1% τον Οκτώβριο του 2015. Ο πληθωρισμός έφθασε σε τόσο χαμηλά επίπεδα λόγω της εξέλιξης των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων κατά τα τελευταία έτη, της ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ μέχρι και τις αρχές του 2014 αλλά και της εξασθένησης της συνολικής ζήτησης.

Εκτιμάται ότι από τα τέλη του 2015 και εξής ο πληθωρισμός θα παρουσιάσει περαιτέρω επιτάχυνση η οποία θα ενισχυθεί τα επόμενα έτη. Αυτό θα επιτευχθεί καθώς η ιδιαίτερα διευκολυντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος θα στηρίζει την οικονομική ανάκαμψη, αλλά και λόγω της υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ έναντι των επιπέδων των προηγούμενων ετών, ενώ αναμένεται αύξηση των τιμών της ενέργειας στο εγγύς μέλλον.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες μακροοικονομικές προβολές του Ευρωσυστήματος (Σεπτέμβριος 2015), ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ σε 0,1% το 2015, 1,1% το 2016 και 1,7% το 2017.

Κατά το 2015, όπως εξάλλου και κατά το προηγούμενο έτος, το Ευρωσύστημα υιοθέτησε σειρά συμβατικών και μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής, προκειμένου να αποσοβηθεί η ανάπτυξη συνθηκών αποπληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ. Στις αρχές του έτους, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έκρινε ότι η αύξηση του ενεργητικού του Ευρωσυστήματος, την οποία είχε επιφέρει μέχρι εκείνη τη στιγμή η διεξαγωγή του προγράμματος αγοράς τίτλων από εκδότες στον ιδιωτικό τομέα καθώς επίσης και των στοχευμένων πράξεων ανοικτής αγοράς, ήταν ανεπαρκής.

Κατά συνέπεια, το Διοικητικό Συμβούλιο εκτίμησε ότι η κατεύθυνση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής δεν επαρκούσε ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος παραμονής του πληθωρισμού επί μακρόν σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Αντιθέτως, ο καταγραφόμενος πληθωρισμός όπως και οι πληθωριστικές προσδοκίες εξακολουθούσαν να υποχωρούν, η οικονομική δραστηριότητα δεν ενισχυόταν σημαντικά, ενώ η νομισματική και η πιστωτική επέκταση παρέμεναν υποτονικές.

Διαγραφόταν ο κίνδυνος η σημαντική πτώση της τιμής του αργού πετρελαίου το β' εξάμηνο του 2014 να ασκήσει δευτερογενείς επιδράσεις, δηλαδή, καθοδική πίεση στους μισθούς και τις τιμές των τελικών προϊόντων. Δεδομένου ότι τα ονομαστικά επιτόκια δεν ήταν δυνατόν να μειωθούν άλλο υπήρχε η πιθανότητα να ασκηθούν περαιτέρω ανοδικές πιέσεις στα πραγματικά επιτόκια με συσταλτικά αποτελέσματα στη συνολική δαπάνη παρά τις προηγηθείσες μειώσεις των βασικών επιτοκίων.

Με πρωταρχικό σκοπό τη μεσοπρόθεσμη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε να διευρύνει το πρόγραμμα αγοράς τίτλων⁹ με την προσθήκη αγορών χρεογράφων εκδιδομένων από φορείς του δημόσιου τομέα στη ζώνη του ευρώ (public sector asset purchase programme-PSPP). Επίσης μείωσε το επιτόκιο στις στοχευμένες πράξεις ανοικτής αγοράς στο επίπεδο του επιτοκίου των εβδομαδιαίων πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης¹⁰.

Το ύψος των συνολικών αγορών τίτλων στο πλαίσιο του διευρυμένου προγράμματος, καθορίστηκε σε 60 δισ. ευρώ ανά μήνα. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ δεσμεύθηκε ότι η διεξαγωγή του διευρυμένου προγράμματος θα εξακολουθήσει τουλάχιστον μέχρι το Σεπτέμβριο του 2016 ή και αργότερα μέχρις ότου διασφαλισθεί διατηρήσιμη ευθυγράμμιση του ρυθμού πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ

⁹ Μέχρι εκείνη τη στιγμή το πρόγραμμα περιλάμβανε πιλοποιημένες τραπεζικές απαιτήσεις (Asset-Backed Securities) και καλυμμένες τραπεζικές ομολογίες (covered bonds).

¹⁰ Αρχικά το επιτόκιο των στοχευμένων πράξεων είχε καθορισθεί 10 μονάδες βάσης πάνω από το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης.

με επίπεδα λίγο χαμηλότερα του 2%. Πράγματι, το διευρυμένο πρόγραμμα επιτυγχάνει σημαντική περαιτέρω χαλάρωση της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής και συμβάλλει σε εντονότερη βελτίωση των προοπτικών για την οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ, σε περιορισμό της υποαπασχόλησης των συντελεστών παραγωγής και σε ενδυνάμωση της νομισματικής και της πιστωτικής επέκτασης. Οι εξελίξεις αυτές θα συντελέσουν ώστε να επιστρέψει ο πληθωρισμός σε επίπεδα λίγο χαμηλότερα του 2% μεσοπρόθεσμα και να διατηρηθούν οι μεσομακροπρόθεσμες πληθωριστικές προσδοκίες σε επίπεδα συνεπή με τη σταθερότητα των τιμών.

Επισημαίνεται ότι στο πρόγραμμα αγοράς περιλαμβάνονται πλέον κρατικοί τίτλοι, τίτλοι τους οποίους έχουν εκδώσει άλλοι (εκτός των κεντρικών κυβερνήσεων) δημόσιοι φορείς στα κράτη-μέλη της Νομισματικής Ένωσης και τίτλοι τους οποίους έχουν εκδώσει διεθνείς οργανισμοί εφόσον είναι εγκατεστημένοι στη ζώνη του ευρώ (όπως ο EFSF και η ΕΤΕπ), ή πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες (όπως η γερμανική KfW και η γαλλική Caisse des Depots et Consignations). Μόνον τίτλοι οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής στις εξασφαλίσεις που γίνονται αποδεκτές από το Ευρωσύστημα στις λοιπές (συνήθεις) πράξεις νομισματικής πολιτικής επιτρέπεται να υπαχθούν στο διευρυμένο πρόγραμμα αγοράς. Μεταξύ άλλων επιβάλλεται η πιστοληπτική διαβάθμιση των τίτλων να μην υπολείπεται της ελάχιστης επιτρεπτής από το Ευρωσύστημα (δηλ. ο τίτλος πρέπει να κατατάσσεται στην επενδυτική βαθμίδα). Στην περίπτωση χρεογράφων εκδιδόμενων από κεντρική κυβέρνηση κράτους-μέλους το οποίο ακολουθεί πρόγραμμα προσαρμογής υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, δεν είναι αναγκαία η τήρηση της ελάχιστης επιτρεπτής πιστοληπτικής διαβάθμισης. Τουναντίον, η εφαρμογή αυτής της διαβάθμισης είναι δυνατόν να αρθεί (waiver) από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εφόσον η αξιολόγηση της συμμόρφωσης του κράτους-μέλους με το πρόγραμμα προσαρμογής είναι θετική.

Τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2015 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ επισήμανε τους κινδύνους επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας και του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, ενόψει των εξελίξεων στις αναδυόμενες οικονομίες και των διακυμάνσεων στις αγορές τόσο για βασικά εμπορεύματα όσο και για χρηματοπιστωτικά στοιχεία. Το Διοικητικό Συμβούλιο τόνισε ότι παρακολουθεί τις εξελίξεις προσεκτικά, δεν είναι όμως ακόμη δυνατόν να αξιολογηθεί κατά πόσον οι επιπτώσεις για τις προοπτικές του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ θα είναι μόνιμες. Πάντως το Διοικητικό Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι τυχόν δυσμενείς εξελίξεις θα αντιμετωπισθούν με όλα τα διαθέσιμα μέσα νομισματικής πολιτικής και ιδίως μέσω προσαρμογών της επιλογής τίτλων, καθώς επίσης και του συνολικού ύψους των μηνιαίων αγορών στο πλαίσιο του διευρυμένου προγράμματος αγοράς τίτλων.

Εξάλλου, όπως και σε πολλές άλλες ευκαιρίες κατά το 2015, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ σημείωσε ότι τα οφέλη που απορρέουν από την κατεύθυνση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής θα μεγιστοποιηθούν μόνον εφόσον ακολουθείται κατάλληλη, αφενός διαρθρωτική και αφετέρου δημοσιονομική πολιτική. Ειδικότερα επισημάνθηκε η αναγκαιότητα της υιοθέτησης διαρθρωτικών πολιτικών δεδομένης της υψηλής διαρθρωτικής ανεργίας και των χαμηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ. Προκειμένου να αυξηθούν οι παραγωγικές επενδύσεις, η απασχόληση και η παραγωγικότητα χρειάζονται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και εργασίας και πολιτικές για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των δημόσιων υποδομών. Η εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα συνέβαλε και στην άμεση αντιμετώπιση των επιπτώσεων για τη ζώνη του ευρώ από τους κραδασμούς που πλήττουν την παγκόσμια οικονομία επί του παρόντος, καθώς θα επέφερε μόνιμη αύξηση του μακροχρονίως αναμενόμενου πραγματικού εισοδήματος, η οποία θα οδηγούσε σε τρέχουσα αύξηση της συνολικής δαπάνης.

Όσον αφορά τις εξελίξεις στην ενιαία αγορά χρήματος, το επιτόκιο EONIA και το αναμενόμενο EONIA (δηλ. το σταθερό επιτόκιο στις συμφωνίες ανταλλαγής του επιτοκίου μίας ημέρας) διαμορφώνονται από τις αρχές του έτους κάτω του μηδενός ως επί το πλείστον, ενώ τους τελευταίους μήνες το επιτόκιο Euribor έχει γίνει επίσης αρνητικό (α' δεκάμηνο 2015, μέσος όρος EONIA: - 9 μονάδες βάσης, μέσος όρος τρίμηνο Euribor: 0 μονάδες βάσης). Η εξέλιξη αυτή είναι συνεπής με την αύξηση του πλεονάσματος ρευστότητας στην ενιαία αγορά χρήματος, αφενός λόγω της διεξαγωγής των στο-

χευμένων πράξεων και αφετέρου της πραγματοποίησης εκ μέρους του Ευρωσυστήματος αγορών τίτλων σε μεγάλη κλίμακα (από το Μάρτιο του 2015).

Η από ετών πτωτική τάση των αποδόσεων των αντιπροσωπευτικών μακροπρόθεσμων (δεκαετών) κρατικών ομολόγων στη ζώνη του ευρώ με την υψηλότερη πιστοληπτική διαβάθμιση (AAA) ενισχύθηκε ήδη από το 2014 αρχικά λόγω της ανάπτυξης προσδοκιών ότι η ΕΚΤ επρόκειτο να προβεί σε μεγάλης εκτάσεως αγορές ομολόγων και ακολούθως με την πραγματοποίηση των αγορών. Από το β' δεκαπενθήμερο του Απριλίου 2015, η καθοδική πορεία των αποδόσεων αντιστράφηκε αφενός λόγω της επίδρασης τεχνικών παραγόντων, όπως η σχετική σπανιότητα ομολογιακών τίτλων στις αγορές για εξασφαλισμένες καταθέσεις δεδομένου του ύψους των αγορών εκ μέρους του Ευρωσυστήματος, και αφετέρου λόγω της αναθεώρησης προς τα άνω των πληθωριστικών προσδοκιών στη ζώνη του ευρώ. Η καθοδική πορεία των αποδόσεων ξανάρχισε τον Ιούλιο του 2015 δεδομένων των ενδείξεων για οικονομική επιβράδυνση στις αναδυόμενες οικονομίες και της συνακόλουθης υποχώρησης των τιμών των βασικών εμπορευμάτων που επηρεάζουν μειωτικά τόσο το πραγματικό επιτόκιο όσο και τον αναμενόμενο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ (μέσος όρος 10ετούς απόδοσης κρατικών ομολόγων AAA στη ζώνη του ευρώ, 2014: 1,42%, Οκτώβριος 2015: 0,65%).

Αντιστοίχως, οι τιμές των μετοχών όπως καταγράφονται από το δείκτη Dow- Jones EuroStoxx σημείωσαν αξιόλογη αύξηση το δ' τρίμηνο του 2014 και το α' τρίμηνο του 2015 συνολικά κατά 17,4%. Ωστόσο μετά το α' δεκαπενθήμερο του Απριλίου ακολούθησαν καθοδική πορεία ώστε μέχρι το τέλος Οκτωβρίου να καταγράψουν μείωση κατά 9,4% αφενός λόγω της ανόδου των αποδόσεων των ομολόγων και αφετέρου λόγω των προσδοκιών επιβράδυνσης της εξωτερικής ζήτησης για τα προϊόντα της ζώνης του ευρώ.

2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Γενική επισκόπηση της Ελληνικής οικονομίας

Την περίοδο 2010-2014 τα μέτρα του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής (αύξηση των φορολογικών εσόδων και περικοπή των δαπανών) έφθασαν στο 24,5% του ΑΕΠ (σε όρους όγκου του 2009)¹¹. Η εκτιμώμενη σωρευτική επίδραση των μέτρων στην οικονομική δραστηριότητα ήταν -25,7% μετρούμενη ως προς το ΑΕΠ του 2009. Η σημαντική αρνητική επίδραση αποδίδεται κυρίως στο γεγονός ότι εφαρμόστηκε ένα ιδιαίτερα βαρύ και εμπροσθοβαρές πρόγραμμα χωρίς πρόνοια για τη λήψη μέτρων μακροοικονομικής αντιστάθμισης. Επιπρόσθετα το μέγεθος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή εκτιμήθηκε εκ των υστέρων πως ήταν μεγαλύτερο από το μέγεθος που χρησιμοποιήθηκε για το σχεδιασμό του προγράμματος (περίπου 1,5 έναντι 0,5).

Η οικονομική προσαρμογή της περιόδου 2010-2014 είχε ως αποτέλεσμα την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του προγράμματος, δηλαδή της μείωσης των ελλειμμάτων και της ισοσκέλισης του πρωτογενούς ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και της διόρθωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε από το 15,2% του ΑΕΠ το 2009 στο 3,7% του ΑΕΠ το 2014 (χωρίς την προσμέτρηση της επίπτωσης της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων), ενώ επιτεύχθηκε και οριακό πρωτογενές πλεόνασμα το 2014. Το δε έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 10,9% το 2009 στο 2,1% το 2014. Συνεπώς, οι βασικοί δείκτες μακροοικονομικής ανισορροπίας της Ελληνικής οικονομίας (τα «δίδυμα ελλείμματα») βελτιώθηκαν.

Το μέγεθος, όπως και η ένταση της οικονομικής προσαρμογής είχαν σοβαρές αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η σωρευτική απώλεια της οικονομικής δραστηριότητας σε όρους πραγματικού ΑΕΠ, η οποία έφτασε το 25,7% πυροδότησε ταυτόχρονα έναν φαύλο κύκλο στη δυναμική του

¹¹ Macroeconomic Policy Institute, S.Gechert & A. Rannerberg «The costs of Greece's fiscal consolidation» Policy Brief, March 2015.

λόγου χρέους/ΑΕΠ της Γενικής Κυβέρνησης, ο οποίος αυξήθηκε από 126,7% του ΑΕΠ το 2009 σε 178,6% του ΑΕΠ το 2014.

Σε κοινωνικό επίπεδο οι επιπτώσεις ήταν ιδιαίτερα αρνητικές. Μεταξύ των ετών 2009 και 2014 σημειώθηκε αύξηση της ανεργίας κατά 16,9 ποσοστιαίες μονάδες. Επιπλέον, στο πλαίσιο της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας, αυξήθηκε και η εισοδηματική ανισότητα, με τα νοικοκυριά στο χαμηλότερο τμήμα της εισοδηματικής κλίμακας να καταγράφουν απώλειες συγκριτικά μεγαλύτερες της μείωσης των εισοδημάτων στο σύνολο της οικονομίας.

Η μείωση της ζήτησης και η συνακόλουθη καθίζηση της παραγωγής, διάβρωσαν τη δυναμική της δημιουργίας θέσεων εργασίας καθώς και γενικότερα την παραγωγική δυναμικότητα της Ελληνικής οικονομίας. Επιπλέον τα υψηλά ποσοστά των μακροχρονίως ανέργων δημιουργούν τον κίνδυνο της «υστέρησης» στην οικονομία, δηλαδή του φαινομένου όπου η επί μακρόν ανεργία αμβλύνει τις ικανότητες των εργαζομένων, οι οποίοι από τη μία πλευρά δεν εξασκούν τις δεξιότητές τους, ενώ από την άλλη δεν ακολουθούν τις τεχνικές/τεχνολογικές προόδους που εν τω μεταξύ συντελούνται στο αντικείμενό τους. Παρά τη σχετικά μικρή μείωση που σημειώθηκε το 2014, κατά μία εκατοστιαία μονάδα, η ανεργία παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (24,6% σε μέσα επίπεδα στο πρώτο 8μηνο του 2015), με το ποσοστό των νέων ανέργων να υποχωρεί από τον Ιούνιο του 2015 ελαφρώς κάτω από το μισό του εργατικού δυναμικού των νέων (στο 47,9% τον Αύγουστο του 2015)¹².

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Employment and social developments» του 2014, επισημαίνει ότι η συρρίκνωση της αγοράς εργασίας κατά 1 εκατομμύριο θέσεις εργασίας από το 2008 στο 2014 έχει επιπλέον εντείνει τις υπάρχουσες και προ κρίσης εισοδηματικές ανισότητες. Παράλληλα, σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας EU-SILC 2014 (που αναφέρεται στα εισοδήματα του 2013), το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού έχει αυξηθεί δραματικά, διευρύνοντας ακόμα περισσότερο τη διαφορά από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φτάνοντας στο 36% του συνολικού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, το ποσοστό των ατόμων σε σοβαρή υλική αποστέρηση βασικών αγαθών ανήλθε στο 21,5%, το τέταρτο μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα νέο πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη και τις διαρθρωτικές αλλαγές που χρειάζεται η οικονομία, σε συνδυασμό με τους βασικούς κοινωνικούς στόχους, ώστε να αρχίσει η σταδιακή αποκατάσταση των κοινωνικών κυρίως ανισορροπιών.

Τα χαρακτηριστικά του νέου προγράμματος είναι προς την κατεύθυνση αυτή. Συγκεκριμένα, το νέο πρόγραμμα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα απαραίτητα διαρθρωτικά μέτρα. Επιπλέον, είναι πιο δίκαιη η κατανομή του δημοσιονομικού βάρους, μέσω της υιοθέτησης μέτρων όπως η αύξηση της εισφοράς αλληλεγγύης στα υψηλά εισοδήματα, οι φόροι πολυτελείας κ.λπ., ώστε να μη σηκώσουν το βάρος και πάλι οι πιο αδύναμοι.

Τα μέτρα για την αύξηση των εσόδων αποσκοπούν κυρίως στη διόρθωση των παραμετρικών μεταβλητών του φορολογικού και ασφαλιστικού συστήματος (δηλαδή των φορολογικών/ασφαλιστικών συντελεστών). Επίσης, σχεδιάζεται ο περιορισμός των μη δικαιολογούμενων φορολογικών δαπανών και η αντικατάστασή τους, όπου απαιτείται, από στοχευμένες παρεμβάσεις ισοδύναμου κοινωνικού αποτελέσματος, καθώς και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των ηλεκτρικών και εισπρακτικών μηχανισμών.

Σημαντικά είναι τα διαρθρωτικά μέτρα του προγράμματος, τα οποία αφορούν κυρίως το ασφαλιστικό σύστημα (καθώς η βιωσιμότητά του αποτελεί διαχρονικό πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας, ενώ αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση βάσει των μελλοντικών πληθυσμιακών τάσεων και του ύψους της

¹² Παρενέργεια της υψηλής ανεργίας των νέων αποτελεί και η αύξηση της μετανάστευσης των νέων και ιδιαίτερα των νέων επιστημόνων, που έχει ως αποτέλεσμα την στέρηση της οικονομίας από παραγωγικό τμήμα του Εργατικού Δυναμικού.

ανεργίας) και το φορολογικό σύστημα (ώστε να αντιμετωπιστεί το διαχρονικό πρόβλημα της φοροδιαφυγής).

Οι στόχοι πρωτογενών πλεονασμάτων του νέου προγράμματος είναι σημαντικά χαμηλότεροι των προηγούμενων προγραμμάτων, αποτέλεσμα που περιορίζει το ύψος των απαιτούμενων δημοσιονομικών μέτρων, επιτρέπει τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και αυξάνει την αξιοπιστία του προγράμματος. Η αλλαγή αυτή απελευθερώνει δημοσιονομικό χώρο ύψους 19,2 δισ. ευρώ, σωρευτικά για την τετραετία 2015-2018 (υπολογιζόμενα με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ του 2014). Η δέσμευση για σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα παραμένει μεσοπρόθεσμα και αφού η οικονομία θα έχει μπει σε τροχιά υψηλών ρυθμών ανάπτυξης όσο θα κλείνει το παραγωγικό κενό.

Στην αξιολόγηση του προγράμματος πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι ο δανεισμός της χώρας γίνεται με χαμηλό κόστος. Πιο συγκεκριμένα, ο δανεισμός από το ESM γίνεται με επιτόκιο περίπου 1%¹³ και ουσιαστικά με το δάνειο αυτό θα αποπληρωθούν την προσεχή τριετία 2015-2018 οι λήξεις του δανείου του ΔΝΤ (που εξυπηρετούνται με επιτόκιο 3,5%) και οι λήξεις των ομολόγων SMP του Ευρωσυστήματος (που εξυπηρετούνται με επιτόκιο άνω του 4%). Είναι συνεπώς προφανές πως προκαλείται επιπλέον όφελος από την εξοικονόμηση πληρωμών για τόκους. Επίσης σημειώνεται ότι στην ανακοίνωση του ESM για τη χρηματοδότηση του προγράμματος είναι ρητά διατυπωμένο, ότι θα ακολουθήσει η ελάφρυνση του χρέους υπό τη μορφή μεγαλύτερης περιόδου χάριτος και περιόδου αποπληρωμής του ελληνικού χρέους¹⁴. Η νέα συμφωνία συνεπώς, μειώνει ακόμα περισσότερο το μέσο επιτόκιο δανεισμού και αυξάνει την περίοδο αποπληρωμής του χρέους, με αποτέλεσμα αυτό να έχει μεγαλύτερη ωρίμανση. Σε σύγκριση δε των όρων δανεισμού με τους όρους των προηγούμενων προγραμμάτων, υπενθυμίζεται ότι είχαν συναφθεί με αρκετά υψηλότερα επιτόκια.

Το δάνειο για τη στήριξη του προγράμματος έχει λήξη αποπληρωμής σε 32,5 έτη, το ύψος του δανείου μπορεί να ανέλθει μέχρι 86 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένου ποσού έως 25 δισ. ευρώ για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν, ενώ το επιτόκιο θα αντιστοιχεί στο κόστος δανεισμού του ESM (περίπου 1%).

Τέλος η διάρκεια του νέου προγράμματος επιτρέπει τον προγραμματισμό και την ωρίμανση κυρίως των διαρθρωτικών μέτρων, τα οποία χρειάζονται μεγαλύτερη περίοδο για να αποδώσουν.

Στο νέο πρόγραμμα περιλαμβάνονται συγκεκριμένες πολιτικές με αναπτυξιακό χαρακτήρα όπως:

- Η υιοθέτηση μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών κανόνων και μεταρρυθμίσεων για το ασφαλιστικό σύστημα, η οποία διασφαλίζει την εμπιστοσύνη στην οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη μεταξύ και εντός των γενεών.
- Η εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, η οποία ενισχύει τα κίνητρα για επενδυτική δραστηριότητα σε διάφορους τομείς της οικονομίας, ενώ αποβαίνει προς όφελος των καταναλωτών αφού αυξάνει το διαθέσιμο εισόδημά τους μέσω του περιορισμού μονοπωλιακών και ολιγοπωλιακών πρακτικών.
- Η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας με τη διευθέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η οποία ενισχύει την χρηματοδότηση της οικονομίας.
- Η αποκατάσταση ενός συγχρόνου κράτους και μιας σύγχρονης δημόσιας διοίκησης ώστε να ενισχυθεί η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα.
- Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης ώστε να μειωθεί σημαντικά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την προσφυγή στα ένδικο μέσα μέχρι την εκδίκαση και την έκδοση της απόφασης και να μειωθεί ο όγκος των εκκρεμών υποθέσεων ειδικά αυτών που είναι φορολογικής ή διοικητικής φύσης.

¹³ Πηγή: ESM Factsheet: ESM/EFSF programs for Greece August 2015.

¹⁴ Debt relief for Greece, in the form of longer grace and payment periods, will be considered after the first review of the new programme, by October/November.

- Η ελάφρυνση των διοικητικών βαρών για τις επιχειρήσεις και η απλούστευση ή κατάργηση χρονοβόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, εισφοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου και της φορολογικής απάτης οι οποίες επιβαρύνουν τους συνεπείς φορολογούμενους και τις υγιείς επιχειρήσεις.
- Η εφαρμογή μέτρων και πολιτικών για την τόνωση της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της απασχόλησης και της ανάπτυξης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινητοποιεί τα διαθέσιμα κεφάλαια των 35 δισ. ευρώ για την Ελλάδα υπέρ των επενδύσεων και της συνοχής. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί το επίπεδο της αρχικής προχρηματοδότησης για τα προγράμματα της περιόδου 2014-2020 κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες. Με την πρόσθετη αυτή προχρηματοδότηση, ποσό ενός δισεκατομμυρίου ευρώ δύναται να αξιοποιηθεί για την έναρξη προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Θετικά αποτιμά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έγγραφό της το νέο πρόγραμμα ως προς τις επιπτώσεις που θα έχει σε κοινωνικό επίπεδο (βλ. υποσημείωση 8) και συμπεραίνει ότι «αν τα μέτρα εφαρμοστούν πλήρως και εγκαίρως θα βοηθήσουν την Ελλάδα να επιστρέψει στη σταθερότητα και την ανάπτυξη τόσο με οικονομικά όσο και με κοινωνικά βιώσιμο τρόπο και θα συμβάλουν στην ικανοποίηση των πιο πιεστικών κοινωνικών αναγκών και προκλήσεων στην Ελλάδα». Τα κυριότερα σημεία της έκθεσης σχετικά με τις κοινωνικές επιπτώσεις είναι:

- Η σταδιακή εισαγωγή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και η παροχή καθολικής υγειονομικής περίθαλψης.
- Οι περιεκτές δαπανών θα αφορούν σε τομείς που δεν επηρεάζουν ευθέως τα εισοδήματα των πολιτών, όπως η μείωση των αμυντικών δαπανών ή η αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών σε πολλούς τομείς του δημόσιου τομέα όπως, η στήριξη μιας πιο διαφανούς και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης με την αναδιοργάνωση των υπουργείων και την ανεξαρτησία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων.
- Η καταπολέμηση της διαφθοράς, της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας.
- Η αντιμετώπιση συμφερόντων όπως η σταδιακή εξάλειψη των ευνοϊκών φορολογικών διατάξεων για διάφορες κατηγορίες φορολογουμένων.

Ως προς την αναπτυξιακή στρατηγική, σημειώνεται ότι οι προσδοκώμενες αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές δεν μπορούν να οδηγήσουν σε μεγάλη αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης σε βραχυχρόνιο διάστημα¹⁵. Συνήθως η καταγραφή της επίπτωσής τους απαιτεί μακροχρόνιες περιόδους, λόγω του γεγονότος ότι εξαρτώνται από οριακές αποφάσεις που λαμβάνουν οι πολίτες (π.χ. για επενδύσεις, για αλλαγή επαγγελματικού προσανατολισμού ή για έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας). Συνεπώς, ενώ οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι σημαντικές για την Ελληνική οικονομία μεσο-μακροπρόθεσμα, σε βραχυπρόθεσμο διάστημα χρειάζονται αναπτυξιακές πολιτικές, αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, περιορισμένη λήψη αναγκαίων δημοσιονομικών μέτρων συνοδευόμενα από μέτρα μακροοικονομικής αντιστάθμισης και μακροοικονομική σταθερότητα για να επιτευχθεί η επάνοδος της οικονομίας στις παραγωγικές δυνατότητές της.

2.1 Οι εξελίξεις το 2014

Το 2014, και μετά την παρατεταμένη και βαθιά ύφεση των ετών 2008-2013, η ελληνική οικονομία σημείωσε ρυθμό ανάπτυξης, σε ετήσια βάση, της τάξης του 0,7%. Παρότι θετικός, ο ρυθμός αυτός υπολείπεται σημαντικά του μακροχρόνιου ρυθμού μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας (2,1%), που είναι ο κατ'ελάχιστον ικανός ρυθμός για να οδηγήσει την οικονομία σε έξοδο από την ύφεση. Ταυτό-

¹⁵ Μακροπρόθεσμα (σε βάθος 10ετίας) εκτιμάται πως οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα ενισχύσουν την ανάπτυξη μέχρι και 14,8%, βλέπε Dietz Vollrath: «You can't reform your way to rapid growth» The growth economics blog, 2015.

χρονα, παρατηρήθηκε αύξηση των αποπληθωριστικών πιέσεων και επιβράδυνση των θετικών δημοσιονομικών προοπτικών της οικονομίας

Η ιδιωτική κατανάλωση (σε σταθερές τιμές) αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 0,5%, έπειτα από αντίστοιχη μείωση κατά 2,3% το 2013, και αποτέλεσε τη βασική συνιστώσα της μεγέθυνσης. Σε αυτή την εξέλιξη συνετέλεσε η συνεχιζόμενη πτωτική τάση των τιμών (βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή), η οποία ενίσχυσε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, καθώς και η μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά μία εκατοστιαία μονάδα περίπου, στο 26,5% βάσει της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (έναντι 27,5% το 2013)¹⁶. Η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά 2,6% σε ετήσια βάση. Αντίστοιχα, οι επενδύσεις μειώθηκαν κατά 2,8%, με τη συγκράτηση του ρυθμού μείωσης σε σχέση με το 2013, να οφείλεται ως επί το πλείστον στην αύξηση των επενδύσεων σε εξοπλισμό (18,8%), δεδομένης της αντίστοιχης αύξησης των αγορών οπλικών συστημάτων κατά το τέλος του έτους.

Το εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών είχε αρνητική συμβολή στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, λόγω της μεγαλύτερης αύξησης των εξαγωγών (κατά 7,5%) σε σχέση με τις εισαγωγές (7,7%).

Παράλληλα, οι ενδείξεις μείωσης της ανεργίας εντός του 2014 υπήρξαν ασθενείς, ενώ η διάρθρωσή της με τα υψηλά ποσοστά της στους νέους (52,7%) και στους μακροχρόνια ανέργους (73,6%) καταδεικνύει το υψηλό κοινωνικό κόστος της οικονομικής προσαρμογής των προηγούμενων ετών. Ως αποτέλεσμα του αποδυναμωμένου συστήματος κοινωνικής προστασίας, το ποσοστό των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας στο 36% του συνολικού πληθυσμού.

2.2 Οι εξελίξεις το 2015

Κατά τους πρώτους μήνες του 2015, η αναζήτηση ενός νέου πλαισίου συμφωνίας με τους διεθνείς εταίρους και πιστωτές της χώρας, και η συνακόλουθη επιδείνωση των ταμειακών ροών του ελληνικού δημοσίου και των συνθηκών ρευστότητας της οικονομίας, προκάλεσε όξυνση της οικονομικής αβεβαιότητας.

Το επιδεινούμενο οικονομικό κλίμα αντανακλάται στη σημαντική υποχώρηση των δεικτών επιχειρηματικών προσδοκιών στις κατασκευές και τη βιομηχανία κατά το πρώτο 10μηνο του 2015 (56,8 μ.β. και 81,5 μ.β., αντιστοίχως, έναντι 81,5 μ.β. και 94,8 μ.β. το πρώτο 10μηνο του 2014), αλλά και του δείκτη οικονομικού κλίματος, που κυμαίνεται στο 89,1 για τους πρώτους 10 μήνες του 2015, έναντι μέσου όρου 99,2 μονάδων το αντίστοιχο διάστημα του 2014. Οι ενδείξεις που προκύπτουν από την παρατήρηση της πτώσης του δείκτη οικονομικού κλίματος λαμβάνουν μεγαλύτερη βαρύτητα αν εξετασθούν στο πλαίσιο του βελτιωμένου οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη, όπου το 2015 έχουν σημειωθεί αυξήσεις του δείκτη αρκετά πάνω από το επίπεδο των 100 μ.β. (στις 105,9 μ.β. τον Οκτώβριο του 2015)¹⁷.

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε όρους όγκου κατά το 3ο τρίμηνο του 2015 σημείωσε αρνητική μεταβολή κατά 0,5% σε σχέση με το 2ο τρίμηνο του 2015, ενώ σε σύγκριση με το 3ο τρίμηνο του 2014, παρουσίασε μείωση 0,4% έναντι +1,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

Παρόλα αυτά, τα αθροιστικά στοιχεία του 9μήνου του έτους δεν επιβεβαιώνουν την επιδείνωση που παρουσιάζουν οι δείκτες οικονομικού κλίματος. Η ετήσια μεταβολή του πραγματικού προϊόντος στο σύνολο του 9μήνου είναι θετική (+0,4%) σε σχέση με το πρώτο 9μηνο του 2014. Το αποτέλεσμα αυτό σημαίνει ότι στο σύνολο του 2015 ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται σημαντικά βελτιωμένος σε σχέση με τις έως σήμερα εκτιμήσεις για ύφεση 1,4% (βλ. υποσημείωση 20).

¹⁶ Τα αντίστοιχα στοιχεία ανεργίας σε εθνολογιστική βάση είναι 24,3% για το 2014 έναντι 25,2% το 2013.

¹⁷ Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να σημειωθεί η εμφάνιση μίας τάσης σταδιακής ανάκαμψης όλων των δεικτών οικονομικού κλίματος της ελληνικής οικονομίας από τον Σεπτέμβριο του 2015.

Οι εξελίξεις στο 9μηνο του 2015 σηματοδοτούν ότι η οικονομική μεγέθυνση επηρεάστηκε λιγότερο από όσο αναμενόταν από την παρατεταμένη περίοδο διαπραγματεύσεων για την επίτευξη συμφωνίας με τους εταίρους και τη συρρίκνωση της εισροής ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και κατ' επέκταση στην Ελληνική οικονομία. Η πρόσφατη όμως εφαρμογή των μέτρων ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων προκειμένου να προστατευτεί η συστημική ευστάθεια του ελληνικού τραπεζικού συστήματος εκτιμάται ότι θα έχει μία αρνητική μεταφερόμενη επίδραση (carry over effect) στον επόμενο χρόνο σε όρους τραπεζικής πίστης, χορηγήσεων και ρευστότητας, οι οποίες θα επηρεάσουν αρνητικά τις επενδύσεις και την κατανάλωση στους πρώτους μήνες του επόμενου έτους.

Με βάση την εκτιμώμενη εξέλιξη του 4ου τριμήνου και δεδομένης της καλύτερης πορείας του ΑΕΠ κατά το 3ο τρίμηνο (που ήταν το πρώτο τρίμηνο εφαρμογής των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων), εκτιμάται ότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ θα είναι μηδενικός. Στην εξέλιξη αυτή αναμένεται να συμβάλει η αύξηση στην ιδιωτική κατανάλωση κατά 0,5% και η εκτιμώμενη μεγαλύτερη πτώση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (-1,9%) σε σχέση με τη στασιμότητα των εξαγωγών (0,0%), γεγονός που αναμένεται να οδηγήσει σε θετική συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών στο ΑΕΠ (0,8%).

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ στο 3ο τρίμηνο του 2015 σημείωσε αρνητική μεταβολή (-1,4%) έναντι μεταβολής -0,85% την αντίστοιχη περίοδο του 2014 και -3,9% το 2013. Στο σύνολο του 9μηνου 2015, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ διαμορφώνεται στο -0,83%, ενώ για το σύνολο του έτους η εκτίμηση αντιστοιχεί σε -1,1%, υπό την υπόθεση ότι κατά το 4ο τρίμηνο θα διατηρηθεί ο ρυθμός του αποπληθωριστή του 3ου τριμήνου.

Σε τρέχουσες τιμές η μεταβολή του ΑΕΠ το 3ο τρίμηνο του 2015 ήταν -1,8% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2014 και -0,5% έναντι του 2ου τριμήνου 2015.

Πληθωρισμός - Τιμές

Οι συνθήκες στασιμότητας του πραγματικού προϊόντος του 2015 αναμένεται να ασκήσουν επίσης αρνητική επίδραση στον πληθωρισμό. Οι πτωτικές πιέσεις στον πληθωρισμό, τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα, οφείλονται σε μεγάλο ποσοστό στη μείωση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου. Εντούτοις, στην περίπτωση της Ελλάδας επιδρούν και άλλοι οικονομικοί παράγοντες, όπως η συνεχιζόμενη μείωση της εγχώριας ζήτησης από το 2008, η οποία όμως ενδέχεται να αντισταθμιστεί σε ορισμένο βαθμό από την πρόσφατη αύξηση στους συντελεστές του ΦΠΑ.

Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταφράστηκε σε πτωτική τάση των τιμών (βάσει του ΔΤΚ) κατά -0,9% το 2013 και -1,3% το 2014. Την περίοδο των δύο τελευταίων ετών, ο πληθωρισμός μεταστράφηκε προς αρνητικές μέσες τιμές, οι οποίες είναι σημαντικά χαμηλότερες από τον ετήσιο μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Το 2014, ο Εν.ΔΤΚ ήταν -1,4% στην Ελλάδα έναντι 0,4% στην Ευρωζώνη. Ο δομικός πληθωρισμός (πυρήνας ΓΔΤΚ) συνέχισε να πέφτει κατά τη διάρκεια του 2014, με ετήσιο ρυθμό -0,7% κατά μέσο όρο, ο οποίος είναι πάντως λιγότερο αρνητικός από τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής των τιμών -1,7% του 2013.

Εντός του 2015, οι τιμές συνέχισαν την πτωτική τους πορεία. Τον Οκτώβριο 2015, ο Εν.ΔΤΚ παρουσίασε μείωση 0,1% σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2014. Αντιστοίχως, ο ΔΤΚ μειώθηκε κατά 0,9% σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2014. Για την περίοδο Ιανουαρίου- Οκτωβρίου 2015, ο πληθωρισμός κατά μέσο όρο ήταν -1,35% (βάσει Εν.ΔΤΚ) σε σχέση με το πρώτο 10μηνο του 2014.

Συνολικά για το 2015, η εκτίμηση του βασικού μακροοικονομικού σεναρίου για τον πληθωρισμό προσεγγίζει το -1%, τη στιγμή που η συμπίεση των τιμών στην Ευρωζώνη εντός του έτους είναι εμφανώς μικρότερης κλίμακας. Συγκεκριμένα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τιμών στην Ευρωζώνη (Εν.ΔΤΚ) για την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2015 είναι μηδενικός (-0,03%) επιστρέφοντας όμως σε οριακά αρνητικό έδαφος τον Σεπτέμβριο (-0,1%), έπειτα από μία τετράμηνη περίοδο θετικών μεταβολών.

Απασχόληση - Ανεργία

Βάσει των τριμηνιαίων (μη εποχικά διορθωμένων) στοιχείων της έρευνας εργατικού δυναμικού, το ποσοστό των ανέργων έφτασε στο ανώτερο σημείο του το 2013, αντιστοιχώντας στο 27,5% ή 1,33 εκατ. άτομα, ενώ το 2014 είχε μέσο όρο 26,5%, παρουσιάζοντας μικρά σημάδια πτωτικής τάσης (κατά 1 ποσοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση). Το ποσοστό ανεργίας των νέων επίσης μειώθηκε μέσα στο 2014, κατά 5,6 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2013, αντιστοιχώντας σε 52,7%. Επιπλέον, η συνολική απασχόληση σημείωσε αύξηση κατά 0,7%, έναντι μείωσης κατά 4,9% το 2013. Παρόλα αυτά, η ανεργία παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, ενώ η διάρθρωσή της και τα υψηλά ποσοστά της στους νέους και στους μακροχρόνια ανέργους καταδεικνύουν το υψηλό κοινωνικό κόστος της οικονομικής προσαρμογής. Ενδεικτικό στοιχείο για τη διάρθρωση της ανεργίας είναι ότι το 2014 κατά μέσο όρο το 73,6% των ανέργων ήταν μακροχρόνια άνεργοι.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα (εποχικά διορθωμένα) μηνιαία στοιχεία για το 2015 (ΕΛΣΤΑΤ), το ποσοστό ανεργίας συνεχίζει να μειώνεται οριακά, παραμένοντας σε αυτή την ελαφρώς πτωτική πορεία από το Μάιο του 2014. Τον Αύγουστο του 2015 η ανεργία ελαττώθηκε στο 24,6%, κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες μειωμένη σε σχέση με τον Αύγουστο του 2014 (26,2%) δείχνοντας ότι η αργή τάση περιορισμού της ανεργίας παραμένει και κατά το μήνα αυτό. Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2015 μειώθηκε στο 25,3% έναντι 26,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2014, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,4% κατά μέσο όρο εντός του ίδιου διαστήματος.

Το ποσοστό ανεργίας για το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 24,6% (κατά 2,0 εκατ. μονάδες ως προς το 1^ο τρίμηνο του 2015 που ήταν 26,6%) επίσης μειωμένο έναντι του 2^ο τριμήνου του 2014 (26,6%).

Επίσης, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων¹⁸ κατά το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 73,1% του συνόλου των ανέργων, σε σχέση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 (74,4%). Επιπλέον, το ποσοστό ανεργίας των νέων (15-24) το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 49,5%, έναντι του 52,0% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014.

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις

Μετά την υποτονική ανάκαμψη που σημείωσε το 2014, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του νομισματικού μεγέθους που αποτελεί την ελληνική συμβολή στο M3 της ζώνης του ευρώ (εκτός του νομίσματος σε κυκλοφορία) παρουσίασε απότομη επιβράδυνση από το Δεκέμβριο του 2014 καταγράφοντας μέχρι τον Αύγουστο του 2015 προοδευτικά ολοένα και περισσότερο αρνητικές τιμές.

Ειδικότερα, ο ρυθμός αυτός διαμορφώθηκε σε -26,0% τον Σεπτέμβριο του 2015 έναντι -2,2% το Δεκέμβριο του 2014. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καταθέσεων διάρκειας μίας ημέρας ενισχύθηκε σε 9,4% τον Σεπτέμβριο του 2015 από 1,6% το Δεκέμβριο του 2014, αλλά ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καταθέσεων προθεσμίας έως 2 ετών υποχώρησε σε -49,6% από -4,4% στο τέλος του 2014.

Οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, παρουσίασαν από το Δεκέμβριο του 2014 υψηλές επαναλαμβανόμενες εκροές που συνολικά στη διάρκεια της περιόδου Δεκεμβρίου 2014 - Σεπτεμβρίου 2015 ανήλθαν σε 41,3 δισ. ευρώ. Το κλίμα αβεβαιότητας που επικράτησε ενόψει των εκλογών στις αρχές του 2015 και ακολούθως σχετικά με την πορεία των διαπραγματεύσεων με τους διεθνείς πιστωτές της χώρας, οδήγησε τους αποταμιευτές σε μαζικές αναλήψεις καταθέσεων.

Η μείωση των καταθέσεων μετριάστηκε αισθητά με την επιβολή περιορισμών στις αναλήψεις στα τέλη Ιουνίου 2015. Εξάλλου η αβεβαιότητα περιορίστηκε με την σύναψη της συμφωνίας των αρχηγών των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ στις 13 Ιουλίου 2015 και κατόπιν με την υπογραφή της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας. Η εδραίωση εμπιστοσύνης στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας

¹⁸ Σε μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία βάσει της τριμηνιαίας Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.

σε συνδυασμό με την πρόοδο της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και των άλλων προβλεπόμενων μέτρων διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας θα συντελέσουν σταδιακά σε επιστροφή αποθησαυρισμένων τραπεζογραμματίων και κεφαλαίων από το εξωτερικό.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης από τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, έγινε και πάλι θετικός το Δεκέμβριο του 2014 μετά από μία περίοδο δύο και πλέον ετών. Ειδικότερα, ο ρυθμός αυτός διαμορφώθηκε σε 16,4% τον Σεπτέμβριο του 2015 από 7,3% το Δεκέμβριο του 2014. Η διαμόρφωση του ρυθμού σε θετικές τιμές αντικατοπτρίζει κυρίως την ενίσχυση των τοποθετήσεων των εγχώριων τραπεζών σε έντοκα γραμμάτια, αλλά και την αύξηση των τραπεζικών δανείων προς τον εν λόγω τομέα, καθώς από το Σεπτέμβριο του 2014 μέχρι τον Ιούνιο του 2015 δεν εισέρευσαν δανειακοί πόροι προς την Ελλάδα από τους διεθνείς πιστωτές.

Αναφορικά με την τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τα νοικοκυριά (ιδιώτες-ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα) επιταχύνθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε σε -3,2% τον Σεπτέμβριο του 2015 έναντι -2,9% το Δεκέμβριο του 2014.

Ο ετήσιος ρυθμός συρρίκνωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τα μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ο οποίος περιοριζόταν σταδιακά από το Φεβρουάριο του 2014, εντάθηκε τον Ιούλιο του 2015 λόγω της τραπεζικής αργίας και της επιβολής των περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων και διαμορφώθηκε σε -1,2% τον Σεπτέμβριο του 2015 έναντι -0,7% τον Ιούνιο του 2015 και -3,3% το Δεκέμβριο του 2014. Η τάση περιορισμού του ρυθμού μείωσης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις είναι συνεπής, από την πλευρά της ζήτησης, με την έναρξη της οικονομικής ανάκαμψης το 2014 που συνεχίστηκε μέχρι το β' τρίμηνο του 2015 καθώς και με την υποχώρηση πολλών δανειακών επιτοκίων.

Από την πλευρά της προσφοράς, ο περιορισμός του ρυθμού μείωσης της χρηματοδότησης είναι συνεπής με την προηγηθείσα ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάταξη των τραπεζών, την ευνοϊκή επίπτωση από τη συμμετοχή τους στις στοχευμένες πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ όπως εξάλλου και τη στήριξή τους με έκτακτη χρηματοδότηση. Ωστόσο, ο περιορισμός του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσω θεσμικής επίλυσης του προβλήματος αυτού παραμένει βασική παράμετρος για την ουσιαστική ενίσχυση της πιστοδοτικής ικανότητας των τραπεζών.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα, τα οποία ακολουθούσαν πτωτική τάση από τα μέσα του 2012, διατηρήθηκαν κατ' ουσίαν σταθερά στη διάρκεια του α' εξαμήνου του 2015 αλλά αποκλιμακώθηκαν απότομα τον Ιούλιο λόγω της επιβολής των περιορισμών στις αναλήψεις από τραπεζικές καταθέσεις. Το επιτόκιο στη σημαντικότερη κατηγορία καταθέσεων, δηλ. εκείνων με συμφωνημένη διάρκεια έως 1 έτος από τα νοικοκυριά, κατέγραψε συνολικά μείωση στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου κατά 64 μονάδες βάσης και τον Σεπτέμβριο του 2015 διαμορφώθηκε σε 1,18%.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών δανείων υποχώρησαν το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2015 στις περισσότερες κατηγορίες, εξέλιξη η οποία είναι συνεπής με την καθοδική πορεία των επιτοκίων στην αγορά χρήματος και τη διαμόρφωση των επιτοκίων Euribor σε πολύ χαμηλά (αρνητικά) επίπεδα λόγω του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, αλλά και την ευνοϊκή επίδραση των χαμηλότοκων προγραμμάτων του ΕΤΕΑΝ και της ΕΤΕπ στο κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων.

Αναλυτικότερα, το μέσο επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 29 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε σε 4,81% τον Σεπτέμβριο του 2015, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά (ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα) σημείωσε μείωση κατά 19 μονάδες βάσης σε 4,57%.

Τα ex post πραγματικά επιτόκια των τραπεζικών δανείων κατέγραψαν μείωση, σε όλες τις επιμέρους κατηγορίες λόγω της επιβράδυνσης του ρυθμού υποχώρησης των τιμών. Ειδικότερα, το πραγματικό επιτόκιο των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις υποχώρησε κατά 206 μονάδες βάσης

σε 5,57% τον Σεπτέμβριο του 2015 και το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά κατά 196 μονάδες βάσης φθάνοντας το 5,33%.

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών¹⁹

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, την περίοδο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2015, παρουσίασε σημαντική βελτίωση και κατέγραψε πλεόνασμα 1,8 δισ. ευρώ, έναντι ελλείμματος την ίδια περίοδο του 2014. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη βελτίωση του ισοζυγίου αγαθών, η οποία υπεραντιστάθμισε τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, με αποτέλεσμα τη βελτίωση του συνολικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών. Συνολικά, οι εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών παρουσίασαν μείωση κατά 6,8%, αλλά οι αντίστοιχες δαπάνες για εισαγωγές μειώθηκαν με ταχύτερο ρυθμό, κατά 12,9%, με αποτέλεσμα το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών να εμφανίσει πλεόνασμα 2,1 δισ. ευρώ. Την ίδια περίοδο, τα ισοζύγια πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων επιδεινώθηκαν.

Το ισοζύγιο αγαθών, τους πρώτους εννέα μήνες του 2015, εμφάνισε έλλειμμα 12,9 δισ. ευρώ, μικρότερο κατά 3,7 δισ. ευρώ εκείνου του 2014, ως αποτέλεσμα αφενός της μείωσης του ελλείμματος στο ισοζύγιο των καυσίμων λόγω της πτώσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου και αφετέρου της σημαντικής πτώσης των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων. Επιπλέον, το έλλειμμα του ισοζυγίου των λοιπών αγαθών περιορίστηκε, καθώς οι εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία παρουσίασαν άνοδο κατά 6,7%, ενώ η αντίστοιχη δαπάνη για εισαγωγές στο εννεάμηνο δεν μεταβλήθηκε σημαντικά σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2014, παρά τη σημαντική μείωση που παρατηρήθηκε το γ' τρίμηνο, λόγω των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

Ειδικότερα, σημαντική άνοδο σημείωσαν οι εξαγωγές στους κλάδους των τροφίμων, ποτών και καπνού, χημικών, μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων και μηχανημάτων και εξοπλισμού. Επίσης, οι ελληνικές εξαγωγές προς τις αγορές της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα αυξάνονται με ταχύτερο ρυθμό από ότι οι εξαγωγές προς τρίτες χώρες. Σημειώνεται ότι το ποσοστό των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες της Ευρωζώνης έφτασε το πρώτο εξάμηνο του 2015 το 45% της συνολικής αξίας των εξαγωγών (αν εξαιρεθούν τα καύσιμα και τα πλοία).

Το ισοζύγιο υπηρεσιών το εννεάμηνο του 2015 παρουσίασε πλεόνασμα 14,9 δισ. ευρώ, κατά 794 εκατ. ευρώ μικρότερο από την αντίστοιχη περίοδο του 2014. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην μείωση των καθαρών εισπράξεων από μεταφορές, η οποία αντισταθμίστηκε μόνο μερικώς από την άνοδο των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές και λοιπές υπηρεσίες. Οι ταξιδιωτικές δαπάνες στην Ελλάδα από μη κατοίκους αυξήθηκαν κατά 4,7% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2014, αντανακλώντας άνοδο των αφίξεων μη κατοίκων ταξιδιωτών κατά 8,6%. Αντιθέτως οι εισπράξεις από υπηρεσίες μεταφορών, κυρίως θαλάσσιων, κατέγραψαν μείωση κατά 17,5% συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2014. Παρατηρείται ότι, η επιβολή των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων από τον Ιούλιο και μετά, ενώ άφησε ανεπηρέαστη την τουριστική βιομηχανία, επηρέασε σημαντικά τα ναυτιλιακά έσοδα. Τέλος, το πλεόνασμα του ισοζυγίου των “λοιπών” υπηρεσιών αυξήθηκε σε σχέση με πέρυσι. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων, μετατράπηκε σε έλλειμμα, κυρίως λόγω της μείωσης των καθαρών λοιπών πρωτογενών εισοδημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν φόρους και επιδοτήσεις επί των προϊόντων και της παραγωγής. Το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων κατέγραψε επίσης έλλειμμα έναντι πλεονάσματος την ίδια περίοδο του 2014, λόγω της επιδείνωσης και των καθαρών εισπράξεων της γενικής κυβέρνησης (κυρίως εισροές από τα διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ) και του ισοζυγίου των λοιπών, εκτός Γενικής Κυβέρνησης, τομέων της οικονομίας.

Κατά την ίδια χρονική περίοδο το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 553,2 εκατ. ευρώ, από 1,8 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2014, λόγω καθυστέρησης στην απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων το πρώτο εξάμηνο του 2015.

¹⁹ Από το μήνα αναφοράς Ιούλιο 2015, η Τράπεζα της Ελλάδος χρησιμοποιεί τις στατιστικές εξωτερικού εμπορίου της ΕΛΣΤΑΤ στη θέση των στοιχείων διακανονισμού τραπεζικών συναλλαγών (settlements data), που χρησιμοποιούνταν έως και τον Ιούνιο 2015. Επίσης, από το μήνα αναφοράς Ιανουάριο 2015, η παρουσίαση του ισοζυγίου πληρωμών βασίζεται στην 6^η έκδοση του Εγχειριδίου Ισοζυγίου Πληρωμών (BPM6-Balance of Payments Manual 6th edition). Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στα σχετικά δελτία τύπου που δημοσίευσε η ΤτΕ στις 21/9/2015 και 23/3/2015 αντίστοιχα.

**Πίνακας 1.2 Ισοζύγιο πληρωμών (προσωρινά στοιχεία)
(σε εκατ. ευρώ)**

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος			Ιανουάριος-Σεπτέμβριος		
	2012	2013	2014	2013	2014	2015
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-4.615,0	-3.691,9	-3.767,4	-907,2	53,3	1.773,7
Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (I.A+I.B)	-4.480,1	-5.030,9	-4.006,3	-1.886,6	-789,4	2.074,7
Εισπράξεις	49.375,4	54.941,4	57.839,3	43.139,1	45.128,1	42.075,3
Πληρωμές	53.855,5	59.972,3	61.845,5	45.025,7	45.917,5	40.000,6
I.A Ισοζύγιο αγαθών (I.A.1 - I.A.2)	-19.651,2	-20.780,3	-22.279,4	-15.311,5	-16.504,7	-12.846,3
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	21.716,9	26.895,6	26.788,0	20.475,5	19.911,6	18.556,9
Καύσιμα	7.426,4	9.485,1	9.049,8	7.492,8	6.909,0	5.014,3
Πλοία (πωλήσεις)	737,8	443,0	626,0	350,4	465,5	159,8
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	13.552,7	16.967,6	17.112,1	12.632,3	12.537,0	13.382,8
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	41.368,1	47.675,9	49.067,4	35.787,0	36.416,2	31.403,3
Καύσιμα	17.646,3	16.398,5	15.384,2	12.620,6	11.500,9	8.293,0
Πλοία (αγορές)	1.780,4	1.926,2	2.799,2	1.283,0	2.292,7	538,8
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	21.941,4	29.351,1	30.884,1	21.883,4	22.622,6	22.571,5
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 - I.B.2)	15.171,1	15.749,4	18.273,2	13.424,9	15.715,2	14.921,1
I.B.1 Εισπράξεις	27.658,5	28.045,8	31.051,3	22.663,6	25.216,5	23.518,4
Ταξιδιωτικό	10.442,5	12.152,2	13.393,1	10.819,1	12.001,4	12.569,6
Μεταφορές	13.310,7	12.060,9	13.130,8	9.033,9	9.769,3	8.064,4
Λοιπές υπηρεσίες	3.905,3	3.832,7	4.527,4	2.810,7	3.445,8	2.884,4
I.B.2 Πληρωμές	12.487,4	12.296,4	12.778,1	9.238,7	9.501,3	8.597,3
Ταξιδιωτικό	1.843,9	1.835,2	2.076,4	1.412,2	1.537,2	1.495,9
Μεταφορές	6.344,7	6.492,2	6.258,6	4.870,7	4.613,7	4.343,3
Λοιπές υπηρεσίες	4.298,8	3.969,1	4.443,1	2.955,8	3.350,3	2.758,1
I.Γ Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων (I.Γ.1 - I.Γ.2)	819,7	-457,0	573,6	-360,7	755,4	-40,9
I.Γ.1 Εισπράξεις	6.615,5	6.458,1	6.867,4	5.198,3	5.587,7	4.372,8
Αμοιβές, μισθοί	200,8	209,3	209,9	155,4	156,7	124,3
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	3.631,4	3.213,7	3.241,5	2.426,4	2.496,6	1.985,3
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	2.783,3	3.035,1	3.416,1	2.616,6	2.934,4	2.263,2
I.Γ.2 Πληρωμές	5.795,8	6.915,1	6.293,8	5.559,0	4.832,4	4.413,8
Αμοιβές, μισθοί	468,0	453,0	491,7	344,8	341,9	333,8
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	4.930,7	6.097,1	5.439,6	4.902,4	4.236,6	3.842,5
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	397,2	365,0	362,6	311,9	253,8	237,5
I.Δ Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (I.Δ.1 - I.Δ.2)	-954,6	1.796,1	-334,7	1.340,1	87,3	-260,0
I.Δ.1 Εισπράξεις	2.342,3	4.652,8	2.550,7	3.707,4	2.133,4	1.692,3
Γενική Κυβέρνηση	1.276,9	3.375,5	1.441,7	2.702,3	1.281,1	1.035,7
Λοιποί τομείς	1.065,4	1.277,3	1.109,0	1.005,1	852,3	656,6
I.Δ.2 Πληρωμές	3.296,9	2.856,7	2.885,5	2.367,3	2.046,1	1.952,4
Γενική Κυβέρνηση	2.250,7	2.068,1	2.054,7	1.767,2	1.438,3	1.345,9
Λοιποί τομείς	1.046,2	788,6	830,8	600,1	607,8	606,5
II. Ισοζύγιο κεφαλαίων (II.1-II.2)	2.327,6	3.040,8	2.510,6	2.782,3	1.789,2	553,2
II.1 Εισπράξεις	2.564,6	3.380,6	2.866,2	3.039,4	2.042,8	831,8
Γενική Κυβέρνηση	2.486,0	3.298,9	2.789,8	2.977,8	1.988,2	792,3
Λοιποί τομείς	78,6	81,7	76,4	61,7	54,6	39,5
II.2 Πληρωμές	237,1	339,8	355,6	257,1	253,5	278,6
Γενική Κυβέρνηση	13,7	9,7	8,8	3,7	7,7	3,8
Λοιποί τομείς	223,3	330,1	346,7	253,4	245,9	274,8
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων (I + II)	-2.287,5	-651,1	-1.256,8	1.875,1	1.842,5	2.326,9
III. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικ. συν/γών (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	-2.729,2	2.562,5	634,1	3.758,3	3.706,5	2.243,1
III.A Άμεσες επενδύσεις*	-827,1	-2.713,6	-577,4	-1.174,2	-432,3	571,9
Απαιτήσεις	524,8	-534,2	685,0	-755,7	452,2	292,4
Υποχρεώσεις	1.351,9	2.179,4	1.262,5	418,5	884,5	-279,5
III.B Επενδύσεις χαρτοφυλακίου*	99.903,9	6.583,1	6.978,0	7.497,7	793,3	9.205,4
Απαιτήσεις	58.086,1	-1.023,6	8.910,1	-1.156,0	5.762,5	-539,4
Υποχρεώσεις	-41.817,8	-7.606,7	1.932,1	-8.653,7	4.969,2	-9.744,7
III.Γ Λοιπές επενδύσεις*	-101.815,1	-1.414,0	-6.222,5	-2.623,2	2.882,4	-7.297,2
Απαιτήσεις	-17.911,4	-21.187,9	-6.888,7	-18.999,3	-8.006,2	20.695,5
Υποχρεώσεις	83.903,7	-19.773,9	-666,2	-16.376,1	-10.888,6	27.992,6
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	109.093,9	30.061,2	4.000,2	30.624,3	5.997,9	4.982,2
III.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων**	9,0	107,0	456,0	58,0	463,0	-237,0
IV. Τακτοποιητέα στοιχεία (I+II-III+IV=0)	-441,8	3.213,6	1.890,9	1.883,2	1.864,0	-83,8
Υψος συναλλαγματικών διαθεσίμων ***	5.500,0	4.172,0	5.117,0	4.559,0	5.015,0	5.082,0

* (+) αύξηση (-) μείωση (σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία)

** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη «συναλλαγματική θέση» στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα «ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα» και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι συνολικές καθαρές μεταβιβάσεις πόρων από την ΕΕ (εισπράξεις πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων γενικής κυβέρνησης και εισπράξεις κεφαλαίων μείον αποδόσεις στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό) διαμορφώθηκαν σε 2,4 δισ. ευρώ έναντι 4,5 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2014.²⁰

Οι σωρευτικές εισροές των διαρθρωτικών κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2007-2013, μέχρι τέλος Αυγούστου 2015 ανήλθαν σε περίπου 18,5 δισ. ευρώ - συμπεριλαμβανόμενων των προκαταβολών - με αποτέλεσμα το ποσοστό απορρόφησης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων να υπερβεί το 90% της κοινοτικής χρηματοδότησης της περιόδου 2007-2013. Μεταξύ Ιανουαρίου 2014 και Αυγούστου 2015, οι σωρευτικές εισροές σε προκαταβολές από το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 ανήλθαν σε περίπου 397 εκατ. ευρώ.

Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό σημείωσαν αύξηση κατά 292,4 εκατ. ευρώ την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2015, ενώ οι αντίστοιχες υποχρεώσεις, οι οποίες αντιπροσωπεύουν άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, σημείωσαν μείωση κατά 279,5 εκατ. ευρώ.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, η καθαρή μείωση κατά 539 δισ. ευρώ των απαιτήσεων κατοίκων έναντι του εξωτερικού οφείλεται κυρίως στη μείωση κατά 7,6 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια εξωτερικού, η οποία αντιστάθμισε μερικώς την αύξηση των τοποθετήσεών τους σε μετοχές αλλοδαπών επιχειρήσεων κατά 7,0 δισ. ευρώ. Επίσης, οι καθαρές υποχρεώσεις κατοίκων έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά 9,7 δισ. ευρώ, κυρίως λόγω της μείωσης των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου και σε μετοχές ελληνικών επιχειρήσεων.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, η καθαρή αύξηση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων κατοίκων έναντι του εξωτερικού αντανακλά κυρίως τη στατιστική προσαρμογή που συνδέεται με την έκδοση τραπεζογραμματίων.²¹ Επιπλέον, όσον αφορά τις απαιτήσεις, το οκτάμηνο του 2015 σημειώθηκε καθαρή αύξηση κατά 3,2 δισ. ευρώ των καταθέσεων και γeros κατοίκων στο εξωτερικό. Στην πλευρά των υποχρεώσεων, πέραν της αύξησης λόγω της στατιστικής προσαρμογής που συνδέεται με την έκδοση τραπεζογραμματίων, σημειώθηκε καθαρή αύξηση κατά 15,8 δισ. ευρώ των καταθέσεων και γeros μη κατοίκων στην Ελλάδα (περιλαμβάνεται και ο λογαριασμός TARGET), η οποία αντισταθμίστηκε σε μικρό βαθμό από τη μείωση των δανειακών υποχρεώσεων κατοίκων.

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2015, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 5,1 δισ. ευρώ, έναντι 5 δισ. ευρώ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2014.

2.3 Οι προοπτικές το 2016

Το 2016 αναμένεται ύφεση στην Ελληνική οικονομία (-0,7%) λόγω της αναμενόμενης αρνητικής μεταφερόμενης επίδρασης (carry over effect) του 2ου εξαμήνου 2015 στον επόμενο χρόνο. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην Ελληνική οικονομία και η άρση των περιορισμών αναμένεται να επιτρέψει την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης από το 2ο εξάμηνο του 2016. Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να συρρικνωθεί το 2016 κατά 0,7%. Η δημόσια κατανάλωση εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει μείωση 1,0%, δεδομένης της ανάγκης για περαιτέρω εξοικονόμηση δημοσίων δαπανών. Επίσης ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αναμένεται να παρουσιάσει ετήσια μείωση κα-

²⁰ Οι εισπράξεις των πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων της γενικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις άμεσες ενισχύσεις και επιδοτήσεις στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), καθώς και τις καταβολές από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ενώ οι πληρωμές περιλαμβάνουν κυρίως τις αποδόσεις προς τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό. Οι εισπράξεις κεφαλαίων της Γενικής Κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις απολήψεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία —πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου— και από το Ταμείο Συνοχής.

²¹ Το διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2015, καταγράφηκε ταυτόχρονη αύξηση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων λόγω της στατιστικής προσαρμογής που συνδέεται με την έκδοση τραπεζογραμματίων, ύψους 17,4. δισ. ευρώ και 17,0 δισ. ευρώ αντίστοιχα.

τά 3,7%, λόγω της μεταφερόμενης επίδρασης (carryover) της πτωτικής τάσης του 2ου εξαμήνου 2015 στο 2016, παρά τις ενδείξεις ανάκαμψης που διαφαίνονται για το 3ο τρίμηνο του 2016.

Η επιβράδυνση των εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών που προβλέπεται βραχυπρόθεσμα (κυρίως λόγω των πρόσφατων ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων) αναμένεται να αποκατασταθεί βαθμιαία. Η συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου στην αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται θετική το 2016, στις 0,37 ποσοστιαίες μονάδες. Η πτωτική τάση των τιμών αναμένεται να αναστραφεί από το 2016, ενώ ο δείκτης ανεργίας εκτιμάται ότι θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα με το 2015.

Καθοριστικό ρόλο για τις εξελίξεις το 2016 θα διαδραματίσουν οι στόχοι για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, καθώς αποτελούν τα κρίσιμα βήματα για τη σταδιακή αποκατάσταση της τραπεζικής πίστης, την ενίσχυση της ρευστότητας στην οικονομία και την σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος. Η επίτευξη των στόχων αυτών αναμένεται να βοηθήσει στην επαναφορά της οικονομίας σε πορεία ανάκαμψης μεσοπρόθεσμα, μέσω της ώθησης των επενδύσεων και της τόνωσης της εγχώριας ζήτησης.

Πίνακας 1.3 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2014	2015**	2016**
ΑΕΠ	0,7	0,0	-0,7
Ιδιωτική κατανάλωση	0,5	0,5	-0,7
Δημόσια κατανάλωση	-2,6	-0,3	-1,0
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-2,8	-8,4	-3,7
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,5	0,0	1,9
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,7	-1,9	0,6
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-2,2	-1,1	0,0
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	-1,4	-1,0	0,5
Απασχόληση*	0,1	0,8	-0,4
Ποσοστό ανεργίας**	26,5	25,4	25,4

* Σε εθνολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/Προβλέψεις

Μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Οι μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι για το 2016 σχετίζονται με ενδογενείς παράγοντες που επιδρούν δυσμενώς στη σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος, στην πολιτική και χρηματοπιστωτική ευστάθεια, στην ανάπτυξη θετικών προσδοκιών για την πραγματική οικονομία και στην προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Για να αντιμετωπισθούν οι ανωτέρω κίνδυνοι και να καταστεί δυνατή η δημιουργία συνθηκών ανάκαμψης από το 2017 είναι αναγκαία τα ακόλουθα:

- Η διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας και επάρκειας ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, μέσω της επιτυχούς ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων και η αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων,
- Η παγίωση της βελτίωσης των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, ώστε βαθμιαία να επιστρέψει η δυνατότητα χρηματοδότησης της Ελληνικής οικονομίας μέσω των διεθνών αγορών,
- Η ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής συνοχής, με παράλληλη ανακατανομή των βαρών της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ κοινωνικών ομάδων με τρόπο κοινωνικά δίκαιο.

Πέραν των ενδογενών παραγόντων, οι εξωγενείς παράγοντες που σχετίζονται με τους μακροοικονομικούς και δημοσιονομικούς κινδύνους της Ελληνικής οικονομίας, συνοψίζονται ιδίως στις παρατεταμένες επιπτώσεις της παγκόσμιας ύφεσης των προηγούμενων ετών, στις συνέπειες της μείωσης των τιμών πρώτων υλών των αναδυομένων οικονομιών και στην αστάθεια των χρηματοοικονομικών αγορών. Ενδεχόμενες δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις (με αναφορά, για παράδειγμα, στην Ουκρανία, την Κίνα, ή τη Μέση Ανατολή) είναι ένας επιπλέον παράγοντας κινδύνου για την Ελληνική οικονομία. Τέλος, οι μεταναστευτικές ροές που εντάθηκαν το 2015 και αναμένεται να συνεχιστούν και το 2016 αποτελούν σημαντικό παράγοντα αβεβαιότητας για την Ελλάδα, αλλά και για ολόκληρη την Ευρώπη.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής

Μετά από μακρά περίοδο οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων, η ελληνική οικονομία εισέρχεται σε τροχιά σταθερότητας, ενώ επανακάμπτει η εμπιστοσύνη και το αίσθημα αισιοδοξίας για τις οικονομικές προοπτικές της χώρας. Βασικός πυλώνας της διαπραγματευτικής στρατηγικής υπήρξε η ανάγκη για ηπιότερη δημοσιονομική εξυγίανση, καθώς η επιθετική προσαρμογή των τελευταίων πέντε ετών επέσυρε δυσμενή κοινωνικά αποτελέσματα. Η επιτυχία της διαπραγμάτευσης συνίσταται στο ότι περιορίστηκε το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής, μέσω των μικρότερων στόχων πλεονάσματος για τα επόμενα χρόνια, ενσωματώθηκε μια δέσμη μέτρων που επιβαρύνουν κυρίως τα υψηλά εισοδήματα καθώς και στο ότι προστατεύθηκαν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Περαιτέρω, συμφωνήθηκε η επαναξιολόγηση μιας σειράς πολιτικών που εφαρμόστηκαν τα προηγούμενα χρόνια και οι οποίες ενέτειναν το περιβάλλον ύφεσης της ελληνικής οικονομίας.

Η επίτευξη συμφωνίας με τους εταίρους έδωσε λύση στο οξύ χρηματοδοτικό πρόβλημα της χώρας για την επόμενη τριετία, εξάλειψε τον κίνδυνο εξόδου της χώρας από το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα και τελικά οδήγησε στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Οι βασικοί άξονες άσκησης οικονομικής πολιτικής επικεντρώνονται πλέον στην προσπάθεια ανάσχεσης της ύφεσης μέσω:

- Της προώθησης σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε ένα ευρύ φάσμα πεδίων πολιτικής, ώστε να διευκολυνθεί η οικονομική δραστηριότητα, να ενισχυθεί το επενδυτικό κλίμα και να αυξηθεί η επιχειρηματικότητα.
- Της εξόφλησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου, ώστε να ενισχυθεί η ρευστότητα στην πραγματική οικονομία.
- Της σταδιακής άρσης των κεφαλαιακών περιορισμών, ώστε να επανέλθει η κανονικότητα στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζικών ιδρυμάτων μέχρι το τέλος του 2015.

Παράλληλα, προβλέπεται μια σειρά μεταρρυθμίσεων και δράσεων που στοχεύουν στη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης και την αποτελεσματικότερη κατανομή των περιορισμένων πόρων και την περιφρούρηση του κοινωνικού κράτους. Πιο συγκεκριμένα:

- Ουσιαστική επισκόπηση δαπανών με ιεράρχηση και αξιολόγησή τους από μηδενική βάση.
- Μείωση του κόστους λειτουργίας του κράτους με εξορθολογισμό της δομής του.
- Πάταξη της φοροδιαφυγής και περιορισμός εξαιρέσεων και ελαφρύνσεων που δεν έχουν υιοθετηθεί βάσει κοινωνικά δίκαιων κριτηρίων.
- Παρεμβάσεις στην κοινωνική ασφάλιση κατά τρόπο που να συνδυάζεται η κοινωνική δικαιοσύνη με τη δημοσιονομική υπευθυνότητα.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός του 2016 ενσωματώνει τους βασικούς άξονες άσκησης οικονομικής πολιτικής που αποτελούν προτεραιότητα για την ελληνική Κυβέρνηση. Υπηρετείται η ανάγκη για ενισχυμένη δημοσιονομική υπευθυνότητα, αλλά προβλέπονται και σημαντικά μέτρα για την ανακούφιση των οικονομικά ασθενέστερων και την καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης. Επιπλέον αποτυπώνεται η βούληση για τη δημιουργία ενός σταθερού και ελκυστικού οικονομικού περιβάλλοντος που είναι απαραίτητο για μια ισχυρή και βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

2. Μεταρρυθμίσεις δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας

Αναμόρφωση πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας

Με την τροποποίηση του ν.4270/2014 τον Οκτώβριο 2015 από το ν.4337/2015, επιδιώκεται η περαιτέρω βελτίωση της διαδικασίας κατάρτισης και παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και των ελέγχων επί των δημοσίων δαπανών, η ανάληψη από τις Γενικές Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ) αποκλειστικών αρμοδιοτήτων οικονομικής υπηρεσίας και η απόδοση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) αρμοδιοτήτων για την εποπτεία των οικονομικών του δημοσίου τομέα, η ενίσχυση της υπευθυνότητας των οικονομικών υπηρεσιών των φορέων γενικής κυβέρνησης, η θέσπιση πλαισίου για τους ανεξάρτητους φορείς (ιδίως τις Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές) και η αποδοτικότερη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης.

Αποδίδεται πλέον μεγαλύτερη βαρύτητα στους κατασταλτικούς ελέγχους, αλλαγή που συμβαδίζει με τη διεθνή πρακτική στην ελεγκτική τα τελευταία έτη. Προκειμένου να απελευθερωθεί έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό προς την κατεύθυνση αυτή, περιορίζεται η άσκηση του προληπτικού ελέγχου από εξωτερικά προς τον φορέα όργανα και παράλληλα ενισχύεται η υπευθυνότητα των ίδιων των οικονομικών υπηρεσιών των φορέων και των προϊσταμένων τους. Συγκεκριμένα καταργείται ο προληπτικός έλεγχος επί των δαπανών του κράτους από το Ελεγκτικό Συνέδριο από 1/1/2017, ενώ για τον προληπτικό έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο σε δαπάνες ΟΤΑ και λοιπών νομικών προσώπων προβλέπεται η κατάργησή του από 1/1/2019.

Η ανωτέρω αλλαγή προϋποθέτει πλήρη ενεργοποίηση και ενίσχυση των υφιστάμενων υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και εκσυγχρονισμό των διαδικασιών και των πληροφοριακών συστημάτων που τις υποστηρίζουν. Στο πλαίσιο αυτό θεσμοθετείται η ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων που θα επιφέρει σημαντικές εξοικονομήσεις χρόνου και κόστους στη διοίκηση.

Ενισχύεται το πλαίσιο εποπτείας και ελέγχου στο σύνολο των φορέων γενικής κυβέρνησης με τις νέες αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ) που μετονομάζονται σε Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (ΔΥΕΕ), ενώ παράλληλα προωθείται μέχρι 1/1/2017 η πλήρης ανάληψη της ευθύνης για τη διενέργεια των δαπανών (έκδοση των χρηματικών ενταλμάτων, εκκαθάριση και πληρωμή των δαπανών) από τις ίδιες τις οικονομικές υπηρεσίες των φορέων.

Οι μετονομαζόμενες σε ΔΥΕΕ υπηρεσίες θα ασκούν πλέον κατά βάση κατασταλτικό έλεγχο συμμετέχοντας στη διενέργεια προγραμματισμένων, έκτακτων και ειδικών ελέγχων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.3492/2006 και του ν.4314/2014 και θα υποστηρίζουν σε συνεργασία με την κεντρική υπηρεσία του ΓΛΚ τις διαδικασίες κατάρτισης και παρακολούθησης της εκτέλεσης των προϋπολογισμών των φορέων γενικής κυβέρνησης της αρμοδιότητάς τους.

Επίσης, συντελείται το επόμενο βήμα στην κοινή διαχείριση των διαθεσίμων της Γενικής Κυβέρνησης με τη θεσμοθέτηση του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου, στον οποίο θα μεταφέρουν τα διαθέσιμά τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, σε διακριτούς υπο-λογαριασμούς. Τονίζεται ότι η κοινή διαχείριση στο πλαίσιο ενός ενιαίου λογαριασμού στην Τράπεζα της Ελλάδος εξυπηρετεί αφενός την επίτευξη καλύτερων αποδόσεων για τους φορείς και αφετέρου την αποφυγή περαιτέρω δανεισμού του κράτους.

Ενδυνάμωση πλαισίου ελέγχου δαπανών

Με στόχο την ενδυνάμωση του πλαισίου της δημοσιονομικής διαχείρισης και πιο συγκεκριμένα τον αποδοτικότερο έλεγχο των δαπανών, οι παρακάτω πρωτοβουλίες αναμένεται να συμβάλουν περαιτέρω στην αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής δραστηριότητας:

- Τροποποιήσεις του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, που διέπει το Μητρώο Δημοσιονομικών Ελεγκτών και Ελεγκτών της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), με κύριες παρεμβάσεις αφενός τη συνεχή αξιολόγηση των εγγεγραμμένων σε αυτό ελεγκτών και αφετέρου τη μεγαλύτερη ευελιξία στη διαδικασία ένταξης σε αυτό για την ενίσχυση του ελεγκτικού δυναμικού.
- Προτάσεις για τη διεύρυνση του ελεγκτικού αντικειμένου της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΓΔΔΕ) και ρυθμίσεις με στόχο την καλύτερη οργάνωση της ελεγκτικής δραστηριότητας των Διευθύνσεων. Έχει ήδη τροποποιηθεί η διάρκεια της ελεγκτικής περιόδου που προβλέπεται στον Κανονισμό Διενέργειας Ελέγχων και Ερευνών που διέπει τους ελέγχους της Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων.
- Ενέργειες για την κάλυψη των νομικών κενών που προέκυψαν μετά την κατάργηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης.
- Μέριμνα για τη στελέχωση των Διευθύνσεων της ΓΔΔΕ με εξειδικευμένο προσωπικό με την έκδοση σχετικής πρόσκλησης ενδιαφέροντος.

Περαιτέρω, μετά το νέο Οργανισμό του Υπουργείου Οικονομικών, η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων επεξεργάζεται την εναρμόνιση των ισχυουσών διατάξεων και πρακτικών, που διέπουν τους ελέγχους, τόσο στο εθνικό όσο και στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης.

Όσον αφορά στην ΕΔΕΛ εντός του 2016, θα εκδοθούν οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπονται από τους νόμους 4314/2014 και 4331/2015 και ιδιαίτερα για τα θέματα λειτουργίας της ΕΔΕΛ, καθώς και τις διαδικασίες επιβολής δημοσιονομικών διορθώσεων, ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών και λήψης διορθωτικών μέτρων.

Επισκόπηση Δαπανών

Τα τελευταία χρόνια, ειδικά μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, έχει αυξηθεί ο αριθμός των χωρών που διεξάγουν επισκοπήσεις δαπανών και τις χρησιμοποιούν ως ένα ισχυρό εργαλείο στη διαδικασία κατάρτισης των προϋπολογισμών τους, με τάση να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα. Οι επισκοπήσεις δαπανών αποσκοπούν τόσο σε συγκράτηση δαπανών και εξεύρεση εξοικονομήσεων, όσο και σε επαναξιολόγηση των δαπανών ως προς την αποτελεσματικότητά τους.

Το Υπουργείο Οικονομικών στοχεύει το 2016 στη διεξαγωγή εκτεταμένης επισκόπησης δαπανών στους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Η χώρα έχει εμπειρία από άλλες δύο επισκοπήσεις δαπανών τα τελευταία τέσσερα χρόνια: η πρώτη γενικευμένη διεξήχθη από το ΚΕΠΕ σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και άλλα Υπουργεία το 2012 και οι προτεινόμενες εξοικονομήσεις της περιλήφθηκαν στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2013-2016 και η δεύτερη κάλυψε έξι Υπουργεία και πραγματοποιήθηκε στο δεύτερο εξάμηνο του 2014.

Βασικός στόχος των επισκοπήσεων δαπανών είναι η ενδεδειγμένη εξέταση των δαπανών των φορέων (από μηδενική βάση), προκειμένου να διασφαλισθεί η συγκράτηση ή εξάλειψη των μη παραγωγικών ή χαμηλής προστιθέμενης αξίας δημόσιων δαπανών, καθώς και η χρήση των δημόσιων πόρων σε τομείς προτεραιότητας, βάσει της ιεράρχησης που δίνουν τα ίδια τα Υπουργεία. Ειδικά υπό τις παρούσες συνθήκες, το Υπουργείο Οικονομικών στοχεύει στην επάρκεια και τη βέλτιστη διαχείριση των περιορισμένων δημόσιων πόρων, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητά τους και ενισχύοντας σταδιακά τις δαπάνες που προάγουν την οικονομική ανάπτυξη, δημιουργούν υψηλή κοινωνική αποδοτικότητα και ενισχύουν την προστασία οικονομικά ευάλωτων κατηγοριών του πληθυσμού, αμβλύνοντας έτσι τις εισοδηματικές ανισότητες. Το εγχείρημα αυτό προλειαίνει το έδαφος για τη μελλοντική μετάβαση της δημοσιονομικής διαχείρισης σε προϋπολογισμό προγραμμάτων, με επίκεντρο την αξία των χρησιμοποιούμενων πόρων, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων που χρηματοδοτούν και την κατεύθυνση αυτών σε τομείς που αποτελούν κυβερνητική προτεραιότητα.

Μέσα από την προσπάθεια αυτή θα πρέπει να επαναξιολογηθεί η σκοπιμότητα λειτουργίας των φορέων Γενικής Κυβέρνησης με στόχο την εξάλειψη πιθανών επικαλύψεων και τη διοχέτευση των πόρων εκεί που πραγματικά αποδίδουν και συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη.

Τέλος, η επισκόπηση δαπανών όταν διεξάγεται με ενεργή συμμετοχή των Υπουργείων πέραν του Υπουργείου Οικονομικών εξυπηρετεί μεταξύ άλλων την ενίσχυση της υπευθυνότητας των Υπουργείων και των εποπτευόμενων φορέων τους αναφορικά με τη διαχείριση του προϋπολογισμού τους, τη διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας των οικονομικών τους στοιχείων και την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους.

Ρυθμίσεις επί των εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου

Το Υπουργείο Οικονομικών, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη αντιμετώπισης των δυσμενών επιπτώσεων της χρηματοοικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών για τις επιχειρήσεις, αξιοποίησε κάθε δυνατότητα στήριξης της επιχειρηματικότητας.

Ειδικότερα, ενέταξε και τις εγγυημένες από το Ελληνικό Δημόσιο οφειλές στις διατάξεις του μέρους Δ' του ν.4307/2014 με τις οποίες προβλέπεται ελάφρυνση, διακανονισμός χρεών βιώσιμων μικρών επιχειρήσεων και επαγγελματιών προς χρηματοδοτικούς φορείς, καθώς και διαδικασίες για την εξυγίανση ή εκκαθάριση εν λειτουργία υπερχρεωμένων αλλά βιώσιμων επιχειρήσεων.

Επιπλέον, με την αριθ. 2/43758/0025/29.06.2015 (ΦΕΚ Β' 1289) Υπουργική Απόφαση παρεσχέθη η δυνατότητα, το σύνολο των επαγγελματιών και επιχειρήσεων στους οποίους είχαν χορηγηθεί ή ρυθμισθεί δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, να τύχει αναστολής καταβολής των οφειλόμενων δόσεων από 31/12/2013 έως και 31/12/2016 των δανείων που λήγουν μετά την 01/01/2017, προκειμένου να συνεχίσουν τη λειτουργία τους απαλλαγμένες από την υποχρέωση καταβολής του χρεολυσίου, ώστε να μπορέσουν στο μέλλον να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Εξορθολογισμός χρεώσεων υπέρ τρίτων

Το 2015 συνεχίστηκε η προσπάθεια επαναξιολόγησης και εξορθολογισμού των χρεώσεων υπέρ τρίτων. Πρόκειται περί θεσμοθετημένων οικονομικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται σε φορολογούμενους ή συναλλασσόμενους (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), με σκοπό την οικονομική ενίσχυση τρίτων φορέων. Οι φορείς αυτοί δύναται να είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ασφαλιστικά ταμεία, καθώς και λοιπά δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα.

Στο πλαίσιο της ανωτέρω προσπάθειας εξορθολογισμού χρησιμοποιήθηκε η χαρτογράφηση των χρεώσεων υπέρ τρίτων, η οποία είχε λάβει χώρα στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, καθώς και οι παρατηρήσεις που υπεβλήθησαν από πολίτες στην ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα που είχε δημιουργηθεί το προηγούμενο έτος. Εν συνεχεία, αξιολογήθηκαν εκ νέου οι υφιστάμενες χρεώσεις υπέρ τρίτων και διακρίθηκαν σε όσες συνιστούν ανταποδοτικά τέλη, οι οποίες και διατηρήθηκαν, και σε όσες συνιστούν μη ανταποδοτικές χρεώσεις. Οι τελευταίες, με την εξαίρεση όσων είχαν θεσμοθετηθεί υπέρ ταμείων κοινωνικής ασφάλισης, καταργήθηκαν με τις διατάξεις του ν.4336/2015, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της επιβάρυνσης στην καθημερινή οικονομική δραστηριότητα πολιτών και επιχειρήσεων.

Χρηματοδότηση δράσεων από προϊόντα εγκληματικών ενεργειών κατά του Ελληνικού Δημοσίου

Στο λογαριασμό που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος για την κατάθεση ποσών υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, προερχόμενων από προϊόντα εγκληματικών ενεργειών κατά του Ελληνικού Δημοσίου, κατατέθηκε έως το τέλος Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους ποσό ύψους 3,5 εκατ. ευρώ.

Με τις διατάξεις του άρθρου 180 του ν. 4270/2014 προβλέφθηκε ότι τα ανωτέρω ποσά αποτελούν έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού και ότι αντίστοιχου ύψους πιστώσεις δύνανται να διατίθενται για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων ή δράσεων των ευαίσθητων κοινωνικά τομέων της εκπαίδευσης, της υγείας και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Με απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, το προαναφερόμενο ποσό θα διατεθεί για δράσεις υγείας και παιδείας, ως εξής:

- χρηματοδότηση του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του,
- ενίσχυση ΑΕΙ και ΤΕΙ για την αντιμετώπιση αυξημένων αναγκών σίτισης φοιτητών-σπουδαστών,
- ενίσχυση ΑΕΙ και ΤΕΙ για την προμήθεια επιστημονικών συγγραμμάτων και βοηθημάτων,
- επιχορήγηση του Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), αποκλειστικά για την κάλυψη των υποχρεώσεων των δημόσιων ΙΕΚ.

3. Πολιτική ελέγχου δημοσίων δαπανών

Έλεγχος από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ)

Ο έλεγχος των δημόσιων δαπανών από τα αρμόδια όργανα του ΓΛΚ στοχεύει στην αποτροπή πραγματοποίησης μη σύννομων δαπανών. Συγκεκριμένα, το ύψος των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού που απορρίφθηκαν από τις ΥΔΕ ως μη σύννομες κατά τα έτη 2012-2014, διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 2.1 Απορρίψεις δαπανών ελεγχόμενων από τις ΥΔΕ (σε ευρώ)			
Ελεγχόμενοι φορείς	2012	2013	2014
1. Υπουργεία	24.831.146,74	39.835.261,00	31.033.425,48
2. Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (τέως Περιφέρειες και Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων)	2.925.927,95	2.625.362,78	2.553.392,88
3. Περιφέρειες (τέως Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις)	18.084.996,91	18.957.327,00	12.868.694,38
4. Λοιπά ΝΠΔΔ περιλαμβανομένων και ΟΤΑ Α΄ βαθμού	1.729.393,56	358.643,34	141.234,90
ΣΥΝΟΛΟ	47.571.465,16	61.776.964,12	46.596.747,64

- Στις δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού των Υπουργείων τα μεγαλύτερα ποσά απόρριψης μη νόμιμων δαπανών αφορούν, κυρίως, οδοιορικά έξοδα και επιχορηγήσεις νομικών προσώπων.
- Τα μεγαλύτερα ποσά απόρριψης δαπανών στον προϋπολογισμό των περιφερειακών υπηρεσιών Υπουργείων αναφέρονται, κυρίως, σε οδοιορικά έξοδα και σε αποζημίωση μελών συλλογικών οργάνων.
- Στον προϋπολογισμό των Περιφερειών σημειώθηκαν περικοπές, κυρίως, στις δαπάνες που αφορούν οδοιορικά έξοδα, επιχορηγήσεις νομικών προσώπων, προμήθεια καυσίμων και λιπαντικών, εκθέσεις και οργάνωση συνεδρίων και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Το ύψος των συνολικών απορρίψεων μη νόμιμων δαπανών από τις ΥΔΕ ανέρχεται στο ποσό των 46,6 εκατ. ευρώ και εκτιμάται ως θετικό για την πορεία του ελέγχου των δαπανών.

Άλλωστε, για την αξιολόγηση του επιτελούμενου ελεγκτικού έργου θα πρέπει να συνεκτιμηθούν:

- Ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των ασκούμενων ελέγχων.
- Η ενίσχυση της συμμόρφωσης των ελεγχόμενων προς τους υφιστάμενους διαχειριστικούς κανόνες.
- Η μεταφορά τεχνογνωσίας προς τους ελεγχόμενους φορείς για την ορθή διαχείριση των πιστώσεων του προϋπολογισμού τους.

Διοικητικές – κανονιστικές πράξεις και προγραμματισμός δράσεων

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του δημοσιονομικού συστήματος καταβλήθηκε διαρκής προσπάθεια για τη βελτίωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και την έκδοση των απαραίτητων για την

αποτελεσματικότερη δημοσιονομική διαχείριση κανονιστικών διοικητικών πράξεων, καθώς και την προώθηση άλλων απαραίτητων για τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος ρυθμίσεων.

Η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώνονται κατά τη διενέργεια των δημοσιονομικών ελέγχων, με απώτερο στόχο την επίλυση αυτών και την αποφυγή της εμφάνισης των ιδίων ή παρεμφερών προβλημάτων στο μέλλον, αποτελεί βασική υποχρέωση των αρμοδίων υπηρεσιών του ΓΛΚ. Στο πλαίσιο αυτό το ΓΛΚ κατά το έτος 2014 έλαβε μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή, με σκοπό την προσαρμογή των φορέων στα νέα δημοσιονομικά δεδομένα, τη διευκόλυνση του ελεγκτικού έργου των ΥΔΕ, καθώς και την ταχύτερη πληρωμή των δικαιούχων – πιστωτών του Δημοσίου. Για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού το ΓΛΚ προέβη στην έκδοση και παροχή οδηγιών με σειρά αποφάσεων και εγκυκλίων για την κατάρτιση, υποβολή και εκτέλεση του προϋπολογισμού των υπουργείων και των περιφερειακών υπηρεσιών τους, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, των Περιφερειών, των επιχορηγούμενων από τον κρατικό προϋπολογισμό νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, προκειμένου να εναρμονιστεί η οικονομική διαχείρισή τους στο πλαίσιο της ακολουθούμενης δημοσιονομικής πολιτικής.

Ειδικότερα, εκδόθηκαν οι ακόλουθες υπουργικές αποφάσεις περί:

- Αποζημίωσης των παθόντων από εγκληματικές ενέργειες.
- Ρύθμισης θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας του Ενιαίου Συστήματος Πληρωμών (ΕΣΥΠ).
- Πληρωμής δαπανών πάγιων κατ' αποκοπή χορηγημάτων και μισθωμάτων δημοσίων υπηρεσιών.
- Μεταφοράς των αιτούντων διεθνούς προστασίας.
- Καθορισμού ποσοστού των ετήσιων διαθεσίμων του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠ) που αποδίδεται στον Κρατικό Προϋπολογισμό.
- Εφάπαξ αποζημίωσης των μονίμων και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλων που τίθενται σε καθεστώς διαθεσιμότητας.
- Επιστροφής διδάκτρων σε σπουδαστές των Κέντρων Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης των οποίων ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας.
- Πληρωμής της ειδικής επιδότησης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας καταναλωτών μέσω των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας.

Με το ν.4337/2015 επιδιώκεται η περαιτέρω βελτίωση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των δαπανών του Γενικού Κυβερνητικού Τομέα. Αποδίδεται πλέον μεγαλύτερη βαρύτητα στους ολοκληρωμένους διαχειριστικούς ελέγχους, ενισχύεται το έργο της εποπτείας του ΓΛΚ σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης με τις νέες αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ), οι οποίες μετονομάζονται σε Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (ΔΥΕΕ) και ενισχύεται η υπευθυνότητα των οικονομικών Υπηρεσιών των φορέων.

Για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων αυτών με ορθό και αποτελεσματικό τρόπο σχεδιάζεται και υλοποιείται σε συνεργασία με όλες τις συναρμόδιες Διευθύνσεις του ΓΛΚ η άμεση έκδοση της απαραίτητης δευτερογενούς νομοθεσίας.

Έλεγχοι από τη Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΓΔΔΕ)

Η ελεγκτική δραστηριότητα της ΓΔΔΕ αφορά:

- στη διενέργεια ελέγχων σε φορείς του άρθρου 3 του ν. 3492/2006, αναφορικά με τη διαχείριση του προϋπολογισμού τους και την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου αυτών. Για τη λήψη αποφάσεων επί των ελεγκτικών δραστηριοτήτων, αρμόδιο συλλογικό όργανο είναι η Επιτροπή Συντονισμού Ελέγχων (ΕΣΕΛ),
- στον έλεγχο δαπανών συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων από την ΕΕ και το Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου,
- στον έλεγχο ληξιπροθέσμων οφειλών του δημοσίου (μητρώο δεσμεύσεων).

I. Τακτικοί Έλεγχοι

Για το έτος 2015 προγραμματίστηκε η διενέργεια τριάντα ενός (31) τακτικών ελέγχων. Στόχος των ανωτέρω ελέγχων είναι η διαπίστωση της επάρκειας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των φορέων καθώς και της χρηστής οικονομικής τους διαχείρισης.

Μέχρι τις 17 Νοεμβρίου 2015 είχαν διενεργηθεί είκοσι επτά 27 έλεγχοι και είχαν παραληφθεί οι αντίστοιχες εκθέσεις αποτελεσμάτων για δεκαέξι (16) ελέγχους. Εξ αυτών έχουν οριστικοποιηθεί τα αποτελέσματα 6 ελέγχων (πέντε (5) λόγω μη υποβολής αντιρρήσεων και ενός (1) κατόπιν υποβολής αντιρρήσεων και εξέτασής τους από την ΕΣΕΛ). Περαιτέρω, εντός του έτους οριστικοποιήθηκαν τα αποτελέσματα τεσσάρων (4) τακτικών ελέγχων προηγούμενων ετών.

Η διαδικασία παρακολούθησης της συμμόρφωσης των φορέων στις συστάσεις των ελέγχων διενεργείται από την αρμόδια Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων (ΔΣΑΕ) της ΓΔΔΕ και βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη κατά το τρέχον έτος ως προς τους ελέγχους των οποίων τα αποτελέσματα οριστικοποιήθηκαν εντός του 2014 και 2015.

II. Έκτακτοι Έλεγχοι

Από τον Ιανουάριο του 2015 μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2015 εκδόθηκαν 127 νέες εντολές ελέγχου αρμοδιότητας Διεύθυνσης Εκτάκτων και Ειδικών Ελέγχων, εκ των οποίων 94 αφορούσαν εισαγγελικές παραγγελίες, 17 ειδικούς ελέγχους (κληροδοτήματα, λογοδοσίες κ.λπ.) και 16 λοιπούς έκτακτους ελέγχους (έλεγχοι με απόφαση της ΕΣΕΛ, κατόπιν εντολής Υπουργού, Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης κ.λπ.). Από αυτούς τους ελέγχους έχουν ήδη ολοκληρωθεί οι 35. Επιπλέον, το 2015 ολοκληρώθηκαν άλλοι 16 έλεγχοι, οι εντολές των οποίων είχαν εκδοθεί το 2014.

III. Έλεγχοι για τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δημοσίου (μητρώο δεσμεύσεων)

Εντός του 2015 και μέχρι τις 17 Νοεμβρίου 2015 έχουν διενεργηθεί από τη ΓΔΔΕ 46 έλεγχοι για της ληξιπρόθεσμης υποχρέωσης του Δημοσίου (μητρώο δεσμεύσεων) σε ισάριθμους φορείς. Από αυτούς, οι ένδεκα (11) προβλέπονταν στην υπουργική απόφαση του Νοεμβρίου 2014. Για το τρέχον έτος αποφασίστηκε η διενέργεια 36 ελέγχων και ήδη έχουν ολοκληρωθεί οι 35.

Οι εν λόγω έλεγχοι αποσκοπούν στο έλεγχο τήρησης του Μητρώου Δεσμεύσεων από τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης που είχαν χρηματοδοτηθεί με σημαντικά στο πλαίσιο του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, το έργο των ελεγκτικών κλιμακίων συνίσταται στον έλεγχο:

- της συνεπούς τήρησης του Μητρώου Δεσμεύσεων (ΜΔ),
- της εξακρίβωσης της ορθότητας των ποσών των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων που υποβάλλονται στο ΓΛΚ μέσω των μηνιαίων δελτίων και εκείνων που προκύπτουν από το ΜΔ,
- της διαπίστωσης σώρευσης νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και τους λόγους που τις δημιουργούν,
- της διαπίστωσης της εκκαθάρισης του συνόλου των οφειλών του 2011 από τους φορείς,
- της συμμόρφωσης των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης με τις συστάσεις προηγούμενων ελέγχων,
- της κατά προτεραιότητα πληρωμής οφειλών σε εταιρείες παροχής ύδρευσης και αποχέτευσης, ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου κ.λπ..

IV. Έλεγχος συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων

Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 4314/2014, είναι η Αρχή Ελέγχου της παρ. 4 του άρθρου 123 του Κανονισμού (ΕΚ) 1303/2013 για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 45 του Ν.4314/2014, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 63 του ν.4331/2015, η ΕΔΕΛ είναι Αρχή Ελέγχου των δράσεων που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Παγκοσμιοποίησης (ΕΤΠ), στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.4314/2014 (παράγραφοι 4 και 8 αντίστοιχα) η ΕΔΕΛ είναι η Αρχή Ελέγχου για την υλοποίηση των Προγραμμάτων του ΧΜ ΕΟΧ, ενώ ασκεί και τις αρμοδιότητες των άρθρων 15 και 16 του ν.3614/2007, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 και του ΕΠ Αλιεία 2007-2013. Τέλος, η ΕΔΕΛ θα είναι η Αρχή Ελέγχου για τις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το Μηχανισμό «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη». Ως Αρχή Ελέγχου του άρθρου 11 του Ν.4314/2014, η ΕΔΕΛ πραγματοποιεί ελέγχους στο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου όλων των προαναφερθέντων Προγραμμάτων καθώς και δειγματοληπτικούς ελέγχους σε πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από την ΕΕ και το ΧΜ ΕΟΧ, προκειμένου να επαληθεύει, αφενός, την ουσιαστική λειτουργία του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των ανωτέρω προγραμμάτων, αφετέρου, τις δηλωθείσες δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) και την Επιτροπή ΧΜ ΕΟΧ. Πέραν των ανωτέρω ελέγχων, η ΕΔΕΛ, σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν.4314/2014, διενεργεί ελέγχους των Δράσεων και Σχεδίων του Γενικού Προγράμματος Αλληλεγγύη και Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών.

Επιπλέον η ΕΔΕΛ, κατά την Γ΄ Προγραμματική Περίοδο έχει διενεργήσει ελέγχους σε έργα του Ταμείου Συνοχής 2000-2006, σε έργα που λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή από το Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) 2004-2009, ενώ είναι αρμόδια και για τις ενέργειες που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ).

Οι στρατηγικές ελέγχων της ΕΔΕΛ, όπως και το ετήσιο πρόγραμμα, ο απολογισμός και η αξιολόγηση του έργου της αποτελούν αντικείμενο ενημέρωσης, συντονισμού και συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ελλάδα, ως κράτος-μέλος, συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να διασφαλίσει ότι η χρήση των κοινοτικών κονδυλίων είναι σύμφωνη με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Η ΕΔΕΛ ελέγχει ετησίως, στη διάρκεια μιας ελεγκτικής περιόδου:

- α) τους φορείς του Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου που επιλέγονται, είτε με βάση συγκεκριμένη μέθοδο Ανάλυσης Κινδύνων είτε ως περιοχές κινδύνου,
- β) τυχαίο δείγμα πράξεων, όπου ελέγχονται οι δηλωθείσες στην ΕΕ δαπάνες της περιόδου αναφοράς, προκειμένου να εκτιμηθεί το σφάλμα και να εντοπισθούν οι περιοχές κινδύνου,
- γ) συμπληρωματικό δείγμα πράξεων που επιλέγεται με κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας ή/και επικινδυνότητας.

Συνοψίζοντας την πορεία των ελέγχων από την έναρξη της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, στον πίνακα 2.2 παρατίθεται συνοπτικά η κατάσταση της κάλυψης των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου με ελεγκτική δραστηριότητα.

Πίνακας 2.2 Ελεγκτική Δραστηριότητα

ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΕΩΝ	ΕΛΕΓΧΘΕΝΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ 2009 – 2015 (περιλαμβάνονται οι έλεγχοι μέχρι και την περίοδο 1.7.2014 - 30.6.2015)	ΚΑΛΥΨΗ (%) (περιλαμβάνονται οι έλεγχοι μέχρι και την περίοδο 1.7.2014 - 30.6.2015)
A. ΕΠ Στόχων 1 και 2 ΕΣΠΑ			
ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	1	1	100%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	9	9	100%
1. ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (πλην Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων)	48	48	100%
2. ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	18	13	72%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΔΙΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	66	61	92%
B. ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στόχου 3 ΕΣΠΑ			
ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	1	1	100%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	1	1	100%
ΚΟΙΝΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	1	1	100%
Γ. ΕΠ ΑΛΙΕΙΑΣ 2007-2013			
ΟΠΕΚΕΠΕ	1	1	100%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ	1	1	100%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	9	9	100%
Δ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ			
ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	1	0	0%
ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΑΡΧΕΣ	3	3	100%
Ε. ΧΜ ΕΟΧ 2009-2014			
ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	1	0	0%
ΕΘΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΦΗΣ	1	1	100%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	4	2	50%

Όσον αφορά τους ελέγχους πράξεων/υποέργων του τυχαίου δείγματος για όλα τα ανωτέρω συστήματα διαχείρισης, η επιλογή του δείγματος των πράξεων για την ελεγκτική περίοδο 1.7.2015 - κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (Μάρτιος 2017) θα γίνει τον Ιανουάριο του 2016 (με βάση τις δηλωθείσες στην ΕΕ δαπάνες για το έτος 2015 και την πρόβλεψη δαπανών που απομένουν έως το κλείσιμο της περιόδου) και η διενέργεια των ελέγχων θα πραγματοποιηθεί έως το κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Σημειώνεται ότι τον Ιανουάριο του 2016 θα εξεταστεί και η ανάγκη επιλογής συμπληρωματικού δείγματος με βάση τα αποτελέσματα της τυχαίας δειγματοληψίας και τους κινδύνους που ενδέχεται να προσδιοριστούν στις Ετήσιες Εκθέσεις που θα υποβληθούν στην ΕΕ το Δεκέμβριο 2014, δυνάμει του άρθρου 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και του άρθρου 61 του Καν. (ΕΚ) 1198/06.

Σε ό,τι αφορά τα έργα του Ταμείου Συνοχής 2000-2006, οι μέχρι σήμερα διενεργηθέντες έλεγχοι της ΕΔΕΛ έχουν καλύψει τις απαιτήσεις της Στρατηγικής. Συγκεκριμένα:

- Οι έλεγχοι της ΕΔΕΛ μέχρι 31.12.2013 έχουν υπερκαλύψει το ποσοστό της κανονιστικής απαίτησης για κάλυψη του 15% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών των έργων και συγκεκριμένα έχουν καλύψει το 29,18% των συνολικών δηλωθεισών δαπανών για το Ταμείο Συνοχής 2000-2006 και περίπου το 75% των έργων.

- Έχουν καλυφθεί επαρκώς τόσο ο Τομέας Μεταφορές όσο και ο Τομέας Περιβάλλον, καθώς και όλοι οι Υποτομείς στους οποίους αυτοί διακρίνονται: Δρόμοι, Λιμάνια, Σιδηρόδρομοι, Στερεά και Υγρά Απόβλητα, Ύδρευση, Διαχείριση Ομβρίων και άλλα.
- Έχουν ελεγχθεί όλοι οι κύριοι φορείς υλοποίησης των έργων του Ταμείου Συνοχής. Επιπλέον επισημαίνεται ότι εκ του συνόλου των 80 φορέων που υλοποιούν έργα του Ταμείου Συνοχής στην περίοδο 2000-2006, έχουν ελεγχθεί οι 63 (δηλαδή ποσοστό περίπου 80%) τουλάχιστον μία φορά.
- Έχουν ελεγχθεί έργα όλων των Διαχειριστικών Αρχών της περιόδου 2000-2006.

4. Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις του Δημοσίου

Η ορθή καταγραφή και παρακολούθηση των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, καθώς και η ομαλή εξόφληση αυτών αποτελούν βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Οικονομικών, δεδομένου ότι συμβάλλουν στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των φορέων, στην εξυγίανση των προϋπολογισμών τους, αλλά και στην τόνωση της ρευστότητας της οικονομίας.

Από το σύνολο των υποχρεώσεων, ως ληξιπρόθεσμες ορίζονται εκείνες οι οποίες δεν έχουν πληρωθεί μετά την παρέλευση 90 ημερών από την ημερομηνία υποχρέωσης εξόφλησής τους. Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους συλλέγει και δημοσιεύει, σε μηνιαία βάση, στοιχεία για τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης.

Η εξέλιξη αυτή παρατίθεται στον πίνακα 2.3.

Πίνακας 2.3 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)

	Δεκ. 2011	Δεκ. 2012	Δεκ. 2013	Δεκ. 2014	Ιαν. 2015	Φεβ. 2015	Μαρ. 2015	Απρ. 2015	Μάιος 2015	Ιουν. 2015	Ιουλ. 2015	Αυγ. 2015	Σεπ. 2015
Κρατικός Π/Υ	851	793	221	156	243	252	281	478	525	601	753	728	631
Τοπική Αυτοδιοίκηση	1.191	1.176	428	280	274	282	326	319	310	317	330	332	328
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	4.033	4.759	2.653	1.767	1.815	1.886	2.008	2.165	2.232	2.340	2.457	2.571	2.696
Νοσοκομεία	1.298	1.765	687	607	708	787	903	949	1.023	1.114	1.179	1.225	1.214
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	381	350	262	197	196	190	230	222	219	232	251	264	278
Γενική Κυβέρνηση	7.755	8.841	4.251	3.008	3.236	3.397	3.747	4.134	4.309	4.604	4.969	5.120	5.147
Εκκρεμείς Επιστροφές Φόρων	901	724	519	755	648	628	688	692	734	733	781	809	807
Σύνολο	8.656	9.565	4.769	3.763	3.884	4.025	4.435	4.826	5.043	5.337	5.750	5.929	5.954

Για την ορθή παρακολούθηση των οφειλών της Γενικής Κυβέρνησης, την αποφυγή σώρευσης, αλλά και την ομαλή αποπληρωμή τους, έχουν θεσμοθετηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, με κυριότερη τη θέσπιση του Μητρώου Δεσμεύσεων (ν.3871/2010, ΠΔ 113/2010).

Η τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων είναι υποχρεωτική για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Σε συνδυασμό με τη μηνιαία υποβολή στοιχείων από τους φορείς στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την ορθή εκτέλεση των δαπανών, καθώς και για την ακριβή και αξιόπιστη αποτύπωση όλων των υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης. Για την καλύτερη δυνατή τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων, έχει εκδοθεί από το ΓΛΚ η αριθ. 2/18993/ΔΠΔΣΜ/2014 εγκύκλιος, με την οποία κωδικοποιήθηκαν όλες οι προγενέστερες οδηγίες και παρασχέθηκαν πρόσθετες διευκρινίσεις. Από τη θεσμοθέτησή του μέχρι σήμερα έχει σημειω-

θεί σημαντική βελτίωση, τόσο ως προς το ποσοστό των φορέων που το τηρούν και αποστέλλουν στοιχεία στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (95%), όσο και ως προς την ποιότητα των στοιχείων.

Σε συνέχεια της προσπάθειας για την ορθή καταγραφή και παρακολούθηση των υποχρεώσεων όλων των υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέχρι το τέλος του 2015 θα διεξαχθεί από το ΓΛΚ δειγματοληπτική συλλογή στοιχείων για τις υποχρεώσεις από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθούν επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι, προκειμένου να επαληθευτούν τα εν λόγω στοιχεία.

Περαιτέρω, σημαντικές είναι και οι μεταρρυθμίσεις στο πεδίο των πληρωμών των δημοσίων δαπανών. Η εξόφληση των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής δαπανών διενεργείται πλέον απευθείας από τις ΥΔΕ με πίστωση των τραπεζικών λογαριασμών των δικαιούχων, μέσω διεπαφής με την Τράπεζα της Ελλάδος, μειώνοντας σημαντικά τον απαιτούμενο χρόνο για την πληρωμή δαπανών. Επιπλέον, με τις διατάξεις του ν.4337/2015 θεσμοθετήθηκε η ηλεκτρονική διακίνηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την πληρωμή δαπανών, η οποία αναμένεται να επιφέρει περαιτέρω εξοικονόμηση χρόνου.

Επίσης, με τις διατάξεις των ν.4270/2014 και ν.4337/2015 προβλέπεται η υποχρέωση των φορέων για την υποβολή μηνιαίου προγράμματος εκτέλεσης προϋπολογισμού και τον καθορισμό τριμηνιαίων στόχων, καθιερώνοντας ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση αποκλίσεων. Στόχος είναι η προσαρμογή των δαπανών σύμφωνα με την πορεία των εσόδων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι αναλαμβανόμενες υποχρεώσεις είναι εντός των δυνατοτήτων των εκτελούμενων προϋπολογισμών.

Τέλος, βασική μεταρρύθμιση είναι και η θεσμοθέτηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών σε κάθε Υπουργείο (ν.3871/2010), με τον προϊστάμενο αυτής να έχει την ευθύνη για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Υπουργείου και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων. Με τις διατάξεις του ν.4337/2015 ενισχύεται περαιτέρω ο ρόλος τους, ενώ προβλέπεται ότι το 2017 στις ΓΔΟΥ μεταφέρονται και οι σχετικές με τον έλεγχο, την εκκαθάριση και την εξόφληση των δημοσίων δαπανών αρμοδιότητες.

Σε αντίθεση με το παρελθόν, δεδομένων των ανωτέρω μεταρρυθμίσεων, η αύξηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης που παρατηρείται το 2015 δεν αποδίδεται τόσο σε προβλήματα δημοσιονομικής διαχείρισης, αλλά στους περιορισμούς ρευστότητας που δεν επέτρεψαν την ομαλή πορεία αποπληρωμής των υποχρεώσεων. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια οι επιπτώσεις της κρίσης στο ασφαλιστικό σύστημα επέφεραν περιοριστικές ταμειακές συνθήκες στους ΟΚΑ, γεγονός το οποίο δημιουργεί καθυστερήσεις στις ενδοκυβερνητικές ροές συναλλαγών μεταξύ ΟΚΑ, ΕΟΠΥΥ και Νοσοκομείων, αυξάνοντας τις απλήρωτες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους.

Με την υλοποίηση της χρηματοδότησης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), βάσει της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, αναμένεται εξομάλυνση της ρευστότητας, ανακοπή του ρυθμού αύξησης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης και βελτίωση του ρυθμού αποπληρωμής τους.

Επιπλέον, σχεδιάζεται νέο πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, σε συνέχεια εκείνου που υλοποιήθηκε την περίοδο από το Δεκέμβριο του 2012 ως το τέλος του 2014, με στόχο τη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους ως το τέλος του 2016. Οι εκταμιεύσεις και η έναρξη του προγράμματος θα προσαρμοστούν ανάλογα με την πορεία της χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ.

5. Μισθολόγιο Δημοσίου – Μη μισθολογικές παροχές

Ενιαίο Μισθολόγιο

Η αναμόρφωση του υφιστάμενου ενιαίου βαθμολογίου-μισθολογίου (ν.4024/2011) καθίσταται αναγκαία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή του και για

τη συνολική επαναπροσέγγιση του συστήματος αμοιβών των υπαλλήλων του Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ειδικότερα στο ν.4336/2015, στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της δημόσιας διοίκησης, προβλέπεται η μεταρρύθμιση του υφιστάμενου μισθολογίου με δημοσιονομικά ουδέτερο τρόπο, με στόχο την αποσυμπίεση της μισθολογικής κατανομής σε ολόκληρο το μισθολογικό φάσμα και η ταυτόχρονη σύνδεση αυτής με τις δεξιότητες, τις επιδόσεις, τα καθήκοντα και τη θέση του προσωπικού.

Το νέο σύστημα αμοιβών θα διέπεται από τις αρχές της δημοσιονομικής προσαρμογής, της ισότητας και της αξιοκρατίας, καθώς και της διασφάλισης της μέγιστης δυνατής απόδοσης των υπαλλήλων για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Στο νέο σύστημα αμοιβών θα προβλέπεται η αποσύνδεση του βαθμού από το μισθολογικό κλιμάκιο (ΜΚ) του υπαλλήλου. Η μισθολογική κατάταξη των υπαλλήλων πραγματοποιείται ανάλογα με την κατηγορία εκπαίδευσής τους και η ένταξή τους στα οικεία ΜΚ καθορίζεται ανάλογα με το χρόνο υπηρεσίας και τα τυπικά τους προσόντα ή την κατοχή θέσης ευθύνης.

Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποσυμπίεση σε όλο το μισθολογικό φάσμα, η μισθολογική εξέλιξη συντελείται με διαφορετικό τρόπο στις υπάρχουσες κατηγορίες των υπαλλήλων, ενισχύονται τα επιδόματα θέσης ευθύνης αλλά και η διασύνδεση ενός μέρους των αποδοχών του υπαλλήλου με την περιγραφή των καθηκόντων κάθε θέσης εργασίας.

Τέλος σχεδιάζεται η ανάληψη δράσης για την παρακολούθηση, μέσω επιτόπιων επισκέψεων με στόχο τη συλλογή κατάλληλου υλικού τεκμηρίωσης, της ορθής και ομοιόμορφης εφαρμογής των διατάξεων του νέου μισθολογίου από τους φορείς του Δημοσίου, των ΟΤΑ, των ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ. Για το σκοπό αυτό σχεδιάζεται η συμμετοχή των υπαλλήλων της αρμόδιας Διεύθυνσης Εισοδηματικής Πολιτικής σε ελέγχους που πραγματοποιούνται από ελεγκτικά όργανα του δημοσίου, προκειμένου να ενισχυθεί ο σωστός και αποτελεσματικός έλεγχος των μισθολογικών ζητημάτων.

Ειδικά Μισθολόγια

Για το 2016 σχεδιάζεται η αναμόρφωση των ειδικών μισθολογίων με στόχο τον εξορθολογισμό τους και τον περιορισμό του συνολικού αριθμού τους. Σχεδιάζεται η συγχώνευση των ειδικών μισθολογίων που αφορούν επαγγελματικές κατηγορίες με απολύτως παρεμφερή δραστηριότητα ή η κατάργηση και ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο κατηγοριών με δομή μισθολογίου όμοια προς εκείνη του ενιαίου. Η αναμόρφωση αφορά στην άρση τυχόν στοιχείων στρέβλωσης που εμφανίζει κάθε μισθολόγιο αλλά και στην αναδιοργάνωση της δομής των ειδικών μισθολογίων, εφόσον απαιτείται.

Μη μισθολογικές παροχές

Οδοιπορικά:

Με το ν.4336/2015 θεσπίστηκε η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου σχετικά με την κάλυψη των δαπανών μετακίνησης όσων κινούνται με εντολή για εκτέλεση υπηρεσίας εντός και εκτός επικράτειας, με αποτέλεσμα τον εξορθολογισμό, εκσυγχρονισμό και την απλοποίησή του. Το 2016 θα είναι το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου θεσμικού πλαισίου, ενώ ταυτόχρονα σχεδιάζεται η αναμόρφωση του ειδικού καθεστώτος των μετακινήσεων και των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας.

Λοιπές μη μισθολογικές παροχές:

Με τον ίδιο ως άνω νόμο, επήλθαν τροποποιήσεις ή καταργήσεις στις λοιπές μη μισθολογικές παροχές. Συγκεκριμένα καταργήθηκαν αυτές που αφορούν σε ασφαλιστήρια συμβόλαια, σε προγράμματα ιατροφαρμακευτικής κάλυψης, σε δωρεάν κάρτες διαδρομών ή μειωμένα εισιτήρια. Αντιθέτως οι παροχές που στοχεύουν στη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των συνθηκών εργασίας (π.χ.

γάλα, στολές) διατηρήθηκαν, με την πρόβλεψη ότι θα χορηγούνται αποκλειστικά σε είδος. Περιορισμοί επιβλήθηκαν στις παροχές κινητής τηλεφωνίας, με την πρόβλεψη καθιέρωσης ανωτάτου ορίου ποσού που θα κλιμακώνεται ανάλογα με τη θέση ευθύνης και τα καθήκοντα του υπαλλήλου ή λειτουργού και επιβάρυνση του ιδίου σε περίπτωση χρήσης καθ' υπέρβαση του ανωτάτου ποσού.

Για τις διατηρούμενες μη μισθολογικές παροχές, απαιτείται η καταγραφή τους, η πλήρης κοστολόγησή τους και η πρόβλεψη της κάλυψής τους από τους αρμόδιους φορείς.

6. Φορολογική πολιτική

Ο ευρύτερος προσανατολισμός της φορολογικής πολιτικής επιδιώκει την εμπέδωση της φορολογικής δικαιοσύνης, στο πλαίσιο ενός μακρόπνοου σχεδιασμού. Η μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος, επικεντρώνεται στους ακόλουθους βασικούς άξονες: το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι α) δίκαιο, β) απλό, γ) σταθερό και δ) αποτελεσματικό. Το δίκαιο φορολογικό σύστημα προϋποθέτει τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και βασίζεται στην αρχή της αναλογικής και προοδευτικής φορολόγησης. Η απλότητα του συστήματος διευκολύνει την κατανόησή του από τον πολίτη και η αποτελεσματικότητα συνδέεται άρρηκτα με τη σταθερότητα. Η σταθερότητα επιτρέπει στους πολίτες να προγραμματίζουν σε μακροπρόθεσμη βάση τις δράσεις τους. Επιπροσθέτως, η καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση για ένα επιτυχημένο φορολογικό σύστημα. Κύριοι στόχοι της φορολογικής πολιτικής είναι: η μεταφορά του φορολογικού βάρους από τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα στα υψηλά εισοδήματα και περιουσίες, η πάταξη της φοροδιαφυγής και η μείωση της φοροαποφυγής. Η αποκάλυψη της φορολογητέας ύλης που δεν εμφανίζεται εξαιτίας της φοροδιαφυγής ή της φοροαποφυγής θα επιτρέψει την ελάφρυνση του φορολογικού βάρους των πολιτών.

Ως προς την κοινωνική δικαιοσύνη, την ορθή κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες και τη φορολογική ελάφρυνση των ασθενέστερων τάξεων της ελληνικής κοινωνίας το τελευταίο έτος έγιναν σημαντικά βήματα. Παρά τις εν γένει δημοσιονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η χώρα, ως αποτέλεσμα της οικονομικής και φορολογικής πολιτικής παλαιότερων ετών και της κρίσης χρέους, έχουν προωθηθεί μέτρα φορολογικής πολιτικής, που παρήγαγαν θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ενώ παράλληλα σε πολλές περιπτώσεις ανακούφισαν τους πολίτες. Συγκεκριμένα, η ρύθμιση των 100 δόσεων βοήθησε πολλούς πολίτες να μπορέσουν να τακτοποιήσουν με ευνοϊκό τρόπο τις οφειλές τους, οδηγώντας παράλληλα σε αύξηση τα δημόσια έσοδα. Στο πλαίσιο μείωσης της φοροδιαφυγής εντατικοποιήθηκαν οι έλεγχοι κατά τους μήνες της τουριστικής περιόδου, γεγονός που οδήγησε στην ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης. Ειδικότερα:

- Αυξήθηκαν τα όρια για την άσκηση ποινικής δίωξης για χρέη προς το Δημόσιο, οδηγώντας στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων από υποθέσεις μικρής χρηματικής αξίας και τη γρηγορότερη απόδοση δικαιοσύνης για υποθέσεις μεγάλης φοροδιαφυγής.
- Δημοσιεύθηκε ο ν.4320/2015 για τη ρύθμιση των 100 δόσεων, δίνοντας την δυνατότητα σε πολλούς φορολογούμενους να ρυθμίσουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους.
- Με νομοθετική ρύθμιση εξορθολογίστηκαν και καταργήθηκαν κάποια πρόστιμα του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ΚΦΔ) τα οποία ήταν ιδιαίτερα αυστηρά και τιμωρητικά με αποτέλεσμα να αποτελούν εμπόδιο στην υγιή επιχειρηματικότητα.
- Εντατικοποιήθηκαν οι έλεγχοι για την απόδοση ΦΠΑ με αποτέλεσμα να μειωθεί η φοροδιαφυγή στις επιχειρήσεις αλλά και να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα.
- Με νομοθετική ρύθμιση έγιναν βελτιώσεις στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) αναγνωρίζοντας τη μείωση φόρου των μισθωτών, ώστε να μην επιβαρυνθούν με φόρο τεκμηρίων όσοι εμφανίζουν εισόδημα έως 9.500 ευρώ από μισθωτές υπηρεσίες ή από κεφάλαιο ή από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.
- Διατηρήθηκαν οι μειωμένοι συντελεστές της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης κατά 30% για τα εισοδήματα έως 30.000 ευρώ ενώ αυξήθηκαν οι συντελεστές στα ανώτερα εισοδήματα με αποτέλεσμα τη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών.

- Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών επεξεργάζονται σενάρια αναμόρφωσης της Φορολογίας Εισοδήματος για τη δημιουργία ενός όσο το δυνατό δικαιότερου, βιώσιμου και αποδοτικότερου φορολογικού συστήματος στο μέλλον.

Απώτερος στόχος της φορολογικής πολιτικής είναι η δημιουργία ενός συστήματος που δεν αναπαράγει και δεν διευρύνει τις κοινωνικές ανισότητες και σε τελική ανάλυση δεν αποδιαιρθώνει την κοινωνική συνοχή. Η ανάπτυξη, η αναδιανομή του πλούτου και η εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών, μέσω ενός νέου φορολογικού συστήματος, είναι τα εργαλεία για την έξοδο από την σημερινή κρίση προς όφελος της κοινωνίας.

7. Μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος

Στήριξη της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος

Το οικονομικό περιβάλλον εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να ασκεί πιέσεις στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Οι εισφορές παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα λόγω του υψηλού επιπέδου ανεργίας και της συνεχιζόμενης κρίσης στους περισσότερους τομείς επαγγελματικής δραστηριότητας.

Για την αντιμετώπιση των πιέσεων αυτών θεσμοθετήθηκαν με το ν.4336/2015 σειρά παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση, καθώς και άλλες παρεμβάσεις.

Πιο συγκεκριμένα:

- Η σταδιακή προσαρμογή των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 έτη, έως το 2022, ή στα 62 έτη με 40 έτη ασφαλιστικών εισφορών.
- Η θέσπιση κανόνα καταβολής του ποσού που εγγυάται το κράτος ως διαφορά μεταξύ του ποσού που προκύπτει βάσει των καταστατικών και γενικών διατάξεων («οργανικό ποσό») και του προβλεπόμενου κατώτατου ορίου σύνταξης μετά τη συμπλήρωση των 67 ετών.
- Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν με το ν.3863/2010 για τις κύριες συντάξεις και για όσους συνταξιοδοτήθηκαν από 1/1/2015, η διατήρηση μέχρι την 31/12/2021 των κατώτατων ορίων σύνταξης στο ύψος που ίσχυε κατά την 31/07/2015, καθώς και η ένταξη από 01/09/2015 όλων των ταμείων επικουρικής ασφάλισης στο ενιαίο ταμείο επικουρικής ασφάλισης (ΕΤΕΑ), με χρηματοδότηση αποκλειστικά από ίδιες εισφορές.

Παράλληλα, η ελληνική κυβέρνηση με τη σχετική συμφωνία που κυρώθηκε με το ν.4336/2015 δεσμεύτηκε ότι οι συνολικοί πόροι που θα εξοικονομηθούν στο ασφαλιστικό σύστημα θα ανέλθουν στο 0,25% και 1% του ΑΕΠ για το 2015 και 2016 αντίστοιχα.

Μεταρρύθμιση κοινωνικής ασφάλισης

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης δρομολογεί την εφαρμογή ενός νέου εθνικού σχεδίου για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης. Το εθνικό αυτό σχέδιο θα επιτυγχάνει την ουσιαστική απλοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, την αποκατάσταση της ισότητας, μέσω καθιέρωσης ενιαίων κανόνων, τη διαγενεακή ισότητα με την αποκατάσταση της αλληλεγγύης, τόσο μεταξύ των παλαιών ασφαλισμένων όσο και μεταξύ παλαιών και νέων ασφαλισμένων, θα διασφαλίζει την ενίσχυση του κοινωνικού, αναδιανεμητικού χαρακτήρα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ενώ παράλληλα θα εγγυάται τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Αναγνωρίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα των αναγκαίων παρεμβάσεων, το εθνικό σχέδιο για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης αναμένεται να νομοθετηθεί άμεσα και πάντως εντός του τρέχοντος οικονομικού έτους.

Παράλληλα, η απλοποίηση της υφιστάμενης διοικητικής δομής του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης θα συμβάλει καθοριστικά στην αποδοτικότερη λειτουργία του, καθώς και στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των συνταξιούχων και ασφαλισμένων.

Παρεμβάσεις καταπολέμησης της εισφοροδιαφυγής και ενίσχυσης της εισπραξιμότητας

Η καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στήριξης της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Οι υφιστάμενες δράσεις συνεχίζονται και εφόσον απαιτείται γίνονται οι αναγκαίες τεχνικές και διοικητικές παρεμβάσεις.

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει δεσμευτεί για τη λήψη μέτρων που θα βελτιώσουν την εισπραξιμότητα των ασφαλιστικών εισφορών και οφειλών, με την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των εμπλεκόμενων διοικητικών μονάδων.

Στην κατεύθυνση αυτή, εντείνονται οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της αδήλωτης-ανασφάλιστης εργασίας και την ενίσχυση της συμμόρφωσης των εργοδοτών και των ασφαλισμένων στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους, ενώ η περαιτέρω ενίσχυση του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ), η ισχυροποίηση της ελεγκτικής ικανότητας του ΙΚΑ, η δημιουργία ενιαίας βάσης δεδομένων και ασφαλισμένων για όλα τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης καθώς και η ενδυνάμωση της συνεργασίας με τη φορολογική διοίκηση αποτελούν δράσεις που θα συμβάλουν ενισχυτικά στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων.

8. Κοινωνική πολιτική

Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ) αντανακλά τις νέες προτεραιότητες της Ελληνικής Πολιτείας για την ενδυνάμωση του Κοινωνικού Κράτους σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Θα αναπτυχθεί σύμφωνα με ένα ευρύτερο μεταρρυθμιστικό σχέδιο μετεξέλιξης του υφιστάμενου υπολειμματικού μοντέλου κοινωνικής προστασίας σε εργαλείο του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους.

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης προσανατολίζεται στην ενίσχυση του κοινωνικού ιστού, μέσω πολιτικών που καλύπτουν όλο τον πληθυσμό χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, εξασφαλίζοντας μακροπρόθεσμα κοινωνικό και οικονομικό όφελος και συμβάλλοντας στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης διασφαλίζει τη συνέργεια των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, που υλοποιούνται από τους διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς με τρόπο συντονισμένο και αποδοτικό. Συνυπολογίζει τα υφιστάμενα προγράμματα στέγασης, σίτισης, ενέργειας και υλικών αγαθών που υλοποιούνται και τους κοινοτικούς πόρους του θεματικού στόχου 9, το Ταμείο για την Βοήθεια των Απόρων και άλλους εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.

Αποτελεί, επομένως, το πρώτο βήμα σε μια σειρά από μέτρα και ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού και καθολικού πλαισίου κοινωνικής προστασίας.

Προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων

Στο έτος 2015 προγραμματίστηκε να εκταμιευθούν σημαντικά κονδύλια από τον Τακτικό Προϋπολογισμό με σκοπό την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης μέσω της παροχής έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του ν.4320/2015, υλοποιούνται σημαντικά μέτρα όπως η επανασύνδεση και

παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, το επίδομα ενοικίου για την εξασφάλιση στέγης καθώς και η επιδότηση σίτισης.

Περαιτέρω υιοθετήθηκαν πρωτοβουλίες για:

- τη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών στη δικαιοσύνη. Ενδεικτικά αναφέρεται η ΚΥΑ 49214/21-07-15, με την οποία προβλέφθηκε η αναστολή για το χρονικό διάστημα από το 21-07-15 έως 31-10-2015 διενέργειας κάθε πράξης αναγκαστικής εκτέλεσης, ιδίως πλειστηριασμών, κατασχέσεων, εξώσεων και προσωπικών κρατήσεων,
- την αναστολή της υποχρέωσης έκδοσης και κατάθεσης γραμματίων καταβολής, δικαστικών ενσήμων ή άλλων παραβόλων σχετικά με την άσκηση και εκδίκαση ενδίκων βοηθημάτων και ενδίκων μέσων,
- την ενίσχυση της ευαίσθητης κοινωνικής ομάδας των ανέργων, με πρόβλεψη δωρεάν μετακίνησης και διαγραφής διοικητικών προστίμων για μη καταβολή προστίμων (ΚΥΑ 40590/3128/29-06-16).

Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα

Το πρόγραμμα αυτό έχει ως σκοπό την παροχή ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (ΕΕΕ) σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας με την ενίσχυση του εισοδήματος των δικαιούχων. Η αρχική εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος τέθηκε σε λειτουργία το τελευταίο τρίμηνο του 2014, με την επιλογή δεκατριών (13) δήμων και αρχική διάρκεια έξι (6) μήνες.

Το συγκεκριμένο μέτρο του ΕΕΕ παρέχει ένα εισόδημα σε αντάλλαγμα του οποίου ο δικαιούχος υποχρεούται να συμμετάσχει σε προγράμματα κοινωνικής ενσωμάτωσης. Το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα ολοκληρώνεται το 2015 και μετά την αξιολόγηση της απόδοσής του θα σχεδιαστεί η βαθμιαία εθνική εφαρμογή του από την 1η Απριλίου του 2016 με στόχο την πλήρη εφαρμογή του μέχρι τα τέλη του έτους αυτού

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί (ν.4336/2015) από τη συνολική επανεξέταση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, συμπεριλαμβανομένων των παροχών τόσο σε χρήμα όσο και σε είδος, των φορολογικών πλεονεκτημάτων, των παροχών ασφάλισης και άλλων κοινωνικών παροχών σε ολόκληρο τον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης, θα πρέπει να προκύπτει εξοικονόμηση της τάξης του 0,50% του ΑΕΠ σε ετήσια βάση.

Η υποστήριξη με παροχή τεχνικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς (Παγκόσμια Τράπεζα) εκτιμάται πως θα συμβάλει σημαντικά στον εξορθολογισμό της συνολικής δαπάνης και ανασχεδιασμό των παροχών σε χρήμα και σε είδος.

9. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Ο σχεδιασμός, η νομοθετική υλοποίηση και η εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων αποτελούν επιτακτική ανάγκη για τη δημιουργία των συνθηκών αυτών που θα επιτρέψουν την ταχύτερη επιστροφή της οικονομίας σε αναπτυξιακά μονοπάτια, τη διατήρηση της ανάπτυξης σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα, αλλά και την αποτελεσματικότερη κατανομή των διατιθέμενων πόρων, υπηρετώντας παράλληλα το στόχο για χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες μειώνουν την γραφειοκρατία και το διοικητικό βάρος και διευκολύνουν την επιχειρηματικότητα και την εισροή κεφαλαίων, μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά μεταρρυθμίσεις ανά θεματική ενότητα που είτε έχουν υλοποιηθεί πρόσφατα είτε αναμένεται να υλοποιηθούν στο προσεχές διάστημα.

Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα

- Σύνταξη νέου αναπτυξιακού νόμου με βασικούς στόχους την αύξηση της απασχόλησης, της καινοτομίας, της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, της επανεκβιομηχάνισης της χώρας, και γενικότερα την υποβοήθηση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Αυτά θα επιτευχθούν μέσω της ενίσχυσης των υφιστάμενων παραγωγικών δομών και της προσέλκυσης Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.
- Εκτέλεση του προϋπολογισμού του ΠΔΕ με έμφαση στην ταχεία υλοποίηση όλων των δράσεων του ΕΣΠΑ, καθώς και των λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Τα έργα ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-20 θα ενεργοποιήσουν δράσεις για τη στήριξη της απασχόλησης ανέργων, ερευνητικών ομάδων αποτελούμενων από νέους ερευνητές, τη σύσταση και λειτουργία κοινωνικών επιχειρήσεων, την ενίσχυση μικρών τουριστικών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη υγιούς νεοφυούς επιχειρηματικότητας.
- Χρηματοδότηση από πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες για την παροχής ρευστότητας προς τις μικρομεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις, για την τόνωση της απασχόλησης, την προώθηση έργων υποδομής καθώς και την ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος.
- Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της εξωστρέφειας της Ελληνικής Οικονομίας με βασικούς πυλώνες την απλοποίηση των εξαγωγικών διαδικασιών και τη διεύρυνση της εξαγωγικής βάσης.
- Μεταρρύθμιση στην αδειοδότηση των επενδύσεων, απλοποίηση της αδειοδότησης των τεχνικών επαγγελματικών δραστηριοτήτων, και παράλληλα επανίδρυση των σχολών τεχνικής εκπαίδευσης σε άμεση αναφορά και σχέση με τους χώρους παραγωγής.
- Λειτουργία οργανωμένων χώρων άσκησης βιομηχανικής δραστηριότητας όπως ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ, Επιχειρηματικά Πάρκα και ειδικών χώρων εγκατάστασης βιοτεχνικής δραστηριότητας με κατάλληλες υποδομές λειτουργίας και περιβαλλοντικής προστασίας. Επιπλέον, ανάπτυξη, σε κάθε περιφέρεια, συστάδων (clusters) καινοτομίας, σε όλα τα σημεία της αλυσίδας αξίας που έχουν στρατηγική σημασία.
- Ολοκλήρωση της νομοθεσίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις για τις προμήθειες αγαθών, υπηρεσιών, μελετών και δημοσίων έργων, καθώς και αξιοποίησης ηλεκτρονικών διαδικασιών.
- Προσέλκυση μεγάλων ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού με διασφάλιση σημαντικών «αντισταθμιστικών» οφελών για την τοπική ιδίως κοινωνία.

Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

Οι κεντρικοί άξονες πάνω στους οποίους θα κινηθεί η οικονομική διπλωματία είναι η αύξηση των εξαγωγών με τη βοήθεια νέων τεχνικών, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων ακολουθώντας βέλτιστες πρακτικές άλλων χωρών και η περαιτέρω ενίσχυση του τουριστικού ρεύματος, με τη βοήθεια μεθόδων, που δεν βασίζονται στις παραδοσιακές αντιλήψεις περί διαφήμισης της χώρας. Ειδικότερα, το Υπουργείο Εξωτερικών μέσω των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων θα επιδιώξει την προώθηση και επίτευξη συγκεκριμένων οικονομικών στόχων που αφορούν:

- Στην αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών σε νέες αγορές και την επέκταση του κατασκευαστικού τομέα σε χώρες της Αφρικής και Μέσης Ανατολής.
- Στην προσέλκυση επενδύσεων με έμφαση την ενεργειακή πολιτική, τον τουρισμό και την καινοτομία ενώ παράλληλα θα παρακολουθεί την υλοποίησή τους.
- Στην προώθηση αναπτυξιακής συνεργασίας.
- Στη διαπραγμάτευση με την ΕΕ μέτρων προσωρινής προστασίας της εγχώριας παραγωγής, σύμφωνα με τις υφιστάμενες διατάξεις, όπως αυτές προβλέπονται από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας.

Βασικά εργαλεία και τρόποι υλοποίησης των στόχων της οικονομικής διπλωματίας και της αναβάθμισης των διεθνών οικονομικών σχέσεων της χώρας είναι:

- Η υποστήριξη της ελληνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας στο εξωτερικό (ενίσχυση διεθνούς δραστηριοποίησής τους, ενημέρωση ελληνικών επιχειρήσεων για ευκαιρίες σε συγκεκριμένες αγορές του εξωτερικού), με μετρήσιμα αποτελέσματα για τα στελέχη των Πρεσβειών και των Γραφείων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων (ΟΕΥ), που εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία.
- Ο επανακαθορισμός «brand-name» ελληνικών αγαθών και υπηρεσιών.
- Η μεσο-μακροπρόθεσμη οργάνωση οικονομικής διπλωματίας με πλάνο τριετίας.
- Η αξιοποίηση των συνεργειών με το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση του Enterprise Greece και για θέματα προβολής της χώρας και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για θέματα ενέργειας.
- Η ανάθεση σε Γραφεία ΟΕΥ εκπόνησης συγκεκριμένων ερευνών αγοράς και επικαιροποίησής τους σε ετήσια βάση, για τομείς στους οποίους τα ελληνικά προϊόντα ή υπηρεσίες έχουν προοπτικές ή υπάρχουν δυνατότητες συνεργασιών ελληνικών και ξένων επιχειρήσεων (π.χ. 5 βασικότεροι τομείς).
- Η διοργάνωση θεματικών ή και πολυθεματικών επιχειρηματικών εκδηλώσεων στη χώρα διαπίστευσης (όχι απαραίτητως στην πρωτεύουσα, αλλά και στην Περιφέρεια αυτής, αν διαφαίνονται προοπτικές συνεργασίας με ελληνικές επιχειρήσεις) βάσει των κλάδων-στόχων που έχουν επιλεγεί.
- Καθιέρωση κάρτας εξαγωγέα, με τη βοήθεια της οποίας ο ενδιαφερόμενος θα εξασφαλίζει κάποια πλεονεκτήματα (φορολογικού περιεχομένου κ.ά.).
- Ενίσχυση με μέτρα φορολογικού χαρακτήρα των συμμετεχόντων σε Διεθνείς Εκθέσεις και σε εμπορικές αποστολές που οργανώνονται από το ΥΠΕΞ και τα Επιμελητήρια.
- Εκδηλώσεις στο εξωτερικό για την παρουσίαση επενδυτικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα και των συγκεκριμένων επενδυτικών και επιχειρηματικών ευκαιριών- roadshows.
- Συνεργασία με ελληνικά Επιμελητήρια και ελληνικές Περιφέρειες για επιτόπιες επισκέψεις εκπροσώπων ξένων επιχειρήσεων/ξένων Πρεσβειών σε συγκεκριμένες περιοχές για την εκ του σύνεγγυς διαπίστωση επενδυτικών δυνατοτήτων και επιχειρηματικών συνεργειών.
- Σύνδεση των γραφείων ΟΕΥ με τα γραφεία του ΕΟΤ κι όπου αυτά δεν υπάρχουν, θα αναλάβουν πρωτοβουλίες και δράσεις τα γραφεία ΟΕΥ σε συνέργεια με το Υπουργείο Τουρισμού.
- Συνδιοργάνωση με ΣΕΒ, ΠΣΕ, ΔΕΘ, ΣΕΒΕ και ΣΒΒΕ ετησίων συνεδρίων ανά γεωγραφική ζώνη (με έμφαση τις Αραβικές χώρες, τα Βαλκάνια, και τις Παρευξείνιες χώρες), όπου θα συμμετέχουν, σε ξεχωριστές συνεδρίες, επιχειρηματίες, πολιτικοί, ανώτατα στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης και Πανεπιστημιακοί. Παράλληλα, σε κάθε τέτοιο forum θα οργανώνεται και μια κλαδική έκθεση προϊόντων.

Διοικητική Μεταρρύθμιση και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Με τις διατάξεις του ν. 4325/2015 ρυθμίστηκαν εκ νέου τα θέματα επίταξης προσωπικών υπηρεσιών και εξορθολογίστηκαν οι διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου του Κώδικα Δημόσιων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων (ν. 3528/2007) και των αντίστοιχων διατάξεων του Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007).

Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές:

- προβλέφθηκε η αποκατάσταση του τεκμηρίου της αθωότητας στην πειθαρχική διαδικασία,
- επαναπροσδιορίστηκαν οι περιπτώσεις θέσης υπαλλήλων σε αυτοδίκαιη αργία, δυνητική αργία και αναστολή άσκησης καθηκόντων και οι συνέπειες θέσης σε αργία,
- ρυθμίστηκαν εκ νέου οι επιβαλλόμενες πειθαρχικές ποινές,
- τροποποιήθηκε η συγκρότηση των πειθαρχικών συμβουλίων, στην οποία προβλέφθηκε η συμμετοχή των αιρετών εκπροσώπων των υπαλλήλων,
- επαναπροσδιορίστηκαν τα προβλεπόμενα πειθαρχικά παραπτώματα,
- ρυθμίστηκαν τα θέματα που αφορούν στην επαναφορά του προσωπικού που τέθηκε σε διαθεσιμότητα με τις διατάξεις των νόμων 4093/2012 και 4172/2013, καθώς επίσης και θέματα που αφορούν στην κινητικότητα του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών.

Πέραν των ανωτέρω, εντός του 2015 πραγματοποιήθηκαν πολύ σημαντικά βήματα σε σχέση με το «ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ (ΕΣΠΑ 2014-2020)», κατά το μέρος που αφορά στο επιχειρησιακό πρόγραμμα που εμπίπτει στο πεδίο ευθύνης του Υπουργείου, ήτοι εκπονήθηκαν οι βασικοί άξονες του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα» (ΕΠ ΜΔΤ 2014-2020) από το Μάρτιο του 2015 μέχρι τη σύγκληση της 1ης Επιτροπής Παρακολούθησης τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους. Επίσης, προσδιορίστηκαν οι στρατηγικοί στόχοι του ανωτέρω Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθορίστηκαν τα έργα «σημαίες» και οι βασικοί άξονες Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Παροχής Υπηρεσιών Υψηλής ποιότητας προς τους πολίτες και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, σε συνάρτηση με τις διαχειριστικές αιρεσιμότητες.

Εντός του 2016 σχεδιάζεται η εφαρμογή παρεμβάσεων που αφορούν τους τομείς Αξιολόγηση Δημοσίων Υπαλλήλων – Επιλογή Προϊσταμένων – Σύσταση Εθνικού Μητρώου Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, με κατάθεση σχετικού νομοσχεδίου.

Αναλυτικότερα σχεδιάζεται:

- Η έναρξη των διαδικασιών αξιολόγησης των ΔΥ εντός του 2016.
- Η εφαρμογή του νόμου για την επιλογή προϊσταμένων σε όλο το εύρος της Δημόσιας Διοίκησης.
- Η σύσταση του Εθνικού Μητρώου Επιτελικών Στελεχών η οποία θα αποτελεί την αποκλειστική δεξαμενή άντλησης του προσωπικού που θα στελεχώνει επιτελικές θέσεις στον δημόσιο τομέα.
- Η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς εργασίας, μέσω της κινητικότητας του προσωπικού στον Δημόσιο Τομέα.
- Η πλήρης ενεργοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα 2014-2020».

Εσωτερική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση

- **Επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την εποπτεία των ΟΤΑ**

Προωθείται η επικαιροποίηση των διατάξεων του ν. 3852/2010, που αφορούν τον Ελεγκτή Νομιμότητας και την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ, ώστε να καταστεί δυνατή η άμεση λειτουργία τους. Με τον τρόπο αυτό θα αποσυνδεθεί η εποπτεία των ΟΤΑ από τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και θα αναβαθμιστεί ο ασκούμενος έλεγχος νομιμότητας, τόσο ως προς την τεχνογνωσία και την επιστημονική κατάρτιση, όσο και ως προς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία της εποπτεύουσας Αρχής.

- **Ενίσχυση του μηχανισμού δημοσιονομικής εποπτείας και διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των ΟΤΑ**

Σχεδιάζεται η ενίσχυση του υφιστάμενου μηχανισμού που προβλέπεται για τη δημοσιονομική εποπτεία των ΟΤΑ στην κατεύθυνση της ουσιαστικής και σε βάθος παρακολούθησης των οικονομικών μεγεθών των ΟΤΑ, παράλληλα με τον υφιστάμενο έλεγχο των προϋπολογισμών τους, αλλά και της αναβάθμισης του ρόλου του ελεγκτικού μηχανισμού, προκειμένου να διατυπώνει προτάσεις για τη χάραξη πολιτικών και τη λήψη μέτρων που θα εξασφαλίζουν συνολικά την οικονομική βιωσιμότητα των ΟΤΑ.

- **Αναθεώρηση του συνολικού θεσμικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και λειτουργία της Αυτοδιοίκησης και των δύο βαθμών**

Σχεδιάζεται εκπόνηση πρότασης για την αλλαγή-βελτίωση της νομοθεσίας που αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση (αναθεώρηση κώδικα Δήμων και «Καλλικράτη») και στη συνέχεια εκπόνηση νέου Ενιαίου Κώδικα Δήμων και Περιφερειών.

- **Αναβάθμιση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης**

Προχωρούν με ταχείς ρυθμούς οι διαδικασίες για την υλοποίηση της «Κάρτας του Πολίτη», που αναμένεται να αποτελέσει ένα φιλόδοξο βήμα στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης της γραφειοκρατίας, αφού θα ενοποιήσει το μέγιστο δυνατό αριθμό βάσεων δεδομένων, που τηρούνται από τις δημόσιες υπηρεσίες και φορείς, ώστε να διευκολυνθεί η άμεση και γρήγορη εξυπηρέτηση των πολιτών σε κάθε επαφή ή συναλλαγή τους με το Δημόσιο.

Παράλληλα, στην ίδια κατεύθυνση συνεχίζεται και ολοκληρώνεται το έργο του «Μητρώου Πολιτών», που θα συνενώσει σε μία ενιαία κεντρική βάση δεδομένων τα στοιχεία του Δημοτολογίου και του Ληξιαρχείου. Δρομολογείται, επίσης, η κωδικοποίηση της νομοθεσίας που αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμους και Περιφέρειες) και το ολοκληρωμένο έργο οργάνωσης και λειτουργικού εκσυγχρονισμού των 13 Περιφερειών και των 325 Δήμων, το οποίο έχει ενταχθεί ήδη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ), «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020 και έχει εξασφαλιστεί η χρηματοδότησή του με 30 εκατομμύρια ευρώ.

Εθνική Άμυνα

- Ολοκλήρωση υλοποίησης της νέας αναθεωρημένης δομής δυνάμεων (μικρότερες, πιο ευέλικτες και με μεγαλύτερη ισχύ πυρός).
- Ομαδοποίηση των προμηθειών ανταλλακτικών πολεμικών πλοίων ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα των απολύτως στοχευμένων προμηθειών και να επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας.
- Πλήρης αξιοποίηση των στρατιωτικών εργοστασίων, εξειδικευμένου στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού σε τομείς συντήρησης οχημάτων, ιπτάμενων μέσων, οπλικών συστημάτων, ειδών ένδυσης, παρασκευής φαρμάκων, υγειονομικού υλικού κ.λπ..

Δημόσια Τάξη και Προστασία του Πολίτη

- Ευρύ πρόγραμμα αναδιοργάνωσης – αναδιάταξης των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας σε εξέλιξη.
- Ειδικές επιχειρησιακές δράσεις, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κάθε μορφής εγκληματικότητας, και ιδίως της εμπορίας ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος, του οικονομικού και ηλεκτρονικού εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων (trafficking), αλλά και της μικροεγκληματικότητας.
- Συμμετοχή της αστυνομίας στην αντιμετώπιση ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος σε συνεργασία με τους ΟΤΑ και τις τοπικές κοινωνίες.
- Εξορθολογισμός και αναμόρφωση του συστήματος μεταθέσεων - αποσπάσεων - μετακινήσεων του προσωπικού καθώς και των κρίσεων προαγωγών των αξιωματικών του Σώματος.
- Ψηφιακή Υπηρεσία ειδοποίησης και αντιμετώπισης Πυρκαγιάς. Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες των Σωμάτων Ασφαλείας του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.
- Αναθεώρηση Σχεδιασμού και Δράσεων Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών εξ αιτίας δασικών πυρκαγιών.

Παιδεία

- Ανάπτυξη δομών Προσχολικής εκπαίδευσης.
- Εφαρμογή του θεσμού του «Κοινωνικού Σχολείου» στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (προγράμματα κατά του σχολικού εκφοβισμού, προγράμματα ένταξης και ενίσχυσης ευπαθών κοινωνικών ομάδων).

- Εφαρμογή του νέου πλαισίου και περιεχομένου του Γενικού Λυκείου ως σχολείο Γενικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με έμφαση στην εκπαιδευτική αυτονομία του.
- Δημιουργία νέας δομής και περιεχομένου του Επαγγελματικού Λυκείου. Καθιέρωση και λειτουργία 4^{ου} έτους ειδίκευσης και μαθητείας.
- Δημιουργία και εφαρμογή ενός ενιαίου συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Αποτίμηση και επανασχεδιασμός του θεσμού των πειραματικών και των προτύπων σχολείων, με επέκταση και στην επαγγελματική εκπαίδευση.
- Αποτίμηση και επανασχεδιασμός ωρολογίων προγραμμάτων, προγραμμάτων σπουδών, σχολικών εγχειριδίων και διδακτικού υλικού όλων των βαθμίδων.
- Επέκταση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στις μονάδες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Θεσμοθέτηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, απόδοση επαγγελματικών δικαιωμάτων με στόχο την εναρμόνιση σπουδών και αγοράς εργασίας.
- Οργανωτική και λειτουργική αναβάθμιση Πανεπιστημίων και ΤΕΙ.
- Ψήφιση μακρόπνοου νόμου-πλαίσιο για την Έρευνα και Καινοτομία, ο οποίος ανάμεσα στα άλλα, θα ρυθμίζει θέματα διασύνδεσης των ερευνητικών φορέων με τον ιδιωτικό τομέα και τη παραγωγική διαδικασία.

Πολιτισμός και Αθλητισμός

- Ανασυγκρότηση του θεσμικού πλαισίου και της διοικητικής πρακτικής των χορηγιών, με στόχο τη δημιουργία ευέλικτων και πρακτικών μεθόδων για την προσέλκυση, αποδοχή και ταχεία διαχείριση των ιδιωτικών προσφορών στον πολιτισμό.
- Επέκταση και ανασυγκρότηση των λειτουργιών και υπηρεσιών του ΤΑΠΑ με στόχο τον εκσυγχρονισμό του. Στόχος είναι να αυξηθεί η τουριστική κίνηση και τα έσοδα στους επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία (με ηλεκτρονικά πωλητήρια, ηλεκτρονικό εισιτήριο, αύξηση διαθεσιμότητας πωλητέων και εκμαγαίων).
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας με την επιδίωξη συνεργασίας με μεγάλους πολιτιστικούς οργανισμούς του εξωτερικού. Αυτό θα επιτευχθεί με ανταλλαγές έργων και αρχαιοτήτων για περιοδικές εκθέσεις. Στο πλαίσιο της εξωστρέφειας αυτής εντάσσεται και η αμοιβαία ίδρυση Πολιτιστικών Κέντρων μεταξύ Ελλάδας και Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.
- Εντατικοποίηση των ελέγχων προς τους εποπτευόμενους φορείς Γενικής Κυβέρνησης για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, όπως αυτοί καθορίζονται από το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής.
- Διατήρηση και στοχευμένη επέκταση του διευρυμένου ωραρίου των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων, που θα διευκολύνει τις επισκέψεις και τη διοργάνωση εκδηλώσεων, με σκοπό την παράλληλη αύξηση εσόδων για το δημόσιο και για τους εμπλεκόμενους φορείς.
- Υποστήριξη δράσεων σύγχρονου πολιτισμού με διεθνή και εθνική εμβέλεια που συντελούν στη βελτίωση και ανανέωση του τουριστικού προϊόντος της Χώρας.
- Προστασία, ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς (υλικής και άυλης) με τη χρήση νέων τεχνολογιών, που θα συμβάλει στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού. Επέκταση του πολιτιστικού τουρισμού σε νέους τομείς (γαστρονομία, μόδα, design κ.λπ.).
- Προώθηση ενός ευέλικτου νομοθετικού πλαισίου, συντονισμός και οδηγίες στις υπηρεσίες ώστε να επιτευχθεί η προσέλκυση σύγχρονων οπτικοακουστικών παραγωγών στην Ελλάδα.
- Υποστήριξη της αναδύομενης νέας δημιουργικής βιομηχανίας η οποία σε μεγάλο βαθμό στηρίζεται στον πολιτισμό και σε συγγενείς με αυτόν χώρους (μέσω ευνοϊκών ρυθμίσεων, κατανομής νέου ΕΣΠΑ, προώθησης των συνεργατικών σχηματισμών των καλλιτεχνών-δημιουργών [clusters]).

Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή

- Υλοποίηση του Νέου Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων (νομοθετικές τροποποιήσεις, θεσμικό πλαίσιο για τα απόβλητα).
- Υποβολή σχεδίου νόμου για τους δασικούς συνεταιρισμούς.
- Σχέδιο νόμου για απαγόρευση καλλιέργειας γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.

- Διαμόρφωση νομοθετικών ρυθμίσεων αναφορικά με την αντιμετώπιση της αυθαίρετης δόμησης.
- Μεταρρύθμιση αγοράς φυσικού αερίου και σχετικού οδικού χάρτη.
- Τροποποίηση κανόνων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας για αποφυγή αναγκαστικής λειτουργίας σταθμών κάτω από το μεταβλητό τους κόστος.
- Ενίσχυση οικονομικής και επιχειρησιακής ανεξαρτησίας της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.
- Υιοθέτηση σύστασης ΟΟΣΑ σχετικά με άδειες εμπορίας καυσίμων.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής. Σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Ενέργειας.
- Μνημόνιο Συνεργασίας για την κατασκευή και λειτουργία του Νότιου Ευρωπαϊκού αγωγού και οδικός χάρτης για τον TAP (Trans Adriatic Pipeline).
- Εκπόνηση δασολογίου.
- Δημιουργία σταθερού και μόνιμου διακρατικού μηχανισμού διαχείρισης και προστασίας των διασυνοριακών υδατικών πόρων της Ελλάδας με τις γείτονες χώρες (Βουλγαρία, ΠΓΔΜ, Τουρκία).
- Θαλάσσια στρατηγική - Σχέδια Διαχείρισης Θαλάσσιων Υδάτων και πρόγραμμα παρακολούθησης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ.

Υγεία

- Καθιέρωση θεσμικού πλαισίου για την πλήρη υγειονομική κάλυψη των ανασφάλιστων.
- Μεταρρυθμίσεις στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ) με χρήση κονδυλίων του ΕΣΠΑ. Αναδιάρθρωση ΠΦΥ με πυρήνα τον οικογενειακό γιατρό, τις υγειονομικές μονάδες γειτονιάς. Διοικητική διασύνδεση Μονάδων ΠΦΥ.
- Μείωση της συμμετοχής του πολίτη στη φαρμακευτική αγωγή.
- Διευθέτηση των προβλημάτων που ανακύπτουν από την έλλειψη προσωπικού σε νοσοκομειακές μονάδες για την καλύτερη εξυπηρέτηση και την μεγαλύτερη κάλυψη των αναγκών των ασθενών.
- Αναθεώρηση και εξορθολογισμός του συστήματος προμηθειών υγείας, με αύξηση του ποσοστού προμηθειών που διενεργείται κεντρικά, στοχεύοντας στην εξοικονόμηση πόρων και στη χρηστή διαχείριση.
- Διασφάλιση βιωσιμότητας μονάδων Ψυχικής Υγείας. Προώθηση ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, δημιουργία κοινοτικών μονάδων, διοικητική αναδιάρθρωση μονάδων Ψυχικής Υγείας.
- Αναβάθμιση του συστήματος της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης του ΕΟΠΥΥ για την παρακολούθηση των δαπανών υγείας σε πραγματικό χρόνο.
- Οικονομική εκμετάλλευση και αξιοποίηση των ανωνυμοποιημένων στοιχείων από το σύστημα σάρωσης συνταγών του ΕΟΠΥΥ, των Μητρώων Φαρμάκων και του Ασφαλιστικού Φακέλου του ΕΟΠΥΥ.

Δικαιοσύνη

- Βελτίωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας, απεξάρτησης και εκπαίδευσης/επιμόρφωσης, που παρέχονται στις φυλακές.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών για ανηλίκους και νέους με παραβατική συμπεριφορά (Μονάδες μέριμνας νέων, υπηρεσίες εκπαίδευσης, ενίσχυση εξωδρυματικής μεταχείρισης).
- Βελτίωση των υποδομών και ως εκ τούτου των συνθηκών κράτησης στις φυλακές.
- Διοικητική αναδιοργάνωση της σωφρονιστικής διοίκησης και ορθολογική αξιοποίηση του προσωπικού με ανάθεση καθηκόντων αναλόγως προσόντων.
- Επέκταση της χρήσης των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων για τη μείωση του πληθυσμού των φυλακών και τη μείωση του συνολικού κόστους.
- Αναδιοργάνωση των αγροτικών φυλακών και των παραγωγικών εργαστηρίων που λειτουργούν στις φυλακές με σκοπό την ενίσχυση της εργασιακής ένταξης μετά την αποφυλάκιση και της αυτοχρηματοδότησης των δομών.

- Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Διαδικασίας Α΄ Φάση (ΟΣΔΔΥ - ΠΠ). Το έργο υλοποιείται με αναμενόμενη ολοκλήρωση τον Δεκέμβριο του 2016 και θα επεκταθεί και στα υπόλοιπα δικαστήρια της χώρας.
- Γεωεντοπισμός κρατουμένων, υποδίκων και καταδίκων. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υλοποιεί το πιλοτικό έργο, το οποίο αφορά στην παροχή των σχετικών υπηρεσιών για περιορισμένο αρχικό αριθμό ατόμων.
- Προετοιμασία θεσμικού πλαισίου για την ηλεκτρονική επίδοση εγγράφων από τα δικαστήρια.
- Υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα.
- Ψηφιοποίηση εντύπου αρχείου υποθηκοφυλακείων και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε συγκεκριμένο βάθος χρόνου (15-20 έτη).
- Ψηφιοποίηση Αρχείων και Δεδομένων Δικαστηρίων.
- Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες για την εξωδικαστική επίλυση διαφορών (e-mediation). Το έργο αφορά στην υλοποίηση πλατφόρμας που θα υποστηρίζει εργαλεία ηλεκτρονικής επίλυσης διαφορών και διαμεσολάβησης.
- Ηλεκτρονικό Πινακίο. Το έργο του Ηλεκτρονικού Πινακίου αφορά στην ανάπτυξη υπηρεσίας για τη δημοσίευση σε πραγματικό χρόνο του πινακίου σε επιλεγμένα δικαστήρια, της Εφετειακής Περιφέρειας Αθήνας, καθώς και άλλων σημείων υψηλού φόρτου.
- Αναβάθμιση εκπαιδευτικού προγράμματος και υποδομών της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών.
- Ολοκληρωμένο Σύστημα Πρακτικών Δικαστηρίων.

Καταπολέμηση της διαφθοράς και της απάτης

Με το ν. 4320/2015 συστάθηκε η Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (ΓΕΓΚΑΔ), υπό τον αρμόδιο για θέματα καταπολέμησης διαφθοράς Υπουργό Επικρατείας, η οποία πλέον υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Λόγος δημιουργίας ήταν η ανάγκη συντονισμού των αρχών και των ελεγκτικών σωμάτων των σχετικών με την καταπολέμηση της διαφθοράς, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ τους.

Ορίζεται ως η αρμόδια αρχή για το συντονισμό της καταπολέμησης της απάτης (AFCOS) και ως το κεντρικό συντονιστικό όργανο καταπολέμησης της απάτης στα διαρθρωτικά ταμεία.

Εντός του 2015 έχουν ολοκληρωθεί ή προγραμματιστεί οι κατωτέρω δράσεις:

- Σύνταξη και αναθεώρηση του εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Το σχέδιο δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο 2015 και βρίσκεται υπό διαρκή αναθεώρηση.
- Ετήσια αναθεώρηση και δημοσίευση της χαρτογράφησης των αρμοδιοτήτων των αρχών. Η πρώτη χαρτογράφηση των αρμοδιοτήτων έχει ήδη αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (ΓΕΓΚΑΔ).
- Δημιουργία συστήματος υποδοχής καταγγελιών που αφορούν σε θέματα διαφθοράς στην ελληνική Διοίκηση καθώς και σε θέματα διαχείρισης των κονδυλίων που διαθέτει η ΕΕ στην χώρα.
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου δήλωσης περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες).
- Δημιουργία μηχανισμού για τον συντονισμό των διωκτικών αρχών (οικονομικών εισαγγελιών και εισαγγελιών Διαφθοράς, ΓΓΔΕ, οικονομικής αστυνομίας κ.ά.).
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου για την χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου για τη μείωση των ποινών που εισήχθησαν με το ν. 4312/2014.
- Εκπροσώπηση της χώρας σε διεθνείς φορείς και οργανισμούς που μέχρι σήμερα η χώρα εκπροσωπείτο καθόλου ή πλημμελώς.
- Ενίσχυση του ρόλου των μονάδων εσωτερικού ελέγχου των Υπουργείων.
- Σύσταση ομάδων εργασιών για εκπόνηση τομεακών στρατηγικών σε τομείς υψηλού κινδύνου διαφθοράς στην Δημόσια Διοίκηση.

Εντός του 2016 σχεδιάζονται οι εξής δράσεις:

- Βελτίωση των χρονοδιαγραμμάτων απονομής της δικαιοσύνης και ως προς τις υποθέσεις αλλά και ως προς τους χρόνους παραγραφής των αδικημάτων.
- Αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διοικητικών ποινών ως μέσο μείωσης του φόρτου εργασίας των δικαστηρίων.
- Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου για το καθεστώς μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.
- Ετήσια ανάλυση στατιστικών στοιχείων της Δικαιοσύνης σε υποθέσεις διαφθοράς και καθορισμός των σχετικών πολιτικών και νομοθετικών παρεμβάσεων για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Δικαιοσύνης.

Ναυτιλιακή Πολιτική

- Επαναλειτούργησαν δρομολογιακές γραμμές ή επεκτάθηκαν ή ανασχεδιάστηκαν υφιστάμενες γραμμές με τρόπο που να συμπεριλαμβάνονται περισσότεροι λιμένες και να εξυπηρετούνται πληρέστερα οι συγκοινωνιακές ανάγκες (π.χ. Γραμμές ΒΑ Αιγαίου – Γραμμή Πάτρα-Σάμη -Ιθάκη).
- Προστέθηκαν νέοι λιμένες προσέγγισης και αυξήθηκαν τα δρομολόγια των επιδοτούμενων γραμμών δημοσίου συμφέροντος, με βάση τις μεταφορικές ανάγκες των νησιών και τις προτάσεις των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Προσαρμόστηκαν με βάση τα πραγματικά δεδομένα οι τιμές των εισιτηρίων για τις γραμμές δημοσίου συμφέροντος. Η προσαρμογή αυτή οδήγησε σε μείωση κατά 2,6%.
- Μειώθηκαν οι τιμές των εισιτηρίων με την κατάργηση του επίναυλου (3%), που έπληττε κυρίως τους νησιώτες, ως τακτικούς επιβάτες των πλοίων της ακτοπλοΐας.
- Μελετήθηκε και είναι σε εξέλιξη διαδικασία επανασχεδιασμού του συστήματος υδροδότησης των άνηδρων νησιών του Αιγαίου.
- Είναι σε εξέλιξη η διαδικασία για τη συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Κρουαζιέρας.

Αγροτική Ανάπτυξη

- Ενίσχυση της συμβολής της έρευνας και της καινοτομίας των Ινστιτούτων και Ιδρυμάτων του ΥπΑΑ&Τ με την πρόσληψη εντός του 2016, 100 ερευνητών (επιπέδου διδακτορικού διπλώματος), των οποίων οι διαγωνιστικές διαδικασίες έχουν ήδη ολοκληρωθεί εντός του 2015.
- Ολοκλήρωση της μεταστέγασης/συστέγασης των Κεντρικών Υπηρεσιών του Υπουργείου σε υφιστάμενα κτήρια, με σκοπό τη μείωση των λειτουργικών δαπανών. Έχουν ήδη εκκενωθεί 4 κτήρια και ολοκληρώνεται εντός του 2015 η εκκένωση ενός ακόμη κτηρίου.
- Ψήφιση του Νομοσχεδίου για τις «Βοσκήσιμες Γαίες» με το οποίο επιχειρείται η ορθολογική διαχείριση, αξιοποίηση και διανομή των βοσκήσιμων γαιών της χώρας, με σκοπό τη στήριξη της κτηνοτροφίας και την αποφυγή δημοσιονομικών διορθώσεων από την ΕΕ.
- Προώθηση για ψήφιση του νέου νόμου για τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, με στόχο την τόνωση των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και την υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων αγροτών, μέσω της επίτευξης χαμηλότερου κόστους παραγωγής και της διασφάλισης καλύτερων τιμών για τα αγροτικά προϊόντα.
- Διπλασιασμός των πόρων των Προγραμμάτων Προώθησης των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων με στόχο την περαιτέρω επέκταση και αύξηση του μεριδίου των εν λόγω εξαγωγών.
- Πλήρης εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον αγροτικό τομέα, τόσο για την δικτυακή πρόσβαση των πολιτών αλλά και των δικαιούχων για την καταβολή των ενισχύσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Έναρξη εφαρμογής της νέας ΚΑΠ και ΚΑΛΠ, για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, των νέων αναπτυξιακών προγραμμάτων για τη γεωργία και την αλιεία με σκοπό την αξιοποίηση και απορρόφηση 19 δισ. ευρώ.
- Βελτίωση της επιχειρηματικότητας στον πρωτογενή τομέα με την απλοποίηση των διαδικασιών εγκατάστασης και αδειοδότησης μέσα από τη δημιουργία ζωνών άσκησης της υδατοκαλλιέργειας, της κτηνοτροφίας και ζωνών θερμοκηπιακών καλλιέργειών για την εκμετάλλευση της γεωθερμίας
- Ίδρυση ΝΠΙΔ με σκοπό την καταγραφή και αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΑΑΤ.

- Παρέμβαση στον τομέα της εμπορίας γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων και αλιευμάτων, της βιοασφάλειας, της ποιοτικής τους ιχνηλασιμότητας και της τήρησης των κανόνων της αγοράς.
- Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας εγγειοβελτιωτικών έργων στο πλαίσιο των ΟΕΒ/ΤΟΕΒ.
- Ίδρυση και λειτουργία Τράπεζας Γενετικού Υλικού.
- Δημιουργία εθνικού δικτύου περισυλλογής και διαχείρισης νεκρών ζώων.

Περιφερειακές πολιτικές αρμοδιότητας Υφυπουργού Μακεδονίας και Θράκης

- Υλοποίηση αναπτυξιακών έργων από τη Διεύθυνση Περιφερειακής Αναπτυξιακής Πολιτικής:
  - Υλοποίηση του έργου «TRIGGER» που αφορά 200 άνεργους απόφοιτους πανεπιστημίων, ως επικεφαλής εταίρος στο πλαίσιο του προγράμματος «INTERREG» και πιο συγκεκριμένα στο Διασυνοριακό Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013.
  - Υλοποίηση ως εταίρος του έργου «Σχέδιο για την Έξυπνη Εξειδίκευση στην Περιφέρεια για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της έρευνας και της καινοτομίας» (SMARTSPECIALIZATION)
- Προστασία και ανάδειξη της ιστορικότητας του διατηρητέου κτιρίου του Διοικητηρίου.
- Ολοκλήρωση της χρηματοδότησης των μικρών τεχνικών έργων ΟΤΑ Α' βαθμού της χωρικής μας αρμοδιότητας μέσω του αναπτυξιακού προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ».
- Οργάνωση και συντονισμός ιδιωτικών πρωτοβουλιών για την εξασφάλιση του καθαρισμού του Θερμαϊκού Κόλπου.
- Διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μέσω προστασίας των παραδοσιακών οικισμών και κτιρίων με συντονισμένες δράσεις της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Πολιτισμού.

Πολιτικές της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας

- Ανάπτυξη και προώθηση ψηφιακών εξαγωγίμων προϊόντων που ενισχύουν τη νέα εθνική επικοινωνιακή ταυτότητα (σχεδιασμός ψηφιακής πλατφόρμας, πολυμεσικές εφαρμογές, ψηφιοποίηση παλαιών φύλλων περιφερειακών εφημερίδων και αρχείου ΓΓΕΕ).
- Ίδρυση εταιρείας παρόχου δικτυακής υποδομής σήματος, συνδεδεμένης με την ΕΡΤ με σκοπό το άνοιγμα της μονοπωλιακής αγοράς και την εξασφάλιση της μετάδοσης περιεχομένου δημοσίου οικονομικού χαρακτήρα.
- Νομοθετική ρύθμιση για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης. Στόχος είναι η βέλτιστη ρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού τοπίου, η οποία δεν έχει γίνει ποτέ μέχρι σήμερα, ενώ ως άμεση συνέπεια αναγνωρίζεται μια δεσμευτικού τύπου εξυγίανση των σημερινών ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και η επιβολή μιας επιχειρησιακής ηθικής στο ραδιοτηλεοπτικό τομέα, διασφαλίζοντας παράλληλα την είσπραξη των δικαιωμάτων του Δημοσίου καθώς και του ειδικού φόρου διαφημίσεων.
- Σύσταση Μητρώου Επιχειρήσεων Ηλεκτρονικών Μέσων Ενημέρωσης (ν.4339/2015) με άμεσα αποτελέσματα όσον αφορά στον έλεγχο της δολιοφθοράς και την ενίσχυση της διαφάνειας.
- Ίδρυση δημόσιας εταιρείας παροχής ψηφιακού σήματος και κατ' επέκταση, περιορισμός των σημερινών δαπανών της ΕΡΤ για τη μεταφορά του ψηφιακού της σήματος.
- Καταλογισμός και μέτρα για την είσπραξη από τους ιδιωτικούς Τ/Ο σταθμούς και τα συνδρομητικά κανάλια ανεξόφλητων οφειλών προηγούμενων ετών 2011-2014 από το τέλος χρήσης συχνοτήτων («αντάλλαγμα»).
- Προσέλκυση επενδύσεων και νέων συνεργασιών, μέσω στοχευμένων δράσεων και προγραμμάτων (ΕΚΟΜΕ, Μνημόνια Συνεργασίας με ραδιοτηλεοπτικούς ομίλους Κίνας και Λατινικής Αμερικής, διακίνηση και ανταλλαγή ψηφιακών προϊόντων και αρχείων στο πλαίσιο της ελεύθερης πρόσβασης δεδομένων, συμπαραγωγές πολιτιστικού περιεχομένου με μακροπρόθεσμα εθνικά οφέλη)
- Ίδρυση εταιρείας παροχής ψηφιακού σήματος, συνδεδεμένη με την ΕΡΤ, με στόχο την μεταρρύθμιση του ψηφιακού τοπίου, την ενίσχυση του πλουραλισμού και της πολυφωνίας, σε ένα μέχρι πρότινος μονοπωλιακό καθεστώς.

10. Έρευνα και τεχνολογία - καινοτομία

Η απρόσκοπτη λειτουργία των υποστηρικτικών δομών της έρευνας και της καινοτομίας στη χώρα μας είναι απαραίτητη, αφενός μεν για την υποστήριξη των αναπτυξιακών προοπτικών, αφετέρου δε για τη διατήρηση στη χώρα του υφιστάμενου υψηλής κατάρτισης ανθρώπινου κεφαλαίου αλλά και την προσέλκυση από το εξωτερικό υψηλού επιπέδου επιστημονικού προσωπικού. Στο πλαίσιο αυτό η διευθέτηση εκκρεμών λειτουργικών προβλημάτων βραχυπρόθεσμα αλλά και η δημιουργία του Ταμείου Έρευνας και Καινοτομίας αναμένεται να παίξουν σημαντικό ρόλο.

Σχεδιασμός δημιουργίας Ταμείου Έρευνας και Καινοτομίας:

- Σχεδιάστηκε η δημιουργία ενός ανεξάρτητου Ταμείου που θα είναι αποκλειστικά επιφορτισμένο με τη χρηματοδότηση του ακαδημαϊκού και ερευνητικού οικοσυστήματος (Ερευνητικά Κέντρα, ΑΕΙ, καινοτόμος επιχειρηματικότητα).
- Το Ταμείο θα βασίζεται στη συνέργεια πόρων από χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (EIB) και από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.
- Το Ταμείο θα συγκροτηθεί με βάση διεθνή σχετικά πρότυπα, θα λειτουργεί με κανόνες απλούς που θα ανταποκρίνονται στη δυναμική που διέπει την Έρευνα, ενώ ταυτόχρονα θα εξασφαλίζει το δημόσιο συμφέρον και θα αποτελέσει μια εμβληματική θεσμική παρέμβαση, με προοπτική πέραν της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, με στόχο τη χάραξη και την υποστήριξη μιας μακρόχρονης εθνικής πολιτικής για την Έρευνα και την Καινοτομία.
- Στο πλαίσιο αυτό έγινε συστηματική πληροφόρηση Ερευνητικών Κέντρων και ΑΕΙ, καθώς και κινητοποίηση δυνάμεων που αφορούν την αλυσίδα καινοτομίας (startups, κ.λπ.), για ευκαιρίες που αναδύονται.

11. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων - Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτελεί σε όρους χρηματοδοτικούς το σημαντικότερο μέσο άσκησης πολιτικής για την προώθηση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Βασική πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αναπτυξιακοί τομείς που ενισχύονται με το ΠΔΕ είναι κυρίως οι ακόλουθοι: α) μεταφορές και περιβάλλον με έργα κυρίως υποδομών, β) επιχειρηματικότητα και ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων γ) ανάπτυξης ανθρώπινου κεφαλαίου και ενίσχυσης της κοινωνίας της γνώσης, δ) ενέργειας και αξιοποίησης των ενεργειακών πόρων και ε) αυτοδιοίκησης με στήριξη των επενδυτικών της προγραμμάτων. Επιπλέον, με την αξιοποίηση εθνικών πόρων ενισχύονται πολιτικές του Κράτους για συντήρηση και επέκταση κοινωνικών υποδομών, ικανοποίηση έκτακτων αναγκών και λοιπές δράσεις.

Προτεραιότητες για το 2016 – Υλοποίηση προγραμμάτων ΕΣΠΑ

Με τον προϋπολογισμό του έτους 2016 συνεχίζεται η προσπάθεια για την υποστήριξη των μεγάλων διαρθρωτικών αλλαγών στο κράτος και την οικονομία, σύμφωνα και με τις υποχρεώσεις της χώρας βάσει του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής. Το ΠΔΕ 2016 προβλέπεται να φθάσει τα 6.750 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 5,2% σε σχέση με την εκτιμώμενη εκτέλεση του 2015. Οι δαπάνες αυτές, που αντιπροσωπεύουν το 3,9% του εκτιμώμενου ΑΕΠ της χώρας, κατανέμονται σε 6 δισ. ευρώ για έργα που θα χρηματοδοτηθούν και από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε 750 εκατ. ευρώ για τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Αξίζει να αναφερθεί ότι παρά την στενότητα πόρων, η εθνική συμμετοχή στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων είναι αυξημένη κατά 50 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2015. Στην παρούσα κρίσιμη φάση για την ελληνική οικονομία, η υλοποίηση του ΠΔΕ 2016 έχει ως στόχο να συνοδεύσει τη δημοσιονομική προσπάθεια με αναπτυξιακές

δράσεις, συμβάλλοντας στην ανάταξη και ενίσχυσή της και ταυτόχρονα στη στήριξη της κοινωνικής συνοχής.

Ο δημοσιονομικός στόχος και για την εκτέλεση του ΠΔΕ το 2016 παραμένει η ταχεία απορρόφηση των προβλεπόμενων πόρων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί έγκαιρα η εισροή της κοινοτικής συνδρομής. Η αναπτυξιακή πολιτική προωθείται αρχικά με εντατικοποίηση των ενεργειών για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013, που παρόλο που δεν θα μπορούν να δαπανούν πλέον επιλέξιμους πόρους απαιτείται να κλείσουν έχοντας υλοποιήσει έργα ολοκληρωμένα και λειτουργικά ώστε να απομακρυνθεί ο κίνδυνος απώλειας εσόδων η/και επιστροφής δαπανημένων πόρων.

Βασικός στόχος και επίκεντρο της αναπτυξιακής προσπάθειας για το 2016 είναι η εντατικοποίηση των ενεργειών για την άμεση έναρξη και την ταχεία υλοποίηση του συνόλου των προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014–2020. Σε ό,τι αφορά στις δράσεις του ΕΣΠΑ ιδιαίτερη έμφαση δίδεται εκ νέου στους τομείς των μεγάλων έργων υποδομών (οδικά έργα, σιδηρόδρομοι, κ.λπ.), της επιχειρηματικότητας (κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού), της δημιουργίας απασχόλησης, της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας και της πρόνοιας, των έργων για την προστασία του περιβάλλοντος, των έργων υποδομών των ΟΤΑ όλης της χώρας και των δράσεων για τη διοικητική μεταρρύθμιση.

Σε ό,τι αφορά την υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014-2020 επιχειρείται η εμπροσθοβαρής απορρόφηση πόρων για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, καθώς και η υλοποίηση δράσεων που αφορούν στην παιδεία και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Σχετικά με το ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, το 2016 θα ενισχυθούν περαιτέρω οι διαδικασίες για ορθή ιεράρχηση και επιλογή των έργων που θα χρηματοδοτηθούν με βασικό κριτήριο την κάλυψη των πιο επιτακτικών αναπτυξιακών αναγκών. Κριτήριο χρηματοδότησης θα είναι η κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων και αναγκών που αφορούν στην κοινωνική συνοχή καθώς επίσης η συμπληρωματικότητα, οι συνέργειες και η σκοπιμότητα των σχετικών δράσεων σε σχέση με την εκτέλεση έργων συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ.

Οι δράσεις που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν αφορούν κυρίως σε προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης και της εκπαίδευσης, σε συντηρήσεις υποδομών, αποκατάσταση ζημιών σε υποδομές από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές καθώς και σε ενισχύσεις πληγέντων από αυτές, στην υλοποίηση κοινωνικών προγραμμάτων για τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (κοινωνική πρόνοια, λαϊκή κατοικία, καταπολέμηση της ανεργίας κ.λπ.), καθώς και στην ορθολογική οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

12. Εξυγίανση τραπεζικού συστήματος

Τον Οκτώβριο 2015 ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα του ελέγχου ποιότητας ενεργητικού (AQR) και της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests) των τεσσάρων συστημικών τραπεζών από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) και της Attica Bank από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) και προσδιορίστηκε το κεφαλαιακό έλλειμμα κάθε τράπεζας. Σε συνέχεια των ανωτέρω αποτελεσμάτων έχει ήδη ξεκινήσει το τρίτο στάδιο ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2015. Στο πλαίσιο αυτό, το ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), σε συνεργασία με τις Αρμόδιες Αρχές και τα τέσσερα συστημικά πιστωτικά ιδρύματα αναμένεται εντός του 2015 να οριστικοποιήσει και να εγκρίνει τα τροποποιημένα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι νέες κεφαλαιακές ανάγκες και να γίνεται πρόβλεψη για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs). Παράλληλα, σε συνέχεια τροποποιήσεων και εκσυγχρονισμού του νόμου περί ιδρύσεως και λειτουργίας του ΤΧΣ (ν.3864/2010) με το ν.4340/2015, προβλέπεται η υποχρέωση υποβολής και έγκρισης σχεδίου αναδιάρθρωσης για οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα επιθυμεί να λάβει στήριξη από το ΤΧΣ.

Απώτερος σκοπός παραμένει η βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων και η διαφύλαξη της κεφαλαιακής τους επάρκειας με παράλληλη απεξάρτησή τους από το ΤΧΣ και άλλες μορφές ενίσχυσης.

Νέα πρότυπα στον τραπεζικό τομέα

- Ολοκλήρωση σχεδίου νόμου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ, περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, με το οποίο θα καταργηθεί ο προηγούμενος νόμος. Παραμένει το επίπεδο κάλυψης των 100.000 ευρώ, το οποίο μπορεί να αυξάνεται σε ορισμένες περιπτώσεις.
- Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (BRRD), με το άρθρο 2 του ν.4335/2015. Με την Οδηγία αυτή διαμορφώνεται ένα ενιαίο καθεστώς ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών και των επενδυτικών εταιριών, με συγκεκριμένα εργαλεία και αρμοδιότητες ανάκαμψης και εξυγίανσης που παρέχονται στις εποπτικές αρχές ώστε να είναι εφικτή η ανάκαμψη ή η εξυγίανση του ιδρύματος.
- Τροποποίηση του ν.3864/2010 (περί ιδρύσεως και λειτουργίας του ΤΧΣ) με το ν.4340/2015, ώστε αφενός να ενσωματώνονται οι νέες προβλέψεις της BRRD και αφετέρου να ανταποκρίνεται πληρέστερα στις νέες ανάγκες.
- Διαμόρφωση ενιαίου δικτύου από εθνικές εποπτικές αρχές και αρχές εξυγίανσης, στο πλαίσιο της Τραπεζικής Ένωσης, που κορυφώνεται με την ίδρυση και την πλήρη λειτουργία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism-SRM). Στο πλαίσιο της πλήρους εφαρμογής σε λειτουργία του SRM, έχει υπογραφεί η Διακυβερνητική Συμφωνία (Intergovernmental Agreement - IGA) για τη μεταφορά και την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund), η οποία αναμένεται να επικυρωθεί εντός του 2015.
- Διασφάλιση της υπεύθυνης λειτουργίας των αγορών ενυπόθηκης πίστης με την Οδηγία 2014/17/ΕΕ για τις συμβάσεις πίστωσης καταναλωτών για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία. Έχει συγκροτηθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή, οι εργασίες της οποίας βρίσκονται σε εξέλιξη και αναμένεται εγκαίρως, η μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο.
- Αύξηση της διαφάνειας και αποφυγή διακρίσεων με την Οδηγία 2014/92/ΕΕ για τη συγκρισιμότητα των τελών που συνδέονται με λογαριασμούς πληρωμών, την αλλαγή λογαριασμού πληρωμών και την πρόσβαση σε λογαριασμούς πληρωμών με βασικά χαρακτηριστικά. Έχει συγκροτηθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή, οι εργασίες της οποίας βρίσκονται σε εξέλιξη και αναμένεται εγκαίρως, η μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο.

Νέα πρότυπα στον τομέα των ιδιωτικών ασφαλίσεων

Με την επικείμενη ενσωμάτωση της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα ΙΙ) υιοθετείται νέα προσέγγιση και νέες μέθοδοι άσκησης της εποπτείας των πρωτασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

Στήριξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος για προσέλκυση επενδύσεων

- Η Οδηγία 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (Markets in Financial Instruments-MiFID ΙΙ), που συμπληρώνεται με αντίστοιχο Κανονισμό (ΕΕ) 600/2014 (MiFIR) αποτελεί το βασικό νομοθετικό κείμενο στο πεδίο των κεφαλαιαγορών, που ρυθμίζει όλα τα ζητήματα λειτουργίας των αγορών, αδειοδότησης, λειτουργίας και ελέγχου των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, υποχρεώσεων, προστασίας και δικαιωμάτων των επενδυτών, προ και μετά-συναλλακτικής συμπεριφοράς. Λειτουργεί σχετική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ενσωμάτωση των διατάξεων στην ελληνική έννομη τάξη.
- Η Οδηγία 2014/91/ΕΕ σχετικά με οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) αποτελεί την 5η Οδηγία για τους ΟΣΕΚΑ, που εισήγαγε ειδικές ρυθμίσεις για τον τρόπο λειτουργίας του θεματοφύλακα, τις πολιτικές αποδοχών καθώς και τις κυρώσεις. Η σχετική

νομοπαρασκευαστική επιτροπή έχει ολοκληρώσει το έργο της και αναμένεται η κατάθεση του νομοσχεδίου.

- Η Οδηγία 2013/50/ΕΕ, για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση, σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά (Transparency), παρέχει κίνητρα στους επενδυτές ώστε να υιοθετούν πιο μακροπρόθεσμη οπτική, προκειμένου να προαχθεί η δημιουργία βιώσιμης αξίας και η μακροπρόθεσμη επενδυτική στρατηγική, ενώ παράλληλα προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία τους εκδότες και μειώνει το κόστος των διοικητικών επιβαρύνσεων. Επίσης, διευκολύνει την υποβολή των οικονομικών εκθέσεων και βελτιώνει την προσβασιμότητα, την ανάλυση και τη συγκρισιμότητα αυτών. Το σχέδιο νόμου αναμένεται άμεσα να κατατεθεί στην Βουλή των Ελλήνων.
- Η Οδηγία 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς (Market Abuse Directive-MAD), που συμπληρώνεται με αντίστοιχο Κανονισμό (ΕΕ) 596/2014 (MAR), εισάγει το πλαίσιο-κορμό για την αντιμετώπιση της κατάχρησης αγοράς και των δύο βασικών συνιστωσών της (χειραγώγηση αγοράς και κατάχρηση προνομιακής πληροφόρησης). Το νομοθέτημα απαιτεί την πρόβλεψη εναρμονισμένων αξιόποινων πράξεων των προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, και επιβάλλει μέγιστες ποινικές κυρώσεις για τα πιο σοβαρά αδικήματα κατάχρησης της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης και της χειραγώγησης των δεικτών αναφοράς. Λειτουργεί σχετική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ενσωμάτωση των διατάξεων στην ελληνική έννομη τάξη.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN) αναμένεται να εξακολουθήσουν να παρέχουν στήριξη στην τραπεζική χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, ενώ σημαντικό ρόλο στη διοχέτευση χρηματοδοτικών πόρων προς τις επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους θα διαδραματίσει και το Ελληνικό Επενδυτικό Ταμείο.

Με βάση τα ανωτέρω, η ανακεφαλαιοποίηση και ανασυγκρότηση των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα στοχεύουν στη διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου ώστε να είναι σύντομα εφικτή η ενεργή συμμετοχή των τραπεζών στην ανάκαμψη της οικονομίας και η απάντηση στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το τραπεζικό σύστημα, περιλαμβανομένων και των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Προς το σκοπό αυτό, πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως η κατάρτιση του τροποποιημένου Κώδικα Δεοντολογίας από την Τράπεζα της Ελλάδος, που σκοπεύει στην ταχύτερη έναρξη της διαδικασίας ρύθμισης προβληματικών δανείων και οι αντίστοιχες ενέργειες των πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα και με τα νέα τροποποιημένα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, αναμένεται να ενισχύσουν το κλίμα εμπιστοσύνης, μεταξύ δανειολήπτη και τράπεζας που έχει χορηγήσει την πίστωση. Στόχος είναι να διασφαλιστεί η επιλογή της καταλληλότερης, κατά περίπτωση, λύσης με αποτέλεσμα τη βελτίωση του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων και την ενίσχυση κατ' επέκταση της δυνατότητάς τους για συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η Κυβέρνηση θα συνεχίσει να προωθεί και να συντονίζει εντός του 2016 όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την περαιτέρω σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος σε όρους ενεργητικού και κεφαλαιακής επάρκειας, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ρευστότητας στην ελληνική οικονομία.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Γενικά

Η εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού του έτους 2015 και η εξέλιξη των μεγεθών των λοιπών υποτομέων που συνθέτουν τη Γενική Κυβέρνηση (ΟΚΑ, Νοσοκομεία, ΟΤΑ, ΝΠ και ΔΕΚΟ), απεικονίζουν τις ιδιαίτερα πειστικές δημοσιονομικές και χρηματοδοτικές συνθήκες, οι οποίες ανέκυψαν λόγω:

- της έλλειψης επαρκούς χρηματοδότησης της χώρας κατά το 10μηνο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου από το Μηχανισμό Στήριξης για την εξυπηρέτηση των δανειακών υποχρεώσεων, η οποία είχε ως συνέπεια την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους από τα κρατικά διαθέσιμα, στερώντας πόρους που προορίζονταν για τον πραγματικό τομέα της οικονομίας με σημαντικά πολλαπλασιαστικά δημοσιονομικά και αναπτυξιακά οφέλη (εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών και επιστροφές φόρων), καθώς και για αμιγώς αναπτυξιακούς σκοπούς (δαπάνες ΠΔΕ),
- της επίδρασης που είχε η αρνητική επίπτωση έναντι των στόχων του 2014, και
- των πρόσφατων εξελίξεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα (τραπεζική αργία, έλεγχος κεφαλαίων).

Οι βασικοί στόχοι για το 2015 ήταν η υλοποίηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών, καθώς και η περαιτέρω αναδιάρθρωση του δημοσίου τομέα για τη διευκόλυνση επίτευξης στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2014 – 2016
(σε εκατ. ευρώ)

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2014 Απολογισμός	2015 Εκτίμηση	2016 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-9.526	-5.985	-5.070
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-7.593	-4.637	-2.966
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	550	241	315
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός Νοσοκομείων	697	-1.221	-1.044
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (2+3+4)	-6.345	-5.618	-3.695
% του ΑΕΠ	-3,6	-3,2	-2,1
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.989	6.904	6.821
% του ΑΕΠ	3,9	3,9	3,9
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	644	1.286	3.126
% του ΑΕΠ	0,4	0,7	1,8
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	555	-349	919
% του ΑΕΠ	0,3	-0,2	0,5
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	317.117	316.500	327.600
% του ΑΕΠ	178,6	180,2	187,8
ΑΕΠ	177.559	175.658	174.438

Παρατηρήσεις:

- 1 Στο έτος 2014 στα αποτελέσματα των υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης περιλαμβάνεται και η επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης απλήρωτων υποχρεώσεων από την ειδική πίστωση.
- 2 Δεν περιλαμβάνεται η επίπτωση του Προγράμματος Στήριξης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

Σημείωση: Τυχόν διαφορές ποσών και ποσοστών στους πίνακες που ακολουθούν οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

Υπό την προϋπόθεση ότι θα εξομαλυνθεί η χρηματοδότηση από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους με βάση τα συμφωνηθέντα, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης για το έτος 2015 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε:

- έλλειμμα ύψους 349 εκατ. ευρώ ή 0,2% του ΑΕΠ σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, έναντι στόχου για έλλειμμα 439 εκατ. ευρώ ή 0,25%, βελτιωμένο κατά 90 εκατ. ευρώ.
- πλεόνασμα ύψους 1.286 εκατ. ευρώ ή 0,7% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA).

Στα ανωτέρω αποτελέσματα του 2015, έχουν περιληφθεί μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

- η αυξημένη δαπάνη για τη χορήγηση του ΕΚΑΣ,
- η αυξημένη επιχορήγηση στα νοσοκομεία για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- η δαπάνη για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ανθρωπιστικής κρίσης,
- η επίτευξη του στόχου των δαπανών του ΠΔΕ και
- η δαπάνη διενέργειας των εκλογών και του δημοψηφίσματος.

2. Κρατικός προϋπολογισμός 2015

Σε δημοσιονομική βάση τα έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 50.703 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,4%, σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2014.

2.1 Τακτικός προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση) μετά τη μείωση των επιστροφών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 48.618 εκατ. ευρώ, σε λίγο υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με αυτά του 2014.

Στις εκτιμήσεις των παραπάνω πραγματοποιήσεων έχουν ληφθεί υπόψη:

- Οι αποδόσεις των μέτρων που περιέχονται στη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης που κυρώθηκε με το ν. 4336/2015 και ειδικότερα:
  - η αναμόρφωση του Κώδικα ΦΠΑ,
  - η αναμόρφωση των συντελεστών της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης,
  - η αύξηση των συντελεστών του φόρου πολυτελούς διαβίωσης, καθώς και η επέκτασή του και στους κατόχους σκαφών αναψυχής,
  - η αναμόρφωση των συντελεστών του φόρου ασφαλιστρών,
  - η αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στα νομικά πρόσωπα και τους αγρότες,
  - η παροχή κινήτρων για τον τεχνικό έλεγχο οχημάτων από τα ΚΤΕΟ και για την ασφάλιση των οχημάτων,
  - η ενεργοποίηση φορολόγησης επί των τηλεοπτικών διαφημίσεων.
- Η μεταφορά αποδόσεων ύψους 3.882 εκατ. ευρώ από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκ των οποίων ποσό ύψους 1.879 εκατ. ευρώ αφορά το έτος 2014.

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(ποσά σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015		2016
	ΔΥΕ ^{(1), (4)}	Προϋπ/σμός ⁽²⁾	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ⁽³⁾
I. Έσοδα (1+2)	51.353	55.603	53.091	53.527
1. Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού (α+β-γ+δ+ε)	46.638	50.871	48.618	49.107
α. Τακτικά έσοδα (1+2+3+4)	48.017	50.324	46.312	48.305
1. Άμεσοι φόροι	20.664	21.880	19.165	20.028
2. Έμμεσοι φόροι	23.784	25.153	23.597	24.738
3. Απολήψεις από ΕΕ	196	231	172	325
4. Μη φορολογικά έσοδα	3.373	3.060	3.378	3.214
β. Μη τακτικά έσοδα	1.237	832	1.526	578
γ. Επιστροφές φόρων	3.581	2.877	3.370	3.268
δ. Ειδικά έσοδα από εκχώρηση αδειών και δικαιωμάτων	384	577	268	1.802
ε. Μεταφορά εσόδων από ANFA	580	2.015	3.882	1.691
2. Έσοδα ΠΔΕ (α+β)	4.715	4.732	4.473	4.420
α. Εισροές από ΕΕ	4.649	3.982	3.943	4.170
β. Ίδια έσοδα	66	750	530	250
II. Δαπάνες (1+2)	56.206	55.705	55.664	55.751
1. Δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού (α+β+γ+δ+ε+6)	49.615	49.305	49.264	49.001
α. Πρωτογενείς δαπάνες (1+2+3+4+5)	41.919	41.887	41.924	41.861
1. Μισθοί και συντάξεις	18.479	18.766	18.804	18.536
2. Ασφάλιση, περιθαλψη και κοινωνική προστασία	14.450	13.931	14.495	13.925
3. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες	5.697	5.394	5.707	5.146
4. Αποδόσεις προς τρίτους	3.293	2.796	2.792	3.254
5. Αποθεματικό	0	1.000	126	1.000
6. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον ΕΜΣ και παράλληλων δαπανών δημόσιου χρέους	82	0	200	80
β. 1. Εγγυήσεις σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης ⁽⁵⁾	442	667	660	380
2. Εγγυήσεις σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης	145	151	60	152
γ. Τόκοι ⁽⁵⁾	5.528	5.900	5.830	5.930
δ. Ταμειακές πληρωμές για εξοπλιστικές δαπάνες	345	700	590	598
ε. Χρηματοδοτήσεις για πληρωμές ληξιπροθέσμων	1.152			
2. ΠΔΕ (α+β)	6.592	6.400	6.400	6.750
α. Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος	5.888	5.700	5.700	6.000
β. Εθνικό σκέλος	704	700	700	750
III. Ταμειακό ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού	-4.853	-103	-2.573	-2.224
% ΑΕΠ	-2,7%	-0,1%	-1,5%	-1,3%
III.α. Ταμειακό πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III-γ)	675	5.797	3.257	3.706
% ΑΕΠ	0,4%	3,1%	1,9%	2,1%
Εθνικολογιστικές προσαρμογές κεντρικής διοίκησης (1+2)	-4.672	-3.285	-3.412	-2.846
1. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Έσοδα	-1.853	-1.470	-2.388	-2.701
Επιστροφές φορολογικών εσόδων	-230	-200	-230	-180
Έκτακτη εισφορά μέσω ΔΕΗ	-998	0	0	0
Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	801	-737	156	-957
Φορολογικά έσοδα	-230	274	-181	75
Πρόωρη ανανέωση αδειών και παραχωρήσεων ΕΕΤΤ	-1	0		
Διαφορά ταμειακών - δεδουλευμένων από σχήμα στήριξης Τραπεζών	100	0		
Μεταφορά εσόδων από μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρω-συστήματος (ANFA)	-102	83	-1.784	-19
Διαφορά απαιτήσεων εισπράξεων από ΕΕ μείον προκαταβολές από ΕΕ	-1.237	-397	663	218
Εκπομπές ρύπων	134	0		
Προκαταβολές από ΕΕ	-76	-200	-947	-772
Άλλες προσαρμογές	-65	-8	-6	44
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	51		-59	-1.111
2. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Δαπάνες	-2.819	-1.815	-1.024	-144
Εξοπλιστικά προγράμματα (διαφορά πληρωμών-παραλαβών)	-884	-355	-612	8
Διαφορά απλήρωτων οφειλών Κράτους με 31/12 προηγούμενου έτους	-45	80	50	0
Καθαρή εξοικονόμηση από εργασιακή εφεδρεία/κινητικότητα		134	16	32
Ατακτοποιήτες προκαταβολές	-25			

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία
European System of Accounts (ESA)
(ποσά σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015		2016
	ΔΥΕ ^{(1), (4)}	Προϋπ/σμός ⁽²⁾	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ⁽³⁾
Υπόλοιπο λογαριασμών εκτός προϋπολογισμού	-39			
Δεδουλευμένοι τόκοι	-1.692	-2.000	-1.120	-1.000
Λογαριασμοί Θησαυροφυλακίου	312	160	200	180
ΕΛΕΓΕΠ	-104	-108	-65	-25
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου (επιδοτήσεις)	-58	-32	-5	-60
Προσαρμογή στο έλλειμμα εγγυημένων δανείων ΟΔΙΕ	16	15	16	16
Πολυτεχνικά ΟΓΑ	-151		10	
Δαπάνες αποκρατικοποιήσεων	-1			
Πληρωμές (-) στην / Επιστροφές (+) από ΕΕ	132	133	293	0
Αναδρομικά δικαστικών 2003-2007	122		17	
Αναδρομικά δικαστικών και ενστόλων 2012-2014	-415	138	167	149
Άλλες προσαρμογές	13	20	10	10
Εξορθολογισμός αμυντικών και λοιπών, καταναλωτικού χαρακτήρα, δαπανών του ΥΠΕΘΑ				336
Ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξων Δημοσίου				200
Μη μισθολογικές δαπάνες (Γενική Κυβέρνηση)				9
Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	49.500	54.132	50.703	50.826
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	59.025	57.520	56.688	55.896
Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-2.306	4.512	965	1.860
% ΑΕΠ	-1,3%	2,4%	0,5%	1,1%
Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-9.526	-3.388	-5.985	-5.070
% ΑΕΠ	-5,4%	-1,8%	-3,4%	-2,9%
Ισοζύγιο νομικών προσώπων πλην ΔΕΚΟ	1.117	1.374	355	1.105
ΑΚΑΓΕ	900	1.117	902	928
Λοιπά νομικά πρόσωπα	217	257	-547	177
Ισοζύγιο επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ	761	853	649	545
Ισοζύγιο νοσοκομείων - ΠΕΔΥ	-51	70	323	32
Εθνικολογιστικές προσαρμογές νοσοκομείων	106	518	21	423
Ισοζύγιο νοσοκομείων - ΠΕΔΥ κατά ESA	55	588	344	455
Έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA	-7.593	-573	-4.637	-2.966
Ισοζύγιο ΟΤΑ	175	709	287	244
Εθνικολογιστικές προσαρμογές ΟΤΑ	238	144	-36	55
Λοιπές Προσαρμογές ΟΤΑ	137	10	-10	16
Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	550	863	241	315
Ισοζύγιο ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων	-482	-968	-1.302	-2.121
Εθνικολογιστικές προσαρμογές ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων	1.179	218	81	1.077
Ισοζύγιο ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων κατά ESA	697	-750	-1.221	-1.044
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	-6.345	-459	-5.618	-3.695
% ΑΕΠ	-3,6%	-0,2%	-3,2%	-2,1%
Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.989	7.867	6.904	6.821
% ΑΕΠ	3,9%	4,3%	3,9%	3,9%
Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	644	7.408	1.286	3.126
% ΑΕΠ	0,4%	4,0%	0,7%	1,8%
ΑΕΠ	177.559	184.870	175.658	174.438

⁽¹⁾ ΔΥΕ: Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος.

⁽²⁾ Προϋπολογισμός 2015 σύμφωνα με τις προβλέψεις 2015 του Πίνακα 3.2 της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2015.

⁽³⁾ Για το έτος 2016, δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους, εκτός Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο είναι δημοσιονομικά ουδέτερο.

⁽⁴⁾ Στις εθνικολογιστικές προσαρμογές του έτους 2014 δεν έχει συμπεριληφθεί ποσό 1.879 εκατ. ευρώ που θα προκύψει από την προβλεπόμενη είσπραξη ισόποσων ANFA's και SMPs του 2014 το 2015.

⁽⁵⁾ Τα ποσά που αφορούν τις δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού για τόκους και καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης είναι σε καθαρή βάση.

Πίνακας 3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2014	2015		2016
	ΔΥΕ ⁽¹⁾	Προϋπ/σμός	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
1. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (μεταφορά από πίνακα 3.2)	644	7.408	1.286	3.126
Προσαρμογές Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	-89	-1.812	-1.636	-2.207
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP (σε δεδουλευμένη βάση)	-478	-2.098	-2.098	-1.672
Προσαρμογή για ΕΕΤΑ (πρώην ΕΕΤΗΔΕ)	193			
Προσαρμογή για ΕΝΦΙΑ	-94		94	0
Προσαρμογή για το πρόγραμμα στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-58			
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-311	-137	-64	-551
Διαφορά φυσικών παραλαβών και παραλαβών κατά EDP των εξοπλιστικών δαπανών	659	423	433	15
2. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	555	5.595	-349	919
% ΑΕΠ	0,3%	3,03%	-0,20%	0,53%
3. Στόχος Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	2.663	5.546	-439	872
% ΑΕΠ	1,5%	3,00%	-0,25%	0,50%
4. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	-2.108	49	90	47
% ΑΕΠ	-1,2%	0,03%	0,05%	0,03%
ΑΕΠ	177.559	184.870	175.658	174.438

⁽¹⁾ ΔΥΕ: Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος.

Πίνακας 3.4 Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης έτους 2014 σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA

	Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA χωρίς την επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης	Συνολικό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (-) έλλειμμα ¹
εκατ. ευρώ	-6.345	132	-6.213
% του ΑΕΠ	-3,6	0,1	-3,5
ΑΕΠ έτους 2014	177.559	177.559	177.559

⁽¹⁾ Η μείωση του ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης για το έτος 2014 από την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, οφείλεται στο ότι οι δεδουλευμένες αμοιβές από τις εγγυήσεις του διατραπεζικού δανεισμού και του συστήματος ομολογιακών δανείων, καθώς και τα έσοδα από τις προνομιούχες μετοχές των τραπεζών ήταν υψηλότερα από τις δεδουλευμένες δαπάνες.

**Πίνακας 3.5 Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού
(σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015		2016	Μεταβολή %	
	Πραγμ/σεις	Προϋπολογισμός	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2015/2014	2016/2015
A. Τακτικά έσοδα (I+ II + III + IV)	48.017	50.324	46.312	48.305	-3,6	4,3
I. Άμεσοι φόροι	20.664	21.880	19.165	20.028	-7,3	4,5
Φόρος εισοδήματος	12.284	13.184	11.842	12.025	-3,6	1,5
φυσικών προσώπων	7.926	8.744	7.630	7.834	-3,7	2,7
Νομικών προσώπων	2.655	2.740	2.910	2.945	9,6	1,2
Ειδικών κατηγοριών	1.703	1.700	1.302	1.246	-23,5	-4,3
Φόροι στην περιουσία	3.474	3.512	2.868	3.788	-17,4	32,1
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.928	2.474	1.675	1.379	-13,1	-17,7
Λοιποί άμεσοι φόροι	2.978	2.710	2.780	2.836	-6,7	2,0
II. Έμμεσοι φόροι	23.784	25.153	23.597	24.738	-0,8	4,8
Φόροι συναλλαγών	14.233	15.085	14.019	14.875	-1,5	6,1
ΦΠΑ	13.618	14.411	13.519	14.376	-0,7	6,3
πετρελαιοειδών	2.055	2.309	1.750	1.747	-14,8	-0,2
καπνού	632	676	687	686	8,7	-0,1
λοιπών	10.930	11.426	11.082	11.943	1,4	7,8
Λοιποί φόροι συναλλαγών	615	674	500	499	-18,7	-0,2
(μεταβίβαση κεφαλαίων)	277	277	195	195	-29,7	0,0
(χαρτόσημο)	336	385	300	299	-10,7	-0,3
Φόροι κατανάλωσης	8.702	8.922	8.798	9.102	1,1	3,5
Φόρος ασφαλιστρών	305	314	325	378	6,7	16,3
Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	86	87	112	112	30,6	0,0
ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων	4.113	4.267	4.142	4.124	0,7	-0,4
Λοιποί ΕΦΚ (καπνού κ.λπ.)	2.809	2.833	2.782	2.872	-1,0	3,2
Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	1.119	1.156	1.090	1.088	-2,6	-0,2
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	270	265	347	528	28,6	52,2
Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	470	756	465	385	-1,0	-17,2
Λοιποί έμμεσοι	380	391	315	376	-17,1	19,4
Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	44.448	47.033	42.762	44.766	-3,8	4,7
III. Απολήψεις από ΕΕ	196	231	172	325	-12,0	88,9
IV. Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	3.373	3.060	3.378	3.214	0,1	-4,9
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων (III+IV)	3.569	3.291	3.550	3.539	-0,5	-0,3
B. Μη τακτικά έσοδα	1.817	2.847	5.408	2.269	197,6	-58,1
Έσοδα καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών	749	709	301	278	-59,8	-7,6
Έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης	428	123	1.185	300	176,9	-74,7
Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του ΕΔ στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος	580	2.015	3.882	1.691	92,7	-56,5
Έσοδα από NATO	60	0	40	0	-32,9	-100,0
Γ. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	384	577	268	1.802	-30,3	572,8
Δ. Γενικό σύνολο εσόδων (A + B + Γ)	50.219	53.748	51.988	52.375	3,5	0,7
Ε. Επιστροφές εσόδων	3.581	2.877	3.370	3.268	-5,9	-3,0
ΣΤ. Επιστροφές φόρων από ειδική πίστωση	0	0	0	0		
Z. Καθαρά έσοδα (Δ-Ε-ΣΤ)	46.638	50.871	48.618	49.107	4,2	1,0
H. Έσοδα Προϋπολογισμού Δημόσιων Επενδύσεων (1+2)	4.715	4.732	4.473	4.420	-5,1	-1,2
1. Εισροές από την ΕΕ	4.649	3.982	3.943	4.170	-15,2	5,8
2. Ίδια έσοδα	66	750	530	250	705,8	-52,8
Σύνολο εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού (Z+H)	51.353	55.603	53.091	53.527	3,4	0,8

(1) Δεν συμπεριλαμβάνονται έσοδα από αποκρατικοποιήσεις ύψους 5,2 εκατ. ευρώ περίπου για το 2015 και 191 εκατ. ευρώ για το 2016.

(2) Δεν συμπεριλαμβάνονται έσοδα από τόκους των ομολόγων των ΔΕΚΟ που ανταλλάχθηκαν στο πλαίσιο της εφαρμογής του προγράμματος εθελοντικής συμμετοχής των ιδιωτών (PSI).

(3) Δεν συμπεριλαμβάνονται έσοδα από αδρανείς καταθετικούς λογαριασμούς ύψους 11,1 εκατ. ευρώ περίπου για το 2015 και 6,0 εκατ. ευρώ περίπου για το 2016.

(4) Δεν συμπεριλαμβάνονται έσοδα από επιστροφή μετοχικού κεφαλαίου εταιρειών μη εισηγμένων στο ΧΑ ύψους 10.933 εκατ. ευρώ περίπου για το 2015.

Πίνακας 3.6 Εξέλιξη και σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2006-2016
(σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Άμεσοι φόροι	Έμμεσοι φόροι	Σύνολο φορολογικών εσόδων	Έσοδα από ΕΕ	Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	Σύνολο εσόδων ΤΠ
2006	18.704	26.287	44.991	234	3.460	3.694	48.685
2007	19.832	28.573	48.405	170	3.202	3.372	51.777
2008	20.863	30.222	51.085	579	3.670	4.249	55.334
2009	21.432	28.293	49.725	264	3.454	3.718	53.443
2010	20.224	31.042	51.266	320	4.592	4.912	56.178
2011	20.318	28.632	48.951	274	6.217	6.491	55.441
2012	21.096	26.083	47.179	246	4.072	4.318	51.497
2013	20.058	24.556	44.614	183	2.367	2.550	47.164
2014	20.664	23.784	44.448	196	3.373	3.569	48.017
2015*	19.165	23.597	42.762	172	3.378	3.550	46.312
2016**	20.028	24.738	44.766	325	3.214	3.539	48.305
Συμμετοχή στο σύνολο ανά κατηγορία (%)							
2006	38,4	54,0	92,4	0,5	7,1	7,6	100,0
2007	38,3	55,2	93,5	0,3	6,2	6,5	100,0
2008	37,7	54,6	92,3	1,0	6,6	7,7	100,0
2009	40,1	52,9	93,0	0,5	6,5	7,0	100,0
2010	36,0	55,3	91,3	0,6	8,2	8,7	100,0
2011	36,6	51,6	88,3	0,5	11,2	11,7	100,0
2012	41,0	50,6	91,6	0,5	7,9	8,4	100,0
2013	42,5	52,1	94,6	0,4	5,0	5,4	100,0
2014	43,0	49,5	92,6	0,4	7,0	7,4	100,0
2015*	41,4	51,0	92,3	0,4	7,3	7,7	100,0
2016**	41,5	51,2	92,7	0,7	6,7	7,3	100,0
Ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)							
2006	9,0	12,6	21,6	0,1	1,7	1,8	23,3
2007	8,9	12,8	21,7	0,1	1,4	1,5	23,2
2008	8,9	13,0	21,9	0,2	1,6	1,8	23,7
2009	9,3	12,2	21,5	0,1	1,5	1,6	23,1
2010	9,1	14,0	23,1	0,1	2,1	2,2	25,3
2011	9,7	13,7	23,5	0,1	3,0	3,1	26,6
2012	10,9	13,5	24,4	0,1	2,1	2,2	26,6
2013	11,0	13,5	24,5	0,1	1,3	1,4	25,9
2014	11,6	13,4	25,0	0,1	1,9	2,0	27,0
2015*	10,9	13,4	24,3	0,1	1,9	2,0	26,4
2016**	11,5	14,2	25,7	0,2	1,8	2,0	27,7

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

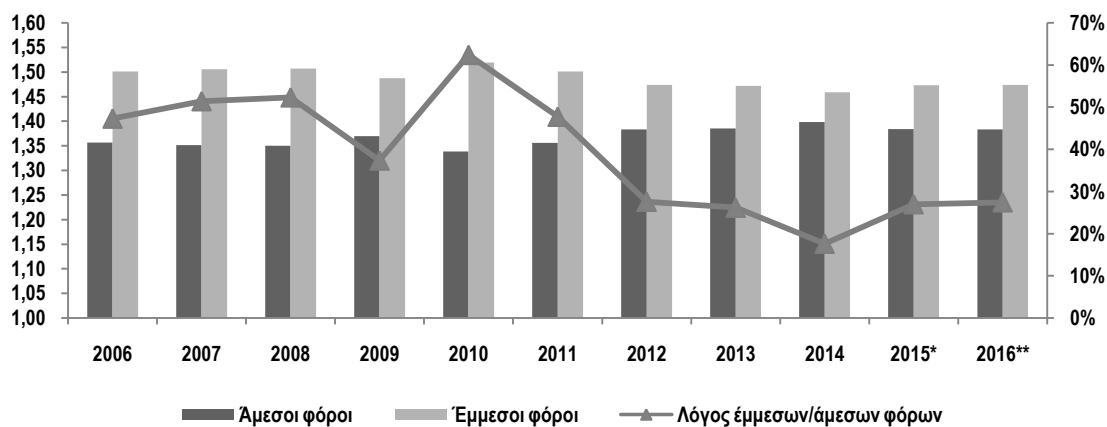
Πίνακας 3.7 Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία

Έτος	Άμεσοι φόροι (%)	Έμμεσοι φόροι (%)	Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων
2006	41,6	58,4	1,41
2007	41,0	59,0	1,44
2008	40,8	59,2	1,45
2009	43,1	56,9	1,32
2010	39,4	60,6	1,53
2011	41,5	58,5	1,41
2012	44,7	55,3	1,24
2013	45,0	55,0	1,22
2014	46,5	53,5	1,15
2015*	44,8	55,2	1,23
2016**	44,7	55,3	1,24

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Διάγραμμα 3.1 Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων

* Εκτιμήσεις

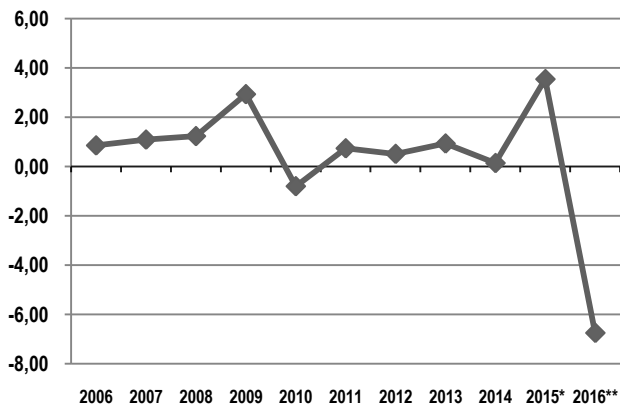
** Προβλέψεις

Πίνακας 3.8 Σχέση ρυθμού αύξησης ΑΕΠ, φορολογικών εσόδων και ΦΠΑ για την περίοδο 2006-2016

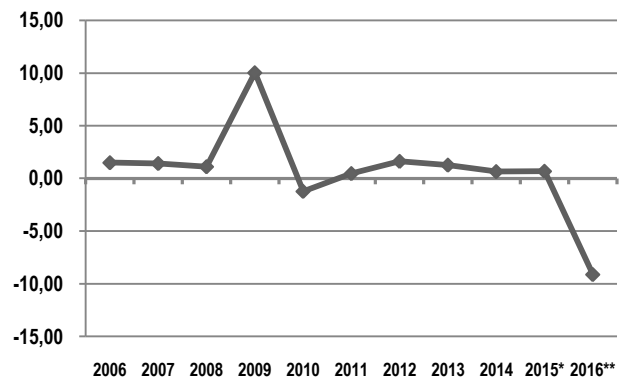
Έτος	Αύξηση ονομαστικού ΑΕΠ (%)	Μεταβολή φορολογικών εσόδων (%)	Τάση μεταβολής (buoyancy) φορολογικών εσόδων	Μεταβολή εσόδων ΦΠΑ (%)	Τάση μεταβολής (buoyancy) ΦΠΑ
	(I)	(II)	(II)/(I)	(III)	(III)/(I)
2006	8,1	6,9	0,85	12,0	1,49
2007	7,0	7,6	1,09	9,8	1,41
2008	4,5	5,5	1,23	5,0	1,10
2009	-0,9	-2,7	2,93	-9,1	10,03
2010	-3,9	3,1	-0,80	4,8	-1,24
2011	-6,1	-4,5	0,74	-2,8	0,46
2012	-7,1	-3,6	0,51	-11,4	1,61
2013	-5,8	-5,4	0,93	-7,3	1,26
2014	-2,7	-0,4	0,14	-1,7	0,64
2015*	-1,1	-3,8	3,54	-0,7	0,68
2016**	-0,7	4,7	-6,75	6,3	-9,13

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Διάγραμμα 3.2 Τάση μεταβολής (buoyancy) φορολογικών εσόδων

Διάγραμμα 3.3 Τάση μεταβολής (buoyancy) ΦΠΑ

Η απόκλιση των καθαρών εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή βάση, ύψους 2.253 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015 οφείλεται στην επιδείνωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, σε σχέση με τις προβλέψεις που είχαν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό 2015, καθώς και στο γεγονός ότι δύο δόσεις του ΕΝΦΙΑ έτους 2015 θα εισπραχθούν τους πρώτους μήνες του 2016.

Πιο συγκεκριμένα:

Άμεσοι φόροι

Από την άμεση φορολογία εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 19.165 εκατ. ευρώ, εμφανίζοντας μείωση κατά 2.715 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού 2015. Σημαντικό μέρος της απόκλισης στην κατηγορία των άμεσων φόρων, σε ταμειακή βάση, οφείλεται, στην είσπραξη των δύο από τις πέντε δόσεις του ΕΝΦΙΑ έτους 2015, τους δύο πρώτους μήνες του 2016, εκτιμώμενου ποσού 957 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 11.842 εκατ. ευρώ, μειωμένος κατά 1.342 εκατ. ευρώ από το στόχο του Προϋπολογισμού 2015.

Οι φόροι περιουσίας αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.868 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 644 εκατ. ευρώ από το στόχο του Προϋπολογισμού 2015, λόγω μη είσπραξης των δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ εντός του τρέχοντος έτους. Σημειώνεται ότι η απώλεια αυτή αντισταθμίζεται, μερικώς, από την καλύτερη της αναμενόμενης είσπραξη του ΕΝΦΙΑ 2014. Οι εισπράξεις αυτές ενισχύθηκαν από τις ρυθμίσεις ληξιπρόθεσμων οφειλών, καθώς και από την είσπραξη του Έκτακτου Ειδικού Τέλους Ακινήτων του 2013 για όσους δεν είχαν καταβάλλει το τέλος αυτό μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ.

Οι λοιποί άμεσοι φόροι αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.780 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 70 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015, κυρίως λόγω της βεβαίωσης και είσπραξης εντός του 2015 του τέλους επιτηδεύματος έτους 2013 των νομικών προσώπων.

Τέλος, οι άμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.675 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 799 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015.

Έμμεσοι φόροι

Από τους έμμεσους φόρους αναμένεται να εισπραχθούν 23.597 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 1.556 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του 2015. Ειδικότερα:

Τα έσοδα από ΦΠΑ, μετά την αναμόρφωση του ν.4334/2015, θα διαμορφωθούν στα 13.519 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 892 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου. Η απόκλιση αυτή εντοπίζεται κυρίως στον ΦΠΑ λοιπών (344 εκατ. ευρώ) λόγω της μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης, καθώς και στον ΦΠΑ πετρελαιοειδών (559 εκατ. ευρώ) τόσο λόγω της μείωσης της κατανάλωσης, όσο και της τιμής του πετρελαίου.

Τα έσοδα από φόρους κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 8.798 εκατ. ευρώ και θα είναι μειωμένα κατά 124 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό του 2015. Η μείωση αυτή θα προέλθει από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης των ενεργειακών προϊόντων.

Τέλος, οι έμμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 465 εκατ. ευρώ.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα μη φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 3.378 εκατ. ευρώ, εμφανίζοντας αύξηση κατά 318 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015. Η αύξηση αυτή προέρχεται,

κυρίως, από την επιστροφή ποσού 150 εκατ. ευρώ περίπου, που είχε δοθεί, μέχρι την 31.12.2014, σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών τους και δεν είχε διατεθεί, καθώς και από την είσπραξη φόρων με ταυτότητα οφειλής. Σημειώνεται ότι οι φορολογούμενοι κάνουν χρήση των δυνατοτήτων που παρέχονται και εξοφλούν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων, με αποτέλεσμα ορισμένες κατηγορίες φορολογικών εσόδων να καταχωρούνται προσωρινά σε μη φορολογικό κωδικό εσόδου και στη συνέχεια, μετά από έλεγχο των ΔΟΥ καταχωρούνται στις κατηγορίες εσόδων που αντιστοιχούν.

Μη τακτικά έσοδα

Τα μη τακτικά έσοδα (χωρίς τη μεταφορά αποδόσεων από ANFAs, ύψους 3.882 εκατ. ευρώ) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 1.526 εκατ. ευρώ, υψηλότερα κατά 694 εκατ. ευρώ από το στόχο του Προϋπολογισμού 2015. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως, στα έσοδα του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος (ν.3723/2008) και ειδικότερα στις προμήθειες που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα, λόγω της παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, προκειμένου να λάβουν χρηματοδότηση είτε μέσω των πράξεων αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ είτε μέσω της προσφυγής στο μηχανισμό παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (Emergency Liquidity Assistance - ELA), καθώς και στην επιστροφή ποσού 556 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στο Δημόσιο που αφορά την απόδοση 10% επί του κεφαλαίου των προνομιούχων μετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει στην κατοχή του το Ελληνικό Δημόσιο.

Τα έσοδα από τους καταργηθέντες ειδικούς λογαριασμούς αναμένεται να διαμορφωθούν στα 301 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 408 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015. Η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως στην αλλαγή ως προς την καταγραφή των εσόδων της κατηγορίας αυτής, καθώς μέχρι και το 2014 ποσοστό 10% επί των εσόδων ΠΟΕ εμφανιζόταν ως έσοδο καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών. Για λόγους βελτίωσης της απεικόνισης των εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού πλέον τα εν λόγω έσοδα καταγράφονται στα έσοδα ΠΟΕ.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αναμένεται να εισπραχθούν, σε ταμειακή βάση, ποσά ύψους 3.882 εκατ. ευρώ συνολικά, ενώ σε δημοσιονομική βάση, έχει προβλεφθεί ποσό ύψους 2.098 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι ταμειακές επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.370 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 493 εκατ. ευρώ έναντι του Προϋπολογισμού του 2015. Η αύξηση αυτή προέρχεται κυρίως από την είσπραξη φόρων με ταυτότητα οφειλής, καθόσον ορισμένες κατηγορίες φορολογικών εσόδων καταχωρούνται προσωρινά σε μη φορολογικό κωδικό εσόδων και στη συνέχεια, μετά από έλεγχο των ΔΟΥ, καταλογίζονται στις κατηγορίες εσόδων που αντιστοιχούν, εμφανιζόμενες παράλληλα και ως επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 49.264 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 41 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού 2015.

Στις δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η πληρωμή τόκων, η υλοποίηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και η πληρωμή των εγγυήσεων για λογαριασμό φορέων εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης.

Οι πρωτογενείς δαπάνες (προ τόκων) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 41.924 εκατ. ευρώ, στα ίδια επίπεδα με αυτές του έτους 2014 (41.919 εκατ. ευρώ). Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει ότι έχει διατηρηθεί ο έλεγχος επί της διαχείρισης και της δημοσιονομικής πειθαρχίας στο σκέλος των δημόσιων δαπανών.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία

Αποδοχές και συντάξεις

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 18.111 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 54 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015, εξαιτίας:

- των μειωμένων αποχωρήσεων υπαλλήλων λόγω συνταξιοδότησης, σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις, αφού σε απόλυτους αριθμούς η αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων για το 2015, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, παρουσιάζει επιβράδυνση (πίνακας 3.9),
- της αυξημένης δαπάνης λόγω της βαθμολογικής ωρίμανσης των μισθοδοτούμενων με ειδικά μισθολόγια, η οποία δεν είχε προβλεφθεί,
- της καταβολής υψηλότερης δαπάνης της α΄ δόσης των αναδρομικών αποδοχών ένστολων και δικαστικών λειτουργών σε σχέση με τις προβλέψεις,
- της επιπλέον δαπάνης, λόγω επαναφοράς από τη διαθεσιμότητα υπαλλήλων.

Πίνακας 3.9 Αριθμός συνταξιούχων του Δημοσίου (στοιχεία Νοεμβρίου)

Κατηγορία	2011	2012	2013	2014	2015
Πολιτικοί	231.658	244.073	258.069	273.070	283.517
Στρατιωτικοί	118.589	119.939	120.345	122.927	122.929
Σχετιζόμενοι με πολέμους	19.519	17.378	14.749	13.583	12.376
ΟΣΕ	6.112	5.523	5.024	4.661	4.247
Δημοτικοί-κοινοτικοί	30.842	32.114	33.841	35.824	37.222
Εθνική αντίσταση	19.689	15.226	13.496	12.086	10.328
Κληρικοί	5.579	5.429	5.335	5.330	5.241
Σύνολο	431.988	439.682	450.859	467.481	475.860

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 344 εκατ. ευρώ, σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού 2015 (μείωση 333 εκατ. ευρώ), λόγω της αλλαγής του θεσμικού πλαισίου καταβολής των εφημεριών ιατρικού προσωπικού και πρόσθετων αμοιβών λοιπού προσωπικού των νοσοκομείων και των ΠΕΔΥ, οι οποίες εμφανίζονται πλέον ως μεταβιβαστικές πληρωμές.

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 2.020 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 236 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στις δαπάνες για τη διενέργεια των δύο εκλογικών αναμετρήσεων και του δημοψηφίσματος (συνολικού ύψους 115 εκατ. ευρώ), καθώς και στις δαπάνες σε εκτέλεση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 16.067 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 970 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου, λόγω της ενίσχυσης των σχετικών πιστώσεων από το αποθεματικό για την καταβολή του ΕΚΑΣ, την πρόσθετη επιχορήγηση των νοσοκομείων, ως αντιστάθμισμα της μειωμένης χρηματοδότησης από τον ΕΟΠΥΥ, την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου καταβολής των εφημεριών και των πρόσθετων αμοιβών του προσωπικού των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, καθώς και τις δαπάνες για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές καλύπτουν κυρίως ανάγκες των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και των νοσηλευτικών ιδρυμάτων.

Αποδιδόμενοι πόροι

Οι δαπάνες που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 4.420 εκατ. ευρώ, στα ίδια περίπου επίπεδα με το στόχο του Προϋπολογισμού 2015.

Αποθεματικό

Το 2015 είχαν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1,0 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση έκτακτων και επειγουσών δαπανών όπου έως και τον Οκτώβριο του έτους 2015 κατανεμήθηκαν 874 εκατ. ευρώ. Στο πλαίσιο των ιδιαίτερα πιεστικών και απρόβλεπτων συνθηκών, η χρήση του αποθεματικού έγινε κυρίως για:

- τη διενέργεια των εκλογών και του δημοψηφίσματος, καθώς και την εκλογική χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων,
- την εκτέλεση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων,
- την επιδότηση άγονων ναυτιλιακών γραμμών,
- την κάλυψη τοκοχρεολυτικών δόσεων δανείων του ΚΕΕΛΠΝΟ,
- τη χρηματοδότηση δήμων για υποδομές προσωρινής διαχείρισης των αστικών αποβλήτων τους,
- την επιχορήγηση του ΟΑΣΘ,
- την επιχορήγηση των νοσοκομείων,
- την καταβολή του ΕΚΑΣ,
- την ενίσχυση των σχολικών επιτροπών για τον καθαρισμό των σχολικών μονάδων,
- τις δαπάνες για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Δαπάνες τόκων

Οι ταμειακές δαπάνες για τόκους, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 5.830 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 70 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015.

**Πίνακας 3.10 Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία δαπάνης	2014	2015		2016	Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις ²	2015/14	2016/15
1. Αποδοχές και συντάξεις (0100, 0200, 0300, 0400, 0600)	17.838	18.057	18.111	17.754	1,5	-2,0
2. Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές (0500)	647	676	344	340	-46,9	-1,0
3. Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες (0700, 0800, 1000,5000) πλην αποθεματικού	1.876	1.784	2.020	1.733	7,7	-14,2
4. Μεταβιβαστικές πληρωμές (2000)	15.176	15.097	16.067	15.337	5,9	-4,5
5. Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα (3000)	5.516	4.439	4.420	4.866	-19,9	10,1
6. Δαπάνες NATO (4000)	72	38	40	36	-43,6	-9,8
7. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) πλην τόκων, χρεολυσίων, λοιπών δαπανών δημόσιου χρέους, καταπτώσεων εγγυήσεων, ανάληψης χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, εξοπλιστικών προγραμμάτων και τακτοποίησης υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης	214	215	215	215	0,5	-0,1
8. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) πλην συμμετοχής σε αύξηση ΜΚ εταιρειών	581	581	582	581	0,2	-0,2
9. Αποθεματικό	0	1.000	126	1.000		693,7
I. Σύνολο πρωτογενών δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6+7+8+9)	41.919	41.887	41.924	41.861	0,0	-0,2
10. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Καταπτώσεις εγγυήσεων (καθαρή βάση)	588	818	720	532	22,5	-26,1
11. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Τόκοι (καθαρή βάση)	5.528	5.900	5.830	5.930	5,5	1,7
12. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) Προμήθειες τραπεζών και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους	82	0	200	80	143,1	-60,0
13. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Εξοπλιστικά προγράμματα	345	700	590	598	70,8	1,4
II. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού πλην χρεολυσίων και λοιπών ειδικών δαπανών (I+10+11+12+13)	48.463	49.305	49.264	49.001	1,7	-0,5
14. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου δανεισμού (καθαρή βάση)	24.818	16.130	27.000	7.240	8,8	-73,2
15. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Χρεολύσια βραχυπρόθεσμου δανεισμού ³	129.109	80.000	740.460	520.000	473,5	-29,8
16. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Τακτοποίηση υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης	1.152	1.500	700	5.500	-39,2	685,7
17. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) – Ανάληψη χρέους φορέων Γενικής Κυβέρνησης	0	0	0	187		
18. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) – Συμμετοχή στο ΜΚ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων	30	30	30	0	0,0	-100,0
19. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) – Συμμετοχή στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης	451	0	0	0	-100,0	
20. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) – Συμμετοχή στο ΜΚ λοιπών εταιρειών κ.λπ.	63	112	112	112	78,4	-0,4
III. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (II+14+15+16+17+18+19+20)	204.086	147.078	817.568	582.041	300,6	-28,8

¹ Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2015.

² Οι εγγεγραμμένες πιστώσεις το 2016 θα είναι αυξημένες κατά 1.241 εκατ. ευρώ, λόγω του τρόπου της λογιστικής αποτύπωσης των καταπτώσεων εγγυήσεων σε ακαθάριστη βάση. Σημειώνονται ότι αντίστοιχο ποσό εμφανίζεται και στα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού.

³ Οι αυξημένες δαπάνες χρεολυσίων βραχυπρόθεσμου δανεισμού οφείλονται στην ανανέωση και αναχρηματοδότηση των συμφωνιών επαναγοράς (repos) στο ίδιο έτος με αντίστοιχη αύξηση των πιστωτικών εσόδων.

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 590 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 110 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015.

Δαπάνες προμηθειών τραπεζών, Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους

Οι δαπάνες για προμήθειες τραπεζών και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους εκτιμώνται σε 200 εκατ. ευρώ.

Στον Πίνακα 3.11 παρατίθεται ανάλυση των επιχορηγήσεων και αποδόσεων προς τους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και σε φορείς εκτός της Γενικής Κυβέρνησης.

Πίνακας 3.11 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)					
	2014	2015	2016	Μεταβολή %	
	Πραγμα/σεις	Εκτιμήσεις πραγμα/σεων	Προβλέψεις	2015/14	2016/15
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ					
1. Επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ	302	250	90	-17,3	-63,8
2. Επιχορηγήσεις σε ασφαλιστικά ταμεία - ΟΑΕΔ	10.444	11.033	10.581	5,6	-4,1
3. Επιχορηγήσεις σε ΕΟΠΥΥ	656	526	526	-19,9	0,0
4. Επιχορηγήσεις σε ΑΚΑΓΕ ²	0	454	470		3,5
5. Επιχορηγήσεις για επιδόματα πολυτέκνων (μέσω ΟΓΑ)	527	650	650	23,3	0,0
6. Επιχορηγήσεις σε νοσοκομεία ³	1.496	1.324	1.310	-11,5	-1,1
7. Επιχορηγήσεις σε ΔΕΚΟ ¹	116	102	82	-12,8	-19,7
8. Επιχορηγήσεις σε συγκοινωνιακούς φορείς ¹	281	292	220	3,8	-24,6
9. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	678	585	585	-13,8	0,0
10. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης ²	149	116	180	-22,4	55,7
I. Σύνολο Επιχορηγήσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	14.650	15.330	14.693	4,6	-4,2
ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ					
1. Αποδόσεις σε ΟΤΑ	2.625	2.689	3.160	2,4	17,5
2. Αποδόσεις σε ασφαλιστικά ταμεία	598	2	2	-99,7	0,1
3. Αποδόσεις σε ΑΚΑΓΕ ²	427	0	0	-100,0	
4. Αποδόσεις σε ΔΕΚΟ ¹	12	8	5	-32,5	-33,3
5. Αποδόσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	27	21	16	-22,8	-20,5
6. Αποδόσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης	3	0	0	-100,0	
II. Σύνολο Αποδιδόμενων Πόρων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6)	3.692	2.719	3.183	-26,4	17,1
III. Σύνολο Μεταβιβάσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (I+II)	18.342	18.049	17.876	-1,6	-1,0

¹ Αφορούν για τα έτη 2014 και 2015 σε δεκαεννέα (19) επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ (ΕΛΓΑ, ΚΕΕΛΠΝΟ, ΟΠΕΚΕΠΕ, ΜΟΔ, Κοινωνία της Πληροφορίας, ΕΟΤ, ΕΤΕΡΠΣ, ΕΡΤ/ΝΕΡΙΤ, ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, ΟΣΥ, ΟΣΕ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ΕΕΣΤΥΥ, ΕΡΓΟΣΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ, ΟΑΣΘ, ΕΛΒΟ, ΕΛΒΟ, ΕΑΣ). Για το έτος 2016 αφορούν σε δεκαπέντε (15) επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ, αφαιρώντας τις ΕΛΒΟ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ΕΕΣΤΥΥ και ΕΓΝΑΤΙΑ.

² Από το 2015 και μετά, οι μεταβιβάσεις προς το ΑΚΑΓΕ λαμβάνονται με τη μορφή επιχορήγησης από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

³ Στις επιχορηγήσεις σε νοσοκομεία για τα έτη 2015 και 2016 δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για εφημερίες ιατρών και λοιπές δαπάνες νοσηλευτικού προσωπικού.

2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Βασικός δημοσιονομικός στόχος στην εκτέλεση του ΠΔΕ για το 2015 παραμένει η απορρόφηση των προβλεπόμενων πόρων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Ειδικότερα, δίδεται έμφαση στην ταχεία ολοκλήρωση όλων των δράσεων του ΕΣΠΑ και των λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (Αγροτικής Ανάπτυξης, Αλιείας κ.λπ.), δεδομένου ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 έχουν εισέλθει στην τελική φάση υλοποίησής τους, καθώς και στην επίσπευση των ενεργειών για την έναρξη της υλοποίησης έργων που θα χρηματοδοτηθούν από τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Παράλληλα, με τη χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους ενισχύονται πολιτικές των Υπουργείων και των Περιφερειών για έργα και δράσεις που είναι σε συνάφεια και συνέργεια με τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Οι πληρωμές του ΠΔΕ στο 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 6.400 εκατ. ευρώ, από τα οποία 5.700 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για έργα συγχρηματοδοτούμενα από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα υπόλοιπα 700 εκατ. ευρώ για έργα που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους.

3. Κρατικός Προϋπολογισμός 2016

3.1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού

Η δημοσιονομική στρατηγική και για το έτος 2016 είναι προσανατολισμένη στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης με την εδραίωση πρωτογενών πλεονασμάτων.

Για το έτος 2016, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 3,7 δισ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με την ίδια μεθοδολογία, προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 3,1 δισ. ευρώ ή 1,8% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 0,9 δισ. ευρώ ή 0,5% στο ύψος του στόχου του ΑΕΠ, ο οποίος προβλέπεται στα 872 εκατ. ευρώ.

Επισημαίνεται ότι στα μεγέθη του 2016 έχει ληφθεί υπόψη η επίτευξη διατηρήσιμων ανοδικών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και η επέκταση προγραμμάτων σημαντικού κοινωνικού και ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος, αλλά και ιδιαίτερης δημοσιονομικής βαρύτητας, όπως:

- η εφαρμογή νέου προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία, από δαπάνες αλλά και επιστροφές φόρων, με σχετική χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Στήριξης,
- η σταδιακή εφαρμογή του Προγράμματος του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος σε εθνικό επίπεδο,
- η εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης,
- η αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου, με ουδέτερη δημοσιονομική επίπτωση, το οποίο ενσωματώνει σημαντικές καινοτομίες στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού,
- ο σχεδιασμός για την εντατικοποίηση των διαδικασιών απορρόφησης των κονδυλίων του ΠΔΕ,
- ο επανασχεδιασμός του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων για τη βέλτιστη αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου,
- η επιτάχυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία και
- η επέκταση των θεσμικών αλλαγών στο δημόσιο τομέα.

Οι ανωτέρω δράσεις εκτιμάται ότι θα οδηγήσουν στην επίτευξη των στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

3.2 Τακτικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε ταμειακή βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 49.107 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 489 εκατ. ευρώ έναντι του 2015. Η αύξηση αυτή είναι ακόμα μεγαλύτερη, λαμβάνοντας υπόψη ότι στα ταμειακά έσοδα του 2015 έχει συνυπολογιστεί και ποσό 1.879 εκατ. ευρώ που αφορά τα SMPs που δεν εισπράχθηκαν το 2014.

Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να προέλθει, κυρίως, από:

- Τις αναμενόμενες αποδόσεις των μέτρων που περιέχονται στη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, τόσο αυτών που εφαρμόστηκαν κατά το 2015, όσο και αυτών που θα υλοποιηθούν στο 2016 και ειδικότερα από:
  - την αύξηση των συντελεστών του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων,
  - την αύξηση της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος στους ελεύθερους επαγγελματίες,
  - την κατάργηση της έκπτωσης της εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος, φυσικών και νομικών προσώπων,
  - τη σταδιακή κατάργηση της επιστροφής του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο για αγροτική χρήση,
  - την αύξηση των συντελεστών φορολόγησης του εισοδήματος από ενοίκια,
  - την επέκταση της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο 30% των κερδών του ΟΠΑΠ από τις παιγνιομηχανές (VLTs),
  - την αύξηση των συντελεστών του φόρου εισοδήματος στους αγρότες,
  - την αναμόρφωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος,
  - την επιβολή ειδικού τέλους, ανά στήλη, κάθε παιγνίου του ΟΠΑΠ,
  - λοιπές παρεμβάσεις.
- Τα αυξημένα έσοδα, λόγω της είσπραξης τους πρώτους μήνες του 2016 των δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ του 2015. Ωστόσο τα ποσά αυτά, σε δημοσιονομική βάση θα καταγραφούν στο έτος 2015.

Άμεσοι φόροι

Οι άμεσοι φόροι προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 20.028 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 863 εκατ. ευρώ, έναντι του 2015. Η αύξηση αυτή οφείλεται τόσο στα έσοδα από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο οποίος προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 7.834 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 204 εκατ. ευρώ έναντι του 2015, όσο και στην είσπραξη των δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ έτους 2015. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων προβλέπεται να παρουσιάσει αύξηση κατά 35 εκατ. ευρώ έναντι του 2015 και να διαμορφωθεί στα 2.945 εκατ. ευρώ.

Οι φόροι περιουσίας (σε ταμειακή βάση) προβλέπεται να φθάσουν στα 3.788 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 920 εκατ. ευρώ, έναντι του 2015, κυρίως λόγω της είσπραξης στις αρχές του έτους των δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ του 2015.

Οι άμεσοι φόροι ΠΟΕ αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.379 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 296 εκατ. ευρώ έναντι του 2015, ενώ οι λοιποί άμεσοι φόροι θα ανέλθουν στα 2.836 εκατ. ευρώ.

Έμμεσοι φόροι

Οι έμμεσοι φόροι προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 24.738 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1.141 εκατ. ευρώ έναντι του 2015. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στη αύξηση των εισπράξεων, λόγω της αναμόρφωσης του Κώδικα ΦΠΑ.

Ειδικότερα, τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στα 14.376 εκατ. ευρώ αυξημένα κατά 857 εκατ. ευρώ έναντι του 2015, ενώ οι φόροι κατανάλωσης στα 9.102 εκατ. ευρώ αυξημένοι κατά 304 εκατ. ευρώ έναντι του 2015.

Οι έμμεσοι φόροι ΠΟΕ θα διαμορφωθούν στα 385 εκατ. ευρώ.

Μη φορολογικά έσοδα

Οι απολήψεις του Τακτικού Προϋπολογισμού από την Ε.Ε. προβλέπεται να φθάσουν στα 325 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων (264 εκατ. ευρώ) αφορά απολήψεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης.

Επίσης, τα λοιπά μη φορολογικά έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.214 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 164 εκατ. ευρώ έναντι του 2015.

Μη τακτικά έσοδα

Τα έσοδα των καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών αναμένεται να διαμορφωθούν σε 278 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 23 εκατ. ευρώ έναντι του 2015. Τα έσοδα του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης (ν.3723/2008) αναμένεται να διαμορφωθούν στο ποσό των 300 εκατ. ευρώ και θα προέλθουν στο σύνολό τους από τον πυλώνα 2 του εν λόγω προγράμματος που αφορά τις προμήθειες λόγω της παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς τις τράπεζες. Τα έσοδα αυτά είναι μειωμένα κατά 885 εκατ. ευρώ έναντι του 2015, καθόσον εκτιμάται ότι δεν θα υπάρχουν εισπράξεις από τον πυλώνα 1 (προνομιούχες μετοχές) και τον πυλώνα 3 (ειδικοί τίτλοι), οι οποίες το 2015 ανήλθαν σε 556 εκατ. ευρώ και 39 εκατ. ευρώ αντίστοιχα.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος, αναμένεται να εισπραχθούν, σε ταμειακή βάση, 557 εκατ. ευρώ από τα ANFAs και 1.134 εκατ. ευρώ από το Securities Market Programme (SMPs) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), ήτοι συνολικά, 1.691 εκατ. ευρώ.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων σε ταμειακή βάση προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 3.268 εκατ. ευρώ, ενώ σε δημοσιονομική βάση εκτιμώνται σε 3.448 εκατ. ευρώ.

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ στο 2016 προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 4.420 εκατ. ευρώ σε ταμειακή βάση, και στα 3.866 εκατ. ευρώ σε δεδουλευμένη βάση.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 49.001 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 263 εκατ. ευρώ έναντι του έτους 2015.

Οι πρωτογενείς δαπάνες προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 41.861 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 63 εκατ. ευρώ έναντι της εκτίμησης για το έτος 2015.

Στον Προϋπολογισμό του 2016 περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και:

- η αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου, ενσωματώνοντας σημαντικές καινοτομίες στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, με ουδέτερη δημοσιονομική επίπτωση, καθώς και
- η χρηματοδότηση δαπανών για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία

Αποδοχές και συντάξεις

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων προβλέπεται να ανέλθουν στα 17.754 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 357 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2015.

Στη διαμόρφωση των δαπανών αυτών έχουν ληφθεί υπόψη:

- η αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου και
- η διαφορά αποδοχών σε ετήσια βάση από την επαναφορά υπαλλήλων, που είχαν τεθεί σε διαθεσιμότητα ή είχαν απολυθεί.

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να ανέλθουν στα 340 εκατ. ευρώ, σχεδόν στο ίδιο ύψος με το έτος 2015.

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες

Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 1.733 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένες κατά 287 εκατ. ευρώ, έναντι του έτους 2015. Οι δαπάνες αυτές κυρίως καλύπτουν:

- μετακινήσεις,
- προμήθειες,
- διάφορες άλλες λειτουργικού χαρακτήρα δαπάνες.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 15.337 εκατ. ευρώ και θα καλύψουν κυρίως ανάγκες επιχορήγησης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και των νοσηλευτικών ιδρυμάτων.

Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται και δράσεις για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, καθώς και παρεμβάσεις:

- στο επίδομα θέρμανσης και
- στον επαναπροσδιορισμό του ύψους της απόδοσης στο ΑΚΑΓΕ.

Αποδιδόμενοι πόροι

Οι πιστώσεις της κατηγορίας αυτής αφορούν αποδόσεις πόρων σε τρίτους κ.λπ. Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 4.866 εκατ. ευρώ, οι οποίες ενσωματώνουν και τις δαπάνες μισθοδοσίας των υπαλλήλων των Περιφερειών, οι οποίες μέχρι την 31/12/2015 καταβάλλονται απευθείας από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Αποθεματικό

Για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων και έκτακτου χαρακτήρα δαπανών έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.000 εκατ. ευρώ.

Δαπάνες τόκων

Οι δαπάνες για τόκους προβλέπονται στα 5.930 εκατ. ευρώ, έναντι των 5.830 εκατ. ευρώ του 2015.

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να κυμανθούν στα 598 εκατ. ευρώ.

Δαπάνες προμηθειών τραπεζών, Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους

Οι δαπάνες αυτές προβλέπονται στα 80 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 120 εκατ. ευρώ σε σχέση με το έτος 2015.

Δαπάνες κατά Υπουργείο

Στον προϋπολογισμό κάθε Υπουργείου προβλέπονται πιστώσεις για να καλυφθούν δαπάνες αποδοχών των υπαλλήλων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, των δημόσιων λειτουργών, των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, των διπλωματών, των ιατρών του ΕΣΥ, των αρχιερέων και ιερέων κ.λπ.

Επιπλέον ο προϋπολογισμός κάθε Υπουργείου καλύπτει τις δαπάνες μετακίνησης των υπαλλήλων, τις λειτουργικές δαπάνες ενοικίων, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, τις ανάγκες για συντήρηση του πάσης φύσεως εξοπλισμού, τις προμήθειες αναλωσίμων και κεφαλαιουχικών αγαθών κ.λπ. Περαιτέρω προβλέπονται δαπάνες για την κοινωνική ασφάλιση και προστασία.

Ωστόσο, πέραν της κάλυψης των παραπάνω δαπανών, που για κάθε Υπουργείο αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του, προβλέπονται και πιστώσεις για ιδιαίτερες δράσεις οι οποίες αναπτύσσονται είτε από τα ίδια τα Υπουργεία, είτε από τους εποπτευόμενους φορείς τους. Τέτοιες δραστηριότητες αναφέρονται, για κάθε Υπουργείο αναλυτικά, ως ακολούθως:

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης**Πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπονται να καλύψουν επίσης δαπάνες για:

- την παραγωγική λειτουργία του ΣΥΖΕΥΞΙΣ,
- την επιχορήγηση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ),
- την παροχή υπηρεσιών Διαδικτυακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του συστήματος ΕΡΜΗΣ-Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) - Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης, καθώς και της γραμμής τηλεφωνικής υποστήριξης (Call-Center) 1500.

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου περιλαμβάνονται επίσης πιστώσεις για τις δαπάνες του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και των Ανεξάρτητων Αρχών του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) και του Συνηγόρου του Πολίτη.

Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν δαπάνες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι-Περιφέρειες), μέσω της μεταβίβασης πόρων, που θα προέλθουν από:

- την απόδοση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ),

- την ειδική επιχορήγηση για την ενίσχυση των ΟΤΑ (κάλυψη μισθοδοσίας πρώην δημοτικών αστυνομικών που επανήλθαν, καθώς και την κάλυψη του κόστους καθαρισμού των σχολικών μονάδων),
- τις οφειλόμενες αποδόσεις παρελθόντων ετών.

Επίσης, οι δαπάνες του Υπουργείου καλύπτουν και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.

Πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- τη λειτουργία των αστυνομικών επιχειρησιακών μονάδων για την αστυνόμευση και προστασία των πολιτών, την προμήθεια σύγχρονων και αποτελεσματικών μέσων προστασίας του προσωπικού, τη συντήρηση, προμήθεια ανταλλακτικών και τεχνική υποστήριξη των υπηρεσιακών οχημάτων και εξοπλισμού,
- την προστασία των δασών από πυρκαγιές με τη χρήση επίγειων μονάδων, αλλά και με τη μίσθωση, την πτητική και τεχνική υποστήριξη σύγχρονων ελικοπτέρων δασοπυρόσβεσης του Πυροσβεστικού Σώματος,
- τη σίτιση, περίθαλψη και διαμονή των προσωρινά κρατούμενων αλλοδαπών στα προαναχωρησιακά κέντρα της επικράτειας, σε εναρμόνιση με τις διεθνώς επικρατούσες συνθήκες,
- την υποστήριξη υπηρεσιών παροχής ασύλου σε υπηκόους τρίτων χωρών,
- την υποδοχή, καταγραφή και φιλοξενία σε κέντρα πρώτης υποδοχής και δομές φιλοξενίας υπηκόων τρίτων χωρών, και
- την αντιμετώπιση των συνεπειών των έκτακτων φυσικών καταστροφών.

Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν, κυρίως, δαπάνες για την επιχορήγηση των εποπτευόμενων νομικών προσώπων «Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ)» και «Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ».

Υπουργείο Εξωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν επίσης δαπάνες για:

- τις εισφορές σε Διεθνείς Οργανισμούς, καθώς και τη συμμετοχή της χώρας στις δαπάνες των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ,
- τις λειτουργικές δαπάνες των αρχών εξωτερικής υπηρεσίας και
- τις δράσεις στον τομέα της παροχής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας προς τρίτες χώρες.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- την τμηματική καταβολή των αναδρομικών αποδοχών των ενστόλων, χρονικής περιόδου 01/08/2012 έως 30/6/2014,
- την περίθαλψη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων,
- την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού,
- τη συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων σε ειρηνευτικές αποστολές,
- την προμήθεια καυσίμων και υγειονομικού υλικού για τα στρατιωτικά νοσοκομεία και
- τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Πίνακας 3.12 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2014-2016 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2014	2015		2016
	Πραγματοποιή- σεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1 Προεδρία της Δημοκρατίας				
ΤΠ	3	3	3	3
ΠΔΕ	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	3	3	3	3
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3	3	3	3
2 Βουλή των Ελλήνων				
ΤΠ	134	140	132	136
ΠΔΕ	0	2	1	2
Ταμειακό Σύνολο	134	142	133	138
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	134	142	133	138
3 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης				
ΤΠ	5.190	5.262	5.373	5.246
ΠΔΕ	403	307	334	340
Ταμειακό Σύνολο	5.594	5.569	5.707	5.586
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	28	0	0
Σύνολο κατά ESA	5.594	5.541	5.707	5.586
Πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης				
ΤΠ	41	66	64	57
ΠΔΕ	80	80	40	140
Ταμειακό Σύνολο	121	146	104	197
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	121	146	104	197
Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών				
ΤΠ	3.335	3.283	3.379	3.273
ΠΔΕ	230	162	229	112
Ταμειακό Σύνολο	3.565	3.445	3.608	3.385
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3.565	3.445	3.608	3.385
Πρώην Υπουργείο Δημ. Τάξης και Προστασίας του Πολίτη				
ΤΠ	1.810	1.907	1.926	1.912
ΠΔΕ	93	63	63	86
Ταμειακό Σύνολο	1.903	1.970	1.989	1.998
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	28	0	0
Σύνολο κατά ESA	1.903	1.942	1.989	1.998
Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης				
ΤΠ	5	5	5	5
ΠΔΕ	0	2	2	2
Ταμειακό Σύνολο	5	7	7	7
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	5	7	7	7
4 Υπουργείο Εξωτερικών				
ΤΠ	306	292	291	258
ΠΔΕ	2	7	4	9
Ταμειακό Σύνολο	308	299	295	267
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	308	299	295	267
5 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας				
Τ.Π. (εκ των οποίων -Εξοπλιστικά προγράμματα - ταμειακή βάση)	2.980	3.290	3.229	3.185
ΠΔΕ	7	15	10	16
Ταμειακό Σύνολο	2.987	3.305	3.239	3.201
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-1.006	109	-563	388
Σύνολο κατά ESA	3.993	3.196	3.802	2.813
6 Υπουργείο Υγείας				
ΤΠ	4.689	4.180	4.350	4.317
ΠΔΕ	61	48	66	80
Ταμειακό Σύνολο	4.750	4.228	4.416	4.397
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	4.750	4.228	4.416	4.397

**Πίνακας 3.12 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού
σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA
για τα έτη 2014-2016
(σε εκατ. ευρώ)**

Φορείς	2014	2015		2016
	Πραγματοποιή- σεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
7 Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρ. Δικαιωμάτων				
ΤΠ	633	554	581	578
ΠΔΕ	13	8	22	12
Ταμειακό Σύνολο	646	562	603	590
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	78	15	35	16
Σύνολο κατά ESA	568	547	569	574
8 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων				
ΤΠ	4.512	4.343	4.381	4.286
ΠΔΕ	502	474	550	590
Ταμειακό Σύνολο	5.014	4.817	4.931	4.876
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	5.014	4.817	4.931	4.876
9 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού				
ΤΠ	283	290	289	281
ΠΔΕ	141	134	194	102
Ταμειακό Σύνολο	423	424	483	383
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	423	424	483	383
10 Οικονομικών (πλην Γενικών Κρατικών Δαπανών)				
ΤΠ	620	645	655	644
ΠΔΕ	13	9	9	15
Ταμειακό Σύνολο	633	654	664	659
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-4	1	2	1
Σύνολο κατά ESA	637	652	662	658
11 Γενικές Κρατικές Δαπάνες				
ΤΠ	16.544	16.395	15.705	16.281
Εκ των οποίων (Τόκοι -σε καθαρή βάση)	5.528	5.900	5.830	5.930
(Δαπάνες ανάληψης δανείων από την Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης -ΕΜΣ- και παράλληλων δαπανών δημόσιου χρέους) (Καταπτώσεις εγγυήσεων - σε καθαρή βάση) ⁴	82	0	200	80
(Τακτοποίηση υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης)	588	818	720	532
ΠΔΕ	1.152	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	0	0	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	16.544	16.395	15.705	16.281
Σύνολο κατά ESA	-1.813	-1.720	-695	-771
	18.357	18.115	16.400	17.052
12 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων				
ΤΠ	440	707	669	632
ΠΔΕ	458	463	469	603
Ταμειακό Σύνολο	898	1.170	1.138	1.235
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-104	-108	-65	-25
Σύνολο κατά ESA	1.002	1.278	1.204	1.260
13 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας				
ΤΠ	50	68	54	54
ΠΔΕ	530	382	378	410
Ταμειακό Σύνολο	580	450	432	464
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	580	450	432	464
14 Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης				
ΤΠ	12.142	12.067	12.424	11.972
ΠΔΕ	568	455	510	380
Ταμειακό Σύνολο	12.710	12.522	12.934	12.352
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-151	0	10	0
Σύνολο κατά ESA	12.861	12.522	12.924	12.352
15 Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού				
ΤΠ	66	72	69	68
ΠΔΕ	1.980	2.219	2.101	2.061
Εκ των οποίων (Περιφερειακά Προγράμματα)	1.157	1.133	1.162	1.145
Ταμειακό Σύνολο	2.046	2.291	2.170	2.129
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	-12	0	0
Σύνολο κατά ESA	2.046	2.304	2.170	2.129
Πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας				
ΤΠ	45	49	46	45

Πίνακας 3.12 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2014-2016 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2014	2015		2016
	Πραγματοποιήσεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
ΠΔΕ	1.933	2.199	2.078	2.025
εκ των οποίων				
(Περιφερειακά Προγράμματα)	1.157	1.133	1.162	1.145
Ταμειακό Σύνολο	1.978	2.248	2.124	2.070
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	-12	0	0
Σύνολο κατά ESA	1.978	2.261	2.124	2.070
Πρώην Υπουργείο Τουρισμού				
ΤΠ	21	23	22	23
ΠΔΕ	47	20	23	36
Ταμειακό Σύνολο	68	43	45	59
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	68	43	45	59
16 Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων				
ΤΠ	581	518	566	570
ΠΔΕ	1.866	1.841	1.691	2.093
Ταμειακό Σύνολο	2.448	2.359	2.257	2.663
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	2.448	2.359	2.257	2.663
17 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής				
ΤΠ	281	309	321	321
ΠΔΕ	48	36	61	37
Ταμειακό Σύνολο	329	345	382	358
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-8	3	3	3
Σύνολο κατά ESA	337	342	379	355
18 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις				
ΤΠ	162	170	171	168
ΠΔΕ	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	162	170	171	168
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	162	170	171	168
I. ΤΑΜΕΙΑΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΠ (Α+Β)	56.206	55.705	55.664	55.751
A. Δαπάνες ΤΠ (1+2+3+4+5+6)	49.615	49.305	49.264	49.001
1 Πρωτογενείς δαπάνες	41.919	41.887	41.924	41.861
2 Τόκοι	5.528	5.900	5.830	5.930
3 Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλων δαπανών δημόσιου χρέους	82	0	200	80
4 Εξοπλιστικά προγράμματα -ταμειακή βάση	345	700	590	598
5 Καταπτώσεις εγγυήσεων ⁴	588	818	720	532
6 Εξόφληση υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης	1.152	0	0	0
B. ΠΔΕ	6.592	6.400	6.400	6.750
εκ των οποίων:				
(Περιφερειακά Προγράμματα)	1.157	1.133	1.162	1.145
Γ. Εθνικολογιστικές προσαρμογές^{2,3}	-3.092	-1.686	-1.240	-357
II. Σύνολο δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (I-Γ)	59.298	57.391	56.904	56.109

¹ Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2015.

² Εθνικολογιστικές προσαρμογές (+) μείωση δαπανών / (-) αύξηση δαπανών.

³ Στις εθνικολογιστικές προσαρμογές δεν έχουν περιληφθεί οι προσαρμογές που αφορούν στη μεταβολή των λογαριασμών θησαυροφυλακίου και στην εργασιακή κινητικότητα.

⁴ Οι καταπτώσεις εγγυήσεων είναι σε καθαρή βάση.

Υπουργείο Υγείας

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας προβλέπεται να διατεθούν για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του συστήματος παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας. Οι μεταβιβάσεις προς τα νοσηλευτικά ιδρύματα, τις μονάδες υγείας του Πρωτοβάθμιου Εθνικού Δικτύου Υγείας (ΠΕΔΥ) και τον ΕΟΠΥΥ αποσκοπούν στη συνολικότερη αναβάθμιση του επιπέδου των προσφερόμενων υπηρεσιών, στη βελτίωση της εξυπηρέτησης των ασθενών και στην κατά το δυνατόν πληρέστερη παροχή υγειονομικής φροντίδας.

Επιπρόσθετα, οι πιστώσεις προορίζονται για την κάλυψη των αναγκών των εποπτευόμενων φορέων του Υπουργείου (λειτουργικές δαπάνες, μισθοδοσία, εξειδικευμένες δραστηριότητες κατά τομέα), αποσκοπώντας, μεταξύ άλλων, στην απρόσκοπτη συνέχιση αλλά και στη μεταρρύθμιση της λειτουργίας των μονάδων ψυχικής υγείας, των δράσεων για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και την εν γένει προστασία της δημόσιας υγείας, καθώς επίσης και για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών και απρόβλεπτων υγειονομικών καταστάσεων.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού θα καλύψουν δαπάνες για τη λειτουργία των δύο Ανεξάρτητων Αρχών, της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, καθώς και της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ) και του Σώματος Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων (ΣΕΔΕ).

Επίσης προβλέπονται πιστώσεις για την τμηματική καταβολή των αναδρομικών αποδοχών των δικαστικών, για την περίοδο από 1/8/2012 έως 30/6/2014.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί οι απαραίτητες πιστώσεις για:

- τη συνέχιση του προγράμματος πρόσθετης διδακτικής στήριξης,
- τη συνέχιση του προγράμματος ενίσχυσης φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους,
- την απρόσκοπτη λειτουργία των επιχορηγούμενων από το Υπουργείο φορέων (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικοί φορείς κ.λπ.), προκειμένου να αναπτύξουν τις δράσεις τους,
- την καταβολή των εισφορών σε διεθνείς οργανισμούς, κυρίως για την κάλυψη υποχρεώσεων της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας,
- τη στήριξη των ερευνητικών φορέων,
- την κάλυψη λειτουργίας των δημόσιων ΙΕΚ,
- τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
- την κάλυψη διαφοράς κομίστρου από την παροχή του δικαιώματος μειωμένης μετακίνησης φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας,
- την προμήθεια φοιτητικών συγγραμμάτων.

Οι πολιτικές και οι δράσεις του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων αφορούν το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος (και τις 3 βαθμίδες), αλλά και τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης και της Έρευνας και Τεχνολογίας.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι πιστώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού θα καλύψουν κυρίως δαπάνες:

- συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- λειτουργικών αναγκών των αρχαιολογικών υπηρεσιών,
- επιχορηγήσεων φορέων που προάγουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό,
- κάλυψης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού για τη διατήρηση της χώρας μας ως ελκυστικού πολιτιστικού προορισμού.

Υπουργείο Οικονομικών

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου, πέραν των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί για τη λειτουργία των υπηρεσιών του, περιλαμβάνονται πιστώσεις και για τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, τη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, το πολιτικό γραφείο του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, τα πολιτικά γραφεία των Υπουργών Επικρατείας, τα πολιτικά γραφεία των Υφυπουργών στον Πρωθυπουργό, τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας καθώς και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Σημαντικό μέρος των πιστώσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων θα διατεθεί για την κάλυψη δαπανών:

- καταβολής επιδοτήσεων για την υλοποίηση αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων και άλλων προγραμμάτων, όπως η πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών, η προώθηση οίνων σε αγορές τρίτων χωρών κ.λπ.,
- χορήγησης ενισχύσεων από εθνικούς πόρους στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης (ΠΣΕΑ),
- κατοχύρωσης της μέγιστης δυνατής ασφάλειας των παραγομένων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα,
- κάλυψης του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ).

Πίνακας 3.13 Οικονομικές ενισχύσεις στον αγροτικό τομέα (σε εκατ. ευρώ)					
	2014	2015	2016	Μεταβολή %	
	Πραγματ/σεις	Εκτιμήσεις Πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2015/14	2016/15
Από εθνικούς πόρους	3.418	3.609	3.362	5,6	-6,8
Εθνικές ενισχύσεις προσανατολισμού και διαρθρώσεων*	6	16	17	160,4	7,4
Οικονομικές ενισχύσεις με ευρωπαϊκή συμμετοχή	192	196	166	2,0	-15,3
Εθνική συμμετοχή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από ΕΕ	7	15	12	103,4	-17,5
Πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών	81	77	72	-4,5	-7,0
Κάλυψη ελλείμματος Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)	30	247	250	721,2	1,3
Επιδοτήσεις επιποκίων	18	17	18	-5,6	5,9
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΥΠΑΑΤ (εθνικό σκέλος)	4	9	3	117,4	-66,7
Συντάξεις ΟΓΑ**	2.753	2.607	2.462	-5,3	-5,6
Πληρωμές μέσω ΕΛΓΑ***	111	168	158	51,3	-6,2
Επιστροφή ΕΦΚ πετρελαίου κινητήρων που χρησιμοποιείται αποκλειστικά στη γεωργία	54	91	38	68,4	-57,7
Επιστροφές ΦΠΑ στους αγρότες του ειδικού καθεστώτος (άρθρο 41 του Κώδικα ΦΠΑ)	160	165	165	3,1	0,0
Από ΕΕ (ΕΓΤΕ)	2.073	2.011	2.013	-3,0	0,1
Γενικό σύνολο οικονομικών ενισχύσεων στον αγροτικό τομέα	5.491	5.620	5.375	2,4	-4,4

* Στις εθνικές ενισχύσεις προσανατολισμού και διαρθρώσεων περιλαμβάνονται και οι ενισχύσεις ΠΣΕΑ που καταβάλλονται μέσω του ΕΛΓΑ.

** Στις συντάξεις ΟΓΑ περιλαμβάνεται ο κλάδος της υποχρεωτικής ασφάλισης.

*** Στις πληρωμές μέσω ΕΛΓΑ περιλαμβάνονται οι αποζημιώσεις φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, καθώς και τα προγράμματα ενεργητικής προστασίας.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν κυρίως:

- την επιχορήγηση των εποπτευόμενων από το Υπουργείο φορέων (ΙΓΜΕ, ΕΚΠΑΑ, ΚΑΠΕ) για να συνεχιστεί απρόσκοπτα το επιστημονικό και ερευνητικό τους έργο,
- τις αποδόσεις εσόδων στο Πράσινο Ταμείο και
- τη χρηματοδότηση προγραμμάτων προστασίας του δασικού πλούτου της χώρας.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται να διατεθεί σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) για τη στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας.

Αναμένεται παράλληλα η υλοποίηση δράσεων, όπως:

- η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης μέσω της παροχής έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας μέσω στοχευμένων κοινωνικών παροχών όπως παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, επιδότηση ενοικίου και επιδότηση σίτισης,
- η συνολική επανεξέταση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας συμπεριλαμβανομένων των παροχών τόσο σε χρήμα όσο και σε είδος, των φορολογικών πλεονεκτημάτων, των παροχών ασφάλισης και άλλων κοινωνικών παροχών σε ολόκληρο τον τομέα της γενικής κυβέρνησης, η οποία αναμένεται να εξοικονομήσει σημαντικούς πόρους προκειμένου να αποτελέσει το υπόβαθρο για τον επανασχεδιασμό και την αποτελεσματικότερη στόχευση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας της χώρας,
- η βαθμιαία επέκταση του προγράμματος «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος» σε πανελλαδική κλίμακα ως το τέλος του 2016, κατόπιν της σχετικής αξιολόγησης της υφιστάμενης πιλοτικής εφαρμογής του,
- η χρηματοδότηση των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας για την απρόσκοπτη λειτουργία τους,
- η καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων,
- η ενίσχυση των δαπανών κοινωνικής προστασίας, όπως δράσεις για τη διευκόλυνση μετακίνησης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με συγκοινωνιακά μέσα,
- η συνέχιση της ομαλής χρηματοδότησης του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και
- η συνεχής προσπάθεια ανάσχεσης της ανεργίας με την υλοποίηση προγραμμάτων ενεργητικής πολιτικής για την αύξηση της απασχόλησης μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού**Πρώην Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης**

Οι εγγεγραμμένες πιστώσεις προβλέπεται να καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προσέλκυση παραγωγικών ιδιωτικών επενδύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- τη δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας και των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων,
- την εξασφάλιση της λειτουργίας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και άσκησης των τεχνικών επαγγελμάτων, καθώς και την ενίσχυση της ασφάλειας και της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- τη χάραξη στρατηγικής διεθνούς εμπορίου, την ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων και της διεθνούς συνεργασίας για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στη διεθνή αγορά,
- την προσέλκυση, υποστήριξη και διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα,

- την ανάπτυξη και προώθηση των εξαγωγών,
- τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών και του υγιούς ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, καθώς και την προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, την πληροφόρηση και ενημέρωσή τους και
- τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Καταναλωτή.

Πρώην Υπουργείο Τουρισμού

Οι πιστώσεις για τον τουρισμό θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την προβολή της χώρας στο εξωτερικό και τη διατήρησή της ως ελκυστικού τουριστικού προορισμού,
- την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση,
- την αδειοδότηση και έλεγχο των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς και τη διασφάλιση ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, και
- την ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσέλευσης επενδυτών στον τομέα του τουρισμού.

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την επιχορήγηση των συγκοινωνιακών φορέων (ΟΣΕ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ΟΑΣΘ, ΟΣΥ),
- την επιχορήγηση των λοιπών φορέων εποπτείας του, όπως Κτιριακές Υποδομές ΑΕ, Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ Παγίων,
- τη λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Σιδηροδρόμων, της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων, καθώς και της Επιτροπής Διερεύνησης Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων και Συμβάντων και
- τον εξοπλισμό, εκτέλεση εργασιών, κατασκευή έργων, συντήρηση, βελτίωση και επέκταση των εγκαταστάσεων των αερολιμένων.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την τμηματική καταβολή αναδρομικών αποδοχών του προσωπικού του Λιμενικού Σώματος, χρονικής περιόδου 1/8/2012 έως 30/6/2014,
- την απρόσκοπτη μετακίνηση του επιβατικού κοινού στη νησιωτική επικράτεια με την επιδότηση των άγονων γραμμών,
- τη φύλαξη των θαλασσίων οδών εισόδου στη χώρα,
- τις δράσεις που συνδέονται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της ναυτιλίας,
- την εκπαίδευση των στελεχών του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και τη ναυτική εκπαίδευση,
- την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και
- τις δράσεις που συνδέονται με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την προστασία της εθνικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής των νησιωτικών περιοχών.

Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με χαμηλά εισοδήματα,
- τις υπηρεσίες που αφορούν θέματα πολιτικής αλλοδαπών και μετανάστευσης,
- τη χωροταξία, την περιβαλλοντική πολιτική και τα δάση.

3.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Το ΠΔΕ για το 2016 προβλέπεται να φθάσει στα 6.750 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 6.000 εκατ. ευρώ αφορούν έργα που θα χρηματοδοτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα 750 εκατ. ευρώ αφορούν έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Το ΠΔΕ για το έτος 2016 θα αποτελέσει σημαντικό μέσο για την προώθηση της αναπτυξιακής προσπάθειας της ελληνικής οικονομίας. Ο στόχος αυτός θα εξυπηρετηθεί με την εντατικοποίηση των ενεργειών για την ολοκλήρωση και το κλείσιμο των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-2013, καθώς και από την επίσπευση των ενεργειών για την έναρξη και υλοποίηση των προγραμμάτων της νέας περιόδου (2014-2020).

Ειδικότερα, οι ενέργειες επικεντρώνονται στα ακόλουθα:

- εντατικοποίηση των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013.
- εντατικοποίηση, επίσης, των διαδικασιών για την άμεση έναρξη και την ταχεία υλοποίηση του συνόλου των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014-2020. Σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών, επιχειρείται η εμπροσθοβαρής απορρόφηση πόρων για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, καθώς και υλοποίηση δράσεων που αφορούν στην παιδεία και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Ειδικότερα στις δράσεις του ΕΣΠΑ, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς των μεγάλων έργων υποδομών (οδικά έργα, σιδηρόδρομοι, μετρό κ.λπ.), της επιχειρηματικότητας (κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού), της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας και της πρόνοιας, των έργων για την προστασία του περιβάλλοντος, των έργων υποδομών των ΟΤΑ όλης της χώρας και των δράσεων για τη διοικητική μεταρρύθμιση.

Αναφορικά με το σκέλος του ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, θα ενισχυθούν οι διαδικασίες για ορθή ιεράρχηση και επιλογή των έργων, με βασικό κριτήριο την κάλυψη των πιο επιτακτικών αναπτυξιακών αναγκών. Κριτήριο χρηματοδότησης θα είναι επίσης η συμπληρωματικότητα, οι συνέργειες και η σκοπιμότητα των δράσεων αυτών σε σχέση με την εκτέλεση έργων συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ.

Οι δράσεις που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν αμιγώς από εθνικούς πόρους αφορούν κυρίως προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης και εκπαίδευσης, συντηρήσεις υποδομών, αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές και ενισχύσεις πληγέντων από αυτές, καθώς και υλοποίηση κοινωνικών προγραμμάτων για τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Στον πίνακα 3.14 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ από το 2004 έως και το 2016.

**Πίνακας 3.14 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2004-2016)
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτη	ΠΔΕ		
	Λοιποί εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο
2004	4.639	4.883	9.522
2005	2.569	4.955	7.524
2006	2.673	5.511	8.184
2007	2.763	6.046	8.809
2008	2.559	7.065	9.624
2009	2.455	7.133	9.588
2010	2.218	6.236	8.454
2011	1.885	4.722	6.608
2012	1.412	4.710	6.122
2013	783	5.867	6.650
2014	710	5.882	6.592
2015	700	5.700	6.400
2016	750	6.000	6.750

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

**Πίνακας 3.15 Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα 2014-2016 (δομή με έτος βάσης το 2015)
(σε εκατ. ευρώ)**

Υπουργείο - Φορέας	2014*				2015				2016			
	Πραγματοποιήσεις			Συμμετοχή %	Εκτιμήσεις Πραγμ/σεων			Συμμετοχή %	Προϋπολογισμός			Συμμετοχή %
	Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	
Βουλή των Ελλήνων				0,00	1		1	0,02	2		2	0,03
Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	392	12	404	6,12	301	33	334	5,22	320	20	340	5,04
Οικονομικών	7	6	13	0,20	8	1	9	0,14	14	1	15	0,22
Εξωτερικών	1	1	2	0,02	2	2	4	0,06	6	3	9	0,13
Εθνικής Άμυνας	6	1	7	0,10	8	2	10	0,16	10	6	16	0,24
Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού	1.533	447	1.980	30,04	1.755	346	2.101	32,83	1.698	363	2.061	30,53
(Περιφερειακά προγράμματα)	966	191	1.157	17,55	1.010	152	1.162	18,16	1.020	125	1.145	16,96
Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων	1.729	138	1.867	28,32	1.550	141	1.691	26,42	1.960	133	2.093	31,01
Περιβάλλοντος και Ενέργειας	522	8	530	8,04	365	13	378	5,91	400	10	410	6,07
Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	443	59	502	7,62	450	100	550	8,59	455	135	590	8,74
Πολιτισμού και Αθλητισμού	125	15	140	2,13	170	24	194	3,03	81	21	102	1,51
Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν.Αλληλ.	564	4	568	8,62	500	10	510	7,97	360	20	380	5,63
Υγείας	58	3	61	0,93	60	6	66	1,03	60	20	80	1,19
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	453	4	457	6,94	460	9	469	7,33	600	3	603	8,93
Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	12	1	13	0,19	20	2	22	0,34	9	3	12	0,18
Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	36	12	48	0,73	50	11	61	0,95	25	12	37	0,55
Σύνολο	5.882	710	6.592	100,00	5.700	700	6.400	100,0	6.000	750	6.750	100,00

* Οι δαπάνες για το 2014 έχουν περιληφθεί με βάση τα στοιχεία εκτέλεσης ΠΔΕ 2014 από το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΠΔΕ

Βασική πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2015 ολοκληρώνεται ομαλά και χωρίς καθυστερήσεις η μετάβαση από την περίοδο 2007-2013, για την οποία εκτιμάται ότι θα απορροφηθούν οι προβλεπόμενοι πόροι, ενώ το 2016 επικεντρώνεται στην ταχεία υλοποίηση των προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014-2020.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς – ΕΣΠΑ 2007-2013

- **Βασικοί άξονες δράσης**

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), για την περίοδο 2007-2013, είχε ως βασικούς άξονες δράσης την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της κοινωνίας της γνώσης, την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και σε βιώσιμες υποδομές, καθώς επίσης και την αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης.

- **Πρόοδος υλοποίησης σε μεγέθη**

Οι συνολικά διατιθέμενοι πόροι σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ανέρχονται σε 24,3 δισ. ευρώ. Με βάση πρόσφατα στοιχεία του 2015, οι εντάξεις έργων στο ΕΣΠΑ 2007-2013 ανέρχονται σε 36,9 δισ. ευρώ, οι νομικές δεσμεύσεις σε 30,2 δισ. ευρώ και οι καταχωρημένες/πιστοποιημένες δαπάνες σε 20,7 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό απορρόφησης 93,6%.

Ειδικότερα, στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα έχουν ενταχθεί έργα συνολικού προϋπολογισμού 14,7 δισ. ευρώ, το ύψος των νομικών δεσμεύσεων ανέρχεται σε 12,7 δισ. ευρώ και οι καταχωρημένες/πιστοποιημένες δαπάνες ανέρχονται σε 8,4 δισ. ευρώ (ποσοστό απορρόφησης 98,6%). Αντίστοιχα, στα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα έχουν ενταχθεί έργα συνολικού προϋπολογισμού 19,5 δισ. ευρώ, το ύψος των νομικών δεσμεύσεων ανέρχεται σε 16,8 δισ. ευρώ και οι πιστοποιημένες δαπάνες στο ΟΠΣ-ΕΣΠΑ ανέρχονται σε 11,8 δισ. ευρώ (ποσοστό απορρόφησης 90,5%).

Γενικότερα, η απορρόφηση των πόρων του ΕΣΠΑ εξελίσσεται ομαλά και σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης από την έναρξη της επιλέξιμης περιόδου μέχρι το 2014 αποτυπώνεται στον Πίνακα 3.16.

Πίνακας 3.16 Ποσοστό απορρόφησης πόρων ΕΣΠΑ 2009-2014 (συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη)						
Έτη	2009	2010	2011	2012	2013	2014
%	3,5	18,0	31,5	45,8	66,4	87,9

- **Κύριες υλοποιούμενες δράσεις**

Οι δράσεις του ΕΣΠΑ εστιάστηκαν κυρίως στην κάλυψη κοινωνικών αναγκών, στην τόνωση της επιχειρηματικότητας και στον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού τομέα.

Ειδικότερα:

- **Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης - αντιμετώπιση ανεργίας και φτώχειας**

Χρηματοδοτήθηκαν δράσεις για την υποστήριξη των ανέργων, των εργαζομένων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, με βασικό εργαλείο το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007-2013. Με δεδομένη την οικονομική κρίση και τις δυσμενείς επιπτώσεις της στην αγορά εργασίας, καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια για την επιτάχυνση της υλοποίησης του προγράμματος.

- **Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας**

Πρωοθήθηκαν, μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ), δράσεις για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και θέσεων εργασίας. Ταυτόχρονα, επιδιώχθηκε η ανάπτυξη και προσέλκυση δραστηριοτήτων προστιθέμενης αξίας σε τομείς υψηλής τεχνολογίας με αυξημένες απαιτήσεις σε επιστημονικό δυναμικό.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των παραπάνω χρηματοδοτήθηκαν προγράμματα για την ενίσχυση του συνόλου της παραγωγικής βάσης της χώρας, την προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων για υλοποίηση καινοτομικών δράσεων, την ενίσχυση των νέων επιστημόνων, την ενίσχυση του τουρισμού, της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και την προώθηση των συνεργασιών.

Το αποτέλεσμα από την υλοποίηση των δράσεων αυτών είναι η ενίσχυση των καινοτομικών ενεργειών, των ενεργειών με προσανατολισμό στην προστασία περιβάλλοντος και τις νέες τεχνολογίες και η δημιουργία και διατήρηση της απασχόλησης, μέσα από ένα μοντέλο αειφόρου ανάπτυξης.

Ειδικότερα, χρηματοδοτήθηκαν δράσεις προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος (πράσινη επιχειρηματικότητα), όπως ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αποδοτικότητας, στοχευμένες ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) για την προώθηση σχεδίων περιβαλλοντικά βιώσιμης παραγωγής, ενισχύσεις των μαζικών μέσων μεταφορών για καθαρές και φιλικές στο περιβάλλον μεταφορές, βιώσιμη διαχείριση των αστικών υγρών και στερεών αποβλήτων, έργα προστασίας υδατικών πόρων κ.α.

Παράλληλα, ενισχύθηκε η επιχειρηματικότητα μέσω των Χρηματοδοτικών Εργαλείων–Ταμείων, όπως η πρωτοβουλία JESSICA, η πρωτοβουλία JEREMIE, το Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ) και το «Ταμείο Εξοικονομώ» με διαχειριστή το Ελληνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ), το Ελληνικό Ταμείο Εγγυήσεων Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για ΜΜΕ (ΕΛΕΤΕπ ΜΜΕ).

• **Μέτρα επιτάχυνσης – Στόχοι 2016**

Το επιτυχές κλείσιμο του ΕΣΠΑ 2007-2013, με την ελαχιστοποίηση του κινδύνου, είτε απώλειας κοινοτικής συνδρομής, είτε πρόσθετης επιβάρυνσης των εθνικών πόρων και αφετέρου η άμεση ενεργοποίηση των πόρων της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2014-2020 αποτελούν βασικές προτεραιότητες του ΠΔΕ για το 2016.

Στο πλαίσιο αυτό, οι σχετικές πρωτοβουλίες είναι συνοπτικά οι ακόλουθες:

- **Εξυγίανση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Στο έτος 2014 ξεκίνησε η προσπάθεια εξυγίανσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007-2013, η οποία συνεχίστηκε και το έτος 2015, με τη συνεχή επικαιροποίηση των σχεδίων εξυγίανσης, με στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου απώλειας πόρων Κοινοτικής Συνδρομής κατά το κλείσιμο των ΕΠ, το κλείσιμο των ΕΠ με ολοκληρωμένα έργα και την ελαχιστοποίηση της πρόσθετης επιβάρυνσης των εθνικών πόρων.

Η διαδικασία εξυγίανσης των ΕΠ περιλαμβάνει α) απεντάξεις έργων, β) μεταφορά έργων σε άλλα ΕΠ της τρέχουσας περιόδου ή της επόμενης περιόδου, καθώς και γ) επιμερισμό του φυσικού και του οικονομικού αντικειμένου των έργων μεταξύ των 2 προγραμματικών περιόδων (έργα phasing).

Ο πρωταρχικός σκοπός της διαδικασίας εξυγίανσης είναι να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση και το ορθολογικό κλείσιμο σε κάθε ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την έναρξη των ΕΠ της περιόδου 2014-2020 με ενέργειες προγραμματισμού εμπροσθοβαρών έργων και τη μεταφορά, ανάλογα με την περίπτωση, έργων από τη μία περίοδο στην επόμενη.

- **Αναθεώρηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**
Το Σεπτέμβριο του 2015 υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση οι προτάσεις αναθεώρησης των χρηματοδοτικών πινάκων των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 με στόχο την αποτελεσματικότερη δυνατή απορρόφηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων και την ελαχιστοποίηση των πρόσθετων εθνικών πόρων που θα απαιτηθούν το 2016, προκειμένου να ολοκληρωθούν έργα τα οποία θα δηλωθούν ως ολοκληρωμένα κατά την έκθεση κλεισίματος του κάθε ΕΠ τον Μάρτιο του 2017.
- **Ενίσχυση ρευστότητας**
Η ΕΕ ανακοίνωσε τη λήψη πρόσθετων μέτρων, προκειμένου να διευκολύνει τη ρευστότητα και την εισροή πρόσθετων πόρων στον Κρατικό Προϋπολογισμό. Τα μέτρα περιλαμβάνουν αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης από 95% σε 100% των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013, πρόωρη εκταμίευση του υπολοίπου 5% της αποπληρωμής των ΕΠ και αύξηση του ποσοστού προχρηματοδότησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 κατά 7%.
- **Έργα προτεραιότητας**
Συνεχίζεται η παρακολούθηση, σε συνεργασία με την ΕΕ, 181 έργων προτεραιότητας με σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε όλες τις περιφέρειες και τους δήμους της χώρας, συνολικού προϋπολογισμού 11,5 δισ. ευρώ.
- **Μεγάλα έργα**
Η κατάσταση των μεγάλων έργων ΕΣΠΑ 2007-2013 έχει ως εξής: α) για 64 μεγάλα έργα έχουν υποβληθεί οι Φάκελοι Μεγάλου Έργου (ΦΜΕ), β) 14 ΦΜΕ βρίσκονται σε διαβούλευση παρατηρήσεων με την ΕΕ, γ) 12 τροποποιητικοί ΦΜΕ έχουν εναπομείνει με προγραμματισμό υποβολής μέχρι το Δεκέμβριο του 2015, δ) 67 ΦΜΕ έχουν Εγκριτική Απόφαση Επιτρόπου (ΕΑΕ), ε) 2 ΦΜΕ βρίσκονται σε εκκρεμότητα λήψης απόφασης για υποβολή τροποποιητικού φακέλου, στ) 1 ΦΜΕ προγραμματίζεται για αρχική υποβολή.
- **Θεσμικές παρεμβάσεις**
Με σκοπό την επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων και την άρση καθυστερήσεων, έχει πραγματοποιηθεί σειρά θεσμικών παρεμβάσεων. Αξιοσημείωτη παρέμβαση είναι, μεταξύ άλλων, η σύσταση διακριτού λογαριασμού (designated account) στην Τράπεζα της Ελλάδος αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση των δικαιούχων πράξεων του ΕΣΠΑ, ο οποίος πιστώνεται με το εκάστοτε ποσό των απολήψεων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία για τη χρηματοδότηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ.

Τέλος, βασικοί στόχοι για το έτος 2016 είναι η ελαχιστοποίηση των πρόσθετων εθνικών πόρων που θα απαιτηθούν προκειμένου να ολοκληρωθούν τα έργα, τα οποία θα δηλωθούν ως ολοκληρωμένα κατά την έκθεση κλεισίματος του κάθε ΕΠ τον Μάρτιο του 2017, καθώς και η ταχεία ενεργοποίηση των πόρων της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Νέα προγραμματική περίοδος – Ολοκλήρωση σχεδιασμού και υλοποίηση ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Για την περίοδο 2014-2020 η Ελλάδα εξασφάλισε σημαντικούς πόρους ύψους 19,9 δισ. ευρώ περίπου (σε όρους κοινοτικής συνδρομής και τρέχουσες τιμές). Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 εγκρίθηκε το Μάιο του 2014 και αναθεωρήθηκε το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους για να περιλάβει και τον προϋπολογισμό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Επιπλέον, εκτιμάται ότι από την Ενδιάμεση Αναθεώρηση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014-2020, η χώρα μας μπορεί να επωφεληθεί, μετά το 2016, με επιπλέον πόρους ύψους μέχρι 2 δισ. ευρώ.

Η αξιοποίηση των αναπτυξιακών πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών, αναπτυξιακών και

κοινωνικών προβλημάτων και τη στροφή σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που θα είναι προσαρμοσμένο στις δυνατότητες της χώρας και στην ανάδειξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός περιλαμβάνει συνοπτικά τις ακόλουθες στρατηγικές κατευθύνσεις και χρηματοδοτικές προτεραιότητες:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.
- Προστασία του περιβάλλοντος - μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.
- Ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός - συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση.

Η αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 περιλαμβάνει 7 τομεακά προγράμματα (συμπεριλαμβανομένων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα) και 13 περιφερειακά Προγράμματα ως ακολούθως:

Εθνικό Επίπεδο

- Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».
- Το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».
- Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».
- Το ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα».
- Το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη».
- Το ΕΠ «Αλιεία».
- Το ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια».

Περιφερειακό Επίπεδο

- Δεκατρία (13) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ).

Όλα τα παραπάνω Προγράμματα, καθώς επίσης και τα Διασυνοριακά Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας έχουν ξεκινήσει να υλοποιούνται με την πρώτη συνεδρίαση των Επιτροπών Παρακολούθησης, η οποία μεταξύ άλλων ενέκρινε την εξειδίκευση των ΕΠ και τα κριτήρια επιλογής των έργων. Με βάση τα στοιχεία από τις εγκεκριμένες εξειδικεύσεις στο σύνολο της δημόσιας δαπάνης του ΕΣΠΑ 2014-2020 έχει εξειδικευτεί το 48% του συνολικού προϋπολογισμού.

Επισημαίνεται ότι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ρευστότητας που παρουσιάστηκαν, σε τροποποίηση του Κανονισμού των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, προβλέφθηκε η δυνατότητα καταβολής στην Ελλάδα επιπλέον προκαταβολής κατά 3,5% για το 2015 και 3,5% για το 2016, ποσό που ανέρχεται σε 1 δισ. ευρώ.

Προγράμματα ΠΔΕ χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους

Το ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους θα ανέλθει, το 2016, στα 750 εκατ. ευρώ. Οι κατηγορίες έργων που θα χρηματοδοτηθούν περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες των ΟΤΑ β' βαθμού σε όλη τη χώρα, συντηρήσεις υποδομών, ενισχύσεις των ιδιωτικών επενδύσεων στο πλαίσιο υλοποίησης των αναπτυξιακών νόμων, δαπάνες για την αποκατάσταση ζημιών σε έργα υποδομής από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές.

Το ΠΔΕ πέραν της χρηματοδότησης των παραπάνω τομέων, συμβάλλει στο πλαίσιο της ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής και στην υποβοήθηση κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα προβλήματα, διαθέτοντας πόρους για την κοινωνική πρόνοια, την καταπολέμηση της ανεργίας, τη δωρεάν κρατική αρωγή σε πληγέντες από φυσικές καταστροφές κ.λπ.

Δράσεις κατά Υπουργείο

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

Η σημαντική συμβολή του ΠΔΕ στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας αποτυπώνεται στα μεγάλα έργα υποδομών που υλοποιεί το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Οι κύριες κατηγορίες παρεμβάσεων στον τομέα αυτό αφορούν στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και των δικτύων με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το υλοποιούμενο πρόγραμμα είναι σημαντικό εργαλείο για τη διαμόρφωση συνθηκών που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα της οικονομίας.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην κατασκευή των εθνικών οδικών αξόνων, του Μετρό, του νέου σιδηροδρομικού δικτύου και την επέκταση του ήδη υπάρχοντος, την επέκταση του Προαστιακού Σιδηροδρόμου Αθηνών, στα λιμενικά έργα και στα έργα για τα αεροδρόμια, στα εγχειρίδια βελτιωτικά έργα, καθώς και στα έργα του συνολικού εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου της χώρας. Επίσης, περιλαμβάνονται έργα κτιριακών υποδομών (νοσοκομεία, σχολεία, δικαστικά μέγαρα, φυλακές), καθώς και έργα για τη βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού

Στο πλαίσιο πολιτικών ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων χρηματοδοτούνται σχετικές δράσεις βιομηχανίας – βιοτεχνίας, τουρισμού, προστασίας του περιβάλλοντος και του πρωτογενούς τομέα. Το σημαντικότερο εργαλείο για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών αποτελεί ο αναπτυξιακός νόμος, που στηρίζει την ανάπτυξη τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων βιομηχανικών, βιοτεχνικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, των μονάδων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, τον εκσυγχρονισμό τους, την προώθηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, τη συνέργεια και δικτύωση των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την ανάπτυξη της περιφέρειας.

Επίσης, προωθούνται δράσεις για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, τουρισμού, εμπορίου και υπηρεσιών.

Επιπλέον, για την ανάπτυξη και ενίσχυση των υπηρεσιών εμπορίου ενισχύονται δράσεις που αφορούν τον εκσυγχρονισμό χερσαίων εμπορευματικών και οδικών μεταφορών.

Τέλος, θα αναπτυχθούν παρεμβάσεις γενικότερου οικονομικού σχεδιασμού, δράσεις για την τεχνική υποστήριξη εφαρμογής του προγράμματος και υλοποίηση έργων περιφερειακού επιπέδου.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων - Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι επενδυτικές δαπάνες για την Παιδεία, την Έρευνα, τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό θα χρηματοδοτήσουν δράσεις που συμβάλλουν στην πνευματική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη. Η εκπαίδευση, η επιστημονική έρευνα, η τεχνολογία και η καινοτομία ως βασικά στοιχεία της οικονομίας της γνώσης, συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικότερα, στον τομέα της Παιδείας καταβάλλεται προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και τη διάχυση της γνώσης στους νέους. Τα έργα περιλαμβάνουν υποδομές, κτιριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, καθώς και των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ταχύτητα των τεχνολογικών και οργανωτικών αλλαγών στην παραγωγική διαδικασία δημιουργεί συνεχώς την ανάγκη απόκτησης νέων γνώσεων και ανάπτυξης ποικίλων δεξιοτήτων στο κοινωνικό σύνολο. Η επίτευξη αυτού του στόχου επιτυγχάνεται μέσω των δράσεων των συγχρηματοδοτούμενων

προγραμμάτων του ΕΣΠΑ που αφορούν στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση το μεγαλύτερο μέρος του οποίου υλοποιεί το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί επίσης δράσεις για την έρευνα και την τεχνολογία, για προγράμματα ανάπτυξης βιομηχανικών ερευνών, καθώς και για προγράμματα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού.

Σημαντική είναι η συμμετοχή του ΠΔΕ στα έργα για τον πολιτισμό, όπως η κατασκευή και επισκευή μουσείων, η συντήρηση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και η συνολική ανάδειξή τους.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Τα έργα του γεωργικού τομέα συνιστούν μια άλλη πολύ σημαντική κατηγορία έργων που χρηματοδοτούνται. Στα έργα αυτά περιλαμβάνονται υποδομές για τη βελτίωση συνθηκών μεταποίησης, εμπορία γεωργικών προϊόντων, οικονομικές ενισχύσεις γεωργικών προγραμμάτων, κατασκευαστικές βελτιώσεις και εξοπλισμός κτηνιατρικών εργαστηρίων σε ακριτικές περιοχές, εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα ενίσχυσης της αλιείας κ.λπ.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης - Υπουργείο Υγείας

Στο πλαίσιο του υπάρχοντος δυναμικού και ευμετάβλητου εργασιακού περιβάλλοντος, κρίνονται ζωτικής σημασίας δράσεις που αφορούν στην προώθηση της απασχόλησης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο ρόλος της κατάρτισης και της εκπαίδευσης καθίσταται πρωταρχικός, τόσο για τους άνεργους όσο και για τους εργαζόμενους και με ιδιαίτερη βαρύτητα στους νέους και τις γυναίκες, στο τομέα της ενίσχυσης των προοπτικών απασχόλησης.

Το ΠΔΕ στηρίζει τις παραπάνω δράσεις μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε όλους σχεδόν τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, με προτεραιότητα σε κλάδους και τομείς της οικονομίας που ενσωματώνουν την καινοτομία. Θεματικά εργαστήρια, υπηρεσίες καθοδήγησης, ενδυνάμωση της επιχειρηματικής υποστήριξης, καθώς και παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης των νέων αποτελούν κάποια από τα μέσα επίτευξης των παραπάνω στόχων. Ειδικά για τους νέους, ενισχύονται συστηματικά προγράμματα μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, ώστε να υποστηριχθεί η απόκτηση πρώτης εργασιακής εμπειρίας, καθώς και η προώθηση της επιχειρηματικότητας.

Στις δαπάνες για την Υγεία-Πρόνοια περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, δαπάνες για εξοπλισμό των νοσοκομείων, για λειτουργία παιδικών σταθμών, για δημιουργία δομών αποασυλοποίησης ψυχικά ασθενών, όπως και δομών παροχής φροντίδας ψυχικής υγείας, καθώς και δαπάνες για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Σημαντική είναι η συμμετοχή του ΠΔΕ 2016 για έργα που συμβάλλουν στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη, καθώς και την προστασία των δασών. Στις δράσεις για την ενέργεια περιλαμβάνονται και οι επιχορηγήσεις σε φορείς, όπως το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ), για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης – Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν το 2016 για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, χρηματοδοτούνται δράσεις για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, την άρση διοικητικών εμποδίων, την αποφυγή δημιουργίας συνθηκών αποκλεισμού από την κοινωνία της γνώσης, τη διοικητική διαφάνεια και την κα-

ταπολέμηση της διαφθοράς, την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, τη δια βίου μάθηση και εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων, την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας και τη μετατροπή των ΚΕΠ σε κέντρα ολοκληρωμένων συναλλαγών.

Αναμένεται επίσης, να χρηματοδοτηθούν δράσεις που ενισχύουν τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας, καθώς και δράσεις που αφορούν στην ενίσχυση υποδομών που σχετίζονται με τη δημόσια τάξη, την απονομή της δικαιοσύνης και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Δράσεις λοιπών φορέων

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί και δράσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, καθώς και της Βουλής των Ελλήνων.

Χρηματοδότηση έργων Περιφερειακών Προγραμμάτων

Το ΠΔΕ συμβάλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των Περιφερειών, αφού χρηματοδοτεί το σημαντικότερο τμήμα του αναπτυξιακού σχεδιασμού και των 13 Περιφερειών της χώρας.

Σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, η διοχέτευση των πόρων για τη χρηματοδότηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, τόσο για συγχρηματοδοτούμενα όσο και για τα έργα που χρηματοδοτούνται από αμιγώς εθνικούς πόρους.

Οι πιστώσεις που προβλέπονται στο 2016 για έργα περιφερειακών προγραμμάτων ανέρχονται στο ποσό των 1.145 εκατ. ευρώ (εκ των οποίων 1.020 εκατ. ευρώ για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και 125 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους, πίνακας 3.17).

Πίνακας 3.17 Χρηματοδότηση έργων ΠΔΕ Περιφερειακών Προγραμμάτων (σε εκατ. ευρώ)					
	2014 Πληρωμές	2015 Εκτιμήσεις πληρωμών	2016 Προβλέψεις	Μεταβολή (%) 2015/2014	Μεταβολή (%) 2016/2015
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας με κοινοτική συμμετοχή	966	1.010	1.020	4,54	0,99
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας από εθνικούς πόρους	191	152	125	-20,21	-17,76
Σύνολο	1.157	1.162	1.145	0,47	-1,46

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπ.Οικ.Αν.&Τουρ.

Συμμετοχή του ΠΔΕ στο μετοχικό κεφάλαιο των ΔΕΚΟ και ΑΕ του Δημοσίου

Σημαντικό μέρος των μεγάλων έργων που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ υλοποιείται από ΔΕΚΟ και ΑΕ του δημόσιου τομέα. Οι επιχορηγήσεις χρηματοδοτούν μεγάλα έργα υποδομών, όπως τα έργα της Εγνατίας ΑΕ, Αττικό Μετρό ΑΕ, ΟΣΕ ΑΕ, Κτιριακές Υποδομές ΑΕ κ.λπ.

Πηγές χρηματοδότησης του ΠΔΕ

Βασική πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, καθώς και το Ταμείο Αλληλεγγύης και Διαχείρισης Μεταναστευτικών Ροών.

Τα έσοδα του ΠΔΕ εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 4.472 εκατ. ευρώ για το 2015, τα οποία καλύπτουν το 70% περίπου του συνόλου των δαπανών του ΠΔΕ, ενώ στο 2016 προβλέπεται να φθάσουν στα 4.420 εκατ. ευρώ (Πίνακας 3.18).

Πίνακας 3.18 Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)			
Πηγές εσόδων	2014 Πραγματ/σεις	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
Έσοδα δημόσιων επενδύσεων	4.716	4.472	4.420
Ίδια έσοδα	67	530	250
Επιχορηγήσεις ΕΕ	4.649	3.942	4.170
- ΕΤΠΑ	(2.259)	(2.275)	(1.507)
- Ταμείο Συνοχής	(773)	(496)	(595)
- ΕΚΤ	(1.146)	(778)	(1.384)
- Λοιπά	(54)	(25)	(140)
- Ταμείο Αλληλεγγύης και Διαχείρισης Μεταναστευτικών Ροών	(29)	(30)	(83)
- ΕΓΤΕ (ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Εγγυήσεων)	(9)	(2)	(10)
- ΕΓΤΑΑ (ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσαν/σμού)	(372)	(283)	(401)
- ΕΤΑ (ΧΜΠΑ)	(8)	(53)	(50)
Πιστωτικά έσοδα και αύξηση στοιχείων ενεργητικού	1.876	1.928	2.330
Σύνολο	6.592	6.400	6.750

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής, ΓΛΚ, ΟΠΕΚΕΠΕ

3.4 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2016

Στον πίνακα 3.19 εμφανίζονται οι ταμειακές χρηματοδοτικές ανάγκες του Κρατικού Προϋπολογισμού, οι οποίες προβλέπεται να φθάσουν στα 2.336 εκατ. ευρώ στο 2016. Εάν ληφθεί υπόψη και η χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών των φορέων της Γεντικής Κυβέρνησης σε τρίτους, τότε ο καθαρός δανεισμός του Κρατικού Προϋπολογισμού θα διαμορφωθεί στα 7.836 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.19 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2016 (σε εκατ. ευρώ)	
Χρηματοδοτικές ανάγκες	
Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (ταμειακό)	2.224
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών, συμμετοχή στην ΕΤΕπ κ.λπ.	112
Χρηματοδότηση για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών	5.500
Καθαρός δανεισμός	7.836
Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου χρέους	7.240
Μερικό σύνολο	15.076
Πρόβλεψη εξόφλησης βραχυπρόθεσμου χρέους ¹	520.000
Σύνολο χρηματοδοτικών αναγκών	535.076
Χρηματοδότηση	
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός ¹	520.000
Μεσομακροπρόθεσμος δανεισμός	15.076
Σύνολο δανεισμού	535.076

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

¹ Υπολογίσθηκε ότι θα γίνει επανέκδοση των λήξεων του βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια και γeros). Το ύψος του βραχυπρόθεσμου χρέους το 2015 και 2016 ανέρχεται σε 24.500 εκατ. ευρώ.

3.5 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2016

Στον Πίνακα 3.20 παρατίθεται ενδεικτική κατανομή κατά μήνα των εσόδων και των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2016 σε σωρευτική βάση.

Πίνακας 3.20 Ενδεικτική μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2016 σε σωρευτική βάση (σε εκατ. ευρώ)

	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.
I. Καθαρά έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	3.822	8.661	12.573	16.162	18.880	22.853	28.640	32.534	37.310	41.232	46.095	53.527
1. Καθαρά έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού (α+β+γ-δ)	3.662	7.781	10.573	13.782	16.490	20.183	25.550	29.419	33.765	37.672	42.145	49.107
α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων	4.007	7.971	10.926	14.278	17.147	20.732	26.308	30.486	35.188	39.438	43.872	48.883
β. Ειδικά έσοδα από εκχώρηση αδειών και δικαιωμάτων	0	26	46	46	46	143	143	143	144	165	543	1.802
γ. Έσοδα από ANFA	0	375	375	375	375	600	600	600	600	600	600	1.691
δ. Επιστροφές φόρων	346	589	773	916	1.078	1.292	1.500	1.809	2.167	2.531	2.869	3.268
2. Καθαρά έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	160	880	2.000	2.380	2.390	2.670	3.090	3.115	3.545	3.560	3.950	4.420
II. Δαπάνες (1+2)	3.625	9.277	13.908	18.446	22.760	27.346	32.126	36.414	40.332	44.730	49.300	55.751
1. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+Β+Γ+Δ+Ε)	3.475	8.902	13.248	17.326	21.275	25.161	29.521	33.359	37.022	40.880	44.740	49.001
A. Πρωτογενείς δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (i+ii+iii+iv)	3.328	7.128	10.546	14.137	17.543	20.930	24.318	27.585	31.097	34.526	38.019	41.861
i. Αποδοχές και συντάξεις	1.548	3.092	4.636	6.187	7.733	9.274	10.820	12.359	13.900	15.449	16.992	18.536
ii. Ασφάλιση, Περιθαλψη και Κοινωνική Προστασία	1.031	2.137	3.268	4.552	5.640	6.774	7.819	8.893	10.130	11.291	12.369	13.925
iii. Καταναλωτικές και λοιπές δαπάνες και αποδιδόμενοι πόροι	700	1.799	2.493	3.199	3.920	4.564	5.262	5.816	6.434	7.020	7.759	8.400
iv. Αποθεματικό	50	100	150	200	250	317	417	517	633	767	900	1.000
B. Εξοπλιστικά προγράμματα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	25	55	193	238	288	348	408	458	513	563	583	598
Γ. Δαπάνες Καταπτώσεων Εγγυήσεων (α+β) εκ των ο- ποίων:	11	29	63	81	349	373	385	401	417	431	442	532
α. Καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνη- σης	11	23	39	51	62	76	87	99	115	127	138	152
β. Καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης	0	6	24	30	287	297	297	302	302	305	305	380
Δ. Τόκοι	110	1.680	2.430	2.850	3.060	3.460	4.360	4.860	4.930	5.290	5.625	5.930
Ε. Έξοδα EFSF	0	10	15	20	35	50	50	55	65	70	70	80
2. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	150	375	660	1.120	1.485	2.185	2.605	3.055	3.310	3.850	4.560	6.750
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I+II)	197	-615	-1.335	-2.284	-3.880	-4.493	-3.486	-3.880	-3.023	-3.499	-3.205	-2.224
IV. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπο- λογισμού (III - Δ)	307	1.065	1.095	566	-820	-1.033	874	980	1.907	1.791	2.420	3.706

4. Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα έτη 2014-2016 παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.21. Από τη σύγκριση απολήψεων και αποδόσεων προκύπτει ότι το ταμειακό όφελος της Ελλάδας από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το έτος 2014 διαμορφώθηκε στα 4.973 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2015 εκτιμάται σε 4.314 εκατ. ευρώ. Το έτος 2016 το ταμειακό όφελος προβλέπεται σε 4.713 εκατ. ευρώ ή ποσοστό 2,7% του ΑΕΠ. Η σχέση απολήψεων-αποδόσεων αναμένεται να διαμορφωθεί σε 3,4/1 και 3,6/1 για τα έτη 2015 και 2016, αντίστοιχα.

Το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκής χρηματοδότησης προέρχεται από τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής και κατευθύνεται σε τομείς αναπτυξιακής πολιτικής, που συμβάλλουν κυρίως στη στήριξη του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στη βελτίωση των υποδομών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ειδικότερα, η μεταφορά πόρων από την ΕΕ στην ελληνική οικονομία συμβάλλει στην ενίσχυση των μεγάλων έργων υποδομών κυρίως στους τομείς μεταφορών περιβάλλοντος και ενέργειας, προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έρευνας και καινοτομίας, επιχειρηματικότητας, κοινωνικής πολιτικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Επίσης, ένα σημαντικό μέρος κοινοτικών πόρων κατευθύνεται στο γεωργικό τομέα, αφενός μέσω των εισοδηματικών ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και αφετέρου μέσω των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

4.1 Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015

Απολήψεις

Οι συνολικές εισροές από την ΕΕ κατά το έτος 2015 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 6.149 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, το έτος 2015 ανά τομέα προϋπολογισμού αναμένονται τα ακόλουθα:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι απολήψεις του ΤΠ αφορούν, κατά κύριο λόγο, στην παροχή κοινοτικών ενισχύσεων για τη στήριξη του γεωργικού εισοδήματος και στην υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης, όπως αγροπεριβαλλοντικά μέτρα (βιολογική γεωργία, μακροχρόνια παύση, κτηνοτροφία), στήριξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, δάσωση κ.λπ.

Μέσω του ΤΠ αναμένεται να εισρεύσουν συνολικά 172 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 112 εκατ. ευρώ αφορούν απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Μέσω του ΠΔΕ εκτιμώνται εισροές ύψους 3.942 εκατ. ευρώ που αντιπροσωπεύουν το 64% του συνόλου των απολήψεων. Οι εισροές του ΠΔΕ αφορούν το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής, καθώς και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Στις εκτιμώμενες εισροές του ΠΔΕ συμπεριλαμβάνονται και οι απολήψεις από το Γενικό Πρόγραμμα της ΕΕ «Αλληλεγγύη και Διαχείριση Μεταναστευτικών Ροών».

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του τομέα εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ (ΕΓΤΕ/Εγγυήσεις) χρηματοδοτούν τη στήριξη του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι εισροές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ)

αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 2.011 εκατ. ευρώ για το 2015, αντιπροσωπεύοντας το 33% του συνόλου των απολήψεων από την ΕΕ.

Αποδόσεις

Οι συνολικές συνεισφορές της Ελλάδας στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 1.835 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από τις συνεισφορές βάσει ΑΕΕ.

Ταμειακό αποτέλεσμα

Το καθαρό όφελος (ταμειακή βάση) της Ελλάδας από τις χρηματικές ροές με την ΕΕ κατά το 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε όφελος ύψους 4.314 εκατ. ευρώ.

4.2 Χρηματικές ροές με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016

Οι προβλέψεις των χρηματοροών με την Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2016 βασίζονται κυρίως στο σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ του έτους αυτού, στην πρόοδο υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και στις εισροές που αναμένονται στον προϋπολογισμό του ΕΛΕΓΕΠ.

Απολήψεις

Το σύνολο των εισροών της Ελλάδας από την ΕΕ κατά το έτος 2016 εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο ποσό των 6.531 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 6,2% έναντι του 2015.

Ειδικότερα, ανά τομέα προϋπολογισμού προβλέπονται τα εξής:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι προβλεπόμενες εισροές από τον ΤΠ ανέρχονται συνολικά σε 325 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Οι απολήψεις από το ΠΔΕ προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 4.170 εκατ. ευρώ και παρουσιάζουν αύξηση κατά 5,8% σε σχέση με το 2015, καθώς το 2016 αποτελεί το πρώτο έτος υλοποίησης προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020.

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του προϋπολογισμού του ΕΛΕΓΕΠ μέσω του ΕΓΤΕ προβλέπεται ότι θα ανέλθουν σε 2.013 εκατ. ευρώ.

Αποδόσεις

Οι συνεισφορές της χώρας μας στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2016 προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στο ποσό των 1.818 εκατ. ευρώ.

Ταμειακό αποτέλεσμα

Το καθαρό όφελος (ταμειακή βάση) για το έτος 2016 προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 4.713 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.21 Χρηματορροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2014-2016
(σε εκατ. ευρώ)

	2014	2015		2016	2015/14	2016/15
	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	Μεταβολή %	
Αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (I)	2.005	1.850	1.835	1.818	-8,4	-0,9
Ίδιοι κοινοτικοί πόροι	1.940	1.776	1.746	1.745	-10,0	-0,1
Δασμοί ΚΕΔ και αντιντάμπινγκ	163	164	180	184	10,7	2,2
Εισφορές ζάχαρης και ισογλυκόζης	2	2	2	2	0,0	5,3
Συνεισφορές βάσει ΦΠΑ	340	310	362	300	6,5	-17,1
Συνεισφορές βάσει ΑΕΕ	1436	1.300	1.202	1.259	-16,3	4,7
Λοιπές συνεισφορές-επιστροφές	17	20	39	20	130,1	-48,7
Πρόσθετες έκτακτες συνεισφορές	1	5	29	10	2.985,1	-65,5
Επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα	16	15	10	10	-37,5	0,0
Λοιπές συνεισφορές εκτός προϋπολογισμού ΕΕ	48	54	50	53	5,9	5,3
Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης	48	53	50	53	5,2	6,0
Λοιπές αποδόσεις	0	1	0	0		-100,0
Απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (II)	6.977	6.159	6.149	6.531	-11,9	6,2
Τακτικός Προϋπολογισμός	195	231	172	325	-12,0	89,0
Έξοδα είσπραξης ιδίων πόρων	41	42	46	47	11,3	2,2
Απολήψεις ΕΓΤΑΑ	142	175	112	264	-21,2	135,7
Λοιπές απολήψεις	12	14	14	14	18,1	0,0
Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	4.649	3.982	3.942	4.170	-15,2	5,8
Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ	2.073	1.944	2.011	2.013	-3,0	0,1
Απολήψεις από ΕΓΤΕ	2073	1.944	2.011	2.013	-3,0	0,1
Προϋπολογισμός τρίτων	60	2	24	23	-59,7	-4,9
Απολήψεις ΕΤΠΑ	60		24	22	-59,9	-8,3
Απολήψεις ΕΖΕΣ	0	2	0	1	0,0	426,3
Ταμειακό αποτέλεσμα (II-I)	4.973	4.309	4.314	4.713	-13,2	9,2

5. Νομικά πρόσωπα πλην ΔΕΚΟ**Νομικά πρόσωπα πλην ΑΚΑΓΕ**

Ο ενοποιημένος προϋπολογισμός των νομικών προσώπων πλην ΑΚΑΓΕ, το ισοζύγιο και τα λοιπά πληροφοριακά στοιχεία τους, εμφανίζονται στους πίνακες 3.22 και 3.23

Πίνακας 3.22 Ενοποιημένος προϋπολογισμός νομικών προσώπων πλην ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
Έσοδα	2.328	2.379
Έσοδα από τόκους	55	44
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	618	612
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	626	588
Έσοδα υπέρ τρίτων	66	68
Λοιπά έσοδα	963	1.068
Δαπάνες	2.911	2.216
Δαπάνες αποδοχών προσωπικού	588	573
Δαπάνες επενδύσεων	414	406
Αποδόσεις εσόδων υπέρ τρίτων	79	81
Τόκοι	26	24
Λοιπές δαπάνες	1.733	1.083
Δαπάνες από καταπτώσεις εγγυήσεων	70	50
Ισοζύγιο	-583	163
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	25	2
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	11	11
Ισοζύγιο ΝΠ κατά ESA	-547	177

Πίνακας 3.23 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία νομικών προσώπων πλην ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)	
	Υπόλοιπο την 31/12/2014
Χρηματικά διαθέσιμα	3.015
Χρεόγραφα	23.466

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών (εσόδων-εξόδων) των νομικών προσώπων για το 2015 εκτιμάται ότι θα υπάρξει αρνητική απόκλιση ύψους 804 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το στόχο που είχε τεθεί στον προϋπολογισμό (στόχος προϋπολογισμού 257 εκατ. ευρώ, εκτίμηση -547 εκατ. ευρώ).

Η απόκλιση αυτή, κατά το μεγαλύτερο μέρος της (704 εκατ. ευρώ) οφείλεται σε δαπάνες από την έκτακτη απόδοση επί των προνομιούχων μετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και αδιάθετου αποθεματικού (ετών 1995 έως και 2013) της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Ωστόσο, η ανωτέρω απόκλιση είναι δημοσιονομικά ουδέτερη διότι ενισχύθηκαν ισόποσα τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για το 2016, το ισοζύγιο των νομικών προσώπων προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 177 εκατ. ευρώ.

Στον Πίνακα 3.24 εμφανίζονται τα αποτελέσματα (στόχοι) που αναμένεται να πετύχουν οι φορείς για το 2016. Επιπλέον περιλαμβάνονται οι προσαρμογές (κατά ESA), καθώς και η μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων των νομικών προσώπων εποπτείας κάθε Υπουργείου.

Πίνακας 3.24 Ισοζύγιο νομικών προσώπων (πλην ΑΚΑΓΕ) ανά υπουργείο σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
1 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	3	3
Ισοζύγιο	3	3
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	2	2
Ισοζύγιο	2	2
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
2 Υπουργείο Εξωτερικών	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
3 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	1	-1
Ισοζύγιο	1	-1
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
4 Υπουργείο Υγείας	15	19
Ισοζύγιο	14	18
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	1	1
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
5 Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	10	13
Ισοζύγιο	11	14
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-1	-1
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
6 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	72	95
Ισοζύγιο	49	94
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	24	2
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
7 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	29	59
Ισοζύγιο	18	48
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	11	11
8 Υπουργείο Οικονομικών	-523	23
Ισοζύγιο	-523	23
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
9 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	16	11
Ισοζύγιο	16	11
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
10 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	-22	-51
Ισοζύγιο	-22	-51
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
11 Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	6	9
Ισοζύγιο	5	8

Πίνακας 3.24 Ισοζύγιο νομικών προσώπων (πλην ΑΚΑΓΕ) ανά υπουργείο σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (σε εκατ. ευρώ)		
	2015	2016
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	1
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
12 Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού	-62	-37
<i>Ισοζύγιο</i>	-62	-37
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
Πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας	-62	-37
<i>Ισοζύγιο</i>	-62	-37
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
13 Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων	-100	34
<i>Ισοζύγιο</i>	-100	34
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
14 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	7	-1
<i>Ισοζύγιο</i>	7	-1
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
Σύνολο ΝΠ εποπτείας Υπουργείων κατά ESA	-547	177
<i>Ισοζύγιο</i>	-583	163
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	25	2
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	11	11

¹ Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει έλλειμμα και το θετικό πλεόνασμα.

² Το θετικό πρόσημο στη μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Ο Προϋπολογισμός του εποπτευόμενου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), προβλέπεται να είναι πλεονασματικός (2 εκατ. ευρώ) για το έτος 2016. Οι λοιποί φορείς του Υπουργείου («Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας» και «Κέντρο Μελετών Ασφάλειας») αναμένεται να παρουσιάσουν οριακά θετικά αποτελέσματα.

Υπουργείο Εξωτερικών

Οι εποπτευόμενοι φορείς του Υπουργείου είναι τα νομικά πρόσωπα «Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO» και «Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών “ΕΚΕΜ”», με ουδέτερο αποτέλεσμα στο έτος 2016.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Στην εποπτεία του Υπουργείου περιλαμβάνονται συνολικά έξι (6) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των οποίων ο συνολικός προϋπολογισμός προβλέπεται να παρουσιάσει αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 1,0 εκατ. ευρώ περίπου.

Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων των νομικών προσώπων προέρχεται από έσοδα ίδιας επιχειρηματικής δραστηριότητας των φορέων, ενώ οι δαπάνες τους αφορούν κυρίως πληρωμές για υπηρεσίες και για επενδύσεις.

Υπουργείο Υγείας

Το θετικό αποτέλεσμα που προβλέπεται (19,0 εκατ. ευρώ) για το 2016 για τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην προσαρμογή των λειτουργικών τους δαπανών.

Οι έξι (6) εποπτευόμενοι φορείς του Κεφ. Α΄ του Ν. 3429/2005 του Υπουργείου Υγείας, οι αρμοδιότητες των οποίων αφορούν σε θέματα ψυχικής και σωματικής υγείας, καθώς και σε θέματα διαχείρισης νοσοκομείων παρουσιάζουν οριακά θετικό αποτέλεσμα στο έτος 2016.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού του εποπτευόμενου νπδδ ΤΑΧΔΙΚ, προβλέπεται να είναι θετικό (14 εκατ. ευρώ) για το 2016, ενώ το αποτέλεσμα του νπιδ «Επάνοδος» είναι ουδέτερο.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Οι εποπτευόμενοι φορείς του Υπουργείου αφορούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΙ-ΤΕΙ-βιβλιοθήκες-ερευνητικά κέντρα) και ιδιωτικού δικαίου (Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας - ερευνητικά κέντρα), καθώς και νομικά πρόσωπα του Κεφ. Α του ν. 3429/2005.

Ο προϋπολογισμός των εποπτευόμενων φορέων του Υπουργείου προβλέπεται να παρουσιάσει θετικό αποτέλεσμα ύψους 95,0 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό προβλέπεται να προκύψει κυρίως από τους ειδικούς λογαριασμούς κονδυλίων έρευνας και από τους φορείς του Κεφ. Α΄ του ν. 3429/2005.

Κύρια πηγή των εσόδων για τα ΑΕΙ, τα ΤΕΙ και τις Βιβλιοθήκες αποτελούν οι μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και οι πόροι από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την ΕΕ.

Το αποτέλεσμα των είκοσι οκτώ (28) εποπτευόμενων φορέων του Κεφ. Α΄ του ν.3429/2005 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στο ποσό των 15,5 εκατ. ευρώ, για το έτος 2016. Η μεγαλύτερη συμβολή αναμένεται να προέλθει από τα νομικά πρόσωπα «Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης "ΙΝΕΔΙΒΙΜ"», «Ίνστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"», «Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ίνστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών "ΕΠΙΣΕΥ-ΕΜΠ"» και «Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού "ΕΟΠΠΕΠ"», το αποτέλεσμα των οποίων φθάνει στα 14 εκατ. ευρώ, ήτοι ποσοστό 90% επί του συνολικού αποτελέσματος των ανωτέρω φορέων.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Σε ό,τι αφορά το συνολικό αποτέλεσμα των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων που εποπτεύονται από το Υπουργείο, προβλέπεται ότι από τη δραστηριότητά τους θα προκύψει θετικό αποτέλεσμα ύψους περίπου 59,0 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος (περίπου 40 εκατ. ευρώ) θα προέλθει από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, λόγω συγκεκριμένων δράσεων όπως, η μεταβολή στην τιμή εισιτηρίων, η βελτίωση της διαχείρισης έκδοσης των εισιτηρίων σε ηλεκτρονική μορφή και η προώθηση αντιτύπων προϊόντων πολιτιστικής θεματολογίας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, θα φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Υπουργείο Οικονομικών

Στον υποτομέα των νομικών προσώπων του Υπουργείου Οικονομικών είναι ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το Ειδικό Ταμείο Ελέγχου, Παραγωγής και Ποιότητας Αλκοόλης και Αλκοολούχων Ποτών (ΕΤΕΠΠΑΑ), η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ), το Βαρβάκειο Ίδρυμα, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου ΑΕ (ΤΑΙΠΕΔ), το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΕ, καθώς και οι Ανεξάρτητες Αρχές Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ).

Εκτιμάται ότι το συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα των παραπάνω φορέων θα είναι θετικό και θα ανέλθει σε 23,0 εκατ. ευρώ για το έτος 2016.

Επίσης, οι εποπτευόμενοι φορείς του Κεφαλαίου Α΄ του Ν. 3429/2005 Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) και το Αθηναϊκό και Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ΑΕ προβλέπεται να εμφανίσουν ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει υπό την εποπτεία του νομικά πρόσωπα, τόσο δημόσιου, όσο και ιδιωτικού δικαίου, μεταξύ των οποίων ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), με βασική αποστολή του τη διασφάλιση της εισαγωγής, παραγωγής και διακίνησης υγιεινών τροφίμων με στόχο την προστασία του καταναλωτή και τη διασφάλιση των οικονομικών συμφερόντων του και ο «Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός "ΔΗΜΗΤΡΑ" (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ)», ο οποίος διασφαλίζει την ποιότητα του γάλακτος σύμφωνα με την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων, καθώς και την προαγωγή της έρευνας και της επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας.

Τα νομικά πρόσωπα του ΥΠΑΑΤ προβλέπεται να εμφανίσουν το 2016 πλεόνασμα ύψους 11 εκατ. ευρώ περίπου.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Το ισοζύγιο του υποτομέα του Υπουργείου αναμένεται να διαμορφωθεί σε αρνητικό αποτέλεσμα (έλλειμμα) ύψους 51 εκατ. ευρώ περίπου.

Στο αποτέλεσμα αυτό περιλαμβάνεται και το ισοζύγιο της Ανεξάρτητης Αρχής «Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας», που εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1,7 εκατ. ευρώ. Θετικό αποτέλεσμα επίσης θα παρουσιάσει και το νπιδ «Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας –ΚΑΠΕ» ύψους 0,3 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι στους εποπτευόμενους φορείς περιλαμβάνονται επίσης το επανασυσταθέν νπιδ «Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ)», καθώς και το «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση ΑΕ (ΕΚΧΑ ΑΕ)», το οποίο προβλέπεται να παρουσιάσει αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 53 εκατ. ευρώ που θα καλυφθεί από τα ίδια διαθέσιμά του.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Για τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης που αποτελούνται κυρίως από Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, αναμένεται θετικό ταμειακό αποτέλεσμα ύψους 9,0 εκατ. ευρώ. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στον εξορθολογισμό των λειτουργικών τους δαπανών, με παράλληλη διατήρηση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού

Στον υποτομέα των νομικών προσώπων, μεταξύ των άλλων, περιλαμβάνεται το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) ΑΕ που έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της επιχειρηματικότητας και ειδικότερα την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την ίδρυση νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία ως Ανεξάρτητη Αρχή έχει βασική αποστολή την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού καθώς και η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων με βασικό ρόλο τη διασφάλιση της διαφάνειας, αποτελεσματικότητας, συνοχής και εναρμόνισης των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων σύμφωνα με το εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο.

Στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνονται και οι ΕΒΕΤΑΜ ΑΕ, ΕΣΥΠ, ΟΒΙ, ΚΕΠΕ και ΚΔΕΟΔ, το αποτέλεσμα των οποίων προβλέπεται να ανέλθει στο ύψος των 3,0 εκατ. ευρώ.

Το συνολικό αποτέλεσμα των φορέων του Υπουργείου θα παρουσιάσει αρνητικό αποτέλεσμα (έλλειμμα) ύψους 37 εκατ. ευρώ, το οποίο οφείλεται αποκλειστικά στις προβλέψεις της ΕΤΕΑΝ ΑΕ για

καταπτώσεις εγγυήσεων, ύψους 50 εκατ. ευρώ, χωρίς τις οποίες, το αποτέλεσμα για το 2016 θα διαμορφώνονταν σε πλεόνασμα ύψους 13,5 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

Στα νομικά πρόσωπα του υποτομέα του Υπουργείου περιλαμβάνονται οι φορείς «Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας ΟΑΣΠ (ΟΑΣΠ-ΕΛΚΕ)», «Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ)», «Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ», «Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ (ΟΑΚ ΑΕ)», «Κτιριακές Υποδομές ΑΕ (ΚτΥπ ΑΕ)» και η ανεξάρτητη αρχή «Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)». Ειδικότερα, η ΚτΥπ ΑΕ, προήλθε από την συγχώνευση των εταιρειών «Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων ΑΕ» (ΟΣΚ ΑΕ) και «Δημόσια Επιχείρηση Ανέγερσης Νοσηλευτικών Μονάδων ΑΕ» (ΔΕΠΑΝΟΜ ΑΕ), ενώ από την 01/08/2015 η συγχώνευση ολοκληρώθηκε, με την ένταξη και της εταιρείας «ΘΕΜΙΣ Κατασκευαστική ΑΕ» και αποτελεί πλέον τον ενιαίο κατασκευαστικό φορέα του Ελληνικού Δημοσίου. Το αναμενόμενο θετικό αποτέλεσμα των παραπάνω φορέων προβλέπεται να φθάσει στα 34,4 εκατ. ευρώ το 2016.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Το συνολικό οικονομικό αποτέλεσμα των εποπτευόμενων φορέων προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα 1 εκατ. ευρώ.

Στους παραπάνω φορείς περιλαμβάνονται 13 Λιμενικά Ταμεία (νπδδ), κύρια δράση των οποίων είναι η εκμετάλλευση, κατασκευή και συντήρηση των λιμενικών υποδομών, των αλιευτικών καταφυγίων και λιμενίσκων των νομών αρμοδιότητάς τους. Για την υλοποίηση των έργων, στο πλαίσιο επίτευξης του σκοπού της ίδρυσής τους, επιχορηγούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Οι πόροι τους είναι κυρίως έσοδα από το τέλος χρήσεως λιμένων στα εισιτήρια ή ναύλους, έσοδα από τέλη πρόσδεσης, πρύμνησης πλοίων και ελλιμενισμού σκαφών.

Οι έντεκα (11) Οργανισμοί Λιμένων, που περιλαμβάνονται στους φορείς του Κεφ. Α' του ν. 3429/2005, παρουσιάζουν οριακά θετικό αποτέλεσμα στο έτος 2016, έναντι πλεονάσματος 6,8 εκατ. ευρώ στο έτος 2015. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην υλοποίηση σημαντικού ύψους επενδυτικών προγραμμάτων, ύψους 9 εκατ. ευρώ, τα οποία χρηματοδοτούνται από ίδια έσοδα και ταμειακά διαθέσιμα.

Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)

Το ΑΚΑΓΕ συστάθηκε με το άρθρο 149 του ν. 3655/2008 με βασικό σκοπό τη δημιουργία αποθεματικών για τη χρηματοδότηση των κλάδων σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ) στο πλαίσιο της διασφάλισης των συντάξεων των νέων γενεών.

Οι βασικές πηγές εσόδων του ΑΚΑΓΕ είναι η ετήσια επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και τα έσοδα από την Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων. Μέρος των ελλειμμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και μέχρι του ποσού των 400 εκατ. ευρώ θα χρηματοδοτηθούν από το ΑΚΑΓΕ (πίνακας 3.25).

Ωστόσο, μετά την 1/9/2015 παύει να ισχύει η δυνατότητα χρηματοδότησης των ελλειμμάτων των φορέων και κλάδων επικουρικής σύνταξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 14 του ν.4337/2015.

Πίνακας 3.25 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
Έσοδα	1.337	1.363
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (κύρια σύνταξη)	650	650
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (επικουρική σύνταξη)	150	140
Ασφαλιστική εισφορά ν.4186/2013	3	3
Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (έσοδα από τόκους)	80	100
Ετήσια επιχορήγηση μέσω πιστώσεων του κρατικού προϋπολογισμού (ν. 3254/14)	454	470
Δαπάνες	435	435
Επιχορηγήσεις σε ΦΚΑ για κάλυψη ελλειμμάτων	400	400
Επιχορηγήσεις για το Πρόγραμμα "Βοήθεια στο σπίτι"	35	35
Ισοζύγιο (αποτέλεσμα)	902	928

Το οικονομικό αποτέλεσμα του ΑΚΑΓΕ για το 2015 αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 902 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2016 η αντίστοιχη πρόβλεψη ανέρχεται σε 928 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 26 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό αποδίδεται κυρίως στα επιπλέον έσοδα από την επιχειρηματική δραστηριότητα (έσοδα από τόκους), καθώς και στην ενισχυμένη επιχορήγηση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

6. Κοινωνικός προϋπολογισμός

Ο κοινωνικός προϋπολογισμός, για το 2016, χαρακτηρίζεται από τη συνέχιση της προσπάθειας για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος με την εφαρμογή διαρθρωτικών παρεμβάσεων και μέτρων εξυγίανσης.

Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης επεξεργάζεται νέο νομοθετικό πλαίσιο για την καθολική αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος της χώρας, το οποίο αναμένεται να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα. Τα προβλεπόμενα σε αυτό σε συνδυασμό με τις θεσμοθετημένες, με τους ν. 4336/2015 και ν. 4337/2015, παρεμβάσεις υπολογίζεται να εξασφαλίσουν εξοικονομήσεις πόρων για το ασφαλιστικό σύστημα περίπου 0,25% και 1% του ΑΕΠ για τα έτη 2015 και 2016, αντίστοιχα.

Στον τομέα της Υγείας, ΕΟΠΥΥ και Νοσοκομείων, οι προσπάθειες επικεντρώνονται κυρίως στην ενίσχυση των διαρθρωτικών δράσεων που έχουν δρομολογηθεί.

Σημείο αναφοράς αποτελεί η προσπάθεια εξασφάλισης της ομαλής ροής μεταφοράς των προϋπολογισθεισών ασφαλιστικών εισφορών από τα ασφαλιστικά ταμεία, κυρίως προς τον ΕΟΠΥΥ, γεγονός που στοχεύει στην εξασφάλιση περαιτέρω κανονικότητας στις προϋπολογιζόμενες πληρωμές του ΕΟΠΥΥ για τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους ασφαλισμένους του, τόσο προς τα δημόσια νοσοκομεία, όσο και προς τους ιδιώτες παρόχους υπηρεσιών υγείας.

Πίνακας 3.26 Ενοποιημένος κοινωνικός προϋπολογισμός σε ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
Έσοδα	34.351	34.064
Ασφαλιστικές εισφορές	18.174	18.520
Έσοδα από τόκους	226	220
Λοιπά έσοδα	1.991	1.922
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	13.229	12.765
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	331	235
Μεταβιβάσεις από άλλους φορείς Γενικής Κυβέρνησης	400	401
Έξοδα	35.330	36.153
Αμοιβές προσωπικού	790	786
Συντάξεις	23.776	23.774
Λοιπές μεταβιβάσεις	7.640	7.887
Διοικητικές και λοιπές δαπάνες ⁽²⁾	3.124	3.705
Ισοζύγιο⁽¹⁾	-979	-2.089

(1) Περιλαμβάνεται το ισοζύγιο των ΟΚΑ, νοσοκομείων και ΠΕΔΥ.

(2) Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προμηθειών αγαθών & υπηρεσιών των δημόσιων νοσοκομείων

Τα συνολικά έσοδα του ενοποιημένου κοινωνικού προϋπολογισμού το 2016 προβλέπονται μειωμένα κατά 287 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2015, ενώ τα έξοδά του, αντίστοιχα, προβλέπονται αυξημένα κατά 823 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2015, κυρίως λόγω της αύξησης των δαπανών όπως οι λοιπές παροχές ασθένειας, τα προγράμματα απασχόλησης, οι προνοιακές παροχές, αλλά και των δαπανών που αφορούν προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών των δημόσιων νοσοκομείων.

Για το 2015, το ταμειακό ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμοί Απασχόλησης, ΕΟΠΥΥ) και νοσοκομείων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα

ύψους 979 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου ελλείμματος ύψους 898 εκατ. ευρώ στον Προϋπολογισμό του 2015.

Ωστόσο, σε δημοσιονομική βάση, το αποτέλεσμα για το 2015 εκτιμάται σε έλλειμμα ύψους 877 εκατ. ευρώ, έναντι πρόβλεψης ύψους 162 εκατ. ευρώ.

Ασφαλιστικά Ταμεία

Η συνταξιοδοτική δαπάνη αναμένεται να ανέλθει στα 23.774 εκατ. ευρώ το 2016, έναντι 23.776 εκατ. ευρώ το 2015, παραμένοντας ουσιαστικά στα ίδια επίπεδα.

Το ταμειακό ισοζύγιο των ασφαλιστικών ταμείων αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα 2.191 εκατ. ευρώ το 2016, έναντι ελλείμματος 1.815 εκατ. ευρώ το 2015.

Οργανισμοί Απασχόλησης

Για το 2016 εκτιμάται ότι το ταμειακό ισοζύγιο του ΟΑΕΔ θα εμφανίσει πλεόνασμα ύψους 209 εκατ. ευρώ έναντι εκτιμώμενου ταμειακού πλεονάσματος ύψους 504 εκατ. ευρώ το 2015.

Ωστόσο, κρίσιμης σημασίας ενέργεια για την άμβλυση και την αποτροπή των επιπτώσεων της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας αποτελεί ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών για την ενίσχυση της απασχόλησης προβλεπόμενου ετήσιου κόστους ύψους 500 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 120 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων του 2015.

Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)

Το ταμειακό αποτέλεσμα του ΕΟΠΥΥ αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα 9 εκατ. ευρώ για το 2015, έναντι στόχου Προϋπολογισμού για πλεόνασμα 24 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2016 εκτιμάται ότι το ταμειακό αποτέλεσμα θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 139 εκατ. ευρώ. Παράλληλα, σε δημοσιονομική βάση το αποτέλεσμα του 2015 αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 367 εκατ. ευρώ και για το 2016 σε 787 εκατ. ευρώ. Η προσπάθεια αυτή αναμένεται να βασισθεί κυρίως στην αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές ως αποτέλεσμα της αύξησης του ποσοστού εισφορών υγειονομικής περίθαλψης όλων των φορέων κύριας ασφάλισης από 4% σε 6% επί των κυρίων συντάξεων και στη θέσπιση αντίστοιχης εισφοράς σε ποσοστό 6% επί των επικουρικών συντάξεων (ν. 4334/2015, ΦΕΚ 80 Α'). Η προαναφερόμενη παρέμβαση εκτιμάται ότι θα αποδώσει έσοδα ύψους 355 εκατ. ευρώ εντός του 2015 και 711 εκατ. ευρώ στο 2016.

Σημειώνεται ωστόσο ότι προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του ΕΟΠΥΥ αποτελεί η διασφάλιση της απρόσκοπτης και τακτικής απόδοσης των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης που εισπράττουν έσοδα για λογαριασμό του.

Αναφορικά με τις δαπάνες που διενεργούνται από τον οργανισμό, σημαντική προσπάθεια γίνεται για τη συγκράτηση της φαρμακευτικής δαπάνης, τα όρια της οποίας θα διαμορφωθεί, σε δημοσιονομική βάση, στα 1.945 εκατ. ευρώ για το έτος 2016. Το ύψος αυτό αναμένεται να διασφαλιστεί μέσω της εφαρμογής και ενδυνάμωσης των μηχανισμών καθιέρωσης ποσού επιστροφής (rebate) και αυτόματων επιστροφών (clawback).

Ανάλογη προσπάθεια συγκράτησης της δαπάνης πραγματοποιείται και στην κατηγορία των παρόχων υγείας με τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή αντίστοιχων μηχανισμών καθιέρωσης ποσού επιστροφής (rebate) και αυτόματων επιστροφών (clawback) για τις κατηγορίες των νοσηλίων ιδιωτικών κλινικών, των διαγνωστικών εξετάσεων και των φυσικοθεραπειών.

Περαιτέρω, προβλέπεται η επέκταση των ανώτατων ορίων είσπραξης επιστροφών για τις δαπάνες διαγνωστικών εξετάσεων, ιδιωτικών κλινικών και φαρμακευτικών προϊόντων για τα έτη 2016 έως 2018 στα ίδια επίπεδα με τα όρια του 2015.

Ωστόσο, αντίστοιχοι μηχανισμοί συγκράτησης των δαπανών δεν υφίστανται για τις λοιπές κατηγορίες παρόχων (συμβεβλημένοι γιατροί, δαπάνες ασφαλισμένων ΕΟΠΥΥ).

Επιπρόσθετα, για τη συγκράτηση των δαπανών και τη βελτίωση του αποτελέσματος του οργανισμού προβλέπεται να υιοθετηθούν πρακτικές που σχετίζονται με:

- διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον έλεγχο της συνταγογράφησης καθώς και στον εξορθολογισμό των διαγνωστικών εξετάσεων,
- αναβάθμιση του συστήματος της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης του ΕΟΠΥΥ για την παρακολούθηση των δαπανών υγείας σε πραγματικό χρόνο,
- οικονομική εκμετάλλευση και αξιοποίηση στοιχείων από τα μητρώα και τα ηλεκτρονικά συστήματα του ΕΟΠΥΥ,
- τη συνέχιση της συλλογής και δημοσίευσης από τον ΕΟΠΥΥ στοιχείων για την αξιολόγηση των επιδόσεων των δημόσιων και ιδιωτικών παρόχων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, προκειμένου να επανεξεταστεί η ανάγκη για ανάθεση σε ιδιωτικούς παρόχους ανά περιφέρεια στην προσπάθεια συγκράτησης της σχετικής δαπάνης.

Νοσοκομεία - ΠΕΔΥ

Τα νοσοκομεία και το ΠΕΔΥ αναμένεται το 2015 να εμφανίσουν θετικό ταμειακό αποτέλεσμα 323 εκατ. ευρώ και περιορισμένη μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων, ύψους 21 εκατ. ευρώ, οφειλόμενη κυρίως στη στενότητα των χρονικών περιθωρίων για πραγματοποίηση περαιτέρω πληρωμών έως τη λήξη του τρέχοντος οικονομικού έτους. Ο προϋπολογισμός ως προς το σκέλος των εσόδων αναμένεται να κινηθεί εντός των ορίων του αρχικού σχεδιασμού, παρά την παρατηρούμενη αδυναμία μεταβίβασης του συνόλου των προϋπολογισθέντων πόρων από το ασφαλιστικό σύστημα (ΕΟΠΥΥ), γεγονός που πρόκειται να αντιμετωπιστεί μερικώς με πρόσθετες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ύψους 160 εκατ. ευρώ. Διευκρινίζεται ότι η εμφανιζόμενη αύξηση στο σύνολο των μεταβιβάσεων οφείλεται στην αλλαγή του τρόπου καταβολής (μέσω επιχορηγήσεων) εφημεριών και λοιπών πρόσθετων αμοιβών, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 4316/2014 (άρθρο 12), ενώ η σημαντική σώρευση απλήρωτων υποχρεώσεων σε σχέση προς το προηγούμενο έτος αποδίδεται κυρίως στη χρονική υστέρηση απόδοσης των προϋπολογισθεισών επιχορηγήσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

Στον Προϋπολογισμό του 2016 αναμένεται η επίτευξη θετικού δημοσιονομικού αποτελέσματος ύψους 455 εκατ. ευρώ.

Παράλληλα, με βάση τα οριζόμενα στο νόμο 4336/2015, αλλά και σύμφωνα με τους σχεδιασμούς του Υπουργείου Υγείας θα προωθηθεί η υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων, με σκοπό τη συγκράτηση των δαπανών και τη βελτίωση της διαχείρισης και λειτουργίας των νοσοκομείων και του πρωτοβάθμιου δικτύου υγείας, όπως:

- Καθιέρωση μηχανισμού αυτόματων επιστροφών (clawback) στη φαρμακευτική δαπάνη των νοσοκομείων του ΕΣΥ. (Η δαπάνη αυτή, σε ετήσια δεδουλευμένη βάση, για το οικονομικό έτος 2016, δεν μπορεί να ξεπεράσει τα 570 εκατ. ευρώ).
- Καθιέρωση θεσμικού πλαισίου για την πλήρη υγειονομική κάλυψη των ανασφάλιστων και τη μείωση της συμμετοχής των πολιτών στη φαρμακευτική δαπάνη.
- Προσλήψεις του απαραίτητου προσωπικού σε νοσοκομειακές μονάδες.
- Δέσμη μέτρων για τη μεταρρύθμιση στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας με χρήση πόρων από το ΕΣΠΑ.
- Αναθεώρηση και εξορθολογισμός του συστήματος προμηθειών υγείας, με αύξηση του ποσοστού αυτών που διενεργείται κεντρικά.

**Πίνακας 3.27 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
I. Φορείς κοινωνικής ασφάλισης		
α) ΙΚΑ,ΟΓΑ κ.λπ.		
Έσοδα	35.557	35.270
Ασφαλιστικές εισφορές	11.246	11.350
Ρύθμιση οφειλών	997	1.014
Μεταβιβάσεις από ΑΚΑΓΕ	400	400
Κοινωνικοί πόροι	800	711
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	9.954	9.496
Αντικριζόμενα έσοδα	29	27
Απόδοση περιουσίας	937	937
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	10.706	10.994
Λοιπά έσοδα	518	341
Έκτακτη επιχορήγηση για εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	-30	
Έξοδα	37.372	37.461
Συντάξεις	23.776	23.774
Κύριας ασφάλισης	19.876	20.268
Επικουρικής ασφάλισης	3.900	3.506
Λοιπές παροχές ασθένειας	165	165
Προνοιακές παροχές	1.867	1.821
Λοιπές μεταβιβάσεις σε τρίτους	295	163
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	10.706	10.994
Λοιπές δαπάνες	295	279
Δαπάνες προσωπικού	239	236
Διοικητικές δαπάνες	29	29
Ταμειακό ισοζύγιο	-1.815	-2.191
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-299	146
Ισοζύγιο κατά ESA	-2.114	-2.045
β) ΟΑΕΔ,ΟΕΕ,ΟΕΚ		
Έσοδα	2.652	2.520
Ασφαλιστικές εισφορές	1.473	1.435
Ρύθμιση οφειλών	232	226
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	499	505
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	266	170
Απόδοση περιουσίας	44	44
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	93	137
Λοιπά έσοδα	44	3
Έξοδα	2.148	2.311
Επιδόματα ανεργίας	830	830
Προγράμματα απασχόλησης	380	500
Λοιπές προνοιακές παροχές	131	135
Μεταβιβάσεις στο ΙΚΑ	500	476
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	93	137
Δαπάνες προσωπικού	99	98
Λοιπές δαπάνες	115	135
Ταμειακό ισοζύγιο	504	209
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	22	5
Ισοζύγιο κατά ESA	526	214
γ) ΕΟΠΥΥ		
Έσοδα	5.164	5.517
Ασφαλιστικές εισφορές	4.096	4.370
Ρύθμιση οφειλών	129	125
Κοινωνικοί πόροι	3	3
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	526	526
Απόδοση περιουσίας	48	49
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	394	394
Λοιπά έσοδα	62	50
Έκτακτη επιχορήγηση για εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	-94	
Έξοδα	5.155	5.657
Φαρμακευτική δαπάνη	2.472	2.420
Λοιπές παροχές ασθένειας	1.500	1.853
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	394	394
Δαπάνες προσωπικού	32	33
Διοικητικές δαπάνες	57	57
Μεταβιβάσεις προς νοσοκομεία	700	900
Ταμειακό ισοζύγιο	9	-139
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	358	926
Ισοζύγιο κατά ESA	367	787
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο ΦΚΑ	-1.302	-2.121
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	81	1.077
Συνολικό ισοζύγιο ΦΚΑ κατά ESA	-1.221	-1.044

Πίνακας 3.27 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
IIα. Νοσοκομεία		
Έσοδα	2.532	2.728
Ίδια έσοδα	98	93
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	1.520	1.510
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	700	900
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	49	49
Αντικριζόμενα έσοδα	176	176
Έκτακτη επιχορήγηση για εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	-11	
Έξοδα	2.202	2.696
Αγαθά	1.250	1.699
εκ των οποίων Φάρμακο	507	707
Υγειονομικό υλικό	363	523
Ορθοπαιδικό υλικό	97	132
Αντιδραστήρια	144	183
Λοιπές κατηγορίες	139	154
Δαπάνες προσωπικού	379	378
Υπηρεσίες	339	394
Δαπάνες για επενδύσεις	41	49
Αντικριζόμενα έξοδα	176	176
Εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων από ειδική πίστωση	17	
Ταμειακό ισοζύγιο	330	32
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	21	423
Ισοζύγιο κατά ESA	351	455
IIβ. ΥΠΕ - ΠΕΔΥ		
Έσοδα	176	173
Ίδια έσοδα	24	20
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	122	122
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	0	0
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	16	16
Αντικριζόμενα έσοδα	14	15
Έξοδα	183	173
Αγαθά	63	74
εκ των οποίων Φάρμακο	17	23
Υγειονομικό υλικό	20	20
Ορθοπαιδικό υλικό	0	1
Αντιδραστήρια	12	15
Λοιπές κατηγορίες	13	15
Δαπάνες προσωπικού	41	41
Υπηρεσίες	41	27
Δαπάνες για επενδύσεις	24	16
Αντικριζόμενα έξοδα	14	15
Ταμειακό ισοζύγιο	-7	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	-7	0
Ταμειακό ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	323	32
Εθνικολογιστικές προσαρμογές νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	21	423
Ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ κατά ESA	344	455
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού	-979	-2.089
Συνολικές εθνικολογιστικές προσαρμογές κοινωνικού προϋπολογισμού	102	1.500
Συνολικό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού κατά ESA	-877	-589

- Διασφάλιση βιωσιμότητας των μονάδων ψυχικής υγείας, με ενίσχυση της χρηματοδότησής τους, καθώς και με την προώθηση ολοκληρωμένης ψυχιατρικής μεταρρύθμισης.
- Αύξηση του ποσοστού διείσδυσης των γενόσημων φαρμάκων στους ενδονοσοκομειακούς ασθενείς, με στόχο το εν λόγω ποσοστό να φτάσει στο 60% έως το Δεκέμβριο του 2016.
- Αύξηση του μεριδίου των προμηθειών φαρμακευτικών προϊόντων ανά δραστηριότητα από τα νοσοκομεία, με στόχο η συγκεκριμένη αναλογία να ανέλθει στα 3/4 του συνόλου έως το Δεκέμβριο του 2016.
- Σχεδιασμός δράσεων για την πλήρη εφαρμογή συστήματος διεθνώς τυποποιημένης διαδικασίας κοστολόγησης των δραστηριοτήτων των νοσοκομείων.

7. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Δήμοι (ΟΤΑ α' βαθμού)

Η βασικότερη πηγή εσόδων των ΟΤΑ α' βαθμού είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), οι οποίοι αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού. Η καθιέρωση των ΚΑΠ στοχεύει στη χρηματοδότηση των Δήμων από πόρους του Προϋπολογισμού, ο υπολογισμός των οποίων ορίζεται ρητά από σχετικές διατάξεις και αποσκοπεί στην κάλυψη λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών. Επισημαίνεται ότι το 2016 προβλέπεται επιπλέον ειδική επιχορήγηση, ύψους 38 εκατ. ευρώ, για την ενίσχυση των Δήμων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δαπάνες μισθοδοσίας που θα προκύψουν από την επαναφορά των δημοτικών αστυνομικών, καθώς και το κόστος απασχόλησης του προσωπικού για τον καθαρισμό των σχολικών μονάδων από το εκπαιδευτικό έτος 2016-2017 και εφεξής.

Οι συνολικές πιστώσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού για τους Δήμους εκτιμώνται στο ποσό των 2.574 εκατ. ευρώ το 2015, σχετικώς αυξημένες, έναντι του προϋπολογισμού (2.571 εκατ. ευρώ), κατά 3 εκατ. ευρώ. Το 2016 προβλέπονται πιστώσεις (ΚΑΠ, οφειλές παρελθόντων ετών και ειδική επιχορήγηση) ύψους 2.583 εκατ. ευρώ, αυξημένες έναντι των εκτιμήσεων του 2015 κατά το ποσό των 9 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.28 Πόροι Δήμων (ΟΤΑ α' βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2015	2016
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) Δήμων	2.207	2.331
• Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	910	967
• Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	1.133	1.203
• Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του ΕΝΦΙΑ	164	162
Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α' βαθμού	153	38
Απόδοση στους Δήμους από τη ρύθμιση των οφειλόμενων παρελθόντων ετών	214	214
Γενικό σύνολο	2.574	2.583

Περιφέρειες (ΟΤΑ β' βαθμού)

Οι κυριότεροι πόροι των Περιφερειών προέρχονται από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ).

Οι συνολικές πιστώσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού για τις Περιφέρειες εκτιμώνται στο ποσό των 315 εκατ. ευρώ το 2015. Για το 2016, οι προβλεπόμενοι πόροι ανέρχονται στο ποσό των 652 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 337 εκατ. ευρώ, λόγω της καταβολής των δαπανών της μισθοδοσίας του προσωπικού τους, που μέχρι την 31/12/2015 καταβάλλονταν απευθείας από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Πίνακας 3.29 Πόροι Περιφερειών (ΟΤΑ β' βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (σε εκατ. ευρώ)

Κατηγορία	2015	2016
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) Περιφερειών	267	616
• Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	107	387
• Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί του φόρου προστιθεμένης αξίας	160	228
Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ β' βαθμού	48	37
Γενικό Σύνολο	315	652

Ο ετήσιος ενοποιημένος προϋπολογισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτυπώνει τις εκτιμήσεις καθώς και τις προβλέψεις των βασικών οικονομικών κατηγοριών των επιμέρους προϋπολογισμών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού για τα έτη 2015-2016. Σημειώνεται ότι στο αποτέλεσμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει ενσωματωθεί και το ισοζύγιο των νομικών προσώπων και δημοτικών επιχειρήσεων των ΟΤΑ που ανήκουν στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

Πίνακας 3.30 Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ (σε εκατ. ευρώ)

Κατηγορία	2015		2016
	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A Έσοδα (1+2+3+4+5+6+7)	7.427	6.515	6.797
1 Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό ⁽¹⁾	2.937	2.945	3.256
2 Επιχορηγήσεις από ΠΔΕ	1.425	870	835
3 Τόκοι	37	34	34
4 Έσοδα από προγράμματα της ΕΕ	6	1	1
5 Λοιπά έσοδα	2.339	2.060	2.041
- Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	1.023	975	969
- Έσοδα από φόρους, λοιπά τέλη, δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	492	432	445
- Λοιπά ίδια έσοδα	312	221	224
- Έσοδα ΠΟΕ	512	432	403
6 Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	683	611	630
7 Επιχορήγηση για πληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	0	-6	0
B Έξοδα (1+2+3+4+5+6)	6.718	6.228	6.553
1 Αμοιβές προσωπικού	1.468	1.503	1.811
2 Προνοιακά επιδόματα	755	737	737
3 Τόκοι	75	60	60
4 Δαπάνες για επενδύσεις	1.492	1.181	1.177
5 Λοιπές δαπάνες	2.234	2.118	2.090
- Πληρωμές ΠΟΕ	566	423	493
- Μεταβιβάσεις σε τρίτους	594	540	540
- Λοιπές λειτουργικές δαπάνες	1.074	1.155	1.157
6 Αποδόσεις εσόδων υπέρ Δημοσίου και τρίτων	694	629	678
Ισοζύγιο (A-B) έλλειμμα (-) ή πλεόνασμα (+)	709	287	244
1 Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων προς τρίτους των ΟΤΑ	144	-36	55
2 Δεδουλευμένο ισοζύγιο των ΝΠ των ΟΤΑ	10	-10	16
Ισοζύγιο κατά ESA έλλειμμα (-) / πλεόνασμα (+)	863	241	315

⁽¹⁾ Περιλαμβάνεται το σύνολο των μεταβιβάσεων από όλα τα Υπουργεία.

**Πίνακας 3.31 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία ΟΤΑ
(σε εκατ. ευρώ)**

	Υπόλοιπο την 31/12/2014
Χρηματικά διαθέσιμα	2.043
Χρεόγραφα	664

Εκτιμήσεις 2015

Το ισοζύγιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κατά ESA, για το έτος 2015, συμπεριλαμβανομένου και του ισοζυγίου των νομικών προσώπων και των δημοτικών επιχειρήσεων των ΟΤΑ, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 241 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου ύψους 863 εκατ. ευρώ του προϋπολογισμού. Η απόκλιση αυτή αποδίδεται, κυρίως, στις υψηλότερες επενδυτικές δαπάνες, σε σχέση με τις μεταβιβάσεις από το ΠΔΕ, στην υστέρηση των λοιπών εσόδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και στην εκτιμώμενη αύξηση των απλήρωτων υποχρεώσεων σε σχέση με αυτές στις 31/12/14.

Ειδικότερα:

Τα συνολικά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το έτος 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 6.515 εκατ. ευρώ, σημαντικά μειωμένα κατά 912 εκατ. ευρώ, έναντι των εσόδων που προβλέφθηκαν στον προϋπολογισμό 2015.

Οι μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό εμφανίζονται αυξημένες, κυρίως, λόγω των εκλογικών αναμετρήσεων, του δημοψηφίσματος, καθώς και της επαναφοράς του προσωπικού της Δημοτικής Αστυνομίας στους Δήμους, παρά το γεγονός ότι μειώθηκαν οι μεταβιβάσεις για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Σημαντική υστέρηση παρουσιάζουν τα λοιπά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα οποία υπολείπονται κατά 279 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του προϋπολογισμού. Η υστέρηση αυτή παρατηρείται σε όλες τις κατηγορίες των λοιπών εσόδων με ιδιαίτερη επίπτωση στα έσοδα από ΠΟΕ, καθώς και στα λοιπά ίδια έσοδα. Στις εξελίξεις αυτές συνετέλεσε, κυρίως, η επίδραση της οικονομικής δραστηριότητας.

Οι συνολικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνυπολογίζοντας και τις μεταβολές των απλήρωτων υποχρεώσεων, θα ανέλθουν στα 6.182 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου 6.564 εκατ. ευρώ του προϋπολογισμού. Ο ενοποιημένος προϋπολογισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καλύπτει δαπάνες επενδυτικές, προνοιακών επιδομάτων, τόκων, αποδόσεων εσόδων υπέρ Δημοσίου και τρίτων, καθώς και λοιπών δαπανών (λοιπές λειτουργικές, μεταβιβάσεις σε τρίτους).

Προβλέψεις 2016

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για το 2016, προβλέπεται θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 315 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα:

Τα συνολικά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προβλέπονται στα 6.797 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 282 εκατ. ευρώ, έναντι των εκτιμήσεων 2015, κυρίως λόγω των αυξημένων μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό για την καταβολή των δαπανών της μισθοδοσίας του προσωπικού των Περιφερειών. Επιπλέον πόροι μεταβιβάζονται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους δήμους, λόγω μεταφοράς αρμοδιοτήτων προκειμένου να αντιμετωπίσουν δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού της Δημοτικής Αστυνομίας που επαναφέρεται σε αυτούς και κόστος καθαρισμού των σχολικών μονάδων από το εκπαιδευτικό έτος 2016-2017. Τα λοιπά έσοδα προβλέπεται να κυμανθούν στα 2.041 εκατ. ευρώ, μειωμένα έναντι των εκτιμήσεων του 2015.

Οι συνολικές δαπάνες προβλέπονται στα 6.553 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 325 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων του 2015, κυρίως, λόγω της αύξησης του ύψους των αμοιβών προσωπικού, η οποία οφείλεται στην ανάληψη της μισθοδοσίας του προσωπικού των Περιφερειών από τον προϋπολογισμό τους. Οι δαπάνες των προνοιακών επιδομάτων, των τόκων, των επενδυτικών δαπανών και των μεταβιβάσεων προς τρίτους προβλέπονται να κυμανθούν στα 2.514 εκατ. ευρώ, στα ίδια επίπεδα με το 2015.

8. Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί

Στον τομέα αυτόν περιλαμβάνονται οι προϋπολογισμοί των επαναταξινομημένων Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών που είναι ενταγμένοι στο μητρώο φορέων Γενικής Κυβέρνησης της ΕΛΣΤΑΤ.

Οι φορείς αυτοί είναι οι εξής: Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (ΚτΠ), Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση ΑΕ (ΕΡΤ ΑΕ), Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ (ΕΑΒ ΑΕ), Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων ΑΕ (ΕΛΒΟ ΑΕ) (έως 31/12/2015), Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ, Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ), Πράσινο Ταμείο, Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, ΟΣΕ ΑΕ, ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ (έως 31/12/2015), Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης Σιδηροδρομικού Τροχαίου Υλικού ΑΕ (ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ) (έως 31/12/2015), Οδικές Συγκοινωνίες ΑΕ (ΟΣΥ ΑΕ), ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΕ (έως 31/12/2015), Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) και Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ).

Στον Πίνακα 3.32 αποτυπώνονται τα συνολικά οικονομικά μεγέθη των προϋπολογισμών των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ για τα έτη 2015 και 2016, ενώ στον Πίνακα 3.33 απεικονίζεται το ισοζύγιό τους ανά Υπουργείο, σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA.

Πίνακας 3.32 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΔΕΚΟ (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
Έσοδα	2.706	2.520
Έσοδα από πωλήσεις	1.095	1.027
Έσοδα από τόκους	74	65
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	401	307
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	885	767
Λοιπά έσοδα	252	354
Δαπάνες	2.691	2.329
Δαπάνες αποδοχών προσωπικού	551	507
Τόκοι	167	144
Δαπάνες επενδύσεων	765	646
Λοιπές δαπάνες	1.207	1.031
Ισοζύγιο (προ καταπτώσεων εγγυήσεων)	15	191
Έσοδα από το κράτος*	633	353
Καταπτώσεις εγγυήσεων	633	353
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA μετά καταπτώσεων εγγυήσεων και αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου	649	545

* Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Πίνακας 3.33 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο (σε εκατ. ευρώ)		
	2015 Εκτιμήσεις	2016 Προβλέψεις
1 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές		
2 Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού	0	2
Ισοζύγιο	0	2
Εθνικολογιστικές προσαρμογές		
3 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	7	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	7	
4 Υπουργείο Υγείας	-13	-18
Ισοζύγιο	-16	-18
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	3	
5 Υπουργείο Οικονομικών	114	65
Ισοζύγιο	75	60
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	39	5
6 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	186	277
Ισοζύγιο	186	277
Εθνικολογιστικές προσαρμογές		
7 Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων	415	202
Ισοζύγιο	-169	-147
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	584	349
8 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	-60	17
Ισοζύγιο	-60	17
Εθνικολογιστικές προσαρμογές		
Σύνολο Υπουργείων κατά ESA	649	545
Ισοζύγιο	15	191
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	633	353

Από τα στοιχεία του πίνακα 3.33 προκύπτει σημαντική βελτίωση στο ισοζύγιο των ΔΕΚΟ προ καταπτώσεων εγγυήσεων, κατά 176 εκατ. ευρώ, ήτοι από 15 εκατ. ευρώ το έτος 2015, σε 191 εκατ. ευρώ στο έτος 2016.

Κύρια πηγή εσόδων τους αποτελούν τα έσοδα από πωλήσεις υπηρεσιών και δευτερευόντως, οι επιχορηγήσεις του ΠΔΕ για την υλοποίηση επενδυτικών δαπανών, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών και της κοινωνίας της πληροφορίας. Η μείωση των δαπανών κατά το 2016 είναι αποτέλεσμα, τόσο της μείωσης των επιχορηγήσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, όσο και της περιστολής των λειτουργικών δαπανών μέσω του εξορθολογισμού του κόστους τους.

Η πτωτική μεταβολή τόσο στο σκέλος των εσόδων, όσο και σε αυτό των δαπανών, έχει διαμορφωθεί εν μέρει από το γεγονός ότι, από την 1/1/2016 δεν περιλαμβάνονται στις επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ, οι εταιρείες ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ, ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ και ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΕ, λόγω της επικείμενης αποκρατικοποίησής τους, καθώς και η ΕΛΒΟ ΑΕ, η οποία βρίσκεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, στο 2016 προβλέπεται μείωση των καταπτώσεων εγγυήσεων, κατά 280 εκατ. ευρώ, η οποία επιφέρει μεν μείωση στο τελικό ισοζύγιο των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ (καθόσον περιλαμβάνονται στα έσοδά τους), επιδρά όμως θετικά στην ελάφρυνση των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού.

Η ανάλυση των ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο, έχει ως εξής:

- Στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι η «Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (ΚτΠ)», η οποία συνεχίζει το έργο της δραστηριοποιούμενη στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), τόσο στο ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», όσο και στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση». Η εταιρεία παρουσιάζει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, τόσο στις εκτιμήσεις του έτους 2015, όσο και στις προβλέψεις του έτους 2016.
- Στο Υπουργείο Υγείας εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι το «Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)», με βασικό σκοπό την προστασία και την προαγωγή της δημόσιας υγείας, την επιδημιολογική επιτήρηση λοιμωδών νοσημάτων, τη λειτουργία μονάδων ειδικών λοιμώξεων, την αντιμετώπιση έκτακτων κινδύνων για τη δημόσια υγεία, καθώς και την υποστήριξη ειδικών και ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού. Το αποτέλεσμα του ΚΕΕΛΠΝΟ για το έτος 2016 θα εμφανίσει επιδείνωση της τάξης των 5 εκατ. ευρώ, σε σχέση προς το αντίστοιχο του έτους 2015.
- Στο Υπουργείο Οικονομικών περιλαμβάνονται τρεις (3) φορείς, ήτοι: η «Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση ΑΕ (ΕΡΤ ΑΕ)», η «Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ (ΕΑΒ ΑΕ)» και η «Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων ΑΕ (ΕΛΒΟ ΑΕ)» (η οποία βρίσκεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης και ως εκ τούτου τα οικονομικά της μεγέθη δεν έχουν συμπεριληφθεί στο 2016). Το ισοζύγιο έτους 2016 των ΔΕΚΟ του Υπουργείου Οικονομικών προβλέπεται να ανέλθει στο ποσό των 65 εκατ. ευρώ, έναντι ύψους 114 εκατ. ευρώ το 2015. Στην εξέλιξη αυτή συνετέλεσε, αφενός μεν η μείωση του αποτελέσματος της ΕΑΒ ΑΕ, λόγω μείωσης των εσόδων της από καταπτώσεις εγγυήσεων και από την προβλεπόμενη υλοποίηση σημαντικού ύψους επενδυτικού και ψυχαγωγικού προγράμματος της ΕΡΤ ΑΕ.
- Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων υπάγονται οι επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ «Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)», ο οποίος αποτελεί κεντρικό φορέα ασφαλιστικής κάλυψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα και ο «Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)», με σκοπό τη διαχείριση των πιστώσεων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου και Αλιείας. Η διαμόρφωση του αποτελέσματος στο ύψος των 17 εκατ. ευρώ στο έτος 2016, έναντι αρνητικού ισοζυγίου ύψους 60 εκατ. ευρώ του 2015, οφείλεται στη βελτίωση του αποτελέσματος του ΕΛΓΑ το έλλειμμα του οποίου επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα στο 2015 από την καταβολή αυξημένων αποζημιώσεων στους αγρότες.
- Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας περιλαμβάνεται ο φορέας «Πράσινο Ταμείο», τα έσοδα του οποίου προέρχονται κυρίως από τη ρύθμιση αυθαιρέτων, τα τέλη διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης και λοιπά πρόστιμα. Το αποτέλεσμα του Πράσινου Ταμείου προβλέπεται αυξημένο το 2016 σε σχέση με το 2015, λόγω παράτασης κατ' ένα έτος της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων των ιδιοκτητών αυθαιρέτων κτισμάτων για την υπαγωγή τους στις διατάξεις του ν. 4178/2013.
Οι δαπάνες του Πράσινου Ταμείου έχουν διαμορφωθεί λαμβάνοντας υπόψη τη διάταξη της παρ. 16 του άρθρου 32 του ν. 4111/2013, που ορίζει ότι η διάθεση των πόρων του Πράσινου Ταμείου, κατ' έτος, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2,5% επί του συνόλου των διαθεσίμων του στο τέλος του προηγούμενου έτους.
- Στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού περιλαμβάνονται η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ) και ο «Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)».
Η ΜΟΔ ΑΕ έχει αποστολή τη στήριξη και ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης, για την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καλύπτοντας κυρίως ανάγκες σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, συστήματα, εργαλεία και διαδικασίες, μεταφορά τεχνογνωσίας και υλικοτεχνική υποδομή. Η

ΜΟΔ ΑΕ προβλέπεται ότι θα παρουσιάσει μηδενικό αποτέλεσμα, τόσο κατά το έτος 2015, όσο και το έτος 2016.

Η σημαντικότερη δράση του ΕΟΤ είναι η διαφήμιση και τουριστική προβολή της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό. Τονίζεται ότι κύριοι πόροι του είναι η συμμετοχή και απόδοση ποσοστού από τα μικτά κέρδη του Δημοσίου στα Καζίνο Κέρκυρας και Πάρνηθας και η χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για την κάλυψη τόσο των λειτουργικών, όσο και των επενδυτικών του δαπανών, οι οποίες κατευθύνονται κυρίως στη διαφήμιση και την προβολή της χώρας. Το οικονομικό αποτέλεσμα του ΕΟΤ, για το έτος 2016, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 2,0 εκατ. ευρώ.

- Στο Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων περιλαμβάνονται οι επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ, ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) ΑΕ, Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ ΑΕ), ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ), ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΕ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ και ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ. Τα οικονομικά μεγέθη των τριών τελευταίων εταιρειών δεν περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό έτους 2016, λόγω της προβλεπόμενης αποκρατικοποίησης τους. Το συνολικό αποτέλεσμα όλων των εποπτευόμενων φορέων του εν λόγω υπουργείου για το έτος 2016 προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 202 εκατ. ευρώ, έναντι ποσού 415 εκατ. ευρώ του έτους 2015. Εν τούτοις, το προ καταπτώσεων εγγυήσεων ισοζύγιο τους στο έτος 2016, παρουσιάζει σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2015, σε ποσοστό 13% περίπου. Ειδικά για τον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης με κοινή υπουργική απόφαση του έτους 2014 έχουν καθορισθεί το ύψος των συμβατικών εσόδων, εξόδων και της κρατικής επιχορήγησης έως και το 2017.
- Τέλος, στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας περιλαμβάνονται οι εταιρείες «Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα ΑΒΕΕ» και η «Ηλεκτρομηχανική Κύμης». Η ΕΑΣ ΑΒΕΕ παρουσιάζει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό στο έτος 2016.

Τα χρηματικά διαθέσιμα και τα χρεόγραφα των ΔΕΚΟ παρουσιάζονται στον πίνακα 3.34.

Πίνακας 3.34 Λοιπά πληροφοριακά στοιχεία ΔΕΚΟ (σε εκατ. ευρώ)	
	Υπόλοιπο 31/12/2014
Χρηματικά Διαθέσιμα	3.578
Χρεόγραφα	2

9. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις

Η ανάληψη δράσεων για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης ξεκίνησε το έτος 2012 με την ενεργοποίηση ενός προγράμματος χρηματοδότησης των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, αποκλειστικά για το σκοπό αυτό, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας.

Ειδικότερα, το 2012 προβλέφθηκε η χρηματοδότηση των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι του ύψους των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους κατά την 31/12/2011 (ν. 4093/2012). Επιπλέον, το 2014, δυνάμει των διατάξεων του ν. 4281/2014, χρηματοδοτήθηκαν οι φορείς των τομέων υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ασφάλισης για την εξόφληση υποχρεώσεων που είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμες μετά την 1/1/2012. Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των ανωτέρω φορέων αντιπροσώπευαν την πλειοψηφία των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης.

Συνολικά, από το Δεκέμβριο του 2012 ως το τέλος του 2014, οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης χρηματοδοτήθηκαν με ποσό 7,92 δισ. ευρώ και αποπλήρωσαν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ύψους 7,75 δισ. ευρώ. Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, ανέρχονταν την 31/12/2012 σε 9,56 δισ. ευρώ, ενώ την 31/12/2014 μειώθηκαν σε 3,77 δισ. ευρώ.

**Πίνακας 3.35 Πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών
Δεκέμβριος 2012 έως Δεκέμβριος 2014
(σε εκατ. ευρώ)**

	Χρηματοδοτήσεις			Πληρωμές		
	ν.4093/2012	ν.4281/2014	Σύνολο	ν.4093/2012	ν.4281/2014	Σύνολο
Κράτος – Υπουργεία	514,7	5,6	520,3	514,7	5,6	520,3
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	1.111,4	0,0	1.111,4	1.100,6	0,0	1.100,6
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (εκτός ΕΟΠΥΥ)	1.773,1	418,7	2.191,8	1.768,7	393,5	2.162,3
Περιθαλψη – ΕΟΠΥΥ	1.526,5	249,7	1.776,2	1.441,8	240,8	1.682,7
Νοσοκομεία	1.293,9	102,4	1.396,4	1.290,3	78,5	1.368,8
Λοιπά νομικά πρόσωπα	124,5	6,7	131,2	118,6	1,4	120,0
Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης	6.344,1	783,2	7.127,3	6.234,8	720,0	6.954,7
Κράτος - Επιστροφές φόρων	793,0	0,0	793,0	793,0	0,0	793,0
Σύνολο	7.137,1	783,2	7.920,3	7.027,8	720,0	7.747,7

Ωστόσο, κατά την ανωτέρω περίοδο αλλά και κατά το 2015, παρατηρείται δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) και στα Νοσοκομεία. Η δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων οφείλεται κυρίως στην καθυστέρηση απόδοσης εκ μέρους των ΟΚΑ των εισφορών υγειονομικής περίθαλψης προς τον ΕΟΠΥΥ και κατ' επέκταση στην καθυστέρηση των ενδοκυβερνητικών ροών μεταξύ του ΕΟΠΥΥ και των Νοσοκομείων.

Επιπλέον, κατά το 2015 ο ταμειακός προγραμματισμός επαναπροσδιορίστηκε με βάση τις επικρατούσες ταμειακές συνθήκες, οδηγώντας σε μειωμένο ρυθμό εκτέλεσης του Τακτικού Προϋπολογισμού, ιδιαίτερα των μεταβιβάσεων και των λειτουργικού χαρακτήρα δαπανών, καθώς και των δαπανών του ΠΔΕ.

Κατά συνέπεια, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, αυξήθηκαν και ανήλθαν τον Σεπτέμβριο του 2015 σε 5,95 δισ. ευρώ.

Με την κύρωση της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) και υπό την προϋπόθεση της ομαλής χρηματοδότησης, αναμένεται εξομάλυνση της ρευστότητας. Κατά συνέπεια, αναμένεται ότι η εκτέλεση του προϋπολογισμού θα διαμορφωθεί στα επίπεδα των στόχων και ο ρυθμός αύξησης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης θα ανακοπεί, με ταυτόχρονη βελτίωση του ρυθμού αποπληρωμής τους.

Περαιτέρω, υπό την προϋπόθεση της ομαλής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ, σχεδιάζεται νέο πρόγραμμα για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με απώτερο στόχο τη μείωση αυτών ως το τέλος του 2016. Παράλληλα, αναμένεται εντατικοποίηση της εκκαθάρισης εκκρεμών αιτήσεων επιστροφών φόρων και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης, καθώς και της αποπληρωμής εκκρεμών επιστροφών φόρων προς τους δικαιούχους.

Το πρόγραμμα για την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων θα υλοποιηθεί με διαδικασίες και προϋποθέσεις που θα καθοριστούν με Υπουργική Απόφαση, κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του άρθρου 6 του ν.4281/2014. Προτεραιότητα αναμένεται να δοθεί στους φορείς των τομέων υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ασφάλισης, καθώς αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης.

Οι εκταμιεύσεις του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων θα προσαρμόζονται ανάλογα με τις ταμειακές κάθε φορά συνθήκες και την πορεία της χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ. Αντίστοιχα θα προσαρμοστεί και ο χρόνος έναρξης του προγράμματος.

Τα ποσά χρηματοδοτήσεων για εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών θα εκταμιεύονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και θα εμφανίζονται στους προϋπολογισμούς των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με ισόποση αύξηση των εσόδων τους (είσπραξη επιχορηγήσεων από το κράτος) και αύξηση των δαπανών τους για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους.

10. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης για τα έτη 2015-2016

Η Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης περιλαμβάνει μία σειρά από δημοσιονομικές παρεμβάσεις, κυρίως στα φορολογικά έσοδα, καθώς και στο ασφαλιστικό σύστημα, οι επιπτώσεις των οποίων έχουν ενσωματωθεί στις εκτιμήσεις για το 2015 αλλά και στις προβλέψεις για το 2016.

Πιο συγκεκριμένα, οι δημοσιονομικές αυτές παρεμβάσεις περιλαμβάνονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.36 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015 - 2016, συνοπτικά και ανά κατηγορία παρέμβασης (ποσά σε καθαρή σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)		
	2015	2016
Σύνολο Παρεμβάσεων Γενικής Κυβέρνησης	1.541,2	5.732,5
1 Μισθολογικές παρεμβάσεις και μη μισθολογικές παροχές	0,0	21,0
2 Συντάξεις, εισφορές και λοιπές παροχές κοινωνικής ασφάλισης	424,8	1.838,8
3 Κοινωνικά επιδόματα	0,0	105,0
4 Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	100,0	500,0
5 Νοσοκομειακή περίθαλψη	0,0	22,0
6 Μεταβιβάσεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	10,3	14,8
7 Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων νομικών προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	30,0
8 Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού	1.006,1	3.200,9

Παρατήρηση: Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.

Πίνακας 3.37 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015 - 2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε καθαρή σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)		
	2015	2016
Σύνολο παρεμβάσεων (A+B)	1.541,2	5.732,5
A	535,1	2.531,6
1	110,4	810,2
1.1	0,0	2,7
i Επανακατάταξη υπαλλήλων βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	5,5
ii Μισθολογικές προαγωγές σε καθαρή βάση βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	24,3
iii Αύξηση επιδόματος θέσης ευθύνης βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	-15,8
iv Βαρύτητα θέσεων εργασίας βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	-26,8
v Αναμόρφωση του υφιστάμενου πλαισίου για μη μισθολογικές παροχές	0,0	15,4
1.2	0,1	187,7
i Αντικίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση-σταδιακή προσαρμογή ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης	0,0	15,6
ii Πάγωμα κατώτατης σύνταξης-Διαφορά μεταξύ οργανικού ποσού (μέχρι το 67ο έτος) και κατώτατης σύνταξης (μετά τη συμπλήρωση του 67ου έτους)	0,1	0,1
iii Εξοικονόμηση από ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων Δημοσίου	0,0	172,0

Πίνακας 3.37 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015 - 2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε καθαρή σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)

	2015	2016
1.3 Επιδόματα κοινωνικού χαρακτήρα	0,0	105,0
i Εξορθολογισμός χορήγησης επιδόματος θέρμανσης με μείωση της σχετικής δαπάνης κατά 50%	0,0	105,0
1.4 Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	100,0	500,0
i Μείωση αμυντικών και λοιπών καταναλωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα δαπανών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	100,0	500,0
1.5 Μεταβιβάσεις, αποδόσεις και επιδοτήσεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	10,3	14,8
i Παρεμβάσεις σε μη ανταποδοτικές χρεώσεις	10,3	14,8
2 Σύνολο Παρεμβάσεων Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (2.1+2.2)	424,7	1.651,1
2.1 Συντάξεις Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης	22,1	538,5
i Αντικίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση-σταδιακή προσαρμογή ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης	0,0	29,0
ii Πάγωμα κατώτατης σύνταξης-Διαφορά μεταξύ οργανικού ποσού (μέχρι το 67ο έτος) και κατώτατης σύνταξης (μετά τη συμπλήρωση του 67ου έτους)	2,7	16,0
iii Εξοικονόμηση από ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων ΟΚΑ	19,4	493,5
2.2 Εισφορές και λοιπές παροχές Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης	402,7	1.112,6
i Αύξηση εισφοράς υγείας στις κύριες συντάξεις από 4% σε 6%	266,2	532,5
ii Επιβολή εισφοράς υγείας 6% στις επικουρικές συντάξεις	89,0	178,0
iii Επίδραση πρόωρων συνταξιοδοτήσεων στα εφάπαξ	0,0	77,9
iv Εφαρμογή συντελεστή προσαρμογής στα εφάπαξ	47,4	86,9
v Σταδιακή αύξηση εισφορών ασφαλισμένων στον ΟΓΑ	0,0	102,0
vi Μείωση δικαιούχων παροχής ΕΚΑΣ (αναπροσαρμογή ετήσιων εισοδηματικών κριτηρίων)	0,0	223,0
vii Εναρμόνιση του % εισφοράς υπέρ κλάδου σύνταξης με αυτές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	0,0	-25,8
viii Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης προς ανασφάλιστους υπερήλικες	0,0	-62,0
3 Σύνολο παρεμβάσεων στα νοσοκομεία (3.1)	0,0	22,0
3.1 Περιθαλψη	0,0	22,0
i Δημοσιονομικά ισοδύναμες παρεμβάσεις για την εξορρόπηση της απώλειας εσόδων από την κατάργηση του εισιτηρίου 5 ευρώ για εξέταση στα νοσοκομεία	0,0	22,0
4 Σύνολο παρεμβάσεων στους λοιπούς υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης (4.1+4.2)	0,0	48,3
4.1 Εκσυγχρονισμός ενιαίου μισθολογίου και εξορθολογισμός μη μισθολογικών παροχών	0,0	18,3
i Εκσυγχρονισμός ενιαίου μισθολογίου	0,0	12,1
ii Εξορθολογισμός μη μισθολογικών παροχών	0,0	6,2
4.2 Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων νομικών προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	30,0
i Αύξηση εσόδων του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ)	0,0	30,0
B Σύνολο παρεμβάσεων στο σκέλος των Εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού	1.006,1	3.200,9
1 Αναμόρφωση Κώδικα ΦΠΑ	427,0	1.310,0
2 Αναμόρφωση συντελεστών στην ειδική εισφορά αλληλεγγύης	63,0	377,0
3 Αύξηση συντελεστών στο φόρο πολυτελούς διαβίωσης	32,4	32,4
4 Αύξηση συντελεστών στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων	0,0	150,0
5 Αύξηση συντελεστών στο φόρο ασφαλιστρών	35,9	89,7
6 Τροποποιήσεις στους νόμους των ρυθμίσεων οφειλών προς το Δημόσιο	2,4	12,9
7 Κατάργηση απαλλαγών πληρωμής ΕΝΦΙΑ	18,5	20,0
8 Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στα νομικά πρόσωπα	282,7	156,5
9 Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στους ελεύθερους επαγγελματίες	0,0	114,2
10 Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στους αγρότες	35,9	78,8
11 Κατάργηση έκπτωσης εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων	0,0	14,1
12 Κατάργηση έκπτωσης εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων	0,0	14,5
13 Παροχή κινήτρων για την αντιμετώπιση της αποχής από τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο οχημάτων από τα ΚΤΕΟ	15,4	56,3
14 Κατάργηση επιστροφής του ΕΦΚ στο πετρέλαιο για αγροτική χρήση	0,0	13,0
15 Ενεργοποίηση φορολόγησης επί των τηλεοπτικών διαφημίσεων	30,6	40,8
16 Παροχή κινήτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου των ανασφάλιστων οχημάτων	40,0	5,0
17 Κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων	-12,0	-28,7

Πίνακας 3.37 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2015 - 2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε καθαρή σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)

	2015	2016
18 Αύξηση των συντελεστών φορολόγησης εισοδήματος από ενοίκια	0,0	142,2
19 Επέκταση της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο 30% των κερδών του ΟΠΑΠ από παιχνιδιομηχανές (VLT's)	0,0	100,1
20 Αύξηση συντελεστών φόρου εισοδήματος στους αγρότες	0,0	32,1
21 Αναμόρφωση Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος	0,0	150,0
22 Επιβολή ειδικού τέλους, ανά στήλη, κάθε παιγνίου του ΟΠΑΠ	20,3	210,0
23 Λοιπές παρεμβάσεις	14,0	110,0

Παρατηρήσεις:

- Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.
- Η ποσοτικοποίηση των μέτρων που αφορούν στις συντάξεις και λοιπές παρεμβάσεις των ΟΚΑ βασίζεται σε στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.
- Στο σκέλος των εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού, δεν περιλαμβάνονται οι αποδόσεις μιας σειράς διοικητικών - διαρθρωτικών και άλλων παρεμβάσεων, όπως:
  - 1) Η λήψη μέτρων για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, την βελτίωση των εργαλείων είσπραξης φορολογικών οφειλών, την καταπολέμηση της αλυσιδωτής απάτης στον τομέα του ΦΠΑ (τύπου "καρουσέλ"), κ.α.
  - 2) Η επίτευξη της διαδικασίας δημόσιας σύμβασης για την απόκτηση λογισμικού για την ανάλυση του δικτύου ΦΠΑ και για περαιτέρω αυτοματοποίηση της είσπραξης οφειλών.
  - 3) Η απλοποίηση του συστήματος φοροαπαλλαγών φυσικών και νομικών προσώπων.
  - 4) Η κατάργηση του ανώτατου ορίου του 25% επί των μισθών και των συντάξεων, καθώς και η μείωση όλων των ορίων, αναφορικά με τις κατασχέσεις.
  - 5) Η αναγγελία προκήρυξης δημόσιου διεθνή πλειοδοτικού διαγωνισμού υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών και την καταβολή τελών που αφορούν τη χρήση των αντίστοιχων συχνοτήτων.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Κατ' εφαρμογή των αποφάσεων της Συνόδου Κορυφής της 12^{ης} Ιουλίου 2015 και μετά την υλοποίηση των προαπαιτούμενων μέτρων, το Ελληνικό Δημόσιο προχώρησε στη σύναψη σύμβασης χρηματοδότησης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), τριετούς διάρκειας, ύψους έως 86.000 εκατ. ευρώ.

Προηγουμένως, στις 30 Ιουνίου 2015, είχε ολοκληρωθεί και τυπικά το δεύτερο πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας του οποίου η τελευταία εκταμίευση πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2014. Στις 31/08/2015, το σύνολο των ευρωπαϊκών δανείων του πρώτου και δεύτερου προγράμματος στήριξης (GLF, EFSF) ανερχόταν σε 183.809 εκατ. ευρώ, ενώ τα ανεξόφλητα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανέρχονταν σε 19.113 εκατ. ευρώ.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015 καλύφθηκαν αποκλειστικά με εσωτερικό δανεισμό (εκδόσεις εντόκων γραμματίων και σύναψη συμφωνιών repos με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης). Στη συνέχεια, μέσω της σύμβασης προσωρινής χρηματοδότησης με τον EFSM, χορηγήθηκαν 7.160 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο τα οποία αποπληρώθηκαν από την πρώτη εκταμίευση ύψους 13.000 εκατ. ευρώ εντός του Αυγούστου, στο πλαίσιο της σύμβασης χρηματοδότησης με τον ESM. Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup της 14^{ης} Αυγούστου 2015 και μετά την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας και των τεστ αντοχής των ελληνικών τραπεζών προβλέπεται η εκταμίευση επιπλέον 13.000 εκατ. ευρώ από τον ESM, μετά το τέλος Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους, εκ των οποίων 10.000 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση εξακολουθεί να πραγματοποιείται με μηνιαίες εκδόσεις τρίμηνων και εξάμηνων εντόκων γραμματίων. Επιπλέον, μεγάλο μέρος των βραχυπρόθεσμων ταμειακών αναγκών του Δημοσίου καλύπτεται μέσω εφαρμογής πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) με φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

1. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 326.500 εκατ. ευρώ ή 185,9% του ΑΕΠ στο τέλος του 2015, έναντι 324.128 εκατ. ευρώ ή 182,5% του ΑΕΠ το 2014.

Το 2016 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 337.600 εκατ. ευρώ ή 193,5% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση έναντι του 2015 (πίνακας 4.1).

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 316.500 εκατ. ευρώ ή 180,2% του ΑΕΠ στο τέλος του 2015, έναντι 317.117 εκατ. ευρώ ή 178,6% του ΑΕΠ το 2014. Το 2016, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 327.600 εκατ. ευρώ ή 187,8% του ΑΕΠ (πίνακας 4.2).

**Πίνακας 4.1 Σύνοψη χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2013	2014	2015*	2016**
A. Ομόλογα	76.296	66.560	59.810	56.830
Ομόλογα στην αγορά εσωτερικού	73.415	63.792	57.112	54.754
Ομόλογα στις αγορές εξωτερικού	2.720	2.631	2.586	1.990
Τιτλοποιήσεις στο εξωτερικό	161	137	112	86
B. Βραχυπρόθεσμοι Τίτλοι	14.971	14.529	14.880	14.800
Έντοκα Γραμμάτια	14.852	14.412	14.832	14.800
Έντοκα Γραμμάτια σε φυσικούς τίτλους	119	117	48	0
Γ. Δάνεια	230.211	234.434	242.110	256.270
Δάνεια Τραπεζής Ελλάδος	4.735	4.264	3.792	3.320
Λοιπά Δάνεια Εσωτερικού	116	112	109	292
Ειδικά και Διακρατικά Δάνεια	7.004	7.097	7.423	7.112
Δάνεια Μηχανισμού Στήριξης	213.152	217.925	225.907	241.123
Λοιπά Δάνεια Εξωτερικού	5.204	5.036	4.879	4.423
Δ. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	0	8605	9.700	9.700
Πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repos)		8.605	9.700	9.700
E. Σύνολο χρέους Κεντρικής Διοίκησης (A+B+Γ+Δ)	321.478	324.128	326.500	337.600
(ως % του ΑΕΠ)	178,2%	182,5%	185,9%	193,5%
ΑΕΠ	180.389	177.559	175.658	174.438

* Εκτιμήσεις **Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

**Πίνακας 4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2013	2014	2015*	2016**
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	321.478	324.128	326.500	337.600
B Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	5.483	2.179	-300	-500
Γ. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	326.961	326.307	326.200	337.100
Δ Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-7.746	-9.190	-9.700	-9.500
E. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	319.215	317.117	316.500	327.600
(ως % του ΑΕΠ)	177,0%	178,6%	180,2%	187,8%
ΑΕΠ	180.389	177.559	175.658	174.438

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

2. Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης από 31/12/2014 μέχρι 31/12/2015 εκτιμάται ότι θα μειωθεί οριακά κατά 617 εκατ. ευρώ, καθώς η επιβάρυνση του χρέους από την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών κατά περίπου 10.000 εκατ. ευρώ είναι σχεδόν ισόποση με τη μείωση του χρέους κατά περίπου 10.900 εκατ. ευρώ από την επιστροφή των τίτλων EFSF στις 27/2/2015.

Για το διάστημα από 31/12/2015 μέχρι 31/12/2016 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα αυξηθεί κατά 11.100 εκατ. ευρώ. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην κάλυψη των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και τη χρηματοδότηση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (πίνακας 4.3).

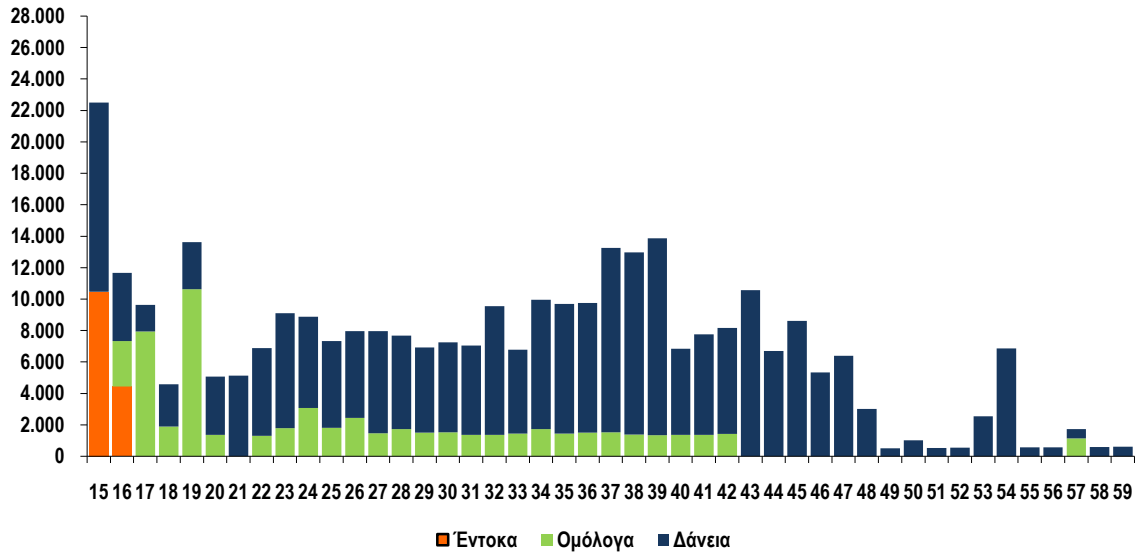
Πίνακας 4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)			
	2015*	2016**	Διαφορά 2016-2015
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Ταμειακό αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης	2.272	2.404	132
<i>Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA</i>	5.618	3.695	-1.923
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές Γενικής Κυβέρνησης</i>	-3.346	-1.291	2.055
Εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	700	5.500	4.800
Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών	10.000	0	-10.000
Επιστροφή τίτλων ΕΤΧΣ	-10.933	0	10.933
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών, συμμετοχή στον ΕΜΣ, ΕΤΕπ κ.λπ.	144	112	-32
Μεταβολή διαθεσίμων	-2.600	3.400	6.000
Πώληση μετοχών	-3	-190	-187
Προσαρμογές στο άρτιο, λοιπές προσαρμογές	-194	-126	68
Μεταβολή από προηγούμενο έτος	-614	11.100	11.714
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	316.503	327.603	11.100
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ	180,2%	187,8%	7,6%
ΑΕΠ	175.658	174.438	

* Εκτιμήσεις **Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

3. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 30/09/2015 εκτείνεται μέχρι το έτος 2059. Η αδυναμία προσφυγής για δανεισμό στις αγορές από το Μάιο του 2010, με εξαίρεση την έκδοση πενταετούς και τριετούς ομολόγου το 2014, είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των ομολόγων και την αντικατάστασή τους με δάνεια. Η αναλογία αυτή αναμένεται να αντιστραφεί τα επόμενα έτη με τη σταδιακή επάνοδο του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές για δανεισμό (διάγραμμα 4.1).

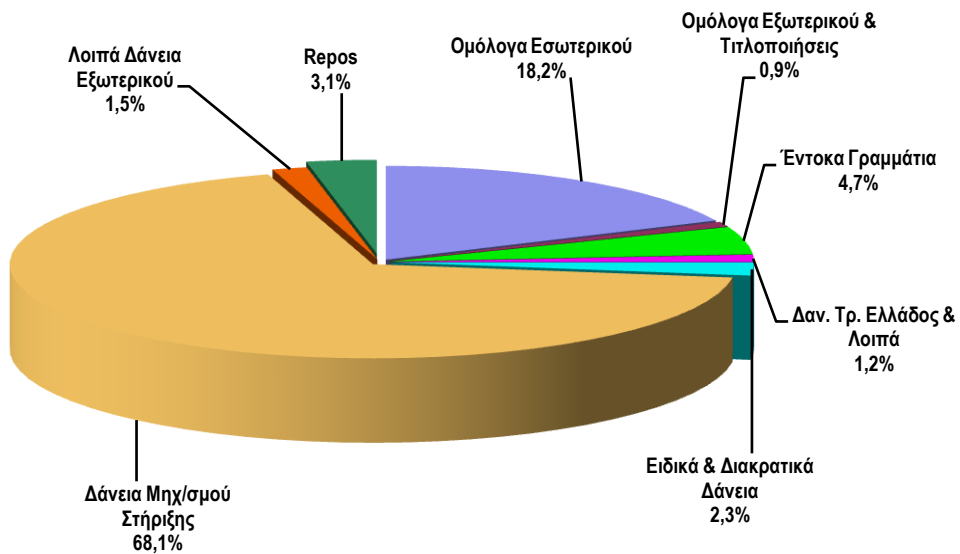
Διάγραμμα 4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2015 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Επισημαίνεται ότι στις 30/09/2015 το ύψος των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου περιορίστηκε στο 18,2% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (έναντι 91% το 2009) και αντικαταστάθηκε με δάνεια που ελήφθησαν από το Μηχανισμό Στήριξης, τα οποία αποτελούν πλέον το 68,1% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (διάγραμμα 4.2).

Διάγραμμα 4.2 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2015

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του συνολικού χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ήταν 6,3 έτη το 2011, ενώ, στις 30/9/2015, έχει υπερδιπλασιασθεί και διαμορφώθηκε στα 16,48 έτη (Πίνακας 4.4).

Πίνακας 4.4 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης			
Ημερομηνία	Μέση Διάρκεια σε έτη		
	Χρέος σε ευρώ	Χρέος εκτός ζώνης ευρώ	Συνολικό χρέος
31/12/2011	6,28	3,21	6,30
31/12/2012	15,72	2,36	15,29
31/12/2013	16,54	3,76	16,02
31/12/2014	16,70	4,20	16,16
30/09/2015	16,98	4,10	16,48

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Στις 30/09/2015, ποσοστό 78,9% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης είχε υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων (PSI) (Πίνακας 4.5).

Πίνακας 4.5 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	
Διάρκεια	30/09/2015
Βραχυπρόθεσμο (μέχρι 1 έτος)	10,7%
Μεσοπρόθεσμο (1 έως 5 έτη)	10,4%
Μακροπρόθεσμο (άνω των 5 ετών)	78,9%
Σύνολο	100,00%

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

4. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης το 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 33.030 εκατ. ευρώ, έναντι 30.430 εκατ. ευρώ το έτος 2014 (Πίνακας 4.6).

**Πίνακας 4.6 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Χρεολύσια			Τόκοι			Παράλληλες δαπάνες	Τόκοι και παραλ. δαπάνες	Γενικό σύνολο
	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο			
			(1)			(2)			
1994	1.619	5.543	7.162	913	8.077	8.990	190	9.180	16.342
1995	1.952	5.955	7.907	1.214	7.884	9.098	307	9.405	17.312
1996	1.894	8.369	10.263	1.263	8.378	9.641	339	9.980	20.243
1997	3.057	7.088	10.145	1.348	7.461	8.809	308	9.117	19.262
1998	3.550	6.132	9.682	1.625	7.393	9.018	170	9.188	18.870
1999	2.682	6.569	9.251	1.532	7.758	9.290	101	9.391	18.642
2000	4.640	8.491	13.131	1.922	7.577	9.499	58	9.557	22.688
2001	2.566	9.052	11.618	719	8.570	9.289	39	9.328	20.946
2002	2.397	17.883	20.280	391	8.144	8.535	59	8.594	28.874
2003	1.204	19.559	20.763	180	9.028	9.208	70	9.278	30.041
2004	667	17.777	18.444	85	9.198	9.283	72	9.355	27.799
2005	751	19.628	20.379	108	9.508	9.616	71	9.687	30.066
2006	65	16.524	16.589	92	9.349	9.441	56	9.497	26.086
2007	43	22.152	22.195	74	9.583	9.657	71	9.728	31.923
2008	424	25.822	26.246	82	11.052	11.134	72	11.206	37.452
2009	375	28.760	29.135	39	12.145	12.184	141	12.325	41.460
2010	159	19.390	19.549	104	12.873	12.977	246	13.223	32.772
2011	-129	28.976	28.847	372	15.758	16.130	218	16.348	45.195
2012	-1.353	25.261	23.908	603	11.530	12.133	631	12.764	36.672
2013	2.110	10.647	12.757	848	5.173	6.021	150	6.171	18.928
2014	2.367	22.453	24.820	955	4.573	5.528	82	5.610	30.430
2015*	3.000	24.000	27.000	760	5.070	5.830	200	6.030	33.030

* Εκτιμήσεις

- Σημειώσεις:
- α) Από το 2008 και έπειτα περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προσαρμογών ESA 95.
  - β) Δεν περιλαμβάνονται εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, βραχυπρόθεσμοί τίτλοι εξωτερικού, ταμειακές διευκολύνσεις και *gepos*) οι οποίες εμφανίζονται στον Πίνακα 4.7.
  - γ) Από το 2012 στις παράλληλες δαπάνες περιλαμβάνονται και προμήθειες εκταμίευσης δανείων από το ΕΤΧΣ.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Οι δαπάνες για εξόφληση βραχυπρόθεσμων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες από το 2011 έως το 2013 περιλαμβάνουν μόνο έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, ενώ από το 2014 περιλαμβάνουν και *gepos*, εκτιμάται ότι το 2015 θα ανέλθουν συνολικά σε 740.460 εκατ. ευρώ, έναντι 129.107 εκατ. ευρώ το 2014 (πίνακας 4.7).

Σημειώνεται ότι οι δαπάνες εξόφλησης εντόκων γραμματίων και *gepos* αφορούν τις συνολικές ετήσιες εξοφλήσεις οι οποίες αναχρηματοδοτούνται με νέες αντίστοιχες εκδόσεις, δεδομένου ότι το υφιστάμενο συνολικό ύψος των ΕΓΕΔ δεν ξεπερνά τα 15.000 εκατ. ευρώ και το υφιστάμενο υπόλοιπο των *gepos* δεν ξεπερνά τα 10.000 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 4.7 Εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα	Βραχυπρόθεσμοί τίτλοι εξωτερικού ⁽¹⁾ – Βρα- χυπρόθεσμο δάνεια ⁽²⁾	Σύνολο
2007	1.692	23.031	24.723
2008 ⁽²⁾	1.733	23.941	25.674
2009	8.902	28.002	36.904
2010	17.974	4.627	22.601
2011	33.395	0	33.395
2012	47.008	0	47.008
2013	44.703	0	44.703
2014	40.558	88.549	129.107
2015*	40.460	700.000	740.460

* Εκτιμήσεις

⁽¹⁾ Euro Commercial Paper (ECP)⁽²⁾ Από το 2008 περιλαμβάνονται οι βραχυπρόθεσμες ταμειακές διευκολύνσεις και από 2014 *gepos*.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

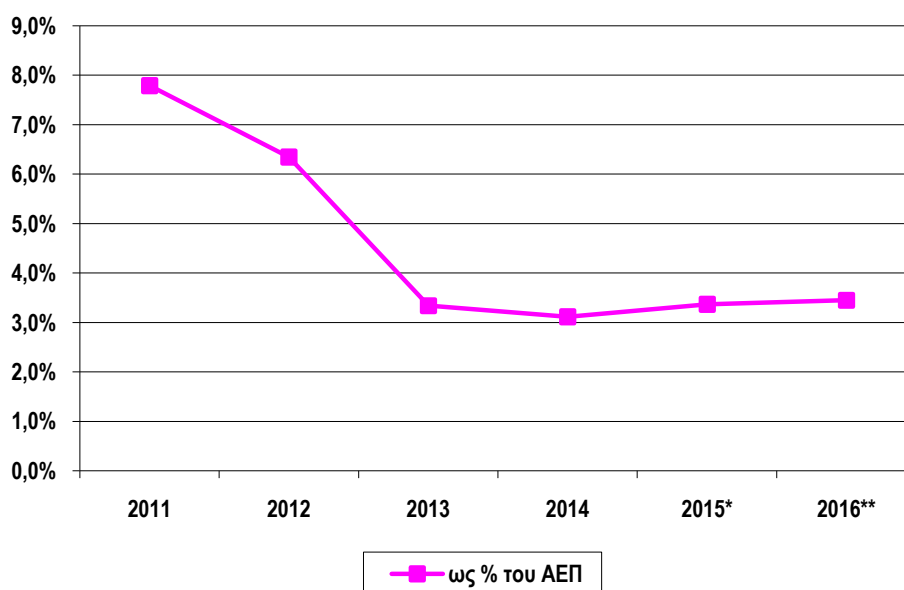
Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, μετά το 2012, διαμορφώνονται στα επίπεδα των 6.000 εκατ. ευρώ, μειωμένες, από το 2013 και μετά, κατά 50% περίπου σε σχέση με το 2012 και κατά 63% περίπου σε σχέση με το 2011. Αντίστοιχες μειώσεις παρουσιάζουν και ως ποσοστό του ΑΕΠ (Πίνακας 4.8). Η μείωση αυτή οφείλεται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του μηχανισμού στήριξης και την αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Πίνακας 4.8, Διάγραμμα 4.3).

Πίνακας 4.8 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
Τόκοι	16.130	12.133	6.021	5.528	5.830	5.930
ως % του ΑΕΠ	7,8%	6,3%	3,3%	3,1%	3,4%	3,4%

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Διάγραμμα 4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (% του ΑΕΠ)

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

5. Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων

Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στο τέλος Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους για την έναρξη του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing) ύψους 1,1 τρισ. ευρώ, με σκοπό την τόνωση της ανάπτυξης και την αντιμετώπιση του αποπληθωρισμού, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση των αποδόσεων των κρατικών χρεογράφων των χωρών της Ευρωζώνης κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους και την έκτοτε σταθεροποίησή τους σε χαμηλά επίπεδα.

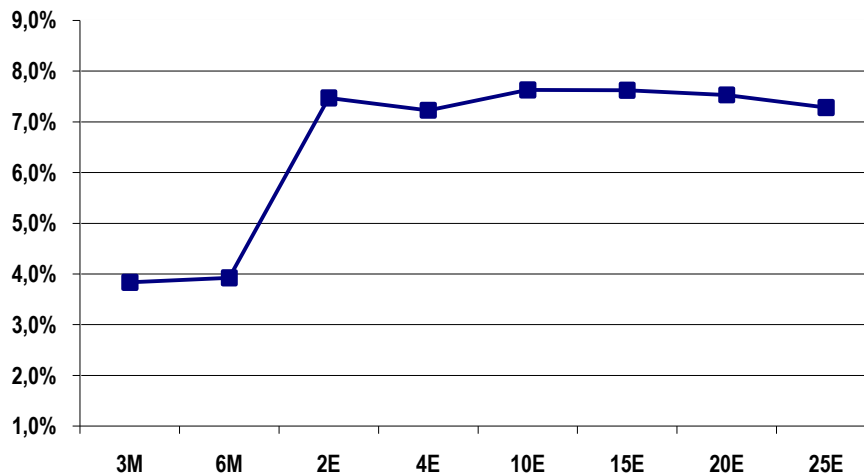
Η καθοδική πίεση ήταν εντονότερη στις αποδόσεις των ευρωπαϊκών κρατικών χρεογράφων μεσοπρόθεσμης διάρκειας με τη Φινλανδία να γίνεται η πρώτη χώρα της Ευρωζώνης που δημοπρατεί 5-ετές ομόλογο με αρνητική απόδοση, ακολουθούμενη από τη Γερμανία. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι αποδόσεις των ευρωπαϊκών κρατικών χρεογράφων κινήθηκαν ελαφρώς ανοδικά.

6. Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτό αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13 και 26 εβδομάδων, παρουσιάζεται αυξημένο έναντι του προηγούμενου έτους. Στις δημοπρασίες του Σεπτεμβρίου του 2015 τα επιτόκια διαμορφώθηκαν στο 2,97% για τα εξάμηνα και 2,70% για τα τρίμηνα έντοκα γραμμάτια.

Η καμπύλη αποδόσεων του Ελληνικού Δημοσίου έχει θετική κλίση (steepening curve) για κοντινές διάρκειες μέχρι 2 έτη, ενώ για διάρκειες από 10 έως 25 έτη παρουσιάζει ελαφρά καθοδική κλίση (διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου

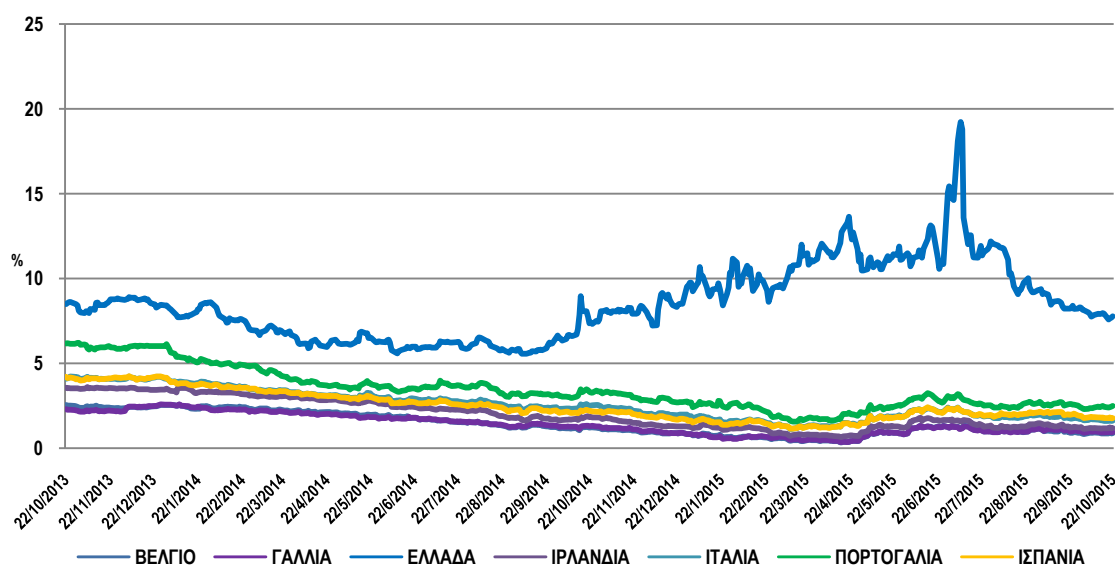

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του 10-ετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς παρουσίασε σταθερά ανοδικές τάσεις από τον Σεπτέμβριο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2015 ξεπερνώντας το επίπεδο των 1.000 μονάδων βάσης. Μετά τον Ιούλιο του 2015 το περιθώριο απόδοσης υποχωρεί σταδιακά έναντι του γερμανικού και διαμορφώνεται στα τρέχοντα επίπεδα των 710 μονάδων βάσης. Αντίστοιχα, οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων κινήθηκαν ανοδικά καθ' όλη τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2015 και στη συνέχεια υποχωρούν σταδιακά με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να κινείται γύρω στο 7,3%.

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2015 οι αποδόσεις των 10ετών κρατικών τίτλων των υπόλοιπων χωρών του νότου της ευρωζώνης, όπως η Ιταλία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Γαλλία, παρουσιάζουν καθοδική τάση. Το δεύτερο τρίμηνο κινούνται ελαφρώς ανοδικά και το τρίτο τρίμηνο σταθεροποιούνται σε χαμηλότερα επίπεδα (διάγραμμα 4.5).

**Διάγραμμα 4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων
(ημερήσια στοιχεία – αποδόσεις)**

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Κατά το έτος 2015 δεν υπήρξε οποιαδήποτε έκδοση ομολόγων μέσω δημοπρασίας ή κοινοπραξίας στην πρωτογενή αγορά.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων με μέσο επιτόκιο δανεισμού 2,74%. Στις 30/09/2015 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 14.821,68 εκατ. ευρώ και υπό τις παρούσες συνθήκες αναμένεται να παραμείνει σε αυτά τα επίπεδα και το επόμενο έτος. Ο μεσοσταθμικός συντελεστής κάλυψης των δημοπρασιών ΕΓΕΔ διαμορφώθηκε στο 1,33. Το μέσο σταθμικό επιτόκιο νέου δανεισμού, το οποίο διαμορφώνεται από τις εκδόσεις εντόκων γραμματίων και τα δάνεια που χορηγήθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSM), τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB), έως 30/09/2015 διαμορφώθηκε στο 2,37%, ενώ η μέση φυσική διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε σε 12,3 έτη έναντι 12,4 την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

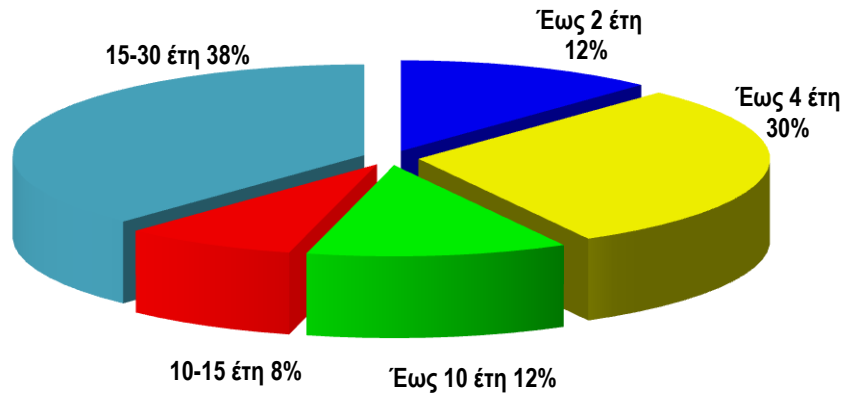
Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξωχρηματοπιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, μειώθηκε σε 54,45 δισ. ευρώ το γ' τρίμηνο του 2015 έναντι 385,75 δισ. ευρώ το β' τρίμηνο του 2015, ενώ το α' τρίμηνο του 2015 είχε διαμορφωθεί σε 488,33 δισ. ευρώ.

Κατά το ίδιο τρίμηνο, το 38% της συναλλακτικής δραστηριότητας αφορούσε τίτλους με εναπομένουσα διάρκεια από 15 έως 30 έτη. Ακολούθησαν οι τίτλοι με διάρκεια έως 4 έτη με ποσοστό 30%, οι τίτλοι με διάρκεια έως 2 έτη και οι τίτλοι με διάρκεια έως 10 έτη με ποσοστό 12% και κατόπιν οι τίτλοι με διάρκεια από 10 έως 15 έτη με ποσοστό 8%.

Η κατανομή της αξίας των συναλλαγών της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΔΑΤ) ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων, κατά το γ' τρίμηνο του 2015, εμφανίζεται στο διάγραμμα 4.6.

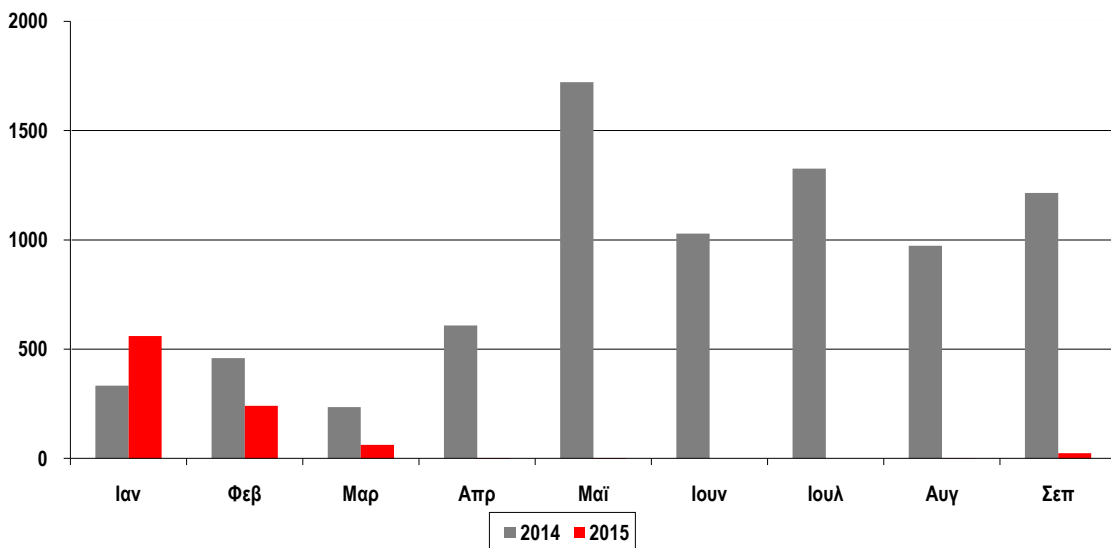
**Διάγραμμα 4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2015
(με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)**

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Το β' και το γ' τρίμηνο του 2015 η συναλλακτική δραστηριότητα στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) ήταν υποτονική. Η εξέλιξη της αξίας των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκε στην ΗΔΑΤ για την περίοδο Ιανουαρίου 2014-Σεπτεμβρίου 2015 ανά μήνα παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.7.

**Διάγραμμα 4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ
(σε εκατ. ευρώ)**

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 18 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

7. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2016

Κατά το τρέχον έτος υλοποιήθηκε, σε σημαντικό βαθμό, ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του προηγούμενου έτους που ήταν η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Αυτό επετεύχθη μέσω εφαρμογής προγράμματος πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *repo agreements* τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) με φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Με το πρόγραμμα αυτό, πέραν της κάλυψης των βραχυπρόθεσμων ταμειακών αναγκών του Ελληνικού Δημοσίου, αξιοποιούνται με αποτελεσματικότερο τρόπο τα ταμειακά διαθέσιμα των εν λόγω φορέων επ' ωφελεία τους (αύξηση των εσόδων τους από τόκους) με θετικά αποτελέσματα στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης και στο δημόσιο χρέος. Το εν λόγω πρόγραμμα, που ως κύριο στόχο έχει τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων του συνόλου των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων και αυτών του κράτους, αποτελεί μία από τις πλέον σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν λάβει χώρα κατά τα τελευταία δύο έτη, με μόνο θετικές επιπτώσεις τόσο για τα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας, όσο και για την ελληνική κοινωνία.

Στις άμεσες προτεραιότητες για το έτος 2016 είναι η περαιτέρω επέκταση και εμβάθυνση του προγράμματος αυτού και η ανάπτυξη συστήματος συνεργασίας και διαχείρισης των συνολικών ταμειακών διαθεσίμων για τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησής τους, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενιαίου λογαριασμού διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων της Γενικής Κυβέρνησης, όπως γίνεται στο σύνολο των χωρών της Ευρωζώνης.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου για το έτος 2016 θα συνεχίσει να υλοποιείται μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων, ενώ αναμένεται να συνεχιστεί η σύναψη συμφωνιών *repos* για την κάλυψη των βραχυχρόνιων αναγκών ταμειακής ρευστότητας. Επιπλέον, αναμένεται να διατηρηθούν και κατά το επόμενο έτος οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημόσιου χρέους, όπως είναι η επίτευξη του ελάχιστου συναλλαγματικού κινδύνου για τα δάνεια εκτός ευρώ και η βελτίωση της αναλογίας χρέους σταθερού/κυμαινόμενου επιτοκίου.

Τέλος, μετά την επικείμενη αναδιάρθρωση του χαρτοφυλακίου του ελληνικού δημόσιου χρέους, αναμένεται να βελτιωθούν περαιτέρω τα βασικά χαρακτηριστικά του αναφορικά με τη μέση σταθμική φυσική του διάρκεια, την ομαλοποίηση του τρόπου αποπληρωμής του και την προβλεψιμότητα, μείωση και σταθεροποίηση του κόστους εξυπηρέτησής του, για μεγάλο χρονικό διάστημα, μέσω των οποίων το δημόσιο χρέος θα καταστεί περαιτέρω εξυπηρετήσιμο. Η εξυπηρετησιμότητα του χρέους θα απελευθερώσει τους απαραίτητους πόρους για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και θα επιτρέψει την επανέναρξη δραστηριότητας της χώρας στις διεθνείς αγορές, συμπεριλαμβανομένης και της εκδοτικής, μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2016.

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Η χορήγηση εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο αποτελεί ένα σημαντικό μέσο στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής του Κράτους, το οποίο μέχρι σήμερα έχει χρησιμοποιηθεί, σε μεγάλο βαθμό, για τη χρηματοδότηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων της οικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια η χάραξη πολιτικής εγγυήσεων του Δημοσίου εξαρτάται από το γενικότερο σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, που αποτελεί προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας από το Μηχανισμό Στήριξης της Ευρωζώνης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Συγκεκριμένα, η πολιτική εγγυήσεων εντάσσεται στο πλαίσιο των κριτηρίων και των στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, με το όριο των εγγυήσεων να είναι κατ' αρχήν μηδενικό με εξαίρεση:

- τις εγγυήσεις που παρέχονται για δανεισμό φορέων εντός της Γενικής Κυβέρνησης,
- τις εγγυήσεις που παρέχονται για τη στήριξη των τραπεζών,
- τις εγγυήσεις που σχετίζονται με δάνεια που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων,
- τις εγγυήσεις που χορηγούνται για φυσικές καταστροφές σε ιδιώτες και επιχειρήσεις που έχουν αποδεδειγμένα υποστεί ζημιές (μείον τυχόν ποσά που εισέπραξαν ως ασφαλιστική αποζημίωση), μέχρι του ποσού των 30 εκατ. ευρώ.

Για το έτος 2015 τα στοιχεία των εγγυήσεων εκτιμάται να διαμορφωθούν ως εξής (Πίνακας 4.9 και Διάγραμμα 4.8):

- Οι εγγυήσεις θα κυμανθούν στο 0,1% του ΑΕΠ, έναντι 0,3% το 2014.
- Οι καταπτώσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στο 0,41% του ΑΕΠ, έναντι 0,33% το 2014.
- Το ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο αναμένεται να διαμορφωθεί στο 8,3% του ΑΕΠ, έναντι 9,2% το 2014.

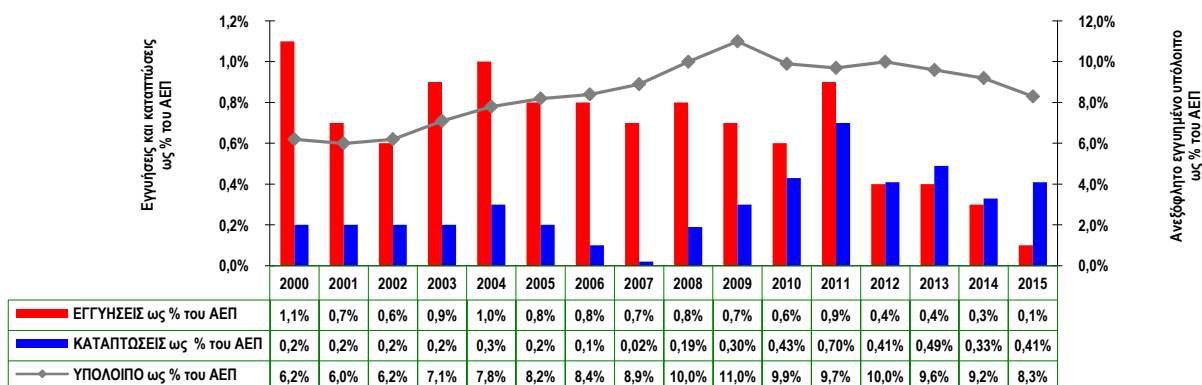
Για το έτος 2016, η πολιτική εγγυήσεων εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να υπόκειται στο ανωτέρω πλαίσιο κριτηρίων και στόχων.

Πίνακας 4.9 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2000-2015 (σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Εγγυήσεις		Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο		Καταπτώσεις		Έσοδα από προμήθειες εγγυήσεων του Δημοσίου και εισπράξεις από ΔΟΥ	Καταπτώσεις που τελικά βαρύνουν το Δημόσιο	
	(1)		(2)		(3)		(4)	(5) = (3)-(4)	
	1/1-31/12		την 31/12		1/1-31/12		1/1-31/12	1/1-31/12	
	Ποσά	Εγγυήσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Υπόλοιπο ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ
2000	1.511,4	1,1	8.416,7	6,2	332,3	0,2	35,3	297,0	0,22
2001	1.011,0	0,7	8.819,3	6,0	366,7	0,2	45,8	320,9	0,22
2002	905,0	0,6	9.714,6	6,2	360,5	0,2	47,3	313,2	0,20
2003	1.545,5	0,9	12.143,4	7,1	293,6	0,2	66,4	227,2	0,13
2004	1.848,4	1,0	14.436,5	7,8	593,9	0,3	57,9	536,0	0,29
2005	1.628,2	0,8	16.200,5	8,2	373,9	0,2	51,2	322,7	0,16
2006	1.736,0	0,8	17.936,1	8,4	94,6	0,1	49,2	45,4	0,02
2007	1.656,6	0,7	19.929,0	8,9	42,3	0,02	57,3	-15,0	-0,01
2008	1.788,0	0,8	23.232,0	10,0	434,1	0,19	68,4	365,7	0,16
2009	1.563,7	0,7	25.586,6	11,0	704,8	0,30	70,7	634,1	0,27
2010	1.254,4	0,6	22.438,2	9,9	974,2	0,43	78,5	895,7	0,39
2011	1.804,9	0,9	19.950,8	9,7	1.442,0	0,70	135,8	1.306,2	0,64
2012	688,0	0,4	19.314,7	10,0	796,0	0,41	72,6	723,4	0,37
2013	634,7	0,4	17.234,4	9,6	877,5	0,49	170,0	707,5	0,39
2014	536,6	0,3	16.315,0	9,2	588,2	0,33	83,0	505,2	0,28
2015*	95,2	0,1	14.527,2	8,3	717,2	0,41	85,0	632,2	0,36

*Τα στοιχεία για το έτος 2015 αποτελούν εκτίμηση.

Διάγραμμα 4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2000-2015 (ως % του ΑΕΠ)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι καταπτώσεις (μπλε στήλη) αφορούν εγγυήσεις προηγούμενων ετών.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Ενίσχυση ρευστότητας της οικονομίας

- Με την ψήφιση του ν.3723/2008 «Ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 250/Α'9-12-2008) επιχειρήθηκε η θωράκιση της ελληνικής οικονομίας από τις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης με την ενίσχυση της ρευστότητας. Σκοπός ήταν να αποκτήσουν οι τράπεζες επιπλέον ρευστότητα, προκειμένου να ενισχυθεί η δυνατότητα χορήγησης πιστώσεων στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και να αμβλυνθούν οι πιέσεις στα επιτόκια χορηγήσεων.

Ένα από τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι η παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς τις τράπεζες που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος και καλύπτουν το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που αυτή θέτει για δάνεια που θα συναφθούν με ή χωρίς έκδοση τίτλων και θα έχουν διάρκεια από τρεις μήνες έως τρία έτη.

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, όπως ισχύει, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 85 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ στις 30/10/15 ανέρχονται στο ποσό των 51,22 δισ. ευρώ και οι δικαιούχοι είναι πέντε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η παραπάνω εγγύηση παρέχεται έναντι προμήθειας, η οποία αποτελεί σημαντικό έσοδο του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, για το έτος 2015, έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 430.637.112,97 ευρώ στις 30/9/15.

Κατόπιν αυτών, το πλαίσιο ενίσχυσης των τραπεζών συνέβαλε αποφασιστικά στη διατήρηση της σταθερότητας και της ρευστότητάς τους.

- Σύμφωνα με τον ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (ΦΕΚ 65/Α'6-5-2010) δόθηκε η δυνατότητα παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος για κάλυψη πιστώσεων σε τράπεζες που εδρεύουν στην Ελλάδα και παραμένουν φερέγγυες, με σκοπό την αντιμετώπιση προσωρινών βραχυπρόθεσμων προβλημάτων ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance - ELA).

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, όπως ισχύει, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 60 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ στις 30/10/15 ανέρχονται στο ποσό των 53,98 δισ. ευρώ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει και εισπράττει από τις τράπεζες με τις οποίες καταρτίζει τις συμβάσεις παροχής πίστωσης, προμήθεια την οποία πιστώνει σε λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, για το έτος 2015 έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 82.418.490,74 ευρώ στις 30/10/15.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στο πλαίσιο του προγράμματος ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας χορηγεί δάνεια στα τραπεζικά ιδρύματα με αποκλειστικό σκοπό τη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό, έχουν μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγυήσεις προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για την κάλυψη δανείων συνολικού ποσού 430.000.000 ευρώ.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμα Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εμπορίου (Trade Finance Facility), ένα νέο εργαλείο βραχυπρόθεσμης εγγύησης, προσφέροντας έως και 500.000.000 ευρώ για τη στήριξη του διεθνούς εμπορίου των ελληνικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό έχει μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συνολικού ποσού 10.000.000 ευρώ.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Κύριος στόχος του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και αξιοποίησης της περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου είναι η προσέλκυση σημαντικών διεθνών ροών κεφαλαίου, που συνεισφέρουν στην επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας και τροφοδοτούν την οικονομική ανάπτυξη. Το άνοιγμα σχετικών τομέων της αγοράς που πραγματοποιείται μέσω των αποκρατικοποιήσεων αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ενώ η συνολικότερη προώθηση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον εδραίωσης της αξιοπιστίας της χώρας στο εξωτερικό.

Η σχεδιασμένη μεταφορά επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων στον ιδιωτικό τομέα θα ωφελήσει πολλαπλά την Ελληνική οικονομία με:

- την άμεση μείωση του δημόσιου χρέους, από τις προσδοκώμενες χρηματικές προσόδους του προγράμματος ιδιωτικοποίησης,
- τη μείωση-εξάλειψη της κρατικής χρηματοδότησης, οποιασδήποτε μορφής προς τους φορείς προς ιδιωτικοποίηση και τη συνεπακόλουθη εξοικονόμηση πόρων του προϋπολογισμού,
- το άνοιγμα των αγορών και την ενίσχυση του ανταγωνισμού,
- τον εκσυγχρονισμό και αξιοποίηση αυτών, γεγονός που θα ενισχύσει τη συνολική οικονομική δραστηριότητα, οδηγώντας σε δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και σε νέα φορολογικά έσοδα.

Το ΤΑΠΠΕΔ ανταποκρινόμενο στις συνθήκες της αγοράς, με γνώμονα τη διαφάνεια και το δημόσιο συμφέρον, κινείται με την απαραίτητη ευελιξία, ώστε να διαμορφώσει τους καλύτερους δυνατούς όρους που θα συμβάλλουν στη μεγιστοποίηση των ωφελειών για το ελληνικό κράτος. Προς αυτή την κατεύθυνση, ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων έχει μεταφερθεί στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΠΠΕΔ) από τη σύστασή του, την 1^η Ιουλίου 2011, ενώ επιπλέον περιουσιακά στοιχεία μεταφέρονται σταδιακά (κυρίως ακίνητα). Τα περιουσιακά στοιχεία κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- ακίνητα του δημόσιου τομέα, τα οποία διαχειρίζονται οι δημόσιες κτηματικές υπηρεσίες, η ΕΤΑΔ ΑΕ, ΔΕΚΟ ή διάφορα Υπουργεία,
- υποδομές διαθέσιμες για χρήση, στις οποίες εντάσσονται μαρίνες, λιμάνια και αεροδρόμια,
- ενέργεια, στην οποία εντάσσονται περιουσιακά στοιχεία των κλάδων διανομής-αποθήκευσης αερίου, διύλισης πετρελαίου και παραγωγής ηλεκτρισμού και
- λοιπά περιουσιακά στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνονται μετοχές εταιρειών τυχερών παιχνιδιών, παραγωγής νικελίου, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, τράπεζες, καθώς και άδειες εκμετάλλευσης των κρατικών λαχείων και χρήσης ραδιοσυχνοτήτων.

Το συνολικό τίμημα των αποκρατικοποιήσεων εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 5.370 εκατ. ευρώ, ξεκινώντας από το 2011, συμπεριλαμβανομένου και του έτους 2016 (Πίνακας 5.1).

Συγκεκριμένα:

- Ο διαγωνισμός για τον Οργανισμό Διεξαγωγής Ιπποδρομιακού Στοιχήματος ολοκληρώθηκε το 2015 και η πρώτη δόση του αντιτίμου από τους επενδυτές, αναμένεται έως το τέλος του έτους.
- Η παραχώρηση των περιφερειακών αεροδρομίων για 40+10 έτη ολοκληρώθηκε το 2015 και η πρώτη δόση του αντιτίμου από τους επενδυτές αναμένεται εντός του 2016.
- Η πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων ακινήτων του Δημοσίου, όπως το Ξενία Σκιάθου, ακίνητα στο Παλιούρι Χαλκιδικής και άλλα ακίνητα στην Αθήνα και στη λοιπή Ελλάδα, ολοκληρώθηκε το 2015.

Πίνακας 5.1 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις (σε εκατ. ευρώ)			
		Σύνολο τιμήματος	Καταβεβλημένο
2011 - 2012			
1	Επέκταση διάρκειας σύμβασης δικαιώματος διεξαγωγής παιγνίων μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΟΠΑΠ ΑΕ για 10 χρόνια	375	375
2	Πώληση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας παιγνιομηχανημάτων (VLT's)	560	474
3	Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων στις ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz	381	317
4	Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (μετοχές κ.λπ.)	5	5
2013			
5	Εκμίσθωση για 90 έτη του κτιρίου Διεθνούς Κέντρου Ραδιοηλεκτρονικής (IBC)	81	81
6	Πώληση άδειας Κρατικών Λαχείων	190	190
7	Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού	30	30
8	Πώληση 33% μετοχών του ΟΠΑΠ	652	622
9	Πώληση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας παιγνιομηχανημάτων (VLT's) (δότη)	0	86
10	Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (ακίνητα, μετοχές κ.λπ.)	31	31
2014			
11	Πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων κτιρίων του Δημοσίου	261	261
12	Πώληση κτιρίων εξωτερικού	1	1
13	Ψηφιακό μέρισμα	381	114
14	Πώληση 33% μετοχών ΟΠΑΠ (δότη)	0	3
15	Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (ακίνητα, μετοχές κ.λπ.)	24	15
2015			
16	Αμοιβαίο Ιπποδρομικό Στοιχείο	42	20
17	Πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων ακινήτων Δημοσίου	23	23
18	Ψηφιακό μέρισμα (δότη)	0	190
19	Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων στις ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz (δότη)	0	21
20	Πώληση 33% μετοχών ΟΠΑΠ (δότη)	0	3
21	Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού	2	2
2016			
22	ΔΕΣΦΑ	188	0
23	Παραχώρηση Περιφερειακών Αεροδρομίων για 40+10 έτη	1.303	0
24	Παραχώρηση δικαιώματος χρήσης Μαρίνων	74	0
25	Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού	22	0
26	Αξιοποίηση έκτασης Ελληνικού	345	0
27	Αξιοποίηση Αστέρα Βουλιαγμένης	95	0
28	Αξιοποίηση έκτασης Κασσιόπης	19	0
29	Αξιοποίηση έκτασης Παλιούρι	7	0
30	Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (ακίνητα, μετοχές κ.λπ.)	277	0
Σύνολο		5.369	2.864

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ

Επιπλέον βρίσκονται σε εξέλιξη οι ακόλουθοι διαγωνισμοί περιουσιακών στοιχείων:

- Η πώληση του 100% των μετοχών της Ελληνικό ΑΕ,
- ο διαγωνισμός της πώλησης του 66% της ΔΕΣΦΑ ΑΕ,
- η πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς,
- η πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης,
- η πώληση του 100% των μετοχών της ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ,
- η πώληση του 100% των μετοχών της ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ,
- η πώληση μετοχών στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος» (30% ανήκει στο ΤΑΙΠΕΔ, από το σύνολο του 55% του Ελληνικού Δημοσίου),
- η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης, λειτουργίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης της Ομάδας τουριστικών λιμένων Αλίμου, Νέας Επιδαύρου, Ύδρας και Πόρου,
- η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης, λειτουργίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης των Μαρίνων Χίου και Πύλου,
- η αξιοποίηση έκτασης στη Σαμπάριζα Ερμιόνης,
- η αξιοποίηση του ακινήτου Castelo Bibelli στην Κέρκυρα,
- η αξιοποίηση ολυμπιακών ακινήτων στο Γουδί και στο Μαρκόπουλο Αττικής,
- η αξιοποίηση ακινήτων στην Πλάκα Αθήνας,
- η αξιοποίηση 14 ακινήτων ανά την επικράτεια, κατάλληλων για τη δημιουργία μικρών ξενοδοχειακών μονάδων,
- η αξιοποίηση ακινήτων σε πόλεις του εξωτερικού,
- η αξιοποίηση ανά την επικράτεια μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών.

Αξίζει να επισημανθεί ότι το ΤΑΙΠΕΔ υλοποιεί ένα ευρύ πρόγραμμα αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Τα περισσότερα περιουσιακά στοιχεία είναι εδαφικές εκτάσεις που απαιτούν σημαντικό χρόνο προκειμένου να προετοιμαστούν για αξιοποίηση. Σημαντικά έσοδα αναμένεται ότι θα προέλθουν από ένα υποσύνολο 3.000 ακινήτων.

Στόχος για το 2016 αποτελεί η επίτευξη εσόδων της τάξεως των 1.993 εκατ. ευρώ.

Ακολουθούν πίνακες με το μετοχολόγιο του ΤΑΙΠΕΔ και του Ελληνικού Δημοσίου (Πίνακας 5.2).

Πίνακας 5.2 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ			
(αφορά μετοχές κυριότητας ΕΔ που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων και μεταφέρθηκαν με απόφαση της ΔΕΑΑ στο ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ σύμφωνα με το Ν. 3986/2011)			
ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ με μέτοχο το ΤΑΙΠΕΔ			
Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ	305.635.185	108.430.304	35,48
ΕΥΑΘ	36.300.000	26.868.000	74,02
ΕΥΔΑΠ	106.500.000	29.074.500	27,30
ΟΛΘ	10.080.000	7.486.194	74,27
ΟΛΠ	25.000.000	18.534.440	74,14
ΔΕΗ	232.000.000	39.440.000	17,00
ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικό ΑΕ	3.800.000	3.800.000	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	90.000.000	30,00
ΛΑΡΚΟ	109.327.633	60.337.942	55,19
ΔΕΠΑ ΑΕ	991.238.046	644.304.730	65,00
Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ) ΑΕ	109.512.066	109.512.066	100,00
ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ	64.421.500	64.421.500	100,00
ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ	213.043.400	213.043.400	100,00
Επενδύσεις Ακινήτων Νέας Κέρκυρας ΑΕ	18.810.000	18.810.000	100,00
Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης	1.354.741	1.354.741	100,00
Οργανισμός Λιμένος Βόλου	8.192.157	8.192.157	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας	895.400	895.400	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίστας	9.783.640	9.783.640	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου	1.533.515	1.533.515	100,00
Οργανισμός Λιμένος Καβάλας	7.606.000	7.606.000	100,00
Οργανισμός Λιμένος Κέρκυρας	2.500.206	2.500.206	100,00
Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου	303.051	303.051	100,00
Οργανισμός Λιμένος Πατρών	17.389.590	17.389.590	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ραφίνας	681.409	681.409	100,00

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ και Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

**Πίνακας 5.3 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008**

Πιστωτικό ίδρυμα	Προνομιούχες μετοχές (σε ευρώ)
ETE	1.350.000.000
EFG Eurobank	950.125.000
Attica Bank	100.200.000
Σύνολο (Α)	2.400.325.000
Πιστωτικά ιδρύματα υπό ειδική εκκαθάριση	
Πανελλήνια Τράπεζα	28.300.000
Proton Bank	80.000.000
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (υπό εκκαθάριση)	224.960.000
FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	50.000.000
Σύνολο (Β)	383.260.000
Σύνολο (Α)+(Β)	2.783.585.000

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

**Πίνακας 5.4 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΕΔ	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΔΕΗ	232.000.000	79.165.114	34,12
ΟΤΕ	490.150.389	29.409.027	6,00
ΕΥΔΑΠ	106.500.000	36.245.240	34,03
Τράπεζα Ελλάδος	19.864.886	1.774.088	8,93
ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ	71.082.707	742	0,00
ΥΓΕΙΑ	305.732.436	33.660	0,01
ΚΑΕ (FOLLI FOLLIE GROUP)	66.948.210	643.887	0,96
NUTRIART ABEE	42.501.273	140.784	0,33
TITAN	77.063.568	30.464	0,04
ΠΕΤΖΕΤΑΚΙΣ ΑΕ	25.583.146	128.857	0,50
ΑΤΤΙΚΑ ΑΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	191.660.320	110	0,00
ΚΕΚΡΟΨ	13.202.756	3.777	0,03
ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ-ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ	24.619.524	317.887	1,29

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

**Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ			
Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ	1.224.492.240	1.220.887.440	99,71
Ελληνικά Συστήματα Παραγωγής Πολιτικών Προϊόντων ΑΒΕΕ	21.166.191	21.138.740	99,87
Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ	713.234.093	712.309.053	99,87
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ			
ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ	3.826.992.169	3.826.992.169	100,00
Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας (ΟΑΣΑ)	2.346.984.747	2.346.984.747	100,00
Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)	4.799.198.000	4.799.198.000	100,00
ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ			
Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) ΑΕ (Συγχώνευση ΚΕΔ και ΕΤΑ)	308.550.000	308.550.000	100,00
Κτιριακές Υποδομές ΑΕ (Συγχώνευση ΟΣΚ, ΔΕΠΑΝΟΜ και ΘΕΜΙΣ)	532.560.824	532.560.824	100,00
Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση (ΕΚΧΑ)	950.080.130	950.080.130	100,00
ΔΙΑΦΟΡΕΣ			
ΔΕΘ-ΗΕΛΕΧΡΟ ΑΕ	132.557.609	132.557.609	100,00
ΑΕ Εκμεταλλεύσεως Ακινήτων	1.126.910	439.495	39,00
Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγας Κορίνθου (ΑΕΔΙΚ)	11.818.950	11.818.950	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	75.000.000	25,00
Ελληνικές Αλυκές ΑΕ	6.966.167	3.844.627	55,19
Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ	210.000	210.000	100,00
Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) ΑΕ	340.814.324	306.732.892	90,00
ΕΤΒΑ Βιομηχανικές Περιοχές (ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ) ΑΕ	191.155.200	66.904.320	35,00
Κεντρική Αγορά Θεσσαλονίκης (ΚΑΘ) ΑΕ	18.953.760	18.953.760	100,00
Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (Συγχώνευση με Ψηφιακές Ενισχύσεις ΑΕ)	7.017.500	7.017.500	100,00
Οργανισμός Κεντρικής Αγοράς Αθηνών (ΟΚΑΑ) ΑΕ (Συγχώνευση με ΕΤΑΝΑΛ)	33.946.900	33.946.900	100,00
Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ πρώην ΤΕΜΠΜΕ)	1.181.038.700	1.181.038.700	100,00
Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ	60.000	60.000	100,00
Εγνατία Οδός ΑΕ	6.750.000.000	6.750.000.000	100,00
Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ	129.140	129.140	100,00
ΑΕ Μονάδων Υγείας	12.000.000	12.000.000	100,00
Invest in Greece ΑΕ (πρώην ΕΛΚΕ)	293.400	293.400	100,00
Εταιρεία Διαχείρισης Ειδικού Κεφαλαίου ΤΑΠ-ΟΤΕ (ΕΔΕΚΤ ΟΤΕ) ΑΕΠΕΥ	300.000	15.000	5,00
Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ	45.000.000	45.000.000	100,00
Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ (πρώην ΔΕΣΜΗΕ ΑΕ)	293.500	293.500	100,00
Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ	532.800	271.728	51,00
Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) ΑΕ	2.000.000	480.000	24,00
Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ) ΑΕ	3.000.000	3.000.000	100,00
Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ	5.820.170	5.820.170	100,00
Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	49.700.000.000	49.700.000.000	100,00
Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων ΑΕ	247.104	24.710	10,00
ΚΑΪΡ Ρόδου	576.721	21.694	3,76
Εταιρείες Ομίλου Σαρακάκη (μεταφορά από χαρτοφυλάκιο ΔΕΚΑ ΑΕ):			
- Απόλλων ΑΕ Μεσιτείας Ασφαλίσεων	74.000	560	0,76
- Γενική Αυτοκινήτων ΑΕΒΕ	14.680.040	50.320	0,34
- Αφοι Σαρακάκη ΑΕΒΜΕ	30.070.790	1.160	0,004
- Σαρακάκης Λιανική ΑΕΒΕ	27.523.100	880	0,003
- ΙΑΣΩΝ ΑΒΕΕ	22.919.651	9.378	0,04
- Σαρακάκης Σέντερ ΑΕΤΕ	15.806.040	237.590	1,50
- Κτηματική και Ναυτική ΑΕ	6.814.670	221.510	3,25
Εταιρεία Συστήματος Αμοιβών Νοσοκομείων (ΕΣΑΝ ΑΕ)	1.000.000	1.000.000	100,00
Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων ΑΕ (ΕΔΕΥ ΑΕ)	333.333	333.333	100,00
Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ	30.000.000	30.000.000	100,00
ΓΑΙΑΟΣΕ	42.149.200	42.149.200	100,00
Παράκτιο Αττικό Μέτωπο ΑΕ	500.000	500.000	100,00
ΕΡΤ ΑΕ	5.000.000	5.000.000	100,00
Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας (ΕΑΕΑΠ)	300.000	150.000	50,00
ΦΟΙΝΙΞ GROUPAMA	22.074.640	365	0,00
Οργανισμός Λιμένων νομού Εύβοιας	58.564	58.564	100,00

(συνεχίζεται)

Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου Μη εισηγμένες στο ΧΑ

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
(συνέχεια)			
ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ			
Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης Μετάλλων (ΕΒΕΤΑΜ) ΑΕ (Συγχώνευση με ΕΚΕΠΥ & ΕΤΑΚΕΙ)	4.320.400	3.727.700	86,28
Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ)	6.603.081	6.603.081	100,00
Επιστημονικό Πάρκο Πατρών (ΕΠΠ)	1.337.568	1.337.568	100,00
ΥΠΟ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ			
Ολυμπιακές Αερογραμμές	130.385.000	130.385.000	100,00
Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες	354.946.354	354.946.354	100,00
Ελληνική Αναπτυξιακή Εταιρεία Επενδύσεων (ΕΑΕΕ) ΑΕ	26.208.640	26.208.640	100,00
ΑΓΡΟΓΗ Α.Ε.	5.870.000	5.870.000	100,00
Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ) ΑΕ	24.541.982	24.541.982	100,00
Ιχθυοκαλλιεργητικό Κέντρο Αχελώου (ΙΧΘΥΚΑ) ΑΕ	3.827.944	2.148.625	56,13
ΑΤΕ Τεχνική Πληροφορική	4.049.896	280.565	6,93
Νέα Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγος Κορίνθου (ΝΑΕΔΚ)	395.833	294.104	74,30
Εταιρεία Τεχνολογικής Ανάπτυξης Τροφίμων (ΕΤΑΤ) ΑΕ	505.000	502.475	99,50
Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας (ΤΕΟ) ΑΕ	56.407.000	56.407.000	100,00
Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεις ΑΕ	121.449.478	121.449.478	100,00
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	1.050.573.329	973.710.056	92,68
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	1.052.524.067	358.313.165	34,04
Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) ΑΕ	623.797	424.182	68,00
ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ	51.365.564	4.375	0,01
Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΕ	115.790.000	98.987.900	85,49
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΗΛΘΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΟΜΜΕΧ			
Ελληνικό Κέντρο Τεχνολογίας και Σχεδιασμού (ΕΛΚΕΔΕ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	452.577	230.860	51,01
Ελληνικό Κέντρο Αργιλομάζης (ΕΛΚΕΑ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	1.444.393	1.092.539	75,64
Ελληνικό Κέντρο Αργυροχρυσοχοΐας (ΕΛΚΑ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	58.700	38.713	65,95
Κέντρο Ελληνικής Γούνας (ΚΕΓ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	58.600	29.886	51,00
Βιοτεχνικό Πάρκο Θεσπρωτίας (ΒΙΟΠΑΘΕ) ΑΕ	1.358.876	161.425	11,88
Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης της Ποιότητας και της Τεχνολογίας στην Υγεία (πρώην ΕΚΕΒΥΛ) ΑΕ	1.266.000	149.599	11,82
Βιοτεχνικό πάρκο Γρεβενών (ΒΙΟΠΑΓΡΕ) ΑΕ	175.800	3.516	2,00
Ελληνικά Συστήματα Πληροφορικής (ΕΛΣΥΠ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	784.552	159.892	20,38
Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων ΑΕ	60.000	17.400	29,00
Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕΠΑΒΙ) ΑΕ	147.000	6.027	4,10
Εκθετήριο Δημοπρατήριο Γούνας ΑΕ	319.680	1.305	0,41

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας